

Aktuálny ročný komponent výročnej správy MZV SR za rok 2003

ZAMERANIA ZAHRANIČNEJ POLITIKY SR NA ROK 2003

Základné priority zahraničnej politiky Slovenskej republiky na rok 2003 vychádzajú z Programového vyhlásenia vlády prijatého NR SR v novembri 2002 a predstavuje ich realizácia ďalších krokov smerom k definitívnemu zavŕšeniu integrácie a vytváranie podmienok pre efektívne pôsobenie v integračných zoskupeniach, ďalší rozvoj vzťahov so susednými krajinami a cezhraničná spolupráca. Významnú súčasť slovenskej zahraničnej politiky bude predstavovať jej ekonomická dimenzia a dôraz na ďalšiu optimalizáciu a profesionalizáciu zahraničnej služby.

Rok 2003 predstavuje kvalitatívne novú situáciu. Integračné úspechy v roku 2002 položili základ pre prechod slovenskej zahraničnej politiky do novej etapy.

Rok 2003 bude v prvom rade rozhodujúci pre úspešné zavŕšenie začlenenia Slovenskej republiky do euroatlantických integračných zoskupení. Naším hlavným cieľom preto bude plná koncentrácia na záverečné úlohy - prístupové rokovania v rámci NATO a dosiahnutie čo najrýchlejšieho schválenia členstva Slovenskej republiky v národných parlamentoch členských štátov NATO. Podobne nás čaká ratifikačný proces v krajinách EÚ a domáce referendum, v ktorom sa naši občania vyjadria k členstvu Slovenskej republiky v únii.

Súčasne integrácia otvára nové dimenzie pre realizáciu slovenských zahraničnopolitických cieľov. Ak bola doposiaľ integrácia prioritne cieľom zahraničnej politiky, postupne sa z nej stáva jej nástroj. Popri tradičných nástrojoch zahraničnej politiky - multilaterálnej a bilaterálnej diplomacii - tak Slovenská republika získava nový prostriedok realizácie zahraničnopolitických cieľov, ktorým je pôsobenie v integračných zoskupeniach. Na prvý pohľad ide aj v prípade EÚ a NATO o multilaterálnu diplomaciu, táto je však modifikovaná spojeneckým charakterom týchto integračných zoskupení, ktorý sa odvíja zo skutočnosti, že NATO a EÚ nepredstavujú len spoločenstvo záujmov, ale aj spoločenstvo hodnôt.

Cieľom zahraničnej politiky Slovenskej republiky v oblasti európskej integrácie v roku 2003 bude ukončiť prístupový proces a pokračovať v príprave na členstvo tak, aby Slovenská republika bola schopná zapojiť sa do činnosti EÚ od dátumu podpisu prístupovej zmluvy v rozsahu, v akom jej to bude umožnené. Tu je však potrebné mať na zreteli, že nosná časť etablovania sa na podmienky EÚ sa zo zahraničnopolitickej roviny preniesie do vnútroštátnej. Zodpovednosť zahraničnej politiky v tomto smere bude cielená na zabezpečenie procesu

ratifikácie prístupovej zmluvy v jednotlivých členských štátoch a na zabezpečenie efektívneho zastúpenia Slovenskej republiky v európskych inštitúciách. Politický dialóg sa bude ďalej transformovať na štandardný dialóg prebiehajúci medzi členskými krajinami EÚ.

Začiatkom roka 2003 sa naša pozornosť sústreďí na finalizáciu Zmluvy o pristúpení. Samotný podpis zmluvy by sa mal uskutočniť 16. apríla 2003 v Aténach. Po podpise zmluvy začne ratifikačný proces. Očakáva sa, že tento proces bude zdĺhavý a v niektorých krajinách procedurálne komplikovaný. Z tohto dôvodu bude musieť Slovenská republika viesť intenzívnu komunikáciu so všetkými relevantnými politickými subjektami v členských krajinách EÚ.

Pred ratifikáciou Zmluvy o pristúpení prebehne referendum o vstupe Slovenskej republiky do EÚ. Vzhľadom na dlhodobu vysokú podporu slovenského obyvateľstva vstupu do EÚ je predpoklad, že referendum bude úspešné. Diskusia, ktorá bude referendu predchádzať, si vyžiada širokú prípravu a fundovanú argumentáciu zo strany politických predstaviteľov a odbornej verejnosti. MZV SR bude aktívne vstupovať do tejto diskusie aj vzhľadom na svoje doterajšie postavenie v negociačnom procese, ako aj koordinačnú úlohu po vstupe.

V období od podpisu zmluvy do vstupu bude kľúčovou úlohou prispôbenie systému fungovania štátnej správy v záležitostiach EÚ tak, aby mohla byť po vstupe do únie efektívne zabezpečovaná účasť Slovenskej republiky v jej rozhodovacích procesoch. Už postavenie Slovenskej republiky ako pozorovateľa po podpise zmluvy poskytne priestor pre aktívne presadzovanie záujmov Slovenskej republiky v štruktúrach EÚ a umožní v dostatočnom predstihu zaviesť a osvojiť si procedúry, ktoré po vstupe umožnia efektívne fungovanie Slovenskej republiky ako členskej krajiny.

Jednou z priorít zahraničnej politiky Slovenskej republiky vo vzťahu k EÚ v budúcom roku bude aktívna účasť na diskusii o budúcnosti EÚ s cieľom hájiť záujmy Slovenskej republiky pri príprave návrhu ústavnej zmluvy EÚ v Konvente o budúcnosti Európy, ktorý by mal svoju činnosť ukončiť v júni 2003 a následne na medzivládnej konferencii, ktorá by mala ústavnú zmluvu schváliť. Budeme sa usilovať, aby nasledujúca medzivládna konferencia bola zvolaná tak, aby sa jej Slovenská republika mohla zúčastniť už ako plnoprávny člen.

Po obdržaní pozvánky na pražskom summite NATO sa Slovenská republika prakticky ocitla na prahu Severoatlantickej aliancie. Po začatí prístupových rokovaní, ktorých ukončenie je naplánované na marec 2003, bude nevyhnutné koncentrovať úsilie na plnenie Ročného národného programu PRENAME 2003. Od týchto okolností bude závisieť i úspešnosť následného ratifikačného procesu

v národných parlamentoch členských krajín NATO po podpísaní prístupových protokolov. Za účelom bezproblémovej ratifikácie nášho vstupu bude dôležité diplomatické pôsobenie Slovenskej republiky v členských krajinách NATO, predovšetkým jeho parlamentná dimenzia. Po úspešnom zvládnutí prístupových rokovaní s tímom NATO bude potrebné dobudovanie misie Slovenskej republiky pri NATO a jej postupné transformovanie na stálu delegáciu, ako aj nárast objemu činnosti vyplývajúceho z otvorenia de facto všetkých výborov NATO aj pre Slovenskú republiku.

Osobitnú dimenziu vstupu SR do NATO tvorí informovanie verejnosti o cieľoch a princípoch NATO, jej politike a úlohách. V priebehu dvoch minulých rokov sa vďaka aktívnej práci vlády s verejnosťou, ktorú podporoval významne aj mimovládny sektor, podarilo docieľiť stabilnú vyše 50% podporu obyvateľstva vstupu SR do NATO. Po pražskom summite podpora občanov pre vstup SR do NATO klesla z viacerých dôvodov - uspokojenie politikov aj občanov z pozvania v Prahe, zhoršovanie situácie v Iraku s možnosťou vojenského zásahu, nárast aktivít KSS a občianskych aktivistov na vypísanie referenda o vstupe SR do NATO, ktoré vláda aj NR SR odmietli vypísať. Konanie referenda v čase vrcholiacich prístupových rozhovorov má negatívne zahraničnopolitické implikácie. Preto MZV SR v rámci Vládneho výboru pre prípravu SR na členstvo v NATO (PRENAME) bude tejto problematike venovať osobitnú pozornosť s cieľom opätovne posilniť podporu verejnosti pre vstup SR do NATO a ukončiť úspešne prístupový proces.

V súvislosti s výsledkami summitu NATO a summitu EAPC stojí pred Slovenskou republikou úloha adaptácie a posilnenia euroatlantického partnerstva, Partnerského akčného plánu proti terorizmu a spôsob príspevku do Pražského záväzku spôsobilostí a v rámci neho i do síl rýchlej reakcie NATO. V rámci prebiehajúcej reformy ozbrojených síl - Model 2010 - sa musí klásť dôraz na vytvorenie armády, ktorá bude môcť byť účinne nasadená pri obrane proti terorizmu a prispeje k budovaniu nových aliančných spôsobilostí.

Po podpise Protokolu k Severoatlantickej zmluve o pristúpení Slovenskej republiky bude Slovenskej republike, so štatútom pozorovateľa, otvorená väčšina výborov a skupín NATO. Až do získania plného členstva v NATO bude mať Slovenská republika možnosť účasťou na práci NATO zvýšiť svoju pripravenosť plne prevziať všetky záväzky a povinnosti vyplývajúce z členstva v NATO, prispôbiť svoje rozhodovacie mechanizmy a pripraviť kvalifikovaný personál pre prácu v štruktúrach NATO.

V roku 2003 sa v Slovenskej republike začne tiež proces prípravy usporiadania zasadnutia Parlamentného zhromaždenia NATO, ktoré sa uskutoční v máji 2004 v Bratislave, len niekoľko dní pred summitom NATO. Jeho úspešné zvládnutie bude pre Slovenskú republiku politicky veľmi dôležité. Veľmi dôležitou otázkou

bude i naďalej práca s verejnou mienkou s cieľom zvýšenia podpory obyvateľstva pre vstup Slovenskej republiky do NATO.

V rámci tradičnej multilaterálnej diplomacie bude naďalej prioritné miesto zastávať Organizácia spojených národov, na pôde ktorej sa Slovenská republika bude v roku 2003 aktívne angažovať v otázkach medzinárodného mieru a bezpečnosti pokračujúcou účasťou v mierových operáciách OSN ako predpokladu pre získanie členstva v BR OSN na funkčné obdobie 2006-2007, ako aj v problematike medzinárodného práva podporou jeho kodifikácie, pokrokového rozvoja a posilňovania mierového urovnávania medzinárodných sporov. V roku 2003 bude rezort MZV SR venovať mimoriadnu pozornosť otázkam odzbrojenia a kontroly zbrojenia, ako aj ďalšiemu zabezpečeniu účasti Slovenskej republiky v multilaterálnych kontrolných režimoch exportu.

V rámci Európy budeme klásť dôraz na ďalší rozvoj spolupráce v rámci Organizácie pre bezpečnosť a spoluprácu v Európe a Rady Európy, ktorých priestor vidíme v oblasti preventívnej diplomacie, kooperatívnej bezpečnosti a posilňovaní dôvery v rámci "širšej Európy" presahujúcej hranice dnešnej európskej a euroatlantickej integrácie. Slovenská republika sa bude aktívne zasaďovať o plnenie Deklarácie Ministerskej rady OBSE reagujúc na zmenu, ktorá sa zameriava na potrebu adaptácie OBSE na zmenené bezpečnostné podmienky a na hľadanie nástrojov proti novým výzvam. Slovenská republika sa zapojí aj do plnenia úloh vyplývajúcich zo Stratégie OBSE proti hrozbám bezpečnosti a stability v 21. storočí a z rozhodnutia o konaní výročných bezpečnostných konferencií OBSE.

V rámci Rady Európy bude dôležité pokračovať v podpore činnosti RE ako významnej regionálnej organizácie, ktorá predstavuje unikátne celoeurópske fórum na riešenie závažných politických otázok, ochrany ľudských práv, práv národnostných menšín a kultúrnej spolupráce. Slovenská republika podporí uskutočnenie 3. summitu, ktorý by mal dať politický impulz pre ďalšie zameranie činnosti a postavenia RE v zmenenej európskej architektúre po očakávanom rozšírení EÚ.

Slovenská republika sa bude ďalej snažiť o skvalitnenie aktívnej účasti na práci v Organizácii pre hospodársku spoluprácu a rozvoj. V budúcom roku čakajú Slovenskú republiku dve zasadnutia na ministerskej úrovni, na ktorých sa predpokladá účasť členov vlády Slovenskej republiky. Prvou bude už pravidelná ministerská schôdzka Rady OECD, ktorá sa uskutoční v apríli 2003, druhou bude zasadnutie Výboru OECD pre zamestnanosť, prácu a sociálne veci, ktoré sa uskutoční na ministerskej úrovni v septembri 2003.

V roku 2003 okrem realizácie práv a povinností vyplývajúcich z riadneho členstva vo Svetovej obchodnej organizácii (WTO) bude sa Slovenská republika

aktívne zúčastňovať na prebiehajúcich multilaterálnych rokovaníach podľa Rozvojovej agendy z Dohy, v nich presadzovať svoje obchodno-politické záujmy a v súlade s integračnými procesom do EÚ harmonizovať svoje negociačné pozície s pozíciami EÚ. Hlavnou udalosťou v roku 2003 bude 5. ministerská konferencia WTO, ktorá sa uskutoční 10. - 14. septembra v Cancúne v Mexiku. Na tejto konferencii sa bude hodnotiť dosiahnutý vývoj v rokovaníach, diskutovať o výhlade pre ukončenie rokovaní k stanovenému termínu 1. januára 2005 a diskutovať aj o ďalšom smerovaní a aktivitách WTO. V roku 2003 sa Slovenská republika bude tiež snažiť získať predsednícky post v niektorom z hlavných orgánov WTO.

V rámci svojich aktivít v regionálnych združeniach sa Slovenská republika bude aktívne angažovať v Stredoeurópskej iniciatíve, kde sa zameria na rozvoj činnosti v pracovných skupinách, ktorým predsedá (kultúra, boj proti kriminalite). V kontexte členstva Slovenskej republiky v Pakte stability pre juhovýchodnú Európu sa vytvára pre Slovenskú republiku aj väčší priestor pri realizácii projektov určených na obnovu krajín západného Balkánu. K prioritám bude patriť príprava a účasť Slovenskej republiky na summite SEI vo Varšave na jeseň 2003. Slovenská republika bude naďalej podporovať hlavnú myšlienku Čiernomorskej hospodárskej spolupráce, ktorou je podpora mieru, stability a bezpečnosti v regióne Čierneho mora prostredníctvom multilaterálnej ekonomickej spolupráce. MZV SR sa bude podieľať na vytváraní optimálnych podmienok pre čerpanie finančných prostriedkov z programu PHARE v dvojstranných komisiách, participovať na práci medzivládnych komisií pre cezhraničnú spoluprácu v rámci euroregiónov. V roku 2003 bude realizovaná multilaterálna a priama bilaterálna pomoc vybraným krajinám na základe strednodobej koncepcie oficiálnej rozvojovej pomoci na roky 2003-2008 a Národného programu pomoci, ktoré prerokuje vláda Slovenskej republiky v marci 2003.

V medzinárodnoprávnej oblasti budeme naďalej vytvárať zmluvné predpoklady na realizáciu zahraničnej politiky Slovenskej republiky a zabezpečovať účasť Slovenskej republiky na normotvorných aktivitách OSN a ďalších medzinárodných organizácií, ako i na prípravu Slovenskej republiky na členstvo v EÚ a NATO. Budeme venovať pozornosť najmä posúdeniu kompatibility záväzkov Slovenskej republiky z platných medzinárodných zmlúv s právom EÚ a zabezpečeniu ich zosúladenia. V oblasti boja proti terorizmu budeme spolupracovať na činnosti Ad hoc výboru pre otázky medzinárodného terorizmu s cieľom pokračovať v príprave všeobecného dohovoru o medzinárodnom terorizme, ako i medzinárodného dohovoru o potláčaní činov jadrového terorizmu.

Slovenská republika bude v oblasti ľudských práv, vrátane práv osôb patriacich k národnostným menšinám udržiavať vysokú úroveň reálneho zabezpečovania týchto práv. Na pôde medzinárodných organizácií, najmä OSN, OBSE a RE sa bude Slovenská republika aktívne zapájať do kontroly plnenia prijatých záväzkov, ako i do normotvorby. Na medzinárodných fórach bude Slovenská republika podporovať ideu riešenia rómskej problematiky ako spoločnej európskej otázky so zdôraznením individuálnej zodpovednosti vlád za aktivity vykonané na národnej úrovni.

Významným prvkom rozvoja vzťahov regiónu strednej Európy naďalej zostane vyšehradská spolupráca. Po zavŕšení hlavných cieľov, ktoré stáli pri zrode tejto spolupráce, prechádza V4 určitou transformáciou. Slovenská republika má záujem o zachovanie a ďalší rozvoj V4. Ako predsednícka krajina v roku 2003 máme preto ambície naďalej ju utužovať, vrátane jej širšej dimenzie vo formáte V4+Benelux, resp. "V4+". Budeme sa usilovať o usporiadanie oficiálneho summitu predsedov vlád V4, na ktorom by sa zúčastnil ministerský predseda Spojeného kráľovstva Veľkej Británie a Severného Írska T. Blair. Bilaterálna agenda slovenskej zahraničnej politiky bude aj v roku 2003 podriadená ukončeniu prístupového procesu a pokračovania prípravy na plné členstvo v NATO a EÚ. Po podpise prístupových protokolov a zmlúv sa bude zahraničná politika Slovenskej republiky zameriavať predovšetkým na poskytovanie relevantných informácií politickým predstaviteľom členských krajín s cieľom uľahčiť ratifikačný proces. Za prioritu Slovenskej republiky vo vzťahu ku každej krajine v bilaterálnej oblasti považujeme vzájomne výhodné a vyvážené obchodno-ekonomické vzťahy. Slovenské bilaterálne aktivity budú zamerané na partnerov Slovenskej republiky z EÚ a NATO, susedné krajiny, ako aj krajiny západného Balkánu a východnej Európy.

V nadchádzajúcom období vo vzťahoch s Českou republikou sa budeme usilovať o zachovanie súčasného pozitívneho trendu rozvoja politického dialógu a využitie skúseností a potenciálu Českej republiky pri zefektívnení spolupráce v politickej, vojensko-bezpečnostnej, vojensko-technickej spolupráce a hospodárskej oblasti. Jednou z priorít bude hľadanie ďalších možností rozvoja ekonomickej spolupráce s dôrazom na využitie rezerv v bilaterálnom obchode výraznejšou podporou exportu výrobkov Slovenskej republiky, aktívnejšou marketingovou stratégiou, ako aj pri hľadaní možností spolupráce na trhoch tretích krajín. V súvislosti so vstupom Slovenskej republiky a Českej republiky do EÚ sa bude pripravovať komplexný materiál o ukončení činnosti Rady colnej únie (RCÚ), Stáleho sekretariátu RCÚ a o otázkach ďalšej spolupráce zmluvných strán. Jednou z možných alternatív je aj transformácia Sekretariátu RCÚ na koordinačné centrum v rámci zoskupenia V4. Základným strategickým zámerom oboch štátov colnej únie v roku 2003 je zavŕšenie procesu pristúpenia do Európskej únie. Ku dňu vstupu Slovenskej republiky a Českej republiky do

EÚ bude ukončená platnosť všetkých doteraz uzatvorených preferenčných dohôd.

Prioritou zahraničnej politiky Slovenskej republiky voči Poľskej republike bude pokračovanie v intenzívnom dialógu s jej predstaviteľmi. Bude potrebné intenzívnejšie stimulovať cezhraničnú a euroregionálnu spoluprácu užšími kontaktmi s hraničiacimi vojvodstvami PR, ako aj dobudovanie cestnej infraštruktúry v pohraničí, rozvoj obchodných aktivít, odbúravanie ochranných opatrení PR a získavanie zahraničných investícií z Poľska. Taktiež rozvoj turistických kontaktov bude dôležitou súčasťou aktivít.

Hlavné úsilie slovenskej zahraničnej politiky vo vzťahu k Maďarskej republike bude smerovať k zintenzívneniu kontaktov ako východiska pre ďalší rozvoj bilaterálnej spolupráce a upevňovania vzájomnej dôvery a porozumenia na báze Základnej zmluvy o dobrom susedstve a priateľskej spolupráci. Rakúsko ako jediná susedná krajina Slovenskej republiky, ktorá je členom EÚ, zostane aj v roku 2003 prioritnou reláciou slovenskej zahraničnej politiky. Predmetom osobitnej pozornosti Slovenskej republiky bude zachovanie výraznej dynamiky rozvoja bilaterálnych vzťahov s dôrazom na zlepšenie dopravnej infraštruktúry, cezhraničnej spolupráce a spolupráca v oblasti integrácie Slovenskej republiky do EÚ.

Vzťahy Slovenskej republiky voči Spojeným štátom americkým sa v roku 2003 zamerajú na podporu protokolov o pristúpení Slovenskej republiky k NATO v Senáte Kongresu USA. Budeme usilovať o realizáciu návštevy prezidenta USA G. W. Busha na Slovensku a získanie nových investícií z USA. Pre Slovenskú republiku bude prioritou voči Kanade zintenzívnenie a dynamizácia politických stykov, prezentácia slovenskej kultúry a ekonomická diplomacia. Cieľom v oblasti stykových aktivít bude hlavne realizácia oficiálnej návštevy kanadského ministra zahraničných vecí na Slovensku. Nemecká spolková republika bude aj v nadchádzajúcom období dôležitým politickým a ekonomickým partnerom Slovenskej republiky. Preto bude nutné pokračovať v spolupráci na spolkovej, ale aj na krajinských úrovniach s cieľom zabezpečiť ďalší rozvoj politickej a obchodnej spolupráce a dosiahnuť úspešný priebeh ratifikačného procesu v spolkovom sneme v súvislosti s integráciou SR do EÚ a NATO.

V roku 2003 voči Spojenému kráľovstvu Veľkej Británie a Severného Írska budeme pokračovať v intenzívnych bilaterálnych stykoch s dôrazom na parlamentné kontakty. Prioritou naďalej zostáva snaha o zrušenie vízovej povinnosti pred vstupom Slovenskej republiky do EÚ. Pozornosť budeme venovať Írskej republike s cieľom aktívne podporovať rozvoj obchodno-ekonomickej spolupráce a prípravu návštevy prezidentky Írska v Slovenskej republike.

Aktivity v rámci bilaterálnej relácie Slovenská republika - Francúzsko sa budú v roku 2003 sústreďovať na zintenzívnenie stykov na najvyššej úrovni. Medzi prioritami naďalej zostáva vytváranie priaznivých podmienok na zvyšovanie podielu francúzskych investícií na celkovom objeme zahraničných investícií v Slovenskej republike a zvyšovanie počtu priamych kontaktov medzi regiónmi oboch krajín. So Španielskym kráľovstvom bude potrebné v roku 2003 nadviazať na existujúcu spoluprácu a udržať intenzitu vzájomných kontaktov medzi vládnymi predstaviteľmi oboch krajín. Dôležité bude aj napomáhanie rozvoju kontaktov medzi expertmi štátnej správy, podnikateľmi, profesionálnymi a spoločenskými organizáciami. Medzi hlavné ciele tiež bude patriť zintenzívnenie ekonomickej spolupráce. Bude treba využiť talianske predsedníctvo v EÚ v 2. polroku v prospech ratifikácie rozšírenia NATO a EÚ o nové členské krajiny. Usilovať sa budeme o uskutočnenie návštevy premiéra S. Berlusconiho a členov jeho vlády v Slovenskej republike. Žiadať bude intenzifikácia vzťahov na podnikateľskej úrovni. Vo vzťahu k Belgickému kráľovstvu bude potrebné i naďalej udržiavať politický dialóg na vysokej úrovni, k čomu by mala prispieť aj oficiálna návšteva predsedu vlády Slovenskej republiky M. Dzurindu. Zintenzívnenie všestrannej spolupráce sa predpokladá okrem federálnej úrovne i na úrovni belgických regiónov a spoločenstiev. Prioritou vo vzťahu k Holandskému kráľovstvu bude uskutočnenie viacerých bilaterálnych návštev, ale aj ďalšie prehĺbenie vzájomnej spolupráce. Slovenská republika bude v roku 2003 s Luxemburským veľkvojvodstvom pokračovať v ďalšom rozvoji spolupráce s osobitným dôrazom na pokračovanie politického dialógu s cieľom uskutočnenia oficiálnej návštevy veľkvojvodu Luxemburska Henryho v Slovenskej republike. Vo vzťahu s Portugalskom sa Slovenská republika zameria na pokračovanie dialógu na najvyššej úrovni s dôrazom na intenzívne preberanie portugalských skúseností z predvstupového procesu na všetkých úrovniach.

Rozvoj vzťahov s Dánskom bude spojený s realizáciou návštevy prezidenta Slovenskej republiky v Dánsku. V priebehu roka 2003 predpokladáme posilnenie slovensko - švédskej bilaterálnej aj multilaterálnej spolupráce vo všetkých oblastiach, najmä prehĺbenie vzťahov medzi parlamentmi oboch krajín. S Fínskom budeme pokračovať v obojstranne užitočnom dialógu na vysokej úrovni. Po parlamentných voľbách navrhujeme obnoviť dialóg na úrovni predsedov vlád a uskutočniť návštevu fínskeho premiéra v Slovenskej republike. S Nórskym kráľovstvom predpokladáme intenzifikáciu vzájomnej spolupráce, a to nielen z hľadiska politického, ale najmä ekonomicko-obchodného. V tomto zmysle budeme podporovať stykové aktivity na všetkých úrovniach vedúce k naplneniu uvedeného cieľa. Bilaterálne vzťahy Slovenskej republiky s Islandom sa aj v nadchádzajúcom období budú rozvíjať v duchu stabilnosti a vzájomnej prosperity.

Základnými úlohami voči Helénskej republike bude pokračovanie intenzívneho politického dialógu a jeho rozvinutie na všetkých úrovniach. V priebehu predsedníctva Helénskej republiky v EÚ v 1. polroku 2003 sa očakáva podpísanie Prístupovej zmluvy medzi Slovenskou republikou EÚ v Aténach. Politický dialóg s Tureckom bude v nadchádzajúcom období pokračovať návštevou prezidenta Slovenskej republiky v Turecku, ktorá by mala napomôcť ďalšie zintenzívne bilaterálnej spolupráce.

Ťažisko zamerania slovenskej zahraničnej politiky voči Lotyšsku, Estónsku a Litve bude spolupráca v otázkach spoluzodpovednosti za budúcnosť Európy aj bezpečnosť v severoatlantickom priestore. Tento proces sa bude prelínať s rozvojom politického dialógu, ale aj ekonomickej a obchodnej spolupráce a kultúrnej výmeny. Bude potrebné doplniť zmluvnú základňu medzi Slovenskou republikou a pobaltskými krajinami tak, aby v nej nechýbali štandardné bilaterálne zmluvy, o ktoré sa opiera obchod, vzájomné investovanie, doprava, ale aj kultúrna, vedecká a školská spolupráca a komfort občanov jednej zmluvnej strany na území druhej.

V roku 2003 bude Slovenská republika pokračovať v pozitívnom trende spolupráce s Rumunskom v bilaterálnej a multilaterálnej oblasti s ťažiskom na politickú a ekonomickú oblasť. Usilovať sa budeme o uskutočnenie návštevy rumunského prezidenta na Slovensku a uskutočnenie návštevy rumunského premiéra v Slovenskej republike. Obojstranná a prospešná spolupráca, výmena poznatkov, ďalšie zintenzívňovanie politického dialógu medzi Slovenskou republikou a Bulharskou republikou zostávajú prioritnou úlohou zahraničnej politiky Slovenskej republiky aj v nastávajúcom období. Jednu z priorit zahraničnej politiky Slovenskej republiky v nadchádzajúcom období voči Slovinskej republike by mala tvoriť i podpora pri realizácii obchodných a hospodárskych záujmov Slovenskej republiky v Slovinsku. V priebehu roku 2003 by sa mali uskutočniť recipročné návštevy prezidenta a predsedu vlády Slovinska v Slovenskej republike.

Vo vzťahoch s Cyprom budeme pokračovať v poskytovaní “dobrých služieb“ predstaviteľom oboch cyperských komunít a v príprave návštevy cyperského prezidenta v Slovenskej republike. V roku 2003 sa vzťahy s Maltou budú koncentrovať predovšetkým na hospodársku spoluprácu.

Vzťahy Slovenskej republiky s Ruskou federáciou budú aj v nadchádzajúcom období zamerané na ich ďalšie prehĺbovanie, stabilitu a rozširovanie, pričom ťažiskom vzťahov bude ekonomická dimenzia. Pre zabezpečenie dlhodobých ekonomických záujmov voči RF by bola prospešná návšteva na úrovni predsedu vlády Slovenskej republiky v Rusku. Slovenská republika bude pokračovať v rozvoji dobrých susedských a korektných vzťahov s Ukrajinou. V tejto súvislosti bude Slovenská republika aktívne podporovať konkrétne kroky

Ukrajiny zamerané na jej postupné začleňovanie do spoločenstva demokratických a trhovo orientovaných európskych štátov, vrátane regionálnych a subregionálnych organizácií. Aj v nadchádzajúcom období zostane ekonomická oblasť prioritnou v našich bilaterálnych vzťahoch. Prioritným záujmom Slovenskej republiky voči Bielorusku bude rozvoj ekonomickej spolupráce. Vo vzájomných vzťahoch s Moldavskou republikou budeme podporovať prointegračné, prodemokratizačné a proreformné úsilie politických síl napomáhajúcich perspektívnej integrácii krajiny do EÚ.

Hlavnou úlohou voči v Juhoslovanskej zväzovej republike (od 4.2.2003 Srbsko a Čierna Hora) bude zachovanie kvality bilaterálnych vzťahov, predovšetkým v hospodárskej oblasti. Predpokladáme aktívne zapojenie Slovenskej republiky do práce v Pakte stability pre juhovýchodnú Európu ako stáleho člena. Prioritou voči Chorvátskej republike v nadchádzajúcom období bude uskutočniť oficiálnu návštevu prezidenta Slovenskej republiky a predsedu NR SR v Chorvátsku. Politické vzťahy s Albánskom a Macedónskom bude potrebné pozdvihnúť na vyššiu úroveň, najmä prostredníctvom spolupráce v hospodárskej oblasti. V tomto smere budeme usilovať o rozšírenie bilaterálnej zmluvnej základe. Voči Albánskej republike, ako aj voči Bosne a Hercegovine sa zahraničná politika Slovenskej republiky zameria na diverzifikovanú hospodársku spoluprácu, najmä v oblasti výstavby a rekonštrukcie cestných komunikácií (špecialisti, dodávka materiálov a techniky) a odmínovacích prác.

Pri rozvoji vzťahov s krajinami južného Kaukazu a strednej Ázie sa Slovenská republika v roku 2003 bude naďalej prioritne orientovať na obchodno-ekonomickú spoluprácu. V tejto súvislosti sa budeme usilovať o realizáciu návštevy prezidenta Slovenskej republiky v krajinách strednej Ázie (Kirgizsko a Uzbekistan). Ďalšie prehĺbovanie vzťahov medzi Slovenskou republikou a Kazachstanom možno očakávať od recipročnej návštevy prezidenta Kazachstanu v Slovenskej republike naplánovanej na jún roku 2003.

V centre pozornosti zahraničnej politiky Slovenskej republiky vo vzťahu k najvýznamnejším krajinám Ázie, Oceánie, Latinskej Ameriky a Afriky naďalej zostáva presadzovanie aktívneho prístupu predovšetkým v hospodársko-ekonomickej oblasti. Priority slovenskej zahraničnej politiky v roku 2003 budú vychádzať z diverzifikovaného prístupu k jednotlivým štátom na základe ich geopolitického významu a postavenia v medzinárodných vzťahoch, ako aj mierou ich postojov alebo zapojenia do medzinárodnej protiteroristickej koalície. Dôraz budeme klásť predovšetkým na rozvoj hospodárskej spolupráce s týmito krajinami. Slovenská republika bude zaujímať také postoje voči regiónu Blízkeho a Stredného východu, ktoré budú viesť k ukončeniu napätia, k bezpečnosti Európy a strednej Európy zvlášť.

V súvislosti s potrebou väčšej vyváženosti obchodnej výmeny a hľadaním alternatívnych trhov sa význam krajín Ázie, Oceánie, Latinskej Ameriky a Afriky ešte viac zvýrazní. V nadchádzajúcom období sa očakáva rozšírenie záujmu o tieto krajiny, hlavne v ekonomickom rozmere diplomacie, ktorému sa podriaďujú aj plánované stykové aktivity na najvyššej úrovni do krajín prednostného záujmu. Cesta prezidenta Slovenskej republiky do Číny, Malajzie, Singapuru a Indie by mala vzbudiť záujem o prilákanie zahraničného kapitálu z týchto krajín na Slovensko. Návštevy v Juhoafrickej republike, Angole a Egypte sa budú nielen v znamení nášho záujmu o rozšírenie obchodno-ekonomickej spolupráce a umiestnenie slovenskej produkcie, vrátane špeciálu. Cieľom bude prilákať dlhodobé zahraničné investície do Slovenskej republiky v kontexte plánovanej oficiálnej návštevy predsedu vlády Slovenskej republiky v Japonsku a Kórejskej republike.

V súvislosti s očakávaným posilnením medzinárodnej pozície Slovenskej republiky je možné predpokladať aktivizáciu spolupráce v oblasti kultúry, školstva, vedy a zdravotníctva. Okrem pokračujúceho plnenia koordinačnej funkcie v rámci jednotlivých rezortov sa MZV SR zameria najmä na zintenzívnenie kontaktov využiteľných na zlepšenie zahranično-politického postavenia Slovenskej republiky. V roku 2003 sa najmä v kultúrnych aktivitách bude klásť dôraz na podujatia pri príležitosti 10. výročia vzniku Slovenskej republiky. V nadchádzajúcom období sa bude i naďalej venovať pozornosť krajanskej problematike, spolupráci s Generálnym sekretariátom pre zahraničných Slovákov a komunitami krajanov v zahraničí, ako aj poskytovaniu podpory ich aktivitám prostredníctvom zastupiteľských úradov Slovenskej republiky a slovenských inštitútov v zahraničí.

V konzulárnej oblasti bude dôležité pokračovať v harmonizácii právnych noriem Slovenskej republiky s legislatívou EÚ a pripravovať sa na vstup do Schengenského systému - dopracovať systémy na vydávanie víz a vydávanie diplomatických a služobných pasov, pokračovať v budovaní a skvalitňovaní siete konzulárnych úradov Slovenskej republiky a rozvíjať spoluprácu konzulárnych služieb s krajinami EÚ.

Pôsobenie v oblasti informačnej činnosti a prezentácie zahraničnopolitických aktivít SR bude súvisieť s prioritnými úlohami vstupu Slovenska do Európskej únie a uzatvorenia prístupových rokovaní do NATO. Dôraz bude MZV SR klásť na systematickú propagáciu predpokladov a ďalších krokov Slovenskej republiky v zahraničnopolitickej, hospodárskej, ekonomickej a kultúrnej oblasti v zahraničných i domácich médiách. MZV SR taktiež zabezpečí sprevádzkovanie domovských stránok zastupiteľských úradov SR v zahraničí.

V rámci optimalizácie diplomatickej služby a personálnej politiky MZV SR zabezpečí doplnenie stavu štátnych zamestnancov na zaistenie jeho efektívnej

činnosti, najmä v oblastiach našich zahraničnopolitických priorít – bezpečnostnej politiky a integrácie do EÚ. V záujme ďalšej profesionalizácie zahraničnej bude MZV SR venovať zvýšenú pozornosť celoživotnému vzdelávaniu zamestnancov a realizovať ich odborné vzdelávania v súlade s požiadavkami zákona o štátnej a verejnej službe. Vzhľadom na komplikovanosť a rôznorodosť právnych vzťahov pri výkone zahraničnej služby bude potrebné pripraviť osobitný zákon o zahraničnej službe.

A2.1

Európska integrácia

Základné priority zahraničnej politiky SR v oblasti európskej politiky na rok 2003 vychádzajú z Programového vyhlásenia vlády prijatého NR SR v novembri 2002 a predstavuje ich realizácia ďalších krokov smerom k definitívnemu završeniu integrácie a vytváranie podmienok pre efektívne pôsobenie v integračných zoskupeniach. Významnú súčasť slovenskej zahraničnej politiky bude predstavovať jej ekonomická dimenzia a dôraz na ďalšiu optimalizáciu a profesionalizáciu zahraničnej služby.

Cieľom zahraničnej politiky Slovenskej republiky v oblasti európskej integrácie v roku 2003 je ukončiť prístupový proces a pokračovať v príprave na členstvo tak, aby Slovenská republika bola schopná zapojiť sa do činnosti EÚ. Tu je však potrebné mať na zreteli, že nosná časť etablovania sa na podmienky EÚ sa zo zahraničnopolitickej roviny prenesie do vnútroštátnej. Zodpovednosť zahraničnej politiky v tomto smere bude cieľená na ukončenie ratifikácie Zmluvy o prístupí k EÚ v jednotlivých členských štátoch a na zabezpečenie efektívneho zastúpenia Slovenskej republiky v európskych inštitúciách. Politický dialóg, osobitne v oblasti SZBP, sa bude ďalej transformovať na štandardný dialóg prebiehajúci medzi členskými krajinami EÚ.

Začiatkom roka 2003 sa pozornosť MZV sústredila na finalizáciu Zmluvy o prístupí. Samotný podpis zmluvy sa uskutočnil 16. apríla 2003 v Aténach. Po podpise zmluvy začal ratifikačný proces, ktorého doterajší priebeh je úspešný. Pre podporu tohoto procesu SR komunikuje so všetkými relevantnými politickými subjektami v členských krajinách EÚ. Na strane SR došlo ku splneniu podmienok ratifikácie Zmluvy o prístupí úspešným referendumom 16. – 17. mája 2003 a súhlasom plenárneho zasadnutia NR SR dňa 1.7.2003 – ostávajúcou podmienkou je podpis Zmluvy prezidentom SR. MZV významne vstupovalo do aktívnej diskusie pred referendumom, najmä formou prednášok a prípravy argumentácie pre politických predstaviteľov.

V období od podpisu zmluvy do vstupu bude kľúčovou úlohou prispôbenie systému fungovania štátnej správy v záležitostiach EÚ tak, aby mohla byť po

vstupe do únie efektívne zabezpečovaná účasť Slovenskej republiky v jej rozhodovacích procesoch. Už postavenie Slovenskej republiky po podpise zmluvy ako aktívneho pozorovateľa bez hlasovacieho práva poskytuje priestor pre aktívnu prezentáciu záujmov Slovenskej republiky v štruktúrach EÚ a umožní zaviesť a osvojiť si procedúry, ktoré po vstupe umožnia efektívne pôsobenie Slovenskej republiky ako členskej krajiny EÚ. Vytvorená bola Komisia pre záležitosti EÚ, ktorá koncom apríla zahájila svoju činnosť a pravidelne zasadá v týždňových intervaloch. Napreduje aj proces vytvárania tzv. rezortných koordinačných skupín v jednotlivých ústredných orgánoch štátnej správy. Zástupcovia príslušných rezortov sa zúčastňujú na činnosti pracovných skupín Rady, Výboru stálych zástupcov ako i ďalších orgánov EÚ, politickí predstavitelia SR sa zúčastňujú zasadnutí ministerských rád EÚ i vrcholnej Európskej rady.

V júni 2002 vládou schválený materiál “Návrh postupu koordinácie rozhodovacích procesov v štátnej správe v záležitostiach EÚ po podpísaní Prístupovej zmluvy SR-EÚ“ zaväzuje všetky rezorty do 30. júna 2003 prispôbiť organizačnú štruktúru a vytvoriť tak efektívne podmienky pre fungovanie v podmienkach členstva, ktorého hlavným koordinátorom je MZV SR. Na rok 2003 vláda schválila ďalšie zvýšenie pracovníkov o 718. Predovšetkým na útvary zabezpečujúce prípravu štrukturálnych nástrojov, realizáciu finančnej kontroly ministerských aparátov a na posilnenie samostatných inštitúcií.

So zreteľom na koordinačnú úlohu MZV SR vo vzťahu k ostatným ústredným orgánom štátnej správy v záležitostiach EÚ boli urobené organizačné zmeny aj na MZV SR, aby bolo možné efektívne koordinovať aktivity slovenskej exekutívy voči inštitúciám EÚ prostredníctvom Misie SR pri ES v Bruseli ako aj zastupiteľských úradov SR v členských krajinách EÚ.

Posilňovanie Misie SR pri ES a ZÚ SR v krajinách EÚ

Členstvo v EÚ si vyžiada aj plnenie nových úloh kladených na činnosť zastupiteľských úradov v krajinách EÚ. Odbornou agendou, ktorou sa na Misii pri ES Brusel zaoberajú odborníci z jednotlivých rezortných ministerstiev budú musieť zvládnuť aj diplomati na zastupiteľských úradoch. Pre efektívnejšie vstupovanie do rozhodovacích procesov SR bude potrebná hlbšia analýza rozhodovacích procedúr v členských krajinách z pohľadu jednotlivých rezortov, vytipovanie kľúčových odborov a pracovníkov, ktorí majú poznatky a rozhodovacie právomoci v záležitostiach EÚ.

V tejto súvislosti pokračuje v roku 2003 posilňovanie administratívnych štruktúr na Misii SR pri ES a ZÚ SR v členských krajinách v rámci prijatej koncepcie vlády SR. V priebehu roku sa na Misii zvýši počet diplomatických pracovníkov

o 12 na celkový stav 39 diplomatických pracovníkov. V súlade s plánom boli posilnené 3 ZÚ SR po 1 diplomatovi v Kodani, Helsinkách a Ľubľane, ktorí budú zabezpečovať predovšetkým záležitosti EÚ a ďalšie integračné aktivity. S posilňovaním sa bude pokračovať postupne aj v roku 2004 a 2005.

Vzhľadom na prelinanie sa úloh vyplývajúcich z ustanovení Európskej dohody a záväzkov prijatých počas prístupových rokovaní sa z podnetu Európskej komisie uskutočnili v 1. polroku 2003 zasadania viacerých asociačných podvýborov a 7.7.2003 sa konalo v Bratislave 10. zasadanie Asociačného výboru SR a EÚ, ktoré bolo posledným zasadáním v rámci Európskej dohody. Slovenskú delegáciu viedol József Berényi, štátny tajomník MZV SR a delegáciu EÚ Dirk Meganck, vedúci slovenského tímu na generálnom riaditeľstve pre rozšírenie v Európskej komisii. Predstavitelia rezortov informovali o plnení dohodnutých záväzkov a úloh v jednotlivých oblastiach, ktoré vyplynuli z rokovaní o členstve v EÚ. Únia upozornila SR na nedostatky hlavne v oblasti regionálnej politiky, poľnohospodárstve, finančnej kontrole a slobode poskytovania služieb. Uvedené zasadania asociačných orgánov boli súčasťou monitorovacieho procesu o pripravenosti budúcich členských krajín únie, v rámci ktorého predloží EK 6 mesiacov pred vstupom do únie (v októbri 2003) súhrnnú monitorovaciu správu o stave pripravenosti SR na členstvo. Plnenie ustanovení Európskej dohody a záväzkov vyplývajúcich z prístupových rokovaní vyplývajúcich z prístupových rokovaní budú ďalej prebiehať jednak na úrovni podvýborov a prostredníctvom technických konzultácií pracovných skupín s inštitúciami EÚ.

Jednou z priorít zahraničnej politiky Slovenskej republiky vo vzťahu k EÚ v roku 2003 bola aktívna účasť na diskusii o budúcnosti EÚ s cieľom hájiť záujmy Slovenskej republiky pri príprave návrhu ústavnej zmluvy EÚ v Konvente o budúcnosti Európy, ktorý svoju činnosť ukončil 18. júla 2003. Následne sa bude SR už ako plnoprávny člen podieľať na medzivládnej konferencii, ktorá by mala ústavnú zmluvu schváliť. V súvislosti s prípravou SR na plnoprávnu účasť na MVK bude pripravený mandát a stanoviská SR na rokovania MVK.

Popri pokračovaní v účasti na SZBP je potrebné pripraviť zahraničnú službu SR tak, aby bolo Slovensko schopné v plnom rozsahu sa zúčastňovať na práci v rámci II. piliera EÚ po získaní plnoprávneho členstva v únii. V rámci príprav kapacít MZV SR bude potrebné sústrediť sa na nasledovné oblasti:

- dokumenty EÚ v zahraničnopolitickej oblasti (rozhodnutia, predpisy, spoločné pozície) by mali v dosažiteľnej miere zohľadňovať záujmy SR;
- vybudovať elektronický informačný systém dokumentov II. piliera EÚ tak, aby odborné útvary, ktoré sa nezaoberajú primárne problematikou SZBP EÚ mali možnosť komplexne a včas sa oboznámiť s rozhodnutiami únie v rámci ich

agendy;

- po vstupe do EÚ sa zásadne zmení vzťah SR k II. pilieru EÚ, pretože SR bude súčasťou rozhodovacieho procesu vo všetkých oblastiach II. piliera EÚ. V tomto kontexte bude potrebné venovať pozornosť kvalite výstupov smerom k EÚ a rýchlosti rozhodovacieho procesu.

Vzťahy s Európskym parlamentom nadobudnú nový rozmer, nakoľko sa na zasadnutiach jeho pléna a na práci výborov, medziparlamentných delegácií a politických skupín začnú zúčastňovať aj poslanci národných parlamentov kandidátskych krajín, vrátane zástupcov NR SR. Ich mandát pozorovateľov s presne vymedzenými právami sa začne uplatňovať od doby podpísania Prístupovej zmluvy a skončí dňom nadobudnutia platnosti Prístupovej zmluvy, najneskôr však ukončením funkčného obdobia súčasného parlamentu.

Súčasne integrácia otvára nové dimenzie pre realizáciu slovenských zahraničnopolitických cieľov. Ak bola doposiaľ integrácia prioritne cieľom zahraničnej politiky, postupne sa z nej stáva jej nástroj. Popri tradičných nástrojoch zahraničnej politiky - multilaterálnej a bilaterálnej diplomacii - získava Slovenská republika nový prostriedok realizácie zahraničnopolitických cieľov, vrátane efektívneho pôsobenia v integračných zoskupeniach. Hlavnými dokumentmi MZV pre rok 2003 v eurointegračnej oblasti sú: Zmluva o pristúpení k EÚ, Návrh vzorového štatútu rezortných koordinačných skupín a vzorového štatútu Komisie pre záležitosti EÚ a podklady pre hodnotiacu správu EK plánovanú na 5. november 2003 (robí to ÚV SR).

Bezpečnostné otázky a odzbrojenie

- príprava ratifikácie pozmeneného článku I Dohovoru o určitých druhoch konvenčných zbraní (CCW)
- príprava ratifikácie Dodatkového protokolu k Dohode medzi SR a Medzinárodnou agentúrou pre atómovú energiu (MAAE) o zárukách
- návrh na prijatie zásad Režimu kontroly raketovej technológie (MTCR)
- deklarácia SR o prijatých opatreniach na národnej úrovni na budovanie a posilnenie dôvery v súvislosti s implementáciou a dodržiavaním záväzkov vyplývajúcich s Dohovorom o zákaze biologických zbraní
- deklarácia SR týkajúca sa dodržiavania záväzkov vyplývajúcich z Dohovorom o zákaze chemických zbraní (v spolupráci s MH SR, ako národným orgánom SR pre kontrolu zákazu chemických zbraní)
- deklarácia SR týkajúca sa dodržiavania záväzkov vyplývajúcich z Dohovorom o zákaze použitia, skladovania, výroby a transferu protipechotných mín a o ich zničení (Ottawský dohovor)
- správa SR o vývoze a dovoze konvenčných zbraní pre Register OSN o konvenčných zbraniach

- správa SR o vývoze, dovoze a prebytkoch ručných a ľahkých zbraní pre OBSE
- správa SR o vývoze a dovoze konvenčných zbraní, o transferoch a odmietnutiach transferov technológií dvojakého použitia pre Wassenaarske usporiadanie
- Ročný dotazník Kódexu správania sa OBSE; v spolupráci s MO SR (15. apríl 2003).
- Informácia o priebehu a výsledkoch 11. zasadnutia Ministerskej rady Organizácie pre bezpečnosť a spoluprácu v Európe (Maastricht 1.-2.12.2003)
- Priebežné informácie a výstupy pre OBSE vo všetkých dimenziách jej činnosti - ľudskej, vojenskej a ekonomicko-environmentálnej;
- Príprava ratifikácie Dohody o adaptácii Zmluvy o konvenčných ozbrojených silách v Európe (v koordinácii s členskými štátmi NATO)

Ďalšie dôležité dokumenty

- Aktualizácia Ročného národného programu PRENAME 2003 (prijaté uznesenie vlády SR č. 133/2003)
- Strednodobá koncepcia oficiálnej rozvojovej pomoci SR (prijaté uznesenie vlády SR č. 432/2003)
- Národný program oficiálnej rozvojovej pomoci na rok 2003 (prijaté uznesenie vlády SR č. 552/2003)
- Zhodnotenie predbežných výsledkov ročnej činnosti Konventu o budúcnosti Európy (28.2.2002-28.2.2003) a návrh stanoviska SR k hlavným otázkam reformy Európskej únie(materiál vláda SR vzala na vedomie dňa 13.2.2003)
- Návrh zmluvy o pristúpení SR k EÚ (prijaté uznesenie vlády SR č. 266/2003)
- Správa o priebehu a výsledkoch rozhovorov o prístupe k Severoatlantickej zmluve a súhlas s konkrétnym príspevkom do aliančných rozpočtov a programov (prijaté boli uznesenia vlády SR č. 36/2003, 41/2003, 133/2003, 238/2003)
- Štvrtá a piata periodická správa SR k Medzinárodnému dohovoru o odstránení všetkých foriem rasovej diskriminácie, predkladaná pred Výbor OSN na odstránenie všetkých foriem rasovej diskriminácie

(CERD)

(prijaté uznesenie vlády SR č. 474/2003)

- Ročný národný program PRENAME 2004

A2.2

V Pláne legislatívnych úloh vlády SR no rok 2003 pod p. č. 16 bola pre MZV SR úloha pripraviť Návrh zákona o zahraničnej službe, ktorý mal upraviť osobitosti zahraničnej služby.

Predmetný Návrh zákona vláda z rokovania dňa 21.5.2003 vypustila.

Prehľad všeobecne záväzných právnych predpisov vydaných MZV SR v roku 2003

1. nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 185/2003 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 707/2002 Z. z., ktorým sa vyhlasujú medzinárodné sankcie zabezpečujúce medzinárodný mier a bezpečnosť

- schválené vládou dňa 21. mája 2003

- nadobudlo platnosť dňa 31. mája 2003

- nadobudlo účinnosť dňa 1. mája 2003

2. nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 240/2003 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 707/2002 Z. z., ktorým sa vyhlasujú medzinárodné sankcie zabezpečujúce medzinárodný mier a bezpečnosť v znení nariadenia vlády Slovenskej republiky č. 185/2003 Z. z.

- schválené vládou dňa 9. júla 2003

- nadobudlo platnosť dňa 15. júla 2003

- nadobudlo účinnosť dňa 15. júla 2003

A2.3

Zákomom č. 750/2002 Z. z. o štátnom rozpočte na rok 2003 boli schválené záväzné ukazovatele príjmov a výdavkov kapitoly MZV SR na rok 2003.

A) Príjmy

Limit príjmov kapitoly MZV SR bol schválený v objeme 120 000 tis. Sk.

B) Výdavky

Schválený limit výdavkov MZV SR na rok 2003 predstavuje objem 2 788 754 tis. Sk, z toho bežné výdavky objem 2 497 754 tis. Sk a kapitálové výdavky objem 291 000 tis. Sk.

V rámci bežných výdavkov bol stanovený záväzný ukazovateľ miezd, platov, služobných príjmov a ostatných osobných vyrovnaní v objeme 1 014 502 tis. Sk a limit bežných transferov vo výške 453 772 tis. Sk. Zároveň bola stanovená výška účelovo určených prostriedkov na príspevky SR medzinárodným organizáciám a poskytovanie oficiálnej rozvojovej pomoci vo výške 440 052 tis. Sk a NP PRENAME v objeme 42 827 tis. Sk.

C) Programové rozpočtovanie MZV SR v roku 2003

V roku 2003 je rozpočet MZV SR čiastočne programovo rozpočtovaný. V rozpočte kapitoly MZV SR na rok 2003 sú dva medzirezortné podprogramy, a to:

1. podprogram MZV SR v rámci medzirezortného programu v gestorstve Ministerstva obrany SR - PRENAME
cieľ: Vybaviť 11 objektov SR v zahraničí zabezpečovacím systémom a príslušnými technickými prostriedkami na spracovanie a prenos utajovaných informácií, spĺňajúcich stanovené kritériá NATO
merateľný ukazovateľ: počet vybavených objektov

2. podprogram MZV SR v rámci medzirezortného programu v gestorstve MZV SR- Oficiálna rozvojová pomoc
zámer: Účasť Slovenskej republiky na medzinárodnej pomoci
cieľ: Zabezpečiť 100% realizáciu príspevkov a projektov na oficiálnu rozvojovú pomoc
merateľný ukazovateľ: percento realizovaných príspevkov a projektov

Rozpočet kapitoly MZV SR na rok 2003 (v tis. Sk)

SPRÁVA O PLNENÍ ÚLOH ZAHRANIČNEJ POLITIKY SR V ROKU 2003

A ZAMERANIE ZAHRANIČNEJ POLITIKY SR

NA ROK 2004

VYHODNOTENIE ZAHRANIČNEJ POLITIKY SR

OBSAH

1. Európska únia	4
2. Organizácia Severoatlantickej zmluvy	8
3. Vzťahy so susednými štátmi a cezhraničná spolupráca.....	12
3.1. Vzťahy Slovenskej republiky so susednými štátmi	12
3.2. Vyšehradská štvorka	15
3.3. Colná únia	16
3.4. Regionálna a cezhraničná spolupráca	16
3.4.1. Trilaterálna regionálna spolupráca	17
4. Ďalšie oblasti dvojstrannej spolupráce.....	17
4.1. Vzťahy so štátmi NATO a Európskej únie	17
4.2. Vzťahy s ďalšími kandidátskymi krajinami a inými západoeurópskymi štátmi a štátnymi útvarmi	25
4.3. Vzťahy s krajinami SNŠ	29
4.4. Vzťahy s krajinami západného Balkánu	34
4.5. Vzťahy so štátmi Ázie, Afriky, Latinskej Ameriky, Austrálie a Oceánie	37
4.5.1. Vzťahy so štátmi Ázie, Austráliou a štátmi oceánie	38
4.5.2. Vzťahy so štátmi Blízkeho a Stredného východu a severnej Afriky	44
4.5.3. Vzťahy so štátmi subsaharskej Afriky	50
4.5.4. Vzťahy so štátmi Latinskej Ameriky	51
4.6. Vzťahy v oblasti kultúry, školstva, vedy a zdravotníctva	54
5. Ďalšie oblasti mnohostrannej spolupráce	55
5.1. Pôsobenie SR v medzinárodných medzivládnych organizáciách.....	55
5.1.1. Organizácia spojených národov.....	55
5.1.2. Rada Európy.....	61
5.1.3. Organizácia pre bezpečnosť a spoluprácu v Európe (OBSE)	61
5.1.4. Západoeurópska únia	64
5.1.5. Organizácia pre hospodársku spoluprácu a rozvoj (OECD)	64
5.1.6. Svetová obchodná organizácia (WTO)	66
5.2. Odzbrojenie a kontrola zbrojenia	66

5.2.1.	Oblasť zbraní hromadného ničenia (ZHN)	67
5.2.2.	Oblasť konvenčných zbraní	69
5.2.3.	Kontrola exportu	70
5.3.	Zahraničná spolupráca a rozvojová pomoc	72
5.3.1.	Oficiálna rozvojová pomoc (ODA)	72
5.3.2.	Humanitárna pomoc	72
5.4.	Aktivity v regionálnych zoskupeniach	73
5.4.1.	Stredoeurópska iniciatíva (SEI)	73
5.4.2.	Stredoeurópska dohoda o voľnom obchode (CEFTA)	73
5.4.3.	Svetová colná organizácia (WCO)	74
6.	Medzinárodnoprávna a konzulárna oblasť	74
6.1.	Medzinárodnoprávna oblasť	74
6.2.	Konzulárna oblasť	76
6.2.1.	Priority v konzulárnej oblasti	76
6.2.2.	Bilaterálne vzťahy v oblasti konzulárnej praxe	76
6.2.3.	Readmisné a bezvízové dohody	79
6.2.4.	Zahraniční Slováci	79
6.3.	Ľudské práva a práva osôb patriacich k národnostným menšinám	80
7.	Informačná činnosť a prezentácia zahraničnopolitických aktivít SR	81
8.	Budovanie diplomatického zboru a personálna politika	82

1. EURÓPSKA ÚNIA

SR do roku 2003 vstupovala s prioritným cieľom zahraničnej politiky, ktorým bolo procedurálne ukončenie prístupového procesu a ratifikácie Zmluvy o pristúpení Slovenskej republiky a dôsledná príprava na členstvo v EÚ od 1. mája 2004.

V období do podpisu prístupovej dohody dochádzalo k finalizácii jej textu a jej formálnemu schvaľovaniu. Dňa 19. februára vyslovila Európska komisia súhlas so vstupom 10 nových krajín do EÚ. Po náležitom posúdení vyslovil Európsky parlament dňa 9. apríla súhlas so vstupom SR do únie (521 za, 21 proti, 25 sa zdržalo). Nakoniec Rada pre všeobecné záležitosti a vonkajšie vzťahy odsúhlasila vstup nových krajín do EÚ. Návrh Zmluvy o pristúpení bol dňa 10. apríla 2003 schválený vo vláde SR. Podpis zmluvy sa uskutočnil 16. apríla 2003 v Aténach a po podpise zmluvy začal ratifikačný proces v jednotlivých členských a prístupujúcich krajinách EÚ.

Počas uvedeného obdobia Slovensko predložilo Európskemu parlamentu informáciu o stave boja proti korupcii a organizovanému zločinu, ako aj informáciu o tézach koncepcie politiky vlády SR v integrácii rómskych komunit. Predloženie týchto informácií vyplynulo zo žiadostí inštitúcií EÚ s cieľom komplexne posúdiť stav pripravenosti SR na vstup do únie. Uvedené oblasti, ako aj pripravenosť Slovenska na čerpanie rozvojových fondov únie a administratívne kapacity boli aj predmetom rozhovorov predstaviteľov SR s partnermi v únii.

MZV SR sa aktívne zapojilo do kampane pred referendum o vstupe SR do EÚ, ktoré sa konalo v dňoch 16. – 17. mája 2003. Referendum bolo úspešné a potvrdilo vysokú podporu obyvateľstva integrácii do EÚ. Za vstup hlasovalo 92,46% zúčastnených voličov, proti vstupu bolo 6,2% zúčastnených voličov. Zúčastnilo sa 52,15% z celkového počtu oprávnených voličov.

Národná rada SR následne schválila Zmluvu o pristúpení dňa 1. júla a 26. augusta prezident SR R. Schuster slávnostne podpísal ratifikačnú listinu k zmluve. Ratifikačná listina bola dňa 9. októbra 2003 uložená u depozitára tejto medzinárodnej dohody, na MZV Talianskej republiky, čím sa oficiálne zavŕšil ratifikačný proces zo strany SR.

Pokračovala aj revízia zmluvno-právnej základne s tretími krajinami tak, aby zmluvné dokumenty, ktorými je SR viazaná, neboli v rozpore s *acquis communautaire*.

Pravidelná správa EK

Dňa 5. novembra 2003 zverejnila Európska komisia (EK) Súhrnné monitorovacie správy o pripravenosti prístupujúcich krajín na členstvo v EÚ. SR, ako aj ostatné prístupujúce krajiny nie sú už hodnotené z hľadiska plnenia kodanských kritérií, ale z pohľadu plnenia negociačných záväzkov. V porovnaní

s predchádzajúcimi pravidelnými správami tak majú monitorovacie správy viac technický charakter. Jednotlivých 29 kapitol acquis (a celkovo 140 sektorov v daných kapitolách) je rozdelených do troch kategórií: oblasti, kde je dosiahnutý vysoký stupeň súladu s acquis, oblasti, kde krajina len čiastočne plní záväzky a kde je potrebné zvýšené úsilie na ukončenie prípravy na členstvo a oblasti, kde má Európska komisia vážne obavy a je potrebné prijať urgentné opatrenia, aby bola krajina pripravená na členstvo k dátumu vstupu. Výsledky hodnotenia SR: zo 140 sektorov je 99 sektorov hodnotených v prvej kategórii (71%), 37 v druhej kategórii (26%) a 4 v poslednej kategórii (3%). V kategórii, kde je treba prijať urgentné opatrenia sa nachádzajú štyri oblasti v 2 kapitolách: hospodárska súťaž - dodržiavanie podmienok prístupovej zmluvy v oceľarskom sektore (výrobné limity pre U.S. Steel) a v kapitole poľnohospodárstvo - vytváranie Platobnej agentúry, implementácia Integrovaného administratívneho a kontrolného systému, ochrana verejného zdravia. V prípade nesplnenia podmienok bude Európska komisia pripravená prijať opatrenia vo forme ochranných opatrení, podaní žalôb na súdny dvor, príp. pristúpiť k finančným postihom.

Spoločná zahraničná a bezpečnostná politika a spoločná európska bezpečnostná a obranná politika

EÚ sa vo svojich aktivitách sústreďovala najmä na posilňovanie medzinárodného poriadku a multilaterálneho systému, boj proti terorizmu, zabránenie šírenia zbraní hromadného ničenia, prevenciu konfliktov, ochranu ľudských práv a slobôd, rozvojovú pomoc, trvalo udržateľný rozvoj, posilňovanie vlastných schopností viesť operácie krízového manažmentu vrátane prípravy bezpečnostnej stratégie. Z teritoriálneho hľadiska si najviac pozornosti vyžadovala situácia v Iraku, Afganistane, Iráne, na Blízkom východe, Západnom Balkáne, v Kórejskej ľudovodemokratickej republike ako aj ďalší rozvoj vzťahov s krajinami, ktoré susedia s úniou, resp. budú s ňou susediť po jej rozšírení.

SR sa pripájala k dokumentom v rozsahu, v akom bola úniou vyzvaná a zapájala sa do spolupráce v súlade s možnosťami kandidátskej krajiny. SR pokračovala v koordinovaní a zosúladovaní svojej zahraničnej politiky so Spoločnou zahraničnou a bezpečnostnou politikou únie. Takisto pokračovala v technickej príprave na začlenenie sa do procesov spojených s jej fungovaním. SR konkrétne participovala na európskej bezpečnostnej a obrannej politike aj účasťou na viacerých operáciách krízového manažmentu. SR sa zúčastňuje operácie "European Union Police Mission" v Bosne a Hercegovine (5 slovenských policajtov). Takisto sa zúčastnila aj vojenskej misie Únie v Macedónsku "Concordia" (1 vojak), ktorá bola ukončená 15. 12. 2003. Slovensko takisto politicky podporilo vojenskú operáciu "Artemis" v Konžskej demokratickej republike, aj keď do nej nevyslalo príslušníkov. Taktiež pokračoval príspevok SR do monitorovacej misie EÚ v bývalej Juhoslávii v podobe 4 pracovníkov, ktorých pôsobenie je vysoko hodnotené veliteľstvom

misie. V priebehu roka 2003 sa vojenski špecialisti SR zúčastňovali na prácach štyroch pracovných skupín v rámci európskeho akčného plánu pre zdokonalenie európskych vojenských kapacít. Zároveň prebiehalo hodnotenie národného príspevku SR do európskej bezpečnostnej a obrannej politiky vo vzťahu k potrebám únie. Oficiálny príspevok SR do vojenských a civilných kapacít európskeho krízového manažmentu sa zmenil tak, aby čo najviac zohľadňoval príspevok SR do vojenských kapacít NATO. Z hľadiska hodnotenia príspevku SR, tak ako bol deklarovaný na Príspevkových konferenciách v novembri 2000 resp. v máji 2001 sa ukazuje, že najdôležitejšou výzvou bude napĺňanie policajných kapacít. V súlade so štatútom kandidátskej krajiny a ustanoveniami národnej legislatívy (zák. 460/2002 Z.z.) sa SR pripájala ku všetkým sankciám EÚ voči tretím krajinám a fyzickým a právnickým osobám v rozsahu, v akom bola zo strany Rady EÚ vyzvaná pripojiť sa. Sankcie boli v nadväznosti na výzvy EÚ implementované a kontinuálne vyhlasované vo vnútroštátnom poriadku prostredníctvom nariadení vlády SR.

Štatút aktívneho pozorovateľa

V období od podpisu Zmluvy o pristúpení k EÚ až do získania plnohodnotného členstva v únii sa Slovensko prostredníctvom účasti vo výboroch, komisiách a pracovných skupinách zúčastňuje takmer všetkých zasadnutí orgánov EÚ v pozícii aktívneho pozorovateľa. Slovenskí zástupcovia na týchto rokovaní majú právo zaujímať stanoviská, vyjadrovať sa a predkladať návrhy, čím sa pripravujú na plnohodnotné členstvo, ktoré prinesie možnosť hlasovať a rozhodovať o prerokovaných otázkach. V prípade MZV SR to znamenalo účasť na práci príslušných pracovných skupín v oblasti vonkajších vzťahov a spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politiky, Politického a bezpečnostného výboru, Výboru stálych zástupcov, Rady pre všeobecné záležitosti a vonkajšie vzťahy, Európskej rady a ďalších fór a stretnutí. Minister zahraničných vecí SR sa zúčastnil všetkých riadnych aj mimoriadnych zasadnutí Rady pre všeobecné záležitosti a vonkajšie vzťahy, kde prezentoval stanoviská Slovenska k aktuálnym témam medzinárodnej politiky, ako aj k oblastiam prioritného záujmu SR, medzi ktoré patrí napr. Západný Balkán, Východná Európa.

Asociačný výbor

V súlade s monitorovacím procesom plnenia záväzkov prijatých počas prístupových rokovaní o vstupe do EÚ sa v rámci plnenia ustanovení Európskej dohody uskutočnilo v prvom polroku niekoľko zasadnutí asociačných podvýborov. Plnenie záväzkov a úloh vyplývajúcich z ustanovení Európskej dohody bolo zhodnotené na 10. zasadnutí Asociačného výboru SR-EÚ, ktoré sa uskutočnilo 7. júla 2003 v Bratislave. Počas zasadania rezorty využili príležitosť

na zdôraznenie postoja SR pri zabezpečovaní záväzkov a úloh a celkovej príprave na členstvo v EÚ uvedených v dokumente Úradu vlády SR, ktorý bol zaslaný Európskej komisii ako podklad k monitorovacej správe o SR.

Medzirezortná koordinácia

Z nového postavenia SR vyplynula potreba objasniť si pomerne zložitý rozhodovací mechanizmus v rámci EÚ a určiť postup medzirezortnej koordinácie európskych záležitostí v domácich podmienkach. MZV SR vypracovalo návrh koordinácie rozhodovacieho mechanizmu SR v záležitostiach EÚ, na základe ktorého boli na jednotlivých ministerstvách vytvorené rezortné koordinačné skupiny a na MZV SR medzirezortné koordinačné komisie pre európske záležitosti.

Konvent o budúcnosti EÚ

V prvom polroku 2003 pokračovalo v Bruseli rokovanie Konventu o budúcnosti Európy za aktívnej účasti zástupcov SR: poslancov NR SR Jána Figeľa, Ireny Belohorskej a štátneho tajomníka MZV SR Ivana Korčoka a ich alternátov poslancov NR SR Zuzany Martinákovvej a Borisa Zalu a veľvyslanca SR pri EÚ Juraja Migaša. Výsledkom práce Konventu bol návrh Zmluvy zakladajúcej ústavu pre Európu, ktorý bol predsedom Konventu Valéryom Giscardom D'Estaingom predložený Európskej rade v Solúni dňa 20. júna 2003. Európska rada zhodnotila predložený návrh ako dobrý základ pre rokovanie Medzivládnej konferencie EÚ. Konvent svoju činnosť ukončil plenárnym zasadnutím 10. júla 2003, na ktorom bol dosiahnutý konsenzuálny súhlas s celým návrhom zmluvy vrátane rozsiahlej 3. časti. SR spolupracovala a profilovala svoje pozície v kooperácii so skupinou krajín s podobnými pozíciami k budúcnosti Európy, tzv. "like minded countries". Konečná verzia návrhu Zmluvy zakladajúcej ústavu pre Európu bola odovzdaná úradujúcemu predsedovi Európskej rady Silviovi Berlusconiemu v Ríme 18. júla 2003. Taliansko malo za úlohu vecne a organizačne pripraviť otvorenie a zabezpečiť efektívny priebeh Medzivládnej konferencie EÚ o budúcej Ústavnej zmluve s cieľom jej možného ukončenia na zasadnutí Európskej rady v Bruseli 12.-13.12.2003.

Medzivládna konferencia EÚ

Zasadnutím na úrovni hláv štátov/predsedov vlád v Ríme 4. októbra 2003 sa začala medzivládna konferencia EÚ za účasti 15 členských a 10

pristupujúcich krajín EÚ. SR zastupovali predseda vlády Mikuláš Dzurinda a minister zahraničných vecí Eduard Kukan. V rámci medzivládnej konferencie sa okrem úvodného zasadnutia uskutočnilo zasadnutie na úrovni hláv štátov/predsedom vlád 16.-17. októbra 2003 a 3 stretnutia na úrovni ministrov zahraničných vecí 14.10., 27.10., 18.11., ministerské konkláve v Neapole 28.-29.11. a rokovania na úrovni ministrov zahraničných vecí 9.12.2003. Vzhľadom na skutočnosť, že sa nepodarilo odstrániť pretrvávajúce rozdielnosti stanovísk niektorých krajín a nájsť vyvážený kompromis v niektorých inštitucionálnych otázkach, sa v konečnom dôsledku nepodarilo ukončiť rokovania Medzivládnej konferencie EÚ o Ústavnej zmluve počas talianskeho predsedníctva a rokovania hláv štátov/predsedom vlád v Bruseli 12.-13.12.2003. Ďalšie kroky bude robiť až predsedníctvo Írska v EÚ, ktoré by malo na rokovaní Európskej rady 25.-26.3.2004 predložiť materiál s hodnotením stavu, východiskami pre možné riešenia a ďalší postup pri príprave Ústavnej zmluvy.

Dohoda o európskom hospodárskom priestore

S rozšírením Európskej únie sa nové členské krajiny Európskej únie stanú zároveň aj členmi Dohody o Európskom hospodárskom priestore. Slovenská republika sa stane novou zmluvnou stranou Dohody o Európskom hospodárskom priestore na základe Dohody o účasti v Európskom hospodárskom priestore, ktorá bola podpísaná v dňoch 13. a 14. októbra 2003 zástupcami členských a pristupujúcich krajín EÚ, Nórska, Lichtenštajnska a Islandu. Dohoda je následne ratifikovaná v súčasných členských krajinách Európskeho hospodárskeho priestoru a v krajinách, ktoré sa stanú členmi Európskeho hospodárskeho priestoru tak, aby nadobudla platnosť dňom vstupu nových členských krajín do EÚ, t.j. 1. mája 2004.

Zvýšenie informovanosti o SR v krajinách EÚ

V súlade s uznesením vlády SR č. 738 z 15. augusta 2001 pokračovali aj aktivity s cieľom zvýšenia informovanosti o SR v krajinách EÚ. Väčšie projekty MZV SR zadávalo v zmysle zákona o verejnom obstarávaní, menšie - operatívne boli realizované v súlade s požiadavkami zastupiteľských úradov SR v zahraničí. Za obdobie od 1. januára 2002 do 31. októbra 2003 bolo vynaložených 9 320 000 Sk na prezentáciu SR v zahraničí. Na základe víťazstva vo verejnej súťaži vypísanej MZV SR realizovali profesionálne agentúry výrobu informačných a propagačných materiálov, ako aj projekt komplexnej prezentácie SR vo Veľkej Británii a Írsku. V súčasnosti prebiehajú dve užšie súťaže na

výber agentúry pre prezentáciu SR v ďalších krajinách EÚ.

Reorganizácia sekcie európskych záležitostí a posilňovanie misie SR pri ES a zastupiteľských úradov SR v krajinách EÚ

Z hľadiska plnenia nových úloh bolo potrebné uskutočniť reorganizáciu sekcie európskych záležitostí MZV SR, v rámci ktorej boli vytvorené tri odbory: odbor vonkajších vzťahov EÚ, odbor pre koordináciu sektorálnych politík a odbor vnútorných záležitostí a inštitúcií EÚ. Podarilo sa personálne posilniť Misiu pri Európskych spoločenstvách v Bruseli o 12 diplomatov a ich celkový počet sa zvýšil na 39. V budúcom roku sa uvažuje s vyslaním ďalších 5 diplomatov. V priebehu roka boli posilnené 4 zastupiteľské úrady SR v Kodani, Helsinkách, Ľubláne a Dubline o 1 diplomata zameraného hlavne na problematiku európskej a transatlantickej integrácie. V budúcom roku sa uvažuje s posilnením ďalších 2 zastupiteľských úradov v Aténach a Varšave.

Identifikácia nedostatkov

V oblasti európskej integrácie plnilo Slovensko všetky strategické i čiastkové ciele. Postupné začleňovanie sa SR do fungovania EÚ však odhalilo niektoré nedostatky, na ktoré je v budúcnosti potrebné sústrediť pozornosť. Ide najmä o oblasť pripojenia SR na komunikačné siete druhého piliera EÚ, účasti zástupcov na pracovných podujatiach organizovaných EÚ alebo s jej podporou, ako aj o prispôsobovanie administratívy MZV SR na novú agendu a iný rytmus práce vyplývajúci z fungovania EÚ a jej inštitúcií.

2. ORGANIZÁCIA SEVEROATLANTICKEJ ZMLUVY

Po Pražskom summite NATO v novembri 2002, na ktorom bolo 7 krajín pozvaných na začatie rozhovorov o pristúpení k Severoatlantickej zmluve, zaznamenala SR v roku 2003 podstatný kvalitatívny posun vo vzťahu so Severoatlantickou alianciou. Po ukončení dvoch kôl formálnych prístupových rozhovorov v decembri 2002, SR po konzultáciách s NATO sformulovala Časový plán pre ukončenie reforiem (Timetable for Completion of Reforms), ktorý je súčasťou oficiálneho listu vyjadrujúceho pripravenosť SR stať sa členom NATO (Letter of Intent) a stanovuje kroky, ktoré SR ešte bude musieť realizovať v súvislosti s členstvom v Aliancii, ako aj časový rámec ich naplnenia. Dokument predstavuje národný politický záväzok SR pokračovať v reformách aj po získaní členstva v NATO de jure. Po odovzdaní Letter of Intent podpísali členské krajiny NATO dňa 26. marca 2003 Protokol o pristúpení k Severoatlantickej zmluve. Od tohto dňa sa SR so štatútom pozorovateľa začala zúčastňovať práce niektorých a od júna 2003 prakticky

všetkých výborov a orgánov Aliancie, vrátane najvyššieho stáleho orgánu NATO - Severoatlantickej rady. Výnimku tvorí len Výbor pre jadrové plánovanie a tie výbory a pracovné skupiny NATO, ktoré zahŕňajú tretie krajiny, ak nevyslovili súhlas s účasťou pozvaných krajín (Rada NATO-Ruská federácia a zasadnutia NATO-EÚ). Od júna 2003 sa SR zúčastňuje zasadnutí Severoatlantickej rady na úrovni ministrov obrany a od decembra 2003 už aj zasadnutí na úrovni ministrov zahraničných vecí. Druhý polrok 2003 tak predstavoval výraznú zmenu postavenia a spôsobu komunikácie SR s NATO. Status SR sa zmenil z partnerského na de facto členský.

Po podpise Protokolov o pristúpení sa v členských krajinách začal proces ich ratifikácie. K 31. decembru 2003 protokoly ratifikovalo už 18 krajín (ostáva už len Francúzsko). Proces ratifikácie prebieha podľa predpokladaného harmonogramu a pôvodného zámeru Aliancie a všetkých pozvaných krajín, aby ratifikačný proces bol ukončený tak, aby sa pozvané krajiny mohli zúčastniť Istanbulskeho summitu NATO už ako riadni členovia. Ihneď po podpise Protokolu o pristúpení k Severoatlantickej zmluve SR iniciatívne pristúpila k realizácii vnútroštátnych ratifikačných krokov Severoatlantickej zmluvy: Národná rada SR vyslovila súhlas so zmluvou dňa 10. apríla 2003 a prezident SR podpísal ratifikačné listiny 14. apríla 2003. Vykonaním týchto krokov je SR pripravená na výzvu generálneho tajomníka NATO odovzdať listiny o pristúpení k Severoatlantickej zmluve depozitárovi zmluvy, vláde USA.

Paralelne s prístupovým procesom v roku 2003 ďalej prebiehala aj príprava SR na členstvo v NATO prostredníctvom **Akčného plánu na členstvo MAP** (Membership Action Plan) a prostredníctvom jeho národnej aplikácie **Národného programu prípravy SR na členstvo v NATO** (NP PRENAME). V poradí piaty a posledný Ročný národný program (RNP PRENAME) SR odovzdala Aliancii 29. septembra 2003. Ročný národný program PRENAME a časový plán plnenia reforiem spolu predstavujú politický záväzok a rámec prípravy SR na členstvo v NATO. Priebežné plnenie záväzkov zhodnotil 19. novembra 2003 Posilnený vyšší politický výbor (SPCR). Celkové hodnotenie SR vo všetkých piatich oblastiach prípravy - politickej, obrannej, v oblasti zdrojov, bezpečnosti informácií a v právnej oblasti - bolo veľmi pozitívne. Opätovne však bola zdôraznená nutnosť pokračovať v stanovených reformách aj po získaní členstva. Z politických otázok bol dôraz kladený predovšetkým na pokračovanie v boji proti korupcii a na potrebu implementácie prijatej legislatívy (napr. špeciálny prokurátor pre boj proti korupcii) a implementácie projektov zameraných na rómsku menšinu. Zdôraznená bola aj nutnosť nepoľaviť v komunikácii s verejnosťou, ak má verejnosť chápať a podporovať nielen zásadné zmeny, ktorými Aliancia prechádza, ale aj politické rozhodnutia o angažovanosti SR v mierových operáciách NATO alebo v koaličných operáciách. Niektoré členské krajiny pritom tlmočili určité znepokojenie

v súvislosti s odvolaním riaditeľa Národného bezpečnostného úradu a zdôraznili princíp jeho apolitickosti, ako aj s odvolaním ministra obrany.

V procese prípravy SR na členstvo v NATO (PRENAME) naďalej zohrával centrálnu úlohu Vládny výbor PRENAME, ktorý sa pravidelne stretával na úrovni štátnych tajomníkov. Vďaka koordinačnej úlohe vládneho výboru bolo možné rýchlo a efektívne vypracovať zásadné prístupové dokumenty ako je Časový plán pre ukončenie reforiem a Ročný národný program PRENAME na rok 2004. Z hľadiska finančného bolo v roku 2003 v rozpočtoch jednotlivých rezortov zúčastnených v PRENAME účelovo viazaných pre potreby plnenia úloh vyplývajúcich z PRENAME spolu 1,275 mld. Sk. Hodnotenie efektívnosti využitia prostriedkov je predmetom samostatného materiálu, ktorý bude predložený vláde SR začiatkom roku 2004.

Práca s verejnou mienkou, vytváranie priestoru pre dialóg v otázkach členstva SR v NATO a získavanie podpory obyvateľstva pre členstvo v Aliancii bolo jednou z priorít procesu PRENAME v roku 2003. Koncom roku 2002 a začiatkom roku 2003 začala podpora vstupu SR do NATO vo verejnosti klesať, a to predovšetkým v dôsledku negatívneho vnímania udalostí na medzinárodnej scéne (vývoj okolo a v Iraku). Vo februári 2003, po prvýkrát od decembra 2000, miera podpory stratila prevahu. V súvislosti s tým vláda SR 2. apríla 2003 uznesením č. 247 schválila návrh na ďalší postup pri získavaní podpory členstva SR v NATO a poverila ministra obrany gesciou nad prípravou jednotnej informačnej kampane v rámci ďalšieho postupu pri získavaní podpory členstva SR v NATO. Bola vytvorená nová medzirezortná koordinačná skupina pre prácu s verejnou mienkou, v ktorej boli zastúpení predstavitelia ÚV SR, MO SR a MZV SR. Na projekty práce s verejnou mienkou v prospech zvyšovania podpory členstva SR v NATO bolo v roku 2003 k dispozícii 39 mil. Sk. Rozhodujúca časť aktivít bola zameraná na poskytnutie tých informácií širokej verejnosti, ktoré sú podľa sociologických prieskumov najviac žiadané: pravidlá fungovania Aliancie, mierové operácie, reforma/profesionalizácia ozbrojených síl. Široké mediálne aktivity boli realizované v období október-november 2003 prostredníctvom tlače, televízie, rozhlasu, plagátov na verejne dostupných miestach, ako aj prostredníctvom informačného bulletinu pre všetky domácnosti v SR. Aj vďaka synergickému pôsobeniu aktivít rezortov, ktorý v kombinácii s postupne prevládajúcim názorom, že SR je už de facto členom Aliancie, sa podarilo nepriaznivý trend vývoja podpory verejnej mienky vrátiť v prospech členstva SR v NATO. Podľa výskumu verejnej mienky z októbra 2003, vstup SR do NATO podporovalo 52,8 % občanov, proti bolo 41,9 % a nerozhodných bolo 5,3 %. V porovnaní s májom 2003 bol nárast zaznamenaný predovšetkým v skupine skôr podporujúcich - 31,3 % (dovtedy obyčajne cca 24%). V priebehu roka 2003 sa pokračovalo v budovaní partnerstva medzi štátom a občianskou

spoločnosťou prostredníctvom grantovej súťaže pre projekty mimovládnych organizácií, k dispozícii bola aj príslušná, denne aktualizovaná webová stránka.

SR aktívne participuje v operáciách NATO. Pozitívne je hodnotená doterajšia účasť SR v misiách na Balkáne, pričom účasť SR v SFOR bola v decembri 2003 ukončená v súlade so zlepšovaním situácie v Bosne a Hercegovine a celkovým znižovaním početných stavov SFOR. Pozitívne bolo mnohými členmi Aliancie vnímané, že SR poskytla do mnohonárodných síl pôsobiacich v rámci operácie Iracká sloboda jednotku radiačno-chemicko-biologickej ochrany do Kuvajtu (počas bojových operácií) a ženijnú jednotku do Iraku (v stabilizačných silách), ako aj pôsobenie slovenskej jednotky v operácii Trvalá sloboda v Afganistane. Na druhej strane, SR ako posledná krajina spomedzi 26 spojencov deklarovala svoj vojenský príspevok pre medzinárodné stabilizačné sily v Afganistane (ISAF). Až na plánovacej konferencii v decembri 2003 SR oznámila svoj príspevok do ISAF v podobe odmínovacej jednotky a jedného dôstojníka do štábu Mnohonárodnej brigády v Kábule. Prakticky to znamená, že do operácie ISAF sa SR zapojí pri najbližšej výmene vojakov v polovici roka 2004, resp. už vo februári 2004 na úrovni štábu v Kábule.

Pražský summit definoval nové úlohy NATO aj v oblasti rozvíjania partnerských vzťahov prostredníctvom štruktúr pre politicko-bezpečnostné konzultácie aj pre praktickú spoluprácu s partnerskými krajinami v rámci **Euroatlantickej partnerskej rady (EAPC)**, Partnerstvo za mier (**PfP**), Stredomorského dialógu (so siedmimi krajinami severnej Afriky a Blízkeho východu), ako aj Rady NATO-Rusko (NRC) a Komisie NATO-Ukrajina (NUC). V prístupe Aliancie k partnerským krajinám a partnerským štruktúram boli v roku 2003 výrazné tri tendencie: 1. snaha o výraznejšie zapojenie partnerov do aktuálnych úloh Aliancie (najmä do boja proti terorizmu a šíreniu ZHN), 2. snaha o lepšie využívanie PfP v pomoci niektorým partnerom reformovať obranný sektor, vrátane dosiahnutia štandardu civilnej kontroly nad ozbrojenými silami (najmä prostredníctvom Individuálneho akčného plánu pre krajiny Kaukazu a Strednej Ázie a Akčného plánu pre budovanie obranných inštitúcií), 3. postupné prenášanie ťažiska programu PfP na strategicky dôležité regióny Kaukazu a Strednej Ázie. SR sa v roku 2003 aktívne zapájala aj do činnosti a adaptácie partnerských štruktúr Aliancie. Konkrétne formulované postoje SR na zasadaniach EAPC predstavovali pozitívny príspevok SR ako vyspelého partnera pri riešení problémov spoločného záujmu.

Rozvíjanie strategických partnerstiev Aliancie sa týka nielen štátov a regiónov, ale aj inštitúcií, predovšetkým EÚ. Pre **vzťahy medzi NATO a EÚ** bol rok 2003 mimoriadne dôležitý. Potom, keď boli v marci uzavreté rokovania o sérii mechanizmov spolupráce známych ako “**Berlín Plus**” umožňujúcich využívanie plánovacích a iných kapacít NATO pre operácie pod vedením EÚ,

mohli sa obe inštitúcie sústrediť na substantívnu, praktickú spoluprácu a strategický dialóg. Pozitívnymi výsledkami tejto spolupráce bola úspešná operácia EÚ v Macedónsku "Concordia", ako aj spoločné cvičenie krízového manažmentu NATO a EÚ pod názvom CME-CMX 03, ktorého cieľom bolo precvičiť mechanizmy Berlín Plus, či formulovanie spoločného dokumentu Rámec pre zdokonalený dialóg medzi NATO a EÚ a ich harmonizovaný prístup k bezpečnosti a stabilite na Západnom Balkáne. Spolupráca sa začala rozvíjať aj v ďalších oblastiach spoločného záujmu, ako sú boj proti terorizmu, civilné núdzové plánovanie a harmonizovaný rozvoj vojenských spôsobilostí. Hoci sa SR spoločných zasadnutí politických a pracovných orgánov NATO a EÚ v roku 2003 ešte nezúčastňovala, bolo a ostáva záujmom SR upevnenie komplementarity vo vzťahu NATO-EÚ a zamedzenie zbytočnej duplicity medzi oboma organizáciami.

Hoci Aliancia realizuje svoje aktivity prostredníctvom pracovných a politických orgánov, v ktorých sú jednotlivé štáty zastúpené predstaviteľmi svojej exekutívy, nie je zanedbateľná ani parlamentná dimenzia aliancie. **Parlamentné zhromaždenie NATO (PZ NATO)** predstavuje dôležitý priestor pre výmenu názorov a skúseností medzi poslancami zahraničnopolitických, bezpečnostných a ďalších výborov parlamentov, ktorá je v konečnom dôsledku kľúčová pre budovanie parlamentnej podpory pre politiku členských krajín aj politiku NATO ako celku. V roku 2003 sa uskutočnilo 49. Zasadnutie Parlamentného zhromaždenia NATO - jarná časť v máji v Prahe a výročné zasadnutie v novembri v Orlande v USA. Obom zasadnutiam, ktorých sa zúčastnila aj parlamentná delegácia NR SR, dominovali aktuálne témy aliancie a medzinárodnej bezpečnosti, od situácie v Afganistane a Iraku a možných intenzívnejších úloh NATO v regióne "širšieho Blízkeho Východu", cez problematiku boja proti terorizmu a vzťahov medzi NATO a EÚ, až po rozširovanie Aliancie a rozvíjanie partnerských štruktúr NATO. Aktívna účasť poslancov NR SR na oboch zasadnutiach umožnila získať skúsenosti pre organizovanie jarného zasadnutia PZ NATO na prelome mája a júna 2004 v Bratislave a ovplyvnila aj znenie správ PZ NATO, ktoré hodnotili stav pripravenosti siedmich prístupujúcich krajín, vrátane SR, na členstvo v NATO.

Základom úspešného pôsobenia SR v NATO je spolupráca MZV s MO SR. V priebehu roku 2003 bolo možné považovať každodennú spoluprácu s jednotlivými zložkami MO SR za dobrú. Podobne tomu bolo aj v oblasti spolupráce s NBÚ a MV SR.

Prehľad návštev predstaviteľov SR v NATO v r. 2003:

prezident SR R. Schuster:	žiadne
predseda NR SR P. Hrušovský:	11.-12. februára
predseda ZV NR SR J. Figel':	8. septembra
delegácia poslancov NR SR:	27.-28. marca

predseda vlády M. Dzurinda:	žiadne
minister ZV E. Kukan:	26. marca, podpis Prístupových protokolov, 3.-4. júna, zasadnutie ministrov ZV, Madrid, 4.-5. decembra, zasadnutie ministrov ZV,
minister obrany I. Šimko:	20. máj, 12.-13. júna, zasadnutie ministrov obrany,
minister obrany I. Liška:	18. novembra
štátny tajomník MZV SR I. Korčok:	30. mája 29. septembra, odovzdanie ANP 2004 19. november, zasadnutie SPC(R)
štátny tajomník MO SR M. Fedor:	22.-23. septembra, 8.-9. októbra, neformálne zasadnutie ministrov obrany, Colorado Springs 1.-2. decembra, zasadnutie ministrov obrany,

Prehľad návštev vysokých predstaviteľov NATO v SR v r. 2003:

GT NATO G. Robertson:	10. marca
Predseda PZ NATO D. Bereuter:	20.-21. februára
Predseda Vojenského výboru NATO gen. H. Kujat:	8.-9. decembra
Veliteľ AFNORTH gen. J. Deverell	28.-29. apríla

3. VZŤAHY SO SUSEDNÝMI ŠTÁTMI A CEHRANIČNÁ SPOLUPRÁCA

3.1. Vzťahy Slovenskej republiky so susednými štátmi

Česká republika

Pokračujúci rozvinutý intenzívny politický dialóg medzi predstaviteľmi oboch štátov potvrdzuje celkovú nadštandardnosť vzájomných vzťahov. Intenzívne kontakty a spolupráca v prakticky všetkých oblastiach a na všetkých úrovniach, od pracovno-expertnej až po vysokú politickú, boli charakteristické pre slovensko-české vzťahy v r. 2003. Uskutočnili sa štyri bilaterálne stretnutia prezidentov, jedno stretnutie predsedov parlamentov, predsedovia vlád sa stretli dva razy, podpredsedovia vlád päť ráz a uskutočnilo sa desať stretnutí na úrovni ministrov. Poslanci oboch parlamentov sa stretli na úrovni delegácií

jednotlivých výborov osemkrát. Základnou líniou spolupráce bolo hľadanie priesečníkov v záverečnej fáze prístupových rokovaní, predvstupová príprava, hľadanie spôsobov ako aplikovať požiadavky EÚ a zároveň neznižovať štandard bilaterálnej spolupráce. Obe krajiny veľmi úzko spolupracovali najmä v rámci agendy MVK, kde koordinovali svoje stanoviská na rôznych úrovniach. Dá sa konštatovať, že pozície SR a ČR v rámci MVK sú takmer totožné, čo vytváralo dobré predpoklady pre koordináciu postojov oboch krajín aj v rámci V4 a iných regionálnych zoskupení. Rokovania slovenských a českých predstaviteľov sa sústredili aj na otázky hospodárskej spolupráce, hraničného režimu a spolupráce v problematike migrácie. Potvrdil sa tak trend obojstranného záujmu o kontinuálne pokračovanie politiky priateľských a nadštandardných vzťahov. Prístup zahraničnej politiky ČR voči SR možno hodnotiť ako pragmaticky determinovaný, ale zároveň aj otvorený a pozitívny. Napriek určitým momentom možno ako operatívnu a efektívnu označiť spoluprácu v oblasti spoločnej hranice a jej ochrany. Pokračujúca migrácia slovenských Rómov do ČR sa stala jednou z tém bilaterálnej diskusie, avšak vážnejšie nenarušila celkovo veľmi dobré vzťahy oboch republík. Riešením tejto problematiky sa zaoberali podpredsedovia vlád SR a ČR P. Csáky a P. Mareš, ktorí zriadili zmiešanú expertnú komisiu pre riešenie tejto záležitosti. Pozitívne výsledky prinášala i kooperácia vo vojenskej oblasti (spoločné projekty, medzinárodné vojenské misie). Aj keď vplyv aplikácie tzv. dekrétov prezidenta republiky E. Beneša nie je v prípade SR a ČR úplne totožný, predchádzajúce rokovania v slovensko-českej relácii ukazujú, že obe krajiny majú záujem o udržanie doterajšej spolupráce a solidarity pri riešení tejto historickej otázky. Vďaka tejto solidarite sa podarilo presvedčiť Lichtenštajnsko, aby podpísalo dohodu o rozšírení Európskeho hospodárskeho priestoru. SR si naďalej udržala pozíciu významného hospodárskeho partnera ČR. Narastá objem vzájomných zahraničných investícií, podobne obrat vzájomnej obchodnej výmeny medzi SR a ČR sa medziročne zvýšil. SR zostáva i naďalej druhým najväčším obchodným partnerom ČR a zároveň je i ČR druhým najväčším partnerom SR.

Poľská republika

Rok 2003 možno označiť ako rok upevňovania základov moderných bilaterálnych vzťahov SR a PR, v ktorých sa SR stáva po prvýkrát v histórii rovnocenným partnerom svojho severného suseda v atmosfére otvorenosti a dôvery. Dobrá úroveň vzťahov bola charakterizovaná viacerými významnými udalosťami: PR a SR sa vzájomne podporili pred európskymi referendumami, vyslanie kontingentu SR do mnohonárodnej divízie pod poľským velením v Iraku, premiér M. Dzurinda bol v septembri počas XIII. Ekonomického fóra v Krynici ocenený ako "Osobnosť SVE roku 2002", začiatkom októbra 2003 PR ratifikovala prístupové protokoly SR do NATO, uskutočnili sa početné konzultácie expertov SR a PR v oblasti európskej a bezpečnostnej politiky, ako

aj k problematike prípravy oboch krajín na vstup do EU a podmienkam členstva v únii. PR a SR zhodne dlhodobo podporujú konkrétnu spoluprácu krajín V4 a jej pokračovanie aj po vstupe krajín V4 do EÚ. Spomedzi stykových aktivít na najvyššej úrovni je potrebné spomenúť oficiálnu návštevu predsedu NR SR P. Hrušovského vo Varšave, účasť ministra zahraničných vecí SR Eduarda Kukana na stretnutí ministrov zahraničných vecí členských štátov SEI vo Wroclawi a účasť PV SR M. Dzurindu na stretnutí predsedov vlád SEI vo Varšave. Realita bilaterálnych vzťahov medzi SR a PR potvrdzuje blízkosť až totožnosť zahraničnopolitických priorít oboch krajín. V rámci naplňovania zahraničnopolitických priorít SR v roku 2003 úspešne pokračovali prípravy vstupu SR do NATO a SR sa, rovnako ako PR, aktívne zapájala do riešenia krízových situácií vo svete - Irak, Balkán, Blízky východ. PR a SR vzhľadom k svojej geopolitickej polohe majú ambíciu a záujem aktívne a koordinovane prispievať k formovaniu východnej politiky EÚ a NATO, hoci sa vďaka týmto predispozíciám nedá vylúčiť ani určitá miera konkurencie a názorovej rozdielnosti k tejto relácii. Intenzifikujú sa cezhraničné vzťahy a spolupráca v euroregiónoch, napriek pretrvávajúcim problémom pokračuje budovanie regionálnych komunikačných spojení medzi oboma krajinami. Stúpajúca krivka hodnoty vzájomnej hospodárskej výmeny prekročí v roku 2003 úroveň 1,6 mld. USD, čo bude predstavovať nárast oproti roku 2002 o 28% pri miernom poklese výšky obchodného salda PR voči SR. V roku 2003 začal naplno fungovať Generálny konzulát SR v Krakove, s rozšíreným zameraním na prácu so slovenskou národnostnou menšinou a rozvoj cezhraničnej spolupráce. Bola dobudovaná sieť piatich honorárnych konzulátov SR v PR, čím sa rozšírilo efektívne pôsobenie SR na celé územie PR. Podarilo sa rozhodujúcim spôsobom zmeniť tón informácií o SR v PR, skvalitnila sa informovanosť obyvateľstva PR o dianí v SR. Aj napriek úsiliu boboch strán sa nepodarilo v roku 2003 uskutočniť podpis dlho pripravovanej Dohody medzi vládou SR a vládou PR o vzájomnom uznávaní štúdia rovnocennosti dokladov o vzdelaní, titulov a hodností vydaných a udelených v SR a v PR.

Maďarská republika

Záujmom SR bolo aj v ostatnom období mať s MR konštruktívne, vyvážené politické, hospodárske a iné vzťahy so zreteľom na ďalšiu spoluprácu v rozšírenej EÚ. Možno konštatovať, že v roku 2003 došlo k vzájomnej intenzifikácii dvojstranných vzťahov. Určujúcim činiteľom bol najmä spoločný nadchádzajúci vstup do EÚ, ktorý bol hmatateľný pri väčšine bilaterálnych podujatí. V ich rámci odznelo, že je v záujme oboch krajín, aby sa pokračovalo vo všetkých pozitívnych trendoch vzájomnej spolupráce. Pozitívne možno zo strany MR hodnotiť jej podporu vstupu SR do NATO a fakt, že Maďarsko patrilo medzi prvé krajiny Severoatlantickej aliancie, ktoré ratifikovali

prístupové protokoly. V aktuálnych medzinárodno-politických otázkach zdieľali SR a MR rovnaké postoje. Otázka kontroverzného Zákona o Maďaroch žijúcich v susedných štátoch sa negatívne dotýkala rozvíjajúcich sa slovensko-maďarských vzťahov, čo nebolo na prospech SR a ani MR. Prístup SR k uvedenej záležitosti bol vždy rozvážny a principiálny. Akékoľvek snahy uplatňovať personálnu a teritoriálnu jurisdikciu iného štátu na svojom území, považuje SR za neakceptovateľné. Záujmom SR a MR je podpora príslušníkov svojich národnostných menšín žijúcich v oboch krajinách. SR v ostatnom období vyvíjala úsilie, aby sa otázka ich podpory riešila v súlade so zásadami medzinárodného práva, na základe európskych štandardov ochrany národnostných menšín a v rámci Zmluvy o dobrom susedstve a priateľskej spolupráci medzi SR a MR a na ňu nadväzujúcich bilaterálnych mechanizmov, medzi ktoré patrí predovšetkým Zmiešaná slovensko-maďarská komisia pre záležitosti menšín. Výsledkom úsilia oboch strán bol podpis dohody o vzájomnej podpore národnostných menšín v oblasti vzdelávania a kultúry, ktorú podpísali ministri zahraničných vecí SR a MR 12.12.2003 v Bruseli. Dohoda svojím obsahom a formou eliminuje exteritoriálne účinky vnútroštátnej právnej normy cudzieho štátu. Podstatou dohody je vzájomný súhlas, aby každá zo zmluvných strán mohla podporovať svojich príslušníkov národnostných menšín, ktorí žijú na území druhej zmluvnej strany.

Nadalej pretrvávali problémy s udržaním identity Slovákov v Maďarsku. SR si želá, aby identita slovenskej národnostnej menšiny v MR ostala zachovaná. Ani rok 2003 nepriniesol vyriešenie parlamentného zastúpenia menšín. Pretrvávajúcim negatívom bol "etnobiznis", t.j. do viacerých menšinových samospráv sa dostali ľudia, ktorí nemajú s príslušnou menšinou nič spoločné, pričom z toho iba finančne profitujú bez reálneho kladného dosahu pre príslušnú menšinu. Vo veci obnovenia rokovaní o realizácii rozsudku Medzinárodného súdneho dvora vo veci Sústavy vodných diel Gabčíkovo - Nagymaros nedošlo z maďarskej strany k významnejšiemu posunu, hoci SR avizovala pripravenosť pokračovať v rokovaní prerušených maďarskou stranou. SR od r. 2002 prakticky dodnes očakávala vymenovanie splnomocnenca MR, ktorý by viedol rokovania so SR. V roku 2003 pokračoval pozitívny vývoj hospodárskych vzťahov. Celkový obrat zahraničného obchodu mal nadalej stúpajúcu tendenciu.

Rakúska republika

Rakúsko ako susedná krajina a zatiaľ jediná členská krajina EÚ hraničiaca so SR patrilo v roku 2003 k dôležitým reláciám slovenskej zahraničnej politiky. Po podpísaní Prístupovej dohody v apríli 2003 sa zvýšila frekvencia stretaní vládnych predstaviteľov na európskych fórach (Rada ministrov EÚ, Európska rada). Bilaterálne rokovania v Rakúsku alebo na Slovensku tak dostali

bezprostrednejší charakter vzhľadom na to, že medzi partnermi sa rozvinuli priame osobné kontakty.

Hlavným deficitom praktickej roviny bilaterálnych vzťahov zostalo dobudovanie primeranej dopravnej infraštruktúry na rakúskej strane, hlavne v oblasti cestného spojenia. V otázke chýbajúceho diaľničného spojenia (diaľnica A6) medzi hlavnými mestami je realistickým termínom jeho ukončenia rok 2007.

Uspokojivo sa vyvíjala spolupráca v prihraničných regiónoch a medzi hlavnými mestami Bratislavou a Viedňou. Z iniciatívy troch rakúskych spolkových krajín (Viedeň, Dolné Rakúsko a Burgenland) bola dňa 22.9.2003 na zámku v Kittsee (Burgenland) podpísaná politická deklarácia zakladajúca európsky región v štvoruholníku Rakúsko, Maďarsko, Slovensko a Južná Morava. Cieľom projektu je posilniť a zefektívniť spoluprácu regiónu, v ktorom žije cca. 5 mil. ľudí a zastrešiť ju ako "európsky región".

Dňa 3.8.2003 sa uskutočnilo stretnutie ministrov spravodlivosti Rakúska, Talianska, Slovinska, Lichtenštajnska a SR v Salzburgu, na ktorom boli diskutované aktuálne otázky riešené v oblasti spravodlivosti a vnútra EÚ.

Zmluva medzi SR a Rakúskou republikou o sociálnom zabezpečení nadobudla platnosť 1. 6. 2003.

Vo vzťahu k blížiacemu sa rozširovaniu EÚ sa v Rakúsku zvýšil záujem o SR ako potenciálneho partnera po vstupe do EÚ. Vzhľadom na objem rakúskych investícií do slovenskej ekonomiky a masívnu obchodnú výmenu možno len uvítať ponuku na intenzívnu spoluprácu s rakúskymi hospodárskymi a občianskymi združeniami. Osobitnú pozornosť si zasluhuje spolupráca pri rozvoji malého a stredného podnikania. V oblasti hospodárskej a finančnej spolupráce pokračoval priaznivý trend z predchádzajúcich rokov. Nízka cena vysokokvalifikovanej pracovnej sily na Slovensku, vstup SR do EÚ a zavedenie rovnej 19% dane z príjmu spôsobujú trvalý a značný rast záujmu rakúskych spoločností na zakladaní pobočiek a dcérskych spoločností na Slovensku.

Rakúsko naďalej venovalo pozornosť rozvoju spolupráce v rámci Regionálneho partnerstva (Rakúsko, V4 a Slovinsko). Stretnutia v tomto formáte pokračovali na úrovni ministrov zahraničných vecí, ministrov vnútra a ministrov hospodárstva.

Ukrajina

Dvojstranné vzťahy SR a Ukrajiny môžeme aj od začiatku roku 2003 charakterizovať ako dobré, historicky nezaťažené, bez závažných problémov. Slovensko-ukrajinská zmluvnoprávna základňa patrí medzi najbohatšie vôbec, v súčasnosti je platných celkovo cca 98 zmluvných dokumentov, pričom v súvislosti so vstupom do EÚ vzniká potreba časť dokumentov modifikovať, resp. zrušiť. Dlhodobou otvorenou otázkou ostáva problematika Krivorožského

ŕažobno-úpravárenského kombinátu v Dolinskej, ako aj výstavby objektu ZÚ SR v Kyjeve. V ostatnom období z ukrajinskej strany rezonuje požiadavka prehodnotiť súčasný vízový režim smerom k jeho ďalšej liberalizácii resp. zavedeniu asymetrického vízového modelu podľa vzoru Poľska a Maďarska. Hlavnou úlohou bola podpora začleňovaniu Ukrajiny do európskych a regionálnych štruktúr, najmä CEFTA. Za hlavný cieľ v dvojstranných vzťahoch s Ukrajinou si SR kládla ich prehĺbovanie na úroveň zodpovedajúcu vzťahom dvoch susedných krajín a pokračovanie v aktívnom všestrannom politickom dialógu a vzájomne výhodnej hospodárskej spolupráce. Dňa 25.-26.2.2003 sa uskutočnilo 6. zasadnutie dvojstrannej slovensko-ukrajinskej komisie pre národnostné menšiny, školstvo a kultúru, na ktorej boli dohodnuté postupy pri riešení niektorých otázok a rozvoj ďalšej spolupráce.

3.2. Vyšehradská štvorka

V uplynulom období Vyšehradská štvorka prostredníctvom vyjadrení vrcholných predstaviteľov členských krajín tohto neformálneho zoskupenia potvrdzovala opodstatnenosť ďalšej existencie Vyšehradskej spolupráce aj po vstupe ČR, MR, PR a SR do Európskej únie. Predovšetkým závery rokovania prezidentov a predsedov vlád V4 v roku 2003 dokazujú vôľu všetkých členských krajín V4 preniesť nahromadený potenciál spolupráce do novej EÚ. Fórum spolupráce V4 chápu aktéri medzinárodných vzťahov ako stabilizujúci prvok stredoeurópskeho geopolitického priestoru, prostredníctvom ktorého sa efektívnejšie a komplexnejšie môžu riešiť existujúce otvorené otázky.

Na **summite predsedov vlád V4** na Táloch v júni 2003 odovzdala SR predsedníctvo vo V4 Českej republike. Úspešný priebeh a ďalšie prehĺbovanie spolupráce Vyšehradskej štvorky počas predsedníctva SR bolo kladne hodnotené ostatnými členskými krajinami. Summit predsedov vlád V4 potvrdil životaschopnosť vyšehradskej spolupráce a záujem túto spoluprácu rozvíjať aj po vstupe do EÚ v nerozšírenom formáte štyroch členských krajín. Členské krajiny V4 majú záujem o spoluprácu bez vytvárania ďalších vyšehradských inštitúcií. Na hladkom prenesení spolupráce V4 a jej pokračovaní aj v podmienkach rozšírenej Európskej únie sa zhodli aj prezidenti V4 počas rokovania v Budapešti v novembri 2003. Na summite predsedov vlád V4 na Táloch boli schválené tiež tézy budúcej spolupráce, ktoré slúžia expertom krajín V4 ako podklad pre vypracovanie nového vyšehradského dokumentu. Ten by mal byť krajinami V4 prijatý po ich vstupe do EÚ na záver českého predsedníctva. Uskutočnilo sa aj **stretnutie ministrov spravodlivosti krajín V4** v Mojmirovciach (28. – 30. novembra 2003).

Úspešne plnil úlohy **Medzinárodný vyšehradský fond**. Do 1. augusta 2003 bol na čele výkonného sekretariátu Medzinárodného vyšehradského fondu (MVF) so sídlom v Bratislave predstaviteľ SR Urban Rusnák. Trojročná činnosť MVF od svojho založenia je pozitívne hodnotená prezidentmi, predsedami vlád

V4 a ďalšími predstaviteľmi krajín V4. Programy, ktoré MVF ponúka sú rovnako pozitívne hodnotené aj širokou občianskou verejnosťou. Programy, ktoré MVF ponúka sú rovnako pozitívne hodnotené aj širokou občianskou verejnosťou a v uplynulom období prispeli ku kohézii regiónu a budovaniu dobrého mena vyšehradskej spolupráce predovšetkým na občianskej úrovni.

3.3. Colná únia

V roku 2003 pokračovala práca colnej únie SR a ČR svojimi riadnymi zasadnutiami Rady colnej únie ČR a SR v júni a v decembri. Decembrová Rada uložila ministerstvám zahraničných vecí ČR a SR vypracovať politický dokument, ktorý by upravoval hospodárske vzťahy medzi oboma krajinami po ich vstupe do EÚ.

3.4. Regionálna a cezhraničná spolupráca

Cezhraničná spolupráca Slovenskej republiky so susednými krajinami sa intenzívne rozvíja na všetkých úrovniach orgánov štátnej správy a samosprávy v zmysle Európskeho rámcového dohovoru o cezhraničnej spolupráci medzi územnými celkami alebo orgánmi. Dobré základy pre prirodzený rozvoj cezhraničnej spolupráce sú položené v medzivládnych dohodách, uzatvorených s každou zo susediacich krajín. V októbri 2003 bola podpísaná takáto dohoda aj s **Rakúskom**. V roku 2003 pokračoval efektívny mechanizmus medzivládnych komisií pre cezhraničnú spoluprácu s **Pol'skou republikou** (8. zasadnutie - september 2003), **Českou republikou** (3. zasadnutie - november 2003) a **Ukrajinou** (2. zasadnutie - december 2003) a vznikla **slovensko-maďarská komisia pre cezhraničnú spoluprácu**. MZV SR participuje na práci všetkých medzivládnych komisií.

Orgány územnej samosprávy, nadväzujúc na poznatky a skúsenosti získané z programu Phare CBC (cezhraničná spolupráca) v rámci jestvujúcich 13-ich euroregiónov pôsobiacich po celej dĺžke hraníc, sa pripravujú na partnerskú spoluprácu pri napĺňaní programu Spoločenstva Interreg IIIA – cezhraničná spolupráca a Interreg III B - CADSES. MZV má zastúpenie v Komisiách PHARE CBC aj v riadiacich a monitorovacích výboroch programu INTERREG III. A

Metropolitná štúdia OECD o cezhraničnom regióne Viedeň-Bratislava

Najnovší teritoriálny prehľad OECD venovaný práve tejto perspektívnej oblasti obsahuje celý rad odporúčaní, ktoré sú výzvou nielen pre slovenskú a rakúsku vládu, ale aj pre príslušné regionálne a miestne samosprávy na oboch

stranách Dunaja. V spolupráci s Magistrátom hl. mesta SR Bratislavy a VÚC BA sa pripravuje medzinárodná konferencia za účelom pokračovania diskusie o záveroch a odporúčaní štúdie OECD.

3.4.1. TRILATERÁLNA REGIONÁLNA SPOLUPRÁCA

V dňoch 12. – 13. júna 2003 sa v Piešťanoch uskutočnila **medzinárodná konferencia Rady Európy o cezhraničnej spolupráci** medzi Slovenskom a jeho susedmi, za účasti podpredsedu vlády Slovenskej republiky, štátnych tajomníkov a námestníkov ministrov relevantných rezortov Slovenskej republiky, Českej republiky, Poľskej republiky, Maďarskej republiky, Rakúskej republiky a Ukrajiny. Konferencia bola vyvrcholením série bilaterálnych konferencií, ktoré Slovenská republika od roku 1999 uskutočnila so všetkými svojimi susedmi ako súčasť programu Rady Európy pre cezhraničnú spoluprácu s jej výraznou podporou.

4. ĎALŠIE OBLASTI DVOJSTRANNEJ SPOLUPRÁCE

4.1. BILATERÁLNE VZŤAHY

Hlavnými determinantami slovenskej zahraničnej politiky v roku 2003 boli úspešné zavŕšenia prístupových procesov do EÚ a NATO. Získavanie podpory týmito prioritám v členských krajinách euroatlantických štruktúr a snaha o čo najdôslednejšiu prípravu na začlenenie sa do nich v roku 2004, spoločne s vôľou a záujmom odovzdávať skúsenosti z prístupového procesu záujemcom o integráciu, resp. úzku kooperáciu s EÚ a NATO boli integrálnymi subdimenziami vyššie uvedenej zahraničnopolitickej axiómy SR. V rámci formovania a zvažovania príspevku SR v rámci pôsobenia na medzinárodnej scéne sa MZV SR opieralo o princíp primeranosti zahraničnej politiky SR.

4.1. Vzťahy so štátmi NATO a Európskej únie

Spojené štáty americké

V roku 2003 po pozvaní SR za člena Severoatlantickej aliancie a zavŕšení rokovaní s Európskou úniou sa zahraničná politika SR sústredila na úspešnú finalizáciu integračných snáh Slovenska, čo v USA znamenalo predovšetkým úspešné ukončenie ratifikačného procesu pristúpenia SR k Washingtonskej zmluve v Senáte USA. V roku 2003 sa podarilo udržať bilaterálny dialóg na najvyššej politickej úrovni. Najvýznamnejšou udalosťou roka bola návšteva prezidenta SR R. Schustera v USA v apríli 2003, ktorá sa uskutočnila

v záverečnej fáze predvstupového procesu SR do NATO. Vyvrcholením ratifikačného procesu bolo prijatie delegácie 7 ministrov zahraničných vecí pristupujúcich krajín u prezidenta G. Busha v Bielom dome dňa 8. 5. 2003. Minister E. Kukan predniesol príhovor v mene celej skupiny V-7.

Atmosféru ratifikačného procesu poznačila stupňujúca sa kríza v Iraku, ktorá vyústila do vojenskej operácie USA a zvrhnutia režimu prezidenta Saddáma Husajna. Predstavitelia USA vysoko ocenili jasný postoj politického vedenia SR vo vzťahu k irackej kríze, k vojenskej operácii medzinárodnej koalície pod vedením USA, ako aj konkrétny slovenský príspevok do tejto koalície. Predstavitelia USA vyjadrili jednoznačnú podporu vstupu Slovenska a ostatných krajín SVE do EÚ a presvedčenie, že tento bude znamenať posilnenie transatlantických väzieb a zintenzívnenie spolupráce EÚ a USA. Pre slovenskú zahraničnú politiku to znamená citlivo sa zapájať do transatlantickej diskusie a podporovať integračné procesy v Európe kompatibilne s posilňovaním transatlantickej spolupráce.

Priaznivé bilaterálne slovensko-americké vzťahy pozitívne vplývali taktiež na vzájomnú hospodársku a ekonomickú spoluprácu. USA podporovali pokračovanie reformy ekonomiky SR a transformáciu sociálneho a dôchodkového sektora na trhové podmienky. Na podnikateľskej úrovni, ako aj v odborných ekonomických kruhoch USA je kladne hodnotené investičné a podnikateľské prostredie v SR, čo sa prejavilo v rastúcom záujme amerických spoločností a investorov. Ekonomickú dimenziu mala taktiež návšteva prezidenta SR v USA.

V roku 2003 bol otvorený Generálny konzulát SR v New Yorku.

Nemecká spolková republika

V roku 2003 úspešne pokračoval trend mnohoúrovňového politického dialógu (návšteva prezidenta SR, spolkového kancelára, dve stretnutia ministrov ZV, spolu tri návštevy oboch ŠTAT MZV SR, návštevy rezortných ministrov, kontakty parlamentov a politických strán). Obsažný pracovný dialóg dokumentujú aj početné pracovné eurointegračné a bezpečnostno-politické konzultácie generálnych riaditeľov sekcií MZV na podporu hlavných zahranično-politických priorít vlády SR, operatívna spolupráca regiónov a partnerských miest, ako aj široká kultúrna výmena.

Vzhľadom na princípy federalizmu a subsidiarity uplatňované v Nemecku, bolo pre SR efektívne udržiavať vzťahy rovnako na spolkovej, ako aj krajinskej úrovni, keďže spolkové krajiny sú svojou veľkosťou a hospodárskym významom vhodnými partnermi SR. Dňa 11. 7. 2003 Spolková rada (druhá komora nemeckého parlamentu, v ktorej sú zastúpené spolkové krajiny) v druhom čítaní jednomyselne a menovite schválila zákon o vstupe

nových členov do EÚ. Zároveň schválila zákon k protokolom o vstupe nových členských krajín do NATO.

Otázka tzv. Benešových dekrétov a kritiky ich inkompatibility s európskym právom sa do nemecko-slovenských vzťahov v podstate nepremietla. Rovnako nemecká politická reprezentácia, ako aj mediálna sféra a verejnosť akceptujú skutočnosť, že SR formou Vyhlásenia NR SR z 12.2.1991 už vykonala krok k vysporiadaniu sa s minulosťou. Možno preto konštatovať, že v bilaterálnych vzťahoch medzi oboma krajinami už nie sú žiadne otvorené problémy, ako to dokumentovala ostatná návšteva spolkového kancelára G. Schrödera v SR dňa 29.10. 2003. V roku 2003 bilaterálne stykové aktivity ďalej pokračovali v trende intenzívneho dialógu na všetkých úrovniach. Oproti predchádzajúcim rokom pritom výrazne vzrástol počet návštev predstaviteľov NSR, predovšetkým z radov poslancov NSS, v SR. Dňa 17. februára 2003 v Berlíne podpísali ministri vnútra V. Palko a O. Schily Dohodu medzi vládou SR a vládou NSR o readmisii a prevoze osôb. Dohoda nadobudla platnosť dňa 20. mája 2003. Dňa 2. marca 2003 nadobudla platnosť Dohoda medzi vládou SR a vládou NSR o medzinárodnej cestnej osobnej a nákladnej doprave (Bratislava, 14. jún 2002). Zmluva medzi Slovenskou republikou a Spolkovou republikou Nemecko o sociálnom zabezpečení nadobudla platnosť 1. 12. 2003.

Kanada

Celkový vývoj bilaterálnych vzťahov SR s Kanadou je možné hodnotiť jednoznačne pozitívne. Vysoká kvalita politických vzťahov bola potvrdená aj počas pracovnej návštevy prezidenta SR R. Schustera v Kanade v apríli 2003. K ďalším stykovým akciám na vyššej úrovni patrili návšteva štátneho tajomníka MZV Kanady G. Knutsona v SR spolu s obchodnou misiou a politická misia kanadskej vládnej delegácie pod vedením zástupcu námestníka ministra zahraničných vecí Kanady pre Európu P. Duboisa venovaná vzťahom Kanady a SR po vstupe SR do EÚ.

Spolupráca s rozvojovou agentúrou CIDA (Canadian International Development Agency) patrila aj v r. 2003 medzi stimulátory bilaterálnych vzťahov medzi SR a Kanadou. Projekt ODACE (Official Development Assistance for Central Europe) je súčasťou projektov CIDA, v ktorých Kanada transformuje svoje aktivity na podporu národných programov oficiálnej rozvojovej pomoci v krajinách V4. Reálnym výsledkom spolupráce v tejto oblasti je v lete r. 2003 otvorená samostatná kancelária ODACE v Bratislave. Kanada ako prvá členská krajina aliancie ratifikovala rozšírenie NATO.

Zmluva medzi Slovenskou republikou a Kanadou o sociálnom zabezpečení nadobudla platnosť 1. 1. 2003.

Spojené kráľovstvo Veľkej Británie a Severného Írska

Vývoj vzájomných slovensko-britských vzťahov v roku 2003 bol konštruktívny a obojstranne zameraný na dosiahnutie pokroku v oblastiach spoločného záujmu. Naďalej boli napĺňané konkrétne zámery a úlohy, týkajúce sa celého spektra bilaterálnej a integračnej agendy SR zameranej na získanie členstva v EÚ a NATO. Realizácia programového vyhlásenia novej slovenskej vlády bola v britskom politickom prostredí prijatá ako jednoznačné potvrdenie smerovania SR do euroatlantických štruktúr, čo sa pozitívne odrazilo aj na plnení priorít zahraničnej politiky SR voči Spojenému kráľovstvu Veľkej Británie a Severného Írska v hodnotenom období. V decembri 2003 rozhodla britská vláda o obnovení vykonávania bezvízovej dohody a tým o zrušení jednostrannej vízovej povinnosti pre slovenských občanov od 18. 12. 2003.

V bilaterálnych vzťahoch, okrem nosnej integračnej agendy a viacerých dvojstranných rokovaní na všetkých úrovniach (Veľkú Britániu v roku 2003 o.i. navštívili predseda vlády SR, minister ZV SR a minister obrany SR), boli naše aktivity zamerané na podporu rozvoja hospodárskej spolupráce, cestovného ruchu a prílevu zahraničných investícií do SR, ako aj prezentáciu slovenskej kultúry.

Írska republika

V roku 2003 zaznamenali bilaterálne vzťahy SR s Írskom nebývalý pozitívny vzostup. Vytrvalým poukazovaním na podobnosť a zhodnosť celého radu problémov riešených v oboch krajinách sa podarilo vyvolať záujem o SR a prekonať absenciu oficiálnych stykov na vládnej a najvyššej úrovni (oficiálna návšteva prezidentky Írska Mary McAleeseovej v SR, pracovná návšteva predsedu vlády Írska Bertie Aherna v SR). Zo slovenskej strany bol na oficiálnej návšteve Írska minister zahraničných vecí SR Eduard Kukan. Írsko sa v r. 2003 začalo pripravovať na svoje predsedníctvo v EÚ, ktoré začalo 1. januára 2004. V rámci externej komunikačnej stratégie - prezentácie SR ako prístupujúcej krajiny EÚ - sa ŠTAT MZV SR I. Korčok zúčastnil v Írsku na Investičnom fóre pod názvom "Slovakia goes ahead".

Dňa 22. 12. 2003 Írsko oficiálne oznámilo, že k tomuto dňu obnovuje vykonávanie bezvízovej dohody a tým ruší jednostrannú vízovú povinnosť pre občanov SR. Došlo tak na základe politického rozhodnutia vlády Írska, aby zosúladiła vízovú politiku voči občanom SR so Spojeným kráľovstvom Veľkej Británie a Severného Írska.

Francúzsko

Spoluprácu medzi SR a FR mierne narušila ostrá kritika proamerického postoja krajín kandidujúcich na členstvo v EÚ v irackej kríze, s ktorou prezident FR J. Chirac vystúpil na summite EÚ v Bruseli 17. februára 2003. Vzhľadom na to, že nešlo o čisto bilaterálnu záležitosť, táto skutočnosť nepoznačila vo všeobecnosti veľmi dobré slovensko-francúzske vzájomné vzťahy. Z pohľadu programových cieľov zahraničnej politiky SR bol dôležitý predovšetkým kladný postoj Francúzska k rozširovaniu Severoatlantickej aliancie a EÚ. Francúzsky parlament prijal 10. 12. 2003 veľkou väčšinou zákon umožňujúci ratifikáciu zmluvy o rozšírení EÚ a vo februári 2004 by mal ratifikovať aj prístupové protokoly do NATO. Výraznú časť aktivít pri presadzovaní hlavných priorít zahraničnej politiky SR predstavovalo v hodnotenom období práve intenzívne zapojenie do informačnej kampane o budúcnosti a rozširovaní EÚ. Príklad investičných zámerov PSA PEUGEOT CITROEN v priebehu r. 2003 zvýšil záujem ďalších francúzskych investorov o ich etablovanie v SR. Ide predovšetkým o prípady bezprostredného napojenia sa na subdodávky budúcej automobilke vo vznikajúcom priemyselnom parku v Trnave. V rámci bilaterálnych kontaktov vyplývajúcich z pôsobenia oboch krajín v Medzinárodnej organizácii frankofónie začalo v r. 2003 školenie pracovníkov štátnej správy u uvedenej agende.

Španielske kráľovstvo

Bilaterálne vzťahy SR so Španielskom sú korektné a nezaťažené problémovými otázkami. Z hľadiska integračných priorít SR boli v roku 2003 rozhodujúce ratifikačné procesy prístupovej zmluvy do Európskej únie a prístupového protokolu SR do NATO. V súvislosti s predreferendovou kampanou do EÚ uskutočnil návštevu SR štátny tajomník MZV Španielska pre európske otázky R. de Miguel. Cieľom jeho návštevy bolo prispieť k získaniu podpory a záujmu slovenskej verejnosti o účasť na referende o vstupe SR do EÚ a ponúknuť španielske skúsenosti. Prioritou z politického aspektu bola recipročná bilaterálna návšteva ministra ZV SR E. Kukana v Španielsku (jún 2003). Objem vzájomného obchodu medzi oboma krajinami a v jeho rámci i slovenský vývoz nepretržite stúpa. Za prvé 3 štvrťroky r. 2003 vzrástol náš vývoz indexom 115,9%, pričom dovoz poklesol indexom 96,9%, čo prispelo i k zníženiu nášho záporného salda. Doterajšia investičná prítomnosť španielskych podnikov je na Slovensku veľmi malá, predstavuje len 0,1% priamych zahraničných investícií v SR. V r. 2003 mala SR prvýkrát prezentačný stánok na prestížnom madridskom veľtrhu cestovného ruchu Fitur. V máji 2003 zorganizovala Slovenská agentúra cestovného ruchu (SACR) v spolupráci s OBEO ZÚ SR v Madride promočnú cestu španielskych tour-operátorov do SR. Zmluva medzi Slovenskou

republikou a Španielskym kráľovstvom o sociálnom zabezpečení nadobudla platnosť 1. 9. 2003

Talianska republika

Vzťahy medzi SR a Talianskom sú bezproblémové. Po schválení prístupových procesov SR do európskych a transatlantických štruktúr došlo k ďalšiemu zblíženiu a vrcholné stretnutia politikov sa stali samozrejmosťou. K zblíženiu prispela aj spoločná účasť v Európskom konvente a následné predsedníctvo Talianska v EÚ. Pri týchto príležitostiach sa viackrát stretli ministri zahraničných vecí i premiéri. Po vlnajšej návšteve talianskeho prezidenta v SR navštívili v r. 2003 SR: predseda Poslaneckej snemovne P. F. Casini, podpredseda vlády G. Fini a minister obrany A. Martino. Bilaterálnu návštevu Talianska uskutočnil v r. 2003 podpredseda vlády SR P. Csáky. V rámci predsedníctva navštívili Taliansko početní ministri a štátni tajomníci slovenskej vlády. Spoluprácu SR - Taliansko ďalej zintenzívni budúce partnerstvo v zoskupeniach NATO a EÚ. Krajiny úzko spolupracujú na pôde OSN, čo potvrdila aj tohtoročná vzájomná podpora kandidátúr na posty nestálych členov v Bezpečnostnej rade. /SR – na roky 2006 – 2007, Taliansko – na roky 2007 – 2008/. Z talianskej strany zostáva formálne nepotvrdená bilaterálna zmluvná základňa. Vzájomné hospodárske vzťahy možno hodnotiť ako ústretové, nezaťažené a konštruktívne. Taliansko je 3. najväčším obchodným partnerom SR v slovenskom vývoze, 4. najväčším obchodným partnerom v slovenskom dovoze a 4. najväčším investorom v SR. Organickú súčasť zahraničnej politiky SR tvorili aktivity kultúrneho charakteru, medzi najdôležitejšie možno zaradiť konferenciu s udelením čestného občianstva Florencie A. Dubčekovi in memoriam, odkrytie reliéfu slovenským spisovateľom v rímskom Café Greco, celý rad koncertov a výstav venovaných slovenskému umeniu.

Belgické kráľovstvo a Luxemburské veľkovoľvodstvo

Aktivity MZV SR sa aj v roku 2003 sústredili predovšetkým na zabezpečovanie ratifikácie Prístupových zmlúv do NATO a EÚ v parlamentoch oboch krajín. Prístupovú zmluvu s NATO ratifikoval Senát Belgicka v októbri a Snemovňa reprezentantov v novembri 2003. Ratifikačný proces Prístupovej zmluvy k NATO tým bol ukončený. Prístupové zmluvy k EÚ schválil Senát, okrem Snemovne reprezentantov ju budú musieť ešte ratifikovať parlamenty regiónov a jazykových spoločenstiev. V Luxembursku boli Prístupové zmluvy k NATO schválené parlamentom v júli 2003. Návrh zákona potrebného k ratifikácii Prístupových zmlúv k EÚ, vrátane SR, luxemburská vláda schválila už v júli 2003. V priebehu novembra 2003 bol zákon schválený parlamentom.

V roku 2003 sa podarilo vo všetkých oblastiach rozšíriť a upevniť bilaterálne vzťahy medzi SR a Belgickom, ako aj medzi SR a Luxemburskom, ktoré obe strany hodnotia ako mimoriadne dobré. Aj v roku 2003 úspešne pokračoval politický dialóg na všetkých úrovniach vrátane najvyššej, v rámci ktorého sa prediskutovali viaceré otázky bilaterálneho, ale predovšetkým európskeho a euroatlantického charakteru (na oficiálnej návšteve Luxemburska bol predseda vlády SR M. Dzurinda). Hospodárska spolupráca medzi SR a Belgickom a SR a Luxemburskom sa aj v roku 2003 rozvíjala dynamickým tempom. SR má s Belgickom aktívne saldo obchodnej bilancie v objeme 16,5 mil. USD a s Luxemburskom 22,5 mil. USD.

Holandské kráľovstvo

Z dôvodu zdĺhavého procesu formovania koalície vlády v Holandskom kráľovstve nedošlo v prvom polroku 2003 k bilaterálnym návštevám na najvyššej úrovni. Návšteva holandskej kráľovnej Beatrix, plánovaná na jeseň roku 2002, bola odložená na neurčito. Výrazné oživenie zaznamenal dialóg na úrovni ministrov zahraničných vecí (pracovná návšteva holandského ministra J. de Hoop Scheffera v SR a pracovná návšteva ministra E. Kukana v Holandsku). Intenzívna bola aj spolupráca ozbrojených síl SR a Holandska (vybudovanie strediska armádneho kurzu JSOC v SR, kurzy ISOC vo Vojenskej akadémii Holandského kráľovstva v Ypenburgu a spolupráca v rámci misie SFOR). Holandské kráľovstvo je významným obchodným partnerom SR. Vývoj vzájomného zahraničného obchodu má vzostupnú tendenciu a Holandsko sa v roku 2003 opakovanne dostalo do pozície 2. najväčšieho investora v SR. Hlavné investície v SR sa sústredili do oblasti pivovarníctva, finančníctva – poisťovníctva, elektrotechniky a spracovania ropy.

Portugalská republika

Z pohľadu SR je význam Portugalska daný jeho členstvom v EÚ, NATO, OECD, ZEÚ. Inšpirujúcim momentom je získavanie skúseností po vstupe do EÚ a podpory Portugalska integračným ambíciám SR. SR udržuje s Portugalskom politický dialóg na vysokej úrovni. Dôkazom toho boli uskutočnené oficiálne návštevy najvyšších štátnych predstaviteľov SR, pracovné návštevy rezortných ministrov, ale aj návštevy predstaviteľov iných štátnych inštitúcií (návšteva predsedu vlády SR M. Dzurindu v Portugalsku, následne návšteva José Manuela Durao Barrosa v SR, účasť predsedu NR SR P. Hrušovského na stretnutí predsedov zákondarných zborov KK EU v Lisabone). Vyvrcholením uvedených bilaterálnych výmen bola návšteva prezidenta Portugalskej republiky J. Sampaia v SR. Významnou súčasťou bilaterálnych návštev je aj výmena skúseností portugalskej strany z prístupového procesu do EÚ so zameraním na čerpanie

štrukturálnych fondov. Portugalsko nepatrí medzi tradičných ani významných obchodným partnerov SR, ale jeho podiel na zahraničnom obchode SR rastie. Portugalsko umiestnilo doteraz v SR minimálne investície.

Dánske kráľovstvo

SR pristupovala k rozvoju bilaterálnych vzťahov s Dánskom predovšetkým s ohľadom na význam Dánska pre integračné ambície SR vo vzťahu k NATO a k EÚ. V tejto súvislosti bol predmetom záujmu aj dánsky systém manažmentu európskych záležitostí a implementácie európskej politiky a legislatívy v Dánsku. Zvýšená pozornosť bola venovaná stykovým podujatiam na vysokej politickej úrovni. V marci 2003 sa uskutočnila v poradí už druhá oficiálna návšteva predsedu dánskej vlády v SR Anders Fogh Rasmussena avšak bez realizácie recipročnej návštevy predsedu vlády SR v Dánsku a koncom apríla 2003 uskutočnil prvú návštevu SR dánsky minister obrany Svend Aage Jensby. Vyvrcholením dobrej spolupráce medzi zákonodarnými zbormi bola realizácia recipročnej oficiálnej návštevy predsedu NR SR P. Hrušovského v Dánsku začiatkom mája 2003, ako aj jeho pracovná návšteva v novembri 2003.

Veľmi kladne možno hodnotiť ústretový postup dánskej strany pri ratifikácii protokolov o rozšírení NATO (15.5.2003 ako štvrtá členská krajina v poradí) a o rozšírení EÚ (4.6.2003 ako prvá členská krajina).

Švédske kráľovstvo

Jednou z priorít zahraničnej politiky SR voči Švédsku v roku 2003 bolo získať podporu pre hladkú ratifikáciu Zmluvy o pristúpení do EÚ v švédskom parlamente. Táto téma sa spolu s prediskutovaním stanovísk oboch krajín ku kľúčovým otázkam budúcej ústavnej zmluvy EÚ a oboznámením sa so švédskym modelom spolupráce medzi vládou a parlamentom v EÚ záležitostiach stala ťažiskom oficiálnej návštevy predsedu NR SR P. Hrušovského v ŠK. Uskutočnená návšteva bola potvrdením záujmu švédskeho parlamentu o zintenzívnenie spolupráce s prístupujúcimi krajinami po parlamentnej línii. V oblasti rozvoja bilaterálnej slovensko-švédskej zmluvnej základne bol dňa 14.3.2003 v Bratislave podpísaný nový "Program spolupráce medzi Ministerstvom školstva a Ministerstvom kultúry SR na jednej strane a Švédskym inštitútom na strane druhej v oblasti vzdelávania, vedy, mládeže a telesnej kultúry na roky 2003 - 2004". Príprava dohody o vzájomnej výmene a ochrane vojenských utajovaných skutočností sa dostala do záverečného štádia. V záverečnej etape prípravy sa nachádza aj Dohoda medzi vládou SR a vládou Švédskeho kráľovstva o readmisii osôb.

Vzhľadom na tragické úmrtie švédskej ministerky zahraničných vecí A. Lindhovej sa neuskutočnili pripravované bilaterálne rokovania s ministrom zahraničných vecí SR E. Kukanom plánované na 10.10.2003. Návšteva Švédska bola skrátaná a minister E. Kukan sa zúčastnil na inaugurácii Honorárneho konzulátu SR v Göteborgu dňa 9.10. 2003. Z dôvodu posunutia termínu otvorenia ZÚ Švédska v SR z druhej polovice roku 2003 na približne máj 2004 sa neuskutočnila ani predpokladaná návšteva švédskeho predsedu vlády G. Perssona resp. ministerky zahraničných vecí v SR.

Fínska republika

Intenzita bilaterálnych kontaktov s Fínskom na začiatku volebného roku 2003 poklesla v dôsledku predvolebnej kampane a následného formovania novej vlády. Bilaterálne otázky v tomto období však nevystupovali do popredia ako problémové. Prioritou v roku 2003 bolo sledovať najmä európsku politiku Fínska a hľadať možnosti spolupráce. Tá sa realizovala najmä v kontexte Konventu či pripravách na MVK. Prioritným záujmom v roku 2003 bolo, aby Fínsko ratifikovalo prístupové zmluvy do EÚ. Znamenalo to napomáhať rozvoju kladného obrazu SR vo Fínsku prostredníctvom integrovaných aktivít. Na prezentáciu SR boli optimálne využité MS v ľadovom hokeji. Ďalej sa vytvárali podmienky pre rast hospodárskej spolupráce. Vo Fínsku bolo usporiadaných viacero úspešných podujatí zameraných na rozvoj ekonomickej spolupráce a prilákania zahraničných investícií (prednášky, semináre, prezentácie, výstavy). Stykové podujatia na najvyššej úrovni neboli plánované ani realizované. Prvý Honorárny konzulát SR vo Fínsku bol otvorený 29. 10. 2003 v Teerijärvi.

Nórske kráľovstvo

Oblasť plnenia priorít zahraničnej politiky SR v uplynulom roku je možno hodnotiť pozitívne. Boli to predovšetkým euroatlantické integračné ambície SR, ktoré sa vo vzťahu k Nórsku darilo presadzovať. V rámci možností, aktivity podobného charakteru boli realizované aj vo vzťahu k EÚ s ohľadom na špecifické postavenie Nórska ako nečlenskej krajiny únie. Z hľadiska posilňovania a zefektívňovania vzájomných bilaterálnych vzťahov je možné hodnotiť uplynulé obdobie pozitívne. Kredit Slovenska ako politického, ale tiež ekonomicko-obchodného partnera má v Nórsku stúpajúcu tendenciu. V rámci stykových aktivít je dlhodobým cieľom SR voči Nórsku realizácia návštevy nórskeho kráľovského páru v SR. Žiaľ, ani v roku 2003 sa nepodarilo návštevu zrealizovať a podľa predbežných informácií, nebude zaradená do plánu pracovných ciest nórskeho kráľa ani v roku 2004. Počas prvej oficiálnej návštevy predsedu vlády Nórska K. M. Bondevika v SR v októbri bolo oficiálne

potvrdené, že ZÚ Nórska v SR bude otvorený v prvom polroku 2004. Návšteva potvrdila kvalitatívne novú úroveň, na ktorú sa dostávajú slovensko-nórske vzťahy vstupom SR do EÚ, EHP a NATO a priniesla v tomto smere nové silné impulzy.

Islandská republika

Podobne, ako vo vzťahu k Nórsku, iniciatívy boli v sledovanom období zamerané na podporu euroatlantických ambícií SR, najmä na vstup do NATO. Ukončenie ratifikačného procesu prístupových dokumentov o rozšírení NATO bolo odobrené v islandskom parlamente koncom roku 2003. Nepodarilo sa realizovať návštevu premiéra SR pre jeho pracovnú zaneprázdnenosť. Podobne, sa nepodarilo uskutočniť návštevu predstaviteľov islandského parlamentu v SR ako reciprocitu za mnohé krátke návštevy predstaviteľov SR počas medzipristátí na Islande, na cestách do USA a Kanady.

Helénska republika

V 1. polroku 2003 Grécko úspešne zavŕšilo svoje predsedníctvo EÚ a práve v Aténach 16. apríla prebehol slávnostný akt podpísania Prístupovej zmluvy medzi SR a EÚ, na základe ktorej sa SR spolu s ďalšími PK stane plnoprávnym členom únie k 1. máju 2004. SR na viacerých bilaterálnych stretnutiach pozitívne zhodnotila priebeh a výsledky gréckeho predsedníctva. Úlohy vyplývajúce z gréckeho predsedníctva sa podarilo zabezpečiť na úrovni zodpovedajúcej záujmom SR. Slovensku sa podarilo udržať podporu Grécka aj na svojej ceste do NATO, keď grécky parlament v novembri ratifikoval prístupové protokoly do Aliancie nových členských štátov vrátane Slovenska. Z bilaterálnych stretnutí sa v roku 2003 zrealizovali predovšetkým pracovné stretnutia: po línii MZV v januári absolvoval v Aténach politické konzultácie s gréckymi predstaviteľmi ŠTAT I. Korčok a za rezort obrany na pozvanie ŠTAT R. Káčera v marci navštívil SR štátny tajomník gréckeho ministerstva národnej obrany L. Lotidis. V decembri sa uskutoční oficiálna návšteva ministra obrany SR v Helénskej republike. Z tohto roka na rok 2004 bola odložená oficiálna návšteva predsedu NR SR P. Hrušovského v Grécku. V oblasti uzatvárania zmluvných dokumentov nebol zaznamenaný výraznejší pokrok vzhľadom na limitovanú aktivitu gréckych partnerov vo všetkých bilaterálnych reláciách. Na podpis je pripravená dohoda o medzinárodnej cestnej doprave a začalo sa pracovať na dohode o ochrane utajovaných skutočností (slovenská strana odovzdala svoj návrh). Medzi ministerstvami školstva a kultúry prebieha komunikácia vo veci Programu spolupráce v oblasti kultúry a školstva na roky 2003-2004. Boli zaznamenané prvé negatívne dopady vypovedania dohody o zdravotníckej starostlivosti (iniciatíva SR v marci 2003). Vzájomný obchod

medzi SR a Gréckom má od roku 1999 vzostupnú tendenciu (najmä z dôvodu vývozu špeciálnej techniky). V auguste 2003 dosahoval hodnotu 53,6 mil. USD. V tejto oblasti však naďalej pretrvávajú výraznejšie rezervy.

Turecká republika

Priaznivý trend v naplňaní všestrannej spolupráce s Tureckom bol zachovaný aj v roku 2003. Najvýraznejším momentom bolo zachovanie podpory Turecka pre integračné ambície SR do NATO, kedy turecký parlament v novembri 2003 jednohlasne ratifikoval prístupové protokoly nových členských štátov Aliancie vrátane Slovenska. Bol vyzdvihnutý doterajší hospodársky a politický pokrok SR, osobitne pripravenosť armády a naša účasť v mierových misiách po celom svete. Zo stykových aktivít sa tento rok podarilo zrealizovať oficiálnu návštevu prezidenta SR R. Schustera v Turecku v dňoch 16.-18. decembra 2003. Okrem nej sa uskutočnili aj kontakty na nižšej pracovnej úrovni (napr. politické konzultácie štátnych tajomníkov MZV SR a Turecka J. Berényiho a B. Ilkina v januári v Bratislave). Nepodarilo sa uskutočniť dvakrát odloženú oficiálnu návštevu ministra zahraničných vecí SR, politicko-bezpečnostné konzultácie štátneho tajomníka MZV SR I. Korčoka, slovenskou stranou iniciovanú pracovnú návštevu predsedu vlády SR v Turecku. Doteraz sa nerealizovala ani návšteva ministra obrany Turecka v SR a z decembra 2003 na prvú polovicu 2004 boli odložené aj konzultácie bezpečnostných výborov parlamentov oboch krajín. Mimoriadne pozitívne vnímame najmä nárast obchodnej výmeny medzi SR a Tureckom, ktorý sa takmer zdvojnásobil v porovnaní s minulým rokom a k septembru 2003 dosahoval úroveň cca 45 mil. USD (1,6 mld. SK). SR už niekoľko rokov za sebou dosahuje priaznivé saldo obchodnej bilancie s Tureckom. V tejto sfére vzájomnej spolupráce ešte stále existujú rezervy najmä v investičnej oblasti. Jedným z problémov zostáva ratifikácia tureckou stranou medzivládnej dohody o podpore a ochrane investícií, podpísanej v roku 2000, keď Veľké národné zhromaždenie Turecka sa vo svojej agende prednostne zameriava na prijímanie harmonizačnej legislatívy EÚ.

4.2. Vzťahy s ďalšími kandidátskymi krajinami a inými západoeurópskymi štátmi a štátnymi útvarmi

Pobaltské krajiny

Vzájomné vzťahy SR so všetkými tromi pobaltskými štátmi sú pomerne vyvážené bez existencie otvorených otázok, či problémov. Presadzovanie priorít zahraničnej politiky Slovenska sa darilo realizovať predovšetkým v oblasti rozvoja bilaterálnej spolupráce, v procese integrácie Slovenska a ostatných kandidátskych krajín do EÚ a NATO, pri účasti na riešení globálnych problémov i v ekonomickej dimenzii slovenskej zahraničnej politiky.

Stykové aktivity SR v Pobaltí v r. 2003 možno hodnotiť ako primerané. K najvýznamnejším možno zaradiť oficiálnu návštevu predsedu Národnej rady SR P. Hrušovského v Lotyšsku a Estónsku v novembri a oficiálnu návštevu ministerky zahraničných vecí Estónska K. Ojulandovej na Slovensku v októbri, ako aj pracovnú návštevu ministra práce, sociálnych vecí a rodiny Ľ. Kaníka s expertnou delegáciou v marci v Estónsku.

Ošetrovanie zmluvnej základne, vrátane jej revízie bolo ku koncu r. 2002 realizované len s Lotyšskom. V roku 2003 bola s Estónskom podpísaná Dohoda o ochrane a podpore investícií medzi vládou SR a vládou Estónskej republiky (Bratislava, 21. október 2003). Koncom roku 2002 boli vymenené ratifikačné protokoly k Dohode medzi SR a Litovskej republiky o zamedzení dvojitého zdanenia a zabránení daňovému úniku v odbore daní z príjmov a z majetku (Vilnius, 15. marca 2001). V súvislosti so vstupom do EÚ boli vypovedané dohody o voľnom obchode medzi SR a tromi pobaltskými krajinami a dohody o obchodno-ekonomických vzťahoch a vedecko-technickej spolupráci medzi SR a Lotyšskom a Estónskom.

Slovinská republika

V priebehu roka 2003 došlo k zintenzívneniu slovensko-slovinských vzťahov vo všetkých oblastiach. Tradične dobrú spoluprácu v politickej oblasti potvrdila návšteva prezidenta Slovinskej republiky Janeza Drnovška v SR a na ňu nadväzujúca návšteva predsedu NR SR v Slovinsku (obe sa uskutočnili v októbri 2003), ako aj celý rad vzájomných návštev rezortných ministrov: Slovinsko navštívil minister zdravotníctva SR (v apríli) a minister obrany (v júni), návštevu SR zasa vykonal minister vnútra Slovinska (v apríli) a minister zahraničných vecí Slovinska (v máji). Počas vzájomných návštev vrcholných predstaviteľov, ktoré okrem súčasnej bilaterálnej spolupráce boli tematicky orientované aj na budúcu spoluprácu v rámci EÚ a NATO, sa v priebehu roka podstatne rozšírila vzájomná zmluvná základňa. K doterajším zmluvným dokumentom, pri ktorých výkone sa nevyskytli nijaké problémy, pribudla dohoda o zamedzení dvojitého zdanenia a zabránení daňového úniku v oblasti daní z príjmu a majetku, program spolupráce v oblasti zdravotníctva, dodatok k dohode o medzinárodnej cestnej doprave a program spolupráce v oblasti vzdelávania a kultúry na roky 2003-2006. Napriek obmedzeným finančným

zdrojom sa v priebehu roka 2003 veľmi dobre rozvíjala slovensko-slovinská kultúrna spolupráca, a to najmä v oblasti literatúry.

Zdrojom spokojnosti tak na slovenskej, ako aj na slovinskej strane je úroveň vzájomnej spolupráce v ekonomickej oblasti. Existujú predpoklady, že objem vzájomnej obchodnej výmeny v roku 2003 prekročí rekordnú úroveň 300 miliónov USD. Z pohľadu SR je však negatívom, že v priebehu 1. polroka 2003 začal vo vzájomnom obchode so Slovinskom po prvý raz v histórii vzájomného obchodovania prevládať na strane SR dovoz nad vývozom. Dobrá spolupráca medzi SR a Slovinskom sa v priebehu roka 2003 rozvíjala aj na nižšej politickej a expertnej úrovni, osobitne medzi ministerstvami zahraničných vecí a ministerstvami obrany, čo súviselo najmä s blížiacim sa vstupom oboch krajín do EÚ a NATO. Slovinské médiá v priebehu roka 2003 informovali o diani v SR v dostatočnej miere, úmernej spoločným zahraničnopolitickým prioritám a relatívnej geografickej blízkosti.

Cyperská republika

Zahraničná politika SR smerom k Cyperskej republike bola aj v roku 2003 zameraná na ďalšie posilňovanie tradične dobrých a priateľských vzťahov medzi našimi krajinami. Cyperskí predstavitelia oceňujú predovšetkým náš diplomatický podiel pri organizovaní pravidelných stretnutí lídrov politických strán oboch cyperských komunit spolu s pôsobením slovenského vojenského kontingentu v mierových silách UNFICYP na ostrove. Slovensko podporilo Cyprus aj na pôde RE v kauze Loizidou, kedy hlasovalo za prijatie 4. interim rezolúcie voči Turecku a podporuje aj jej plnú implementáciu. V roku 2003 sa nekonali žiadne bilaterálne návštevy na vládnej či parlamentnej úrovni. Po línii MZV sa v septembri uskutočnili pracovné konzultácie ŠTAT S. Zacheosa s VEDÚ M. Mojžitom. V platnosti je pozvanie prezidenta SR pre cyperského prezidenta uskutočniť oficiálnu návštevu SR a po návšteve cyperského ministra ZV na Slovensku sa ďalšie stretnutie oboch ministrov má konať na Cypre. V porovnaní s rokom 2002 možno konštatovať nárast v objeme vzájomnej slovensko-cyperskej obchodnej výmeny, kedy celkový obrat v roku 2002 mal hodnotu 8,6 mil. USD zatiaľ čo k augustu 2003 jeho hodnota dosahovala už 11,5 mil. USD. V októbri 2003 sa malo konať 1. stretnutie zmiešanej komisie pre hospodársku a technickú spoluprácu, ktoré bolo po vzájomnej dohode odložené. Zo zmluvno-právnej oblasti uvádzame ukončenie platnosti Dohody z r. 1972 medzi vládou ČSSR a vládou Cyperskej republiky o spolupráci v oblasti zdravotníctva v máji 2003. Rozpracovaných je viacero dokumentov, na ktorých príprave či finalizácii sa pracovalo aj v roku 2003.

Malta

S Maltou nás aj v tomto roku spájal spoločný prístupový proces do EÚ. Za posledné dva roky sa veľmi sľubne vyvíja obchodná výmena, ktorá zaznamenala viac ako štvornásobný nárast.

Bulharská republika

Zahraničná politika SR voči Bulharsku sa v roku 2003 vyvíjala v súlade s prípravou oboch krajín na vstup do NATO a EÚ. Na žiadnej úrovni neboli zaznamenané narušenia tradične dobrého vzťahu. SR považuje Bulharsko za spriatelenu krajinu, historicky spriaznenú, s ktorou nás spájajú spoločné zahraničnopolitické ciele. Vzťahy boli bezproblémové vo všetkých oblastiach spoločného záujmu. Bolo zaznamenané zintenzívnenie politického dialógu medzi oboma krajinami. Vzájomná spolupráca sa efektívne napĺňa aj v rámci medzinárodných organizácií. Najvýznamnejšou stykovou aktivitou v r. 2003 bola októbrová oficiálna návšteva bulharského predsedu parlamentu O. Geržikova na Slovensku, pracovná návšteva prezidenta Bulharska G. Parvanova na Slovensku (14.10.2003) a bilaterálne stretnutie ministra zahraničných vecí SR E. Kukana s bulharským partnerom S. Passym na 11. zasadnutí Ministerskej rady OBSE v Maastrichte (1.-2.12.2003). Revízia zmluvno-právnej základne bola ukončená 24.11.1997 s tým, že všetky významné oblasti bilaterálnych vzťahov sú zmluvne pokryté. Plnenie uzatvorených medzinárodných dokumentov sa realizuje bez problémov. Pozornosť bola venovaná spolupráci v oblasti školstva a vedy. Uskutočnilo sa stretnutie ministra školstva SR M. Fronca s bulharským partnerom V. Atanasovom dňa 14.5.2003, na ktorom sa rokovalo o ďalšej spolupráci a príprave nového medzirezortného dokumentu. Napriek tomu nie sú kultúrne styky medzi SR a Bulharskom, napriek mnohoročným tradíciám, na zodpovedajúcej úrovni.

V oblasti obchodno-hospodárskych vzťahov sa v roku 2003 nevyskytli medzi SR a Bulharskom žiadne problémy, ktoré by narušili doterajšiu bilaterálnu spoluprácu a bránili jej ďalšiemu rozširovaniu. Doterajší vývoj obchodnej výmeny zodpovedá záujmom a aktivitám podnikateľských subjektov oboch krajín. Obrat vzájomného obchodu medzi SR a Bulharskom dosiahol za 9 mesiacov roku 2003 58 mil. USD, čo predstavuje nárast o takmer 70 %.

Rumunsko

Vzájomné vzťahy, politický dialóg i komplexné stykové aktivity mali v roku 2003 vysokú úroveň a vyvíjali sa v súlade s aktuálnymi i perspektívnymi zámermi oboch strán. Úroveň slovensko-rumunských vzťahov je veľmi dobrá,

bez otvorených otázok. V r. 2003 pokračoval politický dialóg na úrovni najvyšších predstaviteľov a členov vlád tak v rámci oficiálnych a pracovných bilaterálnych stretnutí, ako aj kontaktov na multilaterálnych akciách. Bol zameraný na otázky ekonomickej, politickej, kultúrnej, bezpečnostnej spolupráce, agendu euroatlantickej integrácie. V r. 2003 prebiehali intenzívne kontakty aj na úrovni partnerských rezortov. Efektívna spolupráca pokračovala taktiež na pôde medzinárodných organizácií, najmä OSN, OBSE a RE. Spoločná prítomnosť vo viacerých štruktúrach regionálnej spolupráce (SEI, CEFTA, BSEC, Dunajská komisia, Proces podunajskej spolupráce, Pakt stability) boli príležitosťou pre intenzifikáciu kooperácie vo viacerých oblastiach. Najvýznamnejšou bilaterálnou aktivitou bola marcová návšteva premiéra Rumunska A. Nastaseho v SR a septembrová návšteva predsedu Národnej rady SR P. Hrušovského v Rumunsku. K významným podujatiam patria účasť premiéra SR M. Dzurindu na stretnutí siedmich premiérov krajín pristupujúcich do NATO v Snagove, návšteva osobitného splnomocnenca Rumunska princa Radu na Slovensku, návšteva ministra kultúry SR R. Chmela a ministra vnútra SR V. Palka v Rumunsku. Zmluvno-právna základňa s Rumunskom je na dobrej úrovni, v roku 2003 bola podpísaná Dohoda o vnútrozemskej plavbe a Dohoda o spolupráci v boji proti organizovanej trestnej činnosti, nedovolenému obchodovaniu s omamnými a psychotropnými látkami a inej trestnej činnosti. Priaznivo sa vyvíjala vzájomná obchodná výmena. Rumunsko sa stáva jedným z dôležitých exportných teritórií Slovenska. Základnou charakteristikou zahraničného obchodu medzi SR a Rumunskom je vysoko aktívne saldo na slovenskej strane. Rast exportu SR za 9 mesiacov r. 2003 zaznamenal ďalšie zvýšenie o 19,2 %.

Švajčiarska konfederácia

Zahraničnopolitické aktivity SR vo vzťahu k Švajčiarskej konfederácii sa sústredili na udržanie dosiahnutej kvality bilaterálnych vzťahov a snahu o prehĺbenie ekonomickej dimenzie diplomacie. Dôležitým krokom v tomto smere bola oficiálna návšteva ministra zahraničných vecí SR E. Kukana vo Švajčiarsku v úvode roku 2003. Nový rozmer rozvoja vzájomných vzťahov medzi SR a Švajčiarskom odštartovalo otvorenie prvého Honorárneho konzulátu SR v Zürichu.

V sledovanom období došlo k úspešnej transformácii Slovensko-švajčiarskeho revolvingového fondu, z ktorého sú od roku 2001 švajčiarskou stranou financované projekty v oblasti zdravotníctva, životného prostredia, infraštruktúry a podpory malého a stredného podnikania. Zmena zamerania fondu bola podmienená budúročným členstvom SR v EÚ, nakoľko sa zmení štatút SR z pozície prijímajúcej krajiny na donorskú krajinu.

V súvislosti so vstupom SR do EÚ slovenská strana pristúpila k revízii zmluvnej základne a predložila konkrétne návrhy na ukončenie resp.

modifikáciu zmlúv hospodárskeho charakteru (ukončenie platnosti obchodnej zmluvy, zmena dohody o podpore a ochrane investícií). Napriek tomu, že Švajčiarsko nie je členskou krajinou EÚ, stretnutia na rôznych fórach naznačili zjavnú podporu eurointegračným krokom SR, ktorá vyplýva z veľmi úzkej a špecifickej formy spolupráce Švajčiarska s krajinami EÚ.

Negatívnym momentom pri realizácii bilaterálnych reprezentačno-stykových aktivít v sledovanom období bolo zrušenie hospodárskeho fóra SR - Švajčiarsko, ktoré sa malo uskutočniť v Zürichu 28. októbra 2003.

Svätá stolica

Rok 2003 možno považovať za prelomový v zmysle hodnotenia 25. výročia pontifikátu pápeža Jána Pavla II.. Z hľadiska bilaterálnych vzťahov mala zásadný význam v poradí 3. apoštolská návšteva pápeža Jána Pavla II. v SR v dňoch 11. – 14. 9. 2003.

Monacké kniežatstvo

Vo vzťahoch SR s Monackým kniežatstvom došlo k pozitívnemu posunu. Monacké kniežatstvo oznámilo súhlas s predloženým návrhom na zmenu kategórie honorárneho konzulátu na Generálny honorárny konzulát SR v Monackom kniežatstve, čo dáva širšie možnosti pri organizácii celého spektra aktivít slovenských subjektov.

Zvrchovaný rád maltézskych rytierov

Vzájomné vzťahy SR so Zvrchovaným rádom maltézskych rytierov ako neutrálnym štátom s nadnárodným charakterom zameraným na humanitárnu činnosť vo svete možno charakterizovať ako obojstranne dobré.

Andorrské kniežatstvo

Spolupráca s Andorrským kniežatstvom sa rozvíja hlavne na pôde medzinárodných organizácií, kde Andorra ako plnoprávny člen má rovnaké hlasovacie práva.

Sanmarínska republika

Vzťahy so Sanmarínskou republikou sa v roku 2003 koncentrovali najmä na pôdu medzinárodných organizácií, kde vystupuje ako plnoprávny člen

s rovnakým hlasovacím právom.

Lichtenštajnské kniežatstvo

SR od svojho vzniku uznáva Lichtenštajnské kniežatstvo (LK) ako suverénny a nezávislý štát a je pripravená s ním nadviazať diplomatické styky bez akýchkoľvek výhrad a jednostranných podmienok. Diplomatické styky bývalej ČSR s LK boli v roku 1939 prerušené a po vojne neboli znovu nadviazané. Dôvodom povojnového stavu v československo-lichtenštajnských vzťahoch bola otázka lichtenštajnskeho majetku v ČSR skonfiškovaného na základe prezidentských dekrétov z roku 1945 (tzv. Benešove dekréty) ako majetku osôb nemeckej národnosti. SR nepovažuje majetkové nároky LK za otázku otvorenú zo strany SR. Súčasná právna úprava v SR nepredpokladá reštitúcie pred rokom 1948, s výnimkou reštitúcie majetku obetí nacistickej perzekúcie.

Podpis Dohody o rozšírení Európskeho hospodárskeho priestoru (EHP) zo strany Lichtenštajnska, Nórska a Islandu (11.11.2003) umožnil začatie ratifikačného procesu Dohody o rozšírení EHP. Lichtenštajnsko ustúpilo zo svojej pozície (blokovanie podpisu Dohody o EHP do vyriešenia bilaterálnych otázok s ČR a SR), podpísalo Dohodu v doterajšej podobe (spolu s bilaterálnymi deklaráciami ČR, SR a Lichtenštajnska), avšak vyhradilo si právo posúdiť možné politické, právne a ekonomické dôsledky pozície ČR a SR. Učinené výhrady zo strany LK zakladajú možnosť opätovného tematizovania bilaterálnych otázok na pôde EHP.

4.3. Vzťahy s krajinami SNŠ

Ruská federácia

Pri hodnotení plnenia priorít ZP SR voči RF je možné konštatovať, že uskutočnením série návštev na najvyššej úrovni zo strany SR v RF (predseda NR SR, predseda vlády SR a.i.) v roku 2003 došlo k významnému impulzu v rovine bilaterálnej spolupráce. Realizáciou návštevy predsedu vlády došlo k logickému vyvrcholeniu vzostupnej tendencie v oblasti posilňovania úrovne politického dialógu. Uvedenú tendenciu podporila aj návšteva predsedu NR SR a ďalšie kontakty na vysokej politickej úrovni. Prioritnou vo vzájomných vzťahoch zostáva aj naďalej hospodárska spolupráca. Potreby SR sú takmer na 100% pokrývané dovozom energonosičov z RF. To má rozhodujúci vplyv na vzájomnú obchodnú bilanciu, ktorá sa vyznačuje vysokým deficitom. Napriek tomu je možné aj v roku 2003 pozorovať pokračovanie oživenia hospodárskej spolupráce, čo sa prejavilo zo slovenskej strany nárastom exportu do RF za

prvých osem mesiacov t.r. o 35,8% (v korunovom vyjadrení) oproti rovnakému obdobiu roku 2002. Navyše ruský vývoz na Slovensko zaznamenal mierny pokles (2%). Postupne sa priaznivo na vzájomnej obchodnej spolupráci prejavuje sformovanie novej bázy rastu ekonomických vzťahov (trvalý rast exportu, spoločné podniky). Pokračuje trend dosahovania pozitívnych výsledkov, vo viacerých konkrétnych témach spolupráce (preprava energonosičov, vstup Jukosu a Gazpromu do slovenských podnikov, výstavba cyklotrónu a medzinárodného laserového centra, modernizácia MIG-29, spolupráca pri výrobe lietadla JAK-130, atómová energetika). Vo vzájomnej spolupráci má osobitné miesto medzivládna komisia, ktorej pravidelné zasadanie sa v roku 2003 nepodarilo uskutočniť. Uskutočnili sa plánované zasadnutia zmiešaných komisií s Tatarstanom a v decembri sa uskutočnilo zasadanie s mestom Sankt Peterburg.

Bieloruská republika

V priebehu roku 2003 sa vzťahy s bieloruskou republikou rozvíjali predovšetkým v hospodárskej oblasti. Na základe štatistických údajov patrí Bielorusko k štvrtým najväčším zahraničnoobchodným partnerom v rámci krajín SNŠ (po RF, Ukrajine a Kazachstane). Aj v roku 2003 nedošlo v Bielorusku k podstatným zmenám vnútropolitického vývoja, v ktorom sa nerešpektujú základné demokratické slobody, ľudské práva, naďalej prevláda demokratický deficit a neplnenie štandardov európskeho demokratického štátu. V hodnotenom období neboli zaznamenané náznaky pokroku pri riešení najzávažnejších porušení ľudských práv a slobôd. Pokračovali represie štátnych orgánov voči opozičným politickým stranám, mimovládny organizáciám a tlak na neštátne masmédiá. Stále nie sú vyriešené prípady nezvestných bieloruských opozičných politikov a verejných činiteľov. Doteraz bieloruská vláda neurobila významnejší pokrok v plnení podmienok OBSE, predložených pred viac ako troma rokmi: zastavenie potlačania a zastrašovania, sloboda slova, transparentný volebný proces, rozšírenie právomoci parlamentu. Uvedené príčiny sa taktiež odzrkadlili na rozvoji bilaterálnych medzištátnych vzťahov na najvyššej a vyššej úrovni. Ťažisko slovensko-bieloruskej spolupráce spočívalo v rozvoji hospodárskej a vedecko-technickej spolupráce. Preto k hlavným úlohám SR v hodnotenom období patrili aktivity súvisiace s vytváraním všetkých predpokladov pre zachovanie a rozšírenie vzájomne výhodných hospodárskych vzťahov a spolupráce s Bieloruskou republikou. Uskutočnilo sa 6. zasadnutie medzivládnej slovensko-bieloruskej komisie pre obchodno-hospodársku a vedecko-technickú spoluprácu. V sledovanom období došlo k nárastu vzájomného zahranično-obchodného obratu, ktorý za prvých 9 mesiacov roku 2003 dosiahol výšku 1.214,6 mil. SK. V roku 2003 nadobudli platnosť 3 medzivládne dohody. Bieloruské médiá informujú

o diani v SR sporadicky, čo však zodpovedá intenzite dvojstranných vzťahov a spolupráce medzi Slovenskom a Bieloruskom.

Moldavská republika

Ťažiskom bilaterálnych vzťahov v roku 2003 zostávala hospodárska a obchodná spolupráca. Vo vzťahoch medzi SR a Moldavskom neexistujú žiadne zásadné oblasti, v ktorých by dochádzalo k politickým alebo ekonomických nezhodám. Vzájomné vzťahy aj stykové aktivity medzi SR a Moldavskou republikou boli v roku 2003 vzhľadom na geografickú vzdialenosť, tendencie vnútorného vývoja Moldavska a zahraničnopolitický význam Moldavska a jeho európskych ambícií pre SR uspokojivé, s tendenciou postupnej intenzifikácie a rozširovania. V multilaterálnej oblasti pokračovala uspokojivá spolupráca najmä na pôde OSN, v oblasti podunajskej spolupráce, v rámci Stredoeurópskej iniciatívy (SEI), Čiernomorskej hospodárskej spolupráce (BSEC) a v oblasti hospodárskej integrácie. Vyvrcholením vzájomných aktivít bola prvá oficiálna návšteva ministra zahraničných vecí SR E. Kukana v Kišiňove v dňoch 24.-25. 11. 2003. Stav zmluvnej základne je uspokojivý. Postupne dochádza k uzavieraniu zmlúv, ktoré tvoria bázu pre rozvoj spolupráce medzi SR a Moldavskom. V roku 2003 bola podpísaná Dohoda medzi vládou SR a vládou Moldavska o zabránení dvojitého zdanenia v odbore daní z príjmu a majetku a zabránení daňovému úniku. V súvislosti so vstupom SR do EÚ od 1.5.2004 dochádza tiež k prehodnocovaniu, vypovedaniu, resp. návrhom úprav niektorých uzavretých bilaterálnych dohôd. Moldavská strana bola o tomto procese informovaná, nemá voči nemu námietky. Úroveň informovanosti o SR v moldavských médiách zodpovedá dosahovanej úrovni bilaterálnych vzťahov.

Južný Kaukaz

Arménsko

Môžeme konštatovať, že bilaterálne vzťahy medzi SR a Arménskom sú stále málo rozvinuté a styková aktivita v roku 2003 bola minimálna. Bilaterálna komunikácia bola zabezpečovaná prostredníctvom veľvyslanca SR v Arménsku so sídlom v Moskve. Rozvoj bilaterálnej spolupráce bol poznačený aj vnútropolitickým vývojom v Arménsku - prezidentskými voľbami (uskutočnili sa dvojkoľovo 19.2. a 5.3.) a parlamentnými voľbami (25.5.). Výsledky oboch volieb, t.j. potvrdenie v prezidentskej funkcii R. Kočariana a získanie väčšiny v parlamente jemu lojálnej koalície, viedli k potvrdeniu predchádzajúceho kurzu arménskeho vedenia vo vnútornej aj zahraničnej politike. V uvedenom období nedošlo medzi Slovenskom a Arménskom k zmenám v budovaní zmluvno-

právnej základne. Prioritou vzájomných vzťahov v roku 2003 bol rozvoj hospodárskej spolupráce, ktorá má mierne vzrastajúcu tendenciu. V priebehu prvých 9. mesiacov roku 2003 dosiahol vzájomný obrat hodnotu 73,9 mil. SK (vývoz SR 73,9 mil. SK, dovoz SR – 0,- SK).

Azerbajdžan

Bilaterálne vzťahy medzi SR a Azerbajdžanom sú tradične slabo rozvinuté. Stykové aktivity medzi oboma krajinami sa rozvíjajú najmä na úrovni ZÚ v Moskve. Azerbajdžan doposiaľ neakreditoval svojho veľvyslanca v SR. Ani v roku 2003 nedošlo k žiadanému dobudovaniu zmluvno-právnej základne. V sledovanom období sa uskutočnila významná vnútropolitická zmena na poste prezidenta krajiny, ktorú v prezidentských voľbách (15. 10.) získal syn Heydara Alijeva Ilhan Alijev. Prenesením prezidentského postu z otca na syna predstavovali voľby v Azerbajdžane historický precedens na postsovietskom priestore. Medzinárodné spoločenstvo priznalo, aj napriek mnohým nedostatkom, volebné víťazstvo I. Alijeva, čím de facto potvrdilo záujem o udržanie stability a existujúceho status quo v krajine.

Napriek úsiliu SR o zintenzívnenie hospodárskej spolupráce medzi oboma krajinami môžeme konštatovať, že táto je v súčasnosti minimálna. Zahranično-obchodný obrat SR s Azerbajdžanom za obdobie január - september 2003 dosiahol sumu 21,7 mil. Sk (export - 14,5 mil. Sk, import - 7,2 mil. Sk), čo v porovnaní s rovnakým obdobím r. 2002 predstavuje index 113%.

Gruzínsko

Bilaterálne vzťahy medzi SR a Gruzínskom aj v roku 2003 mali stagnujúcu tendenciu a styková aktivita v roku 2003 bola minimálna. Komunikácia medzi oboma krajinami bola zabezpečovaná prostredníctvom zastupiteľských úradov v Moskve. Ani v roku 2003 nedošlo k revízii zmluvnej základne zdedenej po ČSFR a ZSSR a ani k podpisu nových dohôd. Limitujúcim faktorom rozvoja bilaterálnej spolupráce bola a je nestabilná vnútropolitická situácia v Gruzínsku. Po októbrových parlamentných voľbách v Gruzínsku, ktorých priebeh hodnotili domáci i zahraniční pozorovatelia ako netransparentný so závažnými porušeniami medzinárodných štandardov odstúpil pod tlakom opozičných síl prezident E. Ševarnadze. Jeho vynútená, ale dobrovoľná rezignácia fakticky zabránila ďalšiemu vyhroteniu situácie nielen v Gruzínsku, ale aj v celom regióne a predstavuje na postsovietskom priestranstve historický precedens. Za desať rokov existencie Gruzínska sa nepodarilo natoľko upevniť štátnosť krajiny, aby ju bolo možné považovať za plnohodnotný suverénny štát (existencia de-facto nezávislých štátnych útvarov

zaberajúcich tretinu územia oficiálneho Gruzínska, hroziaci ekonomický kolaps a stála hrozba defaultu, veľká bieda, vysoká úroveň nezamestnanosti, fatálna korupcia, rast emigrácie obyvateľstva). Zložitá politická a ekonomická situácia a dlhodobé status quo v riešení vnútorných regionálnych konfliktov môže mať za následok postupný rozpad krajiny na viacero štátnych útvarov. Prioritou vzájomných vzťahov medzi SR a Gruzínskom v roku 2003 bol rozvoj hospodárskej spolupráce. V priebehu prvých 9. mesiacov roku 2003 dosiahol vzájomný obrat hodnotu 59,2 mil. SK (vývoz SR 20 mil. SK, dovoz SR – 39,2 mil. SK), čo predstavuje nárast 230% oproti roku 2002. V misii OBSE v Gruzínsku pôsobia aj predstavitelia SR.

Stredná Ázia

Kazachstan

Bilaterálne vzťahy medzi SR a Kazašskou republikou majú vzrastajúcu tendenciu a v roku 2003 došlo k zintenzívneniu stykovej činnosti, ktorá vytvára dobré predpoklady pre ďalší rozvoj bilaterálnej relácie. Vo februári 2003 sa uskutočnila pracovná cesta ŠTAT MZV SR J. Berényiho, ktorej cieľom bolo preskúmať možnosti rozvoja bilaterálnej spolupráce, predovšetkým v hospodárskej oblasti. V sledovanom období došlo z kazašskej iniciatívy k odloženiu plánovanej oficiálnej návštevy N. Nazarbajeva, prezidenta Kazachstanu v SR. Nesporným impulzom v ďalšom rozvoji vzťahov bolo júnové zasadnutie vlády SR, ktoré svojím uznesením č. 501 rozhodlo o zriadení plnohodnotného zastupiteľského úradu v Astane do konca augusta 2004. Vytvorenie efektívneho zastupiteľského úradu SR bolo zo strany kazašského vedenia pozitívne prijaté. V roku 2003 začali kazašskí predstavitelia jednoznačnejšie deklarovať nevyhnutnosť politickej liberalizácie. Situácia v oblasti ľudských práv, ako aj vzťah vlády a radikálnej opozície, zostávajú stále napäté, čo medzinárodné vládne i mimovládne organizácie ostro kritizujú. Snaha o politickú liberalizáciu je výsledkom úspechov v ekonomike a pokračovania tendencie hospodárskeho rastu, čo stredoázijskí predstavitelia tradične považujú za nevyhnutný predpoklad demokratizácie. V sledovanom období môžeme pozitívne hodnotiť dynamiku rozvoja hospodárskej spolupráce. Vzájomný obchodný obrat za január až september 2003 dosiahol úroveň 1,136 mld. Sk (v roku 2002 1,081 mld. Sk) so saldom na kazašskej strane 213,9 mil. Sk, čo potvrdilo postavenie KAZ ako najvýznamnejšieho obchodného partnera SR v Strednej Ázii.

Kirgizská republika

V roku 2003 došlo v bilaterálnej oblasti medzi SR a Kirgizskom k zintenzívneniu vzťahov. Uskutočnila sa oficiálna návšteva prezidenta SR R. Schustera v Kirgizsku (marec 2003) a predseda hornej komory kirgizského parlamentu A. Borubajev navštívil SR (október 2003). Potvrdením uvedeného trendu bola aj nedávna oficiálna návšteva prezidenta Kirgizska A. Akajeva v SR (december 2003). V roku 2003 bola podpísaná dohoda o spolupráci medzi SR a Kirgizskom v oblasti metrológie, štandardizácie a skúšobníctva. Pozitívny vývoj v sledovanom období zaznamenala hospodárska spolupráca. Ročný objem vzájomnej obchodnej výmeny medzi SR a Kirgizskom je relatívne nízky (57,2 mil. Sk), zaznamenal však v roku 2003 oproti roku 2002 150% nárast. Vnútropolitická situácia v Kirgizsku bola v roku 2003 stabilizovaná, čo sa prejavilo aj na posilnení mocenskej pozície prezidenta A. Akajeva po februárovom referende o ústavných zmenách a o podpore prezidenta a po prijatí zákona o jeho doživotnej imunite. Kirgizská opozícia sa po minuloročnom nástupe dostala do určitého útlmu a pohlúžila sa do vnútorných sporov a kontroverzný zákon o imunite podporila dokonca aj tá časť opozície, ktorá aktívne vystupovala v hnutí "Za demisiu Akajeva a reformy pre ľud". V oblasti bezpečnostno-politickej stability sa objavili znepokojujúce hlasy zvnútra i zo zahraničia o zvýšenej aktivite extrémistických organizácií a skupín (ujgurské separatistické hnutie Šat, Islamské hnutie Uzbekistanu, tiež Turkestanu, Hizb-ut-tahrír), ktoré však neprerástli do rozsiahlejších koordinovaných akcií. V priebehu roku 2003 došlo zlepšeniu informovanosti o SR v kirgizských médiách, čo bolo spôsobené predovšetkým plnohodnotným mediálnym pokrytím oficiálnej návštevy prezidenta R. Schustera v Kirgizskej republike.

Tadžikistan

Spolupráca medzi SR a Tadžikistanom bola v roku 2003 na minimálnej úrovni. Neuskutočnili sa žiadne stykové aktivity. Vzájomná spolupráca je limitovaná predovšetkým zložitou vnútropolitickou situáciou a skutočnosťou, že Tadžikistan doteraz nepatrí medzi zahraničnopolitické priority SR. Tadžikistan je dôležitou krajinou regiónu ako susediaca s postupne sa stabilizujúcim Afganistanom. Spoločná tadžicko-afgánska hranica, na ochrane ktorej Tadžikistan úzko spolupracuje s Ruskou federáciou je záchytným valom proti šíreniu medzinárodnému terorizmu, nelegálnym migračným prúdom, ale aj nelegálnemu obchodu s omamnými látkami, ľudskými bytosťami a zbraňami. Rozvoj bilaterálnej spolupráce v roku 2003 bol zameraný predovšetkým na hospodársku oblasť, kde sa zachováva tendencia rastu vzájomnej obchodnej výmeny. Za obdobie január - september 2003 dosiahol 696,7 mil. Sk (s negatívnym slovenským saldom 691,9 mil. Sk). Za posledné dva roky vzrástol tento parameter viac ako dvojnásobne a Tadžikistan zaujal pozíciu 2. najvýznamnejšieho obchodného partnera SR v Strednej Ázii.

Turkménsko

Spolupráca medzi SR a Turkménskom bola v roku 2003 na minimálnej úrovni. Vo februári 2003 sa uskutočnila pracovná návšteva ŠTAT MZV SR J. Berényiho v Turkménsku. Vzájomná spolupráca je limitovaná predovšetkým zložitou vnútropolitickou situáciou a skutočnosťou, že Turkménsko nepatrí medzi priority zahraničnej politiky SR. Rozvoj bilaterálnej spolupráce bol predovšetkým v hospodárskej oblasti. Za obdobie január – september 2003 dosiahol celkový obrat vzájomného obchodu objem 69,4 mil. Sk.

Uzbecká republika

V roku 2003 došlo v bilaterálnej oblasti medzi SR a Uzbekistanom k zintenzívneniu vzťahov. Uskutočnila sa oficiálna návšteva prezidenta SR R. Schustera v Uzbeckej republike (marec 2003). V priebehu roku 2003 sa neuskutočnila recipročná návšteva prezidenta Uzbekistanu I. Karimova v SR. V roku 2003 bola podpísaná dohoda o zabránení dvojitého zdanenia SR a Uzbeckou republikou. Prioritou činnosti ZÚ v Taškente v roku 2003 bol predovšetkým rozvoj hospodárskej spolupráce, ktorá ma od roku 1997 klesajúcu tendenciu. Za obdobie január – september 2003 dosiahol 193,1 mil. Sk, čo predstavuje zníženie o 20% oproti roku 2002. Uvedené výsledky sú vo veľkej miere dôsledkom zníženej aktivity slovenských podnikateľských subjektov v regióne, ako aj zložitou hospodárskou situáciou v krajine. Úroveň mediálnej prezentácie Slovenska v médiách Uzbekistanu v roku 2003 zodpovedá úrovni bilaterálnych vzťahov, geografickej vzdialenosti Slovenska, prítomnosti slovenských hospodárskych subjektov na uzbeckom trhu a miestnym médiálnym podmienkam.

4.4. Vzťahy so štátmi západného Balkánu

Srbsko a Čierna Hora

Proces konsolidácie politického, hospodárskeho a spoločenského systému v krajine, rozbehnutý po demokratických zmenách v r. 2000, sa v sledovanom období spomalil. Vnútorne transformačné procesy, a hlavne atentát na srbského premiéra Z.Djindjiča v marci 2003 a nasledujúce obdobie vrátane výnimočného stavu, sa negatívne odrazili na výkonnosti politického systému, ekonomiky, ako aj zahraničnej politiky krajiny, čo malo vplyv i na bilaterálnu reláciu so SR,

ktorá v r. 2003, oproti minulému obdobiu, vykázala miernejšiu dynamiku. Dvojstranné vzťahy so SČH koncom r. 2003 však možno naďalej označiť ako výborné a bez otvorených otázok zásadného významu, avšak so stále nedostatočne využitým potenciálom v obchodno-hospodárskej oblasti. Bilaterálne kontakty v roku 2003 otvoril svojou návštevou dňa 24.1 premiér M. Dzurinda a minister obrany I. Šimko svojou návštevou Kosova, kde sa stretli s príslušníkmi OS SR v česko-slovenskom prápore KFOR. Premiér Dzurinda sa 15.3. v Belehrade zúčastnil štátneho pohrebu ex-premiéra Djindjića, pričom bol prijatý aj prezidentom a premiérom SČH S. Marovićom. Prezidenti SR a SČH R. Schuster a S. Marović sa bilaterálne stretli 16.4. počas summitu EÚ v Aténach. 29.4. vykonal pracovnú návštevú SR minister obrany SČH B. Tadić. Minister vnútra SR V. Palko uskutočnil v dňoch 20.-21. mája oficiálnu návštevú SČH a taktiež náčelník GŠ OS SR M. Cerovský rokoval v Belehrade v dňoch 26.-27. mája 2003 so svojím partnerom B. Krgom a ministrom obrany SČH B.Tadićom. V dňoch 18. - 19.6.2003 sa uskutočnila návšteva ministra ZV SR E. Kukana v Belehrade, počas ktorej bola podpísaná Dohoda o rozvojovej spolupráci medzi SR a SČH v rámci programu Oficiálnej rozvojovej pomoci (ODA). Dňa 30.10. na pozvanie podpredsedu vlády SR P.Csákyho uskutočnil pracovnú návštevú SR podpredseda srbskej vlády Č. Jovanovič. Návšteva bola zameraná na odovzdávanie skúseností z integrácie do EÚ zo strany SR. Minister obrany SR má pozvanie na návštevú SČH, kým minister vnútra SR pozval svojho srbského partnera na recipročnú návštevú SR. Návšteva ministra školstva SR, plánovaná na 1.12.2003, bola odložená v súvislosti s vypísaním predčasných parlamentných volieb v Srbsku. Naďalej však zostáva nezrealizovaná oficiálna návšteva prezidenta SR Rudolfa Schustera v SČH, k odloženiu ktorej došlo ešte v roku 2002 bezprostredne pred jej realizáciou kvôli zdravotným ťažkostiam hlavy štátu. Predpokladaný termín uskutočnenia tejto návštevy je druhá polovica mesiaca februára 2004.

V oblasti bilaterálnej zmluvno-právnej základne sa ani v r. 2003 nepodarilo dopracovať medzivládnu dohodu o spolupráci v automobilovej doprave, nakoľko SR čaká na vyjadrenie k svojmu návrhu ešte z apríla 2001. SČH ani v r. 2003 neoznámila konečný termín 4. zasadnutia zmiešanej medzivládnej komisie pre obchodno-hospodársku spoluprácu, ktoré by sa malo uskutočniť v Belehrade.

Z hľadiska rozvoja bilaterálnej spolupráce v nadchádzajúcom období možno za najdôležitejšie míľniky označiť výsledky nadchádzajúcich mimoriadnych parlamentných volieb v Srbsku, ktoré boli vyhlásené po vlekkej vnútropolitckej kríze na 28.decembra 2003 a následné ukončenie ústavnoprávneho dobudovania spoločného štátu Srbska a Čiernej Hory, pre ktoré by práve výsledky predčasných parlamentných volieb mali vytvoriť priaznivé ovzdušie a pevnú východiskovú základňu, ktorá doposiaľ absentovala. Za nový stimulačný moment v dvojstrannej relácii možno označiť naštartovanie

procesu slovenskej rozvojovej pomoci, kde si SR určila SČH ako prioritného adresáta v rámci svojich záväzkov v OECD.

V stykových aktivitách s predstaviteľmi SČH na rôznych úrovniach SR ponúka SČH rozsiahle a pomerne čerstvé transformačné (prakticky vo všetkých spoločenských sférach) a integračné skúsenosti (hlavne EÚ, NATO, WTO, OECD).

SR ako aktívny člen OECD v rámci Programu oficiálnej rozvojovej pomoci identifikovala SČH ako cieľovú krajinu pre obdobie rokov 2003 - 2008, ktorej je pripravená prostredníctvom tzv. Fondu Bratislava-Belehrad v r. 2003 poskytnúť na podporu rozvojových projektov cca 1,3 mil. EUR.

Významnými udalosťami v rámci slovenskej komunity vo Vojvodine boli (1) vytvorenie "Národnostnej rady Slovákov - NRS" a (2) vznik prvého slovenského profesionálneho divadla s názvom Slovenské vojvodinské divadlo.

Chorvátska republika

V politickej oblasti došlo v priebehu roka 2003 k zatiaľ najintenzívnejšiemu rozvoju slovensko-chorvátskych vzťahov v celej ich doterajšej histórii. Dôkazom toho sú vzájomné návštevy najvyšších ústavných činiteľov: v polovici júna 2003 navštívil SR predseda vlády Chorvátskej republiky Ivica Račan a začiatkom októbra 2003 vykonal návštevu Chorvátska prezident SR R. Schuster. Pripravená návšteva predsedu NR SR v Chorvátska, ktorá sa mala uskutočniť v septembri 2003, bola po vzájomnej dohode preložená na prvú polovicu roka 2004. Chorvátsko navštívili aj viacerí rezortní ministri SR: minister ZV (v apríli), minister obrany (v máji) a minister vnútra (taktiež v máji).

Chorvátsko ako kandidátska krajina NATO a potenciálna kandidátska krajina EÚ prejavovalo v priebehu celého roka mimoriadny záujem o skúsenosti SR z prístupového procesu a chorvátsky predseda vlády pri svojej návšteve SR dokonca vyhlásil, že Chorvátsko by sa pri svojej integrácii do EÚ chcelo opierať o skúsenosti SR väčšmi než o skúsenosti ďalších kandidátskych krajín. SR záujmu Chorvátska o integračné skúsenosti vychádzalo v ústrety. MZV SR napríklad pripravilo separátne konzultácie pre národného koordinátora pre vstup Chorvátska do NATO a pre funkcionárov MZV Chorvátska finalizujúcich odpovede na dotazník Európskej komisie o pripravenosti krajiny na získanie štatútu kandidátskej krajiny EÚ. Slovensko-chorvátska zmluvná základňa je stabilná a pri jej výkone sa nevyskytujú nijaké problémy. V priebehu roka 2003 sa rozšírila o dohodu o vzájomnej pomoci pri mimoriadnych udalostiach. So zreteľom na obmedzené finančné zdroje je na veľmi dobrej úrovni aj kultúrna spolupráca medzi SR a Chorvátskom a obe krajiny poskytujú dostatočný priestor na rozvoj vzájomných NM (v SR sa k chorvátskej národnosti hlási 890 osôb, v Chorvátsku má slovenskú národnosť zaregistrovanú 4712 občanov). Priestor

na intenzifikáciu jestvuje najmä v oblasti ekonomickej spolupráce, z hľadiska SR je však pozitívom vysoké aktívne saldo vzájomného obchodu, ktorý v priebehu roka 2003 zrejme zaznamená rekordný obrat na úrovni približne 130 miliónov USD. Chorvátske médiá v priebehu roka 2004 venovali daniu v SR pomerne veľký priestor, a to predovšetkým z dôvodu historických prepojení medzi oboma krajinami, ako aj z dôvodu integračných ambícií Chorvátska, ktoré prezentovali SR ako určitý vzor pri dobiehaní ostatných kandidátskych krajín EÚ.

Albánska republika

Politický dialóg medzi SR a Albánskou republikou (AR) sa v roku 2003 v porovnaní s predchádzajúcim obdobím zintenzívnil. Koncom februára uskutočnil oficiálnu návštevu SR albánsky minister pre európsku integráciu Sokol Nako a následne sa uskutočnila návšteva ŠTAT MZV SR J. Berényiho v Tirane. Súčasťou tejto návštevy bolo aj otvorenie honorárneho konzulátu SR v Albánsku. V septembri odovzdal poverovacie listiny nový veľvyslanec Albánskej republiky v SR so sídlom v Prahe a albánska strana zrušila k 1. júnu 2003 vízovú povinnosť pre občanov SR, držiteľov bežných cestovných dokladov. Plánovaná návšteva albánskeho podpredsedu vlády a ministra zahraničných vecí Ilira Metu v Bratislave, ktorá sa mala uskutočniť v apríli, bola odložená na 1. štvrtrok 2004. Kvôli snahe albánskej strany zrušiť platnosť protokolu o vysporiadaní vzájomných pohľadávok a záväzkov v platobných vzťahoch sa v priebehu roka 2003 nepodarilo dokončiť revíziu vzájomnej zmluvnej základe. V súčasnosti albánska strana hodlá túto otázku riešiť prostredníctvom novej dohody. Stagnácia sa prejavila aj pri príprave nových bilaterálnych zmlúv, najmä hospodársko-ekonomickej povahy, ktoré sú predpokladom na intenzifikáciu obchodných kontaktov, napr. dohody o zamedzení dvojitého zdanenia, dohody o spolupráci v oblasti cestovného ruchu atď. Príčiny spočívajú v obmedzených kapacitných možnostiach v dôsledku prípravy SR na vstup do EÚ, ale často aj málo aktívnym a prístupom príslušných rezortov. Politické turbulencie, chaotický priebeh hospodárskej transformácie a nedostatočný prístup k informáciám o ekonomickej situácii v krajine v priebehu roka 2003 rovnako ako v predchádzajúcich rokoch odrádzal predstaviteľov slovenskej podnikateľskej sféry od intenzívnejších kontaktov s albánskymi partnermi.

Macedónska republika

Bilaterálne vzťahy SR a Macedónskej republiky zaznamenali v roku 2003 pozitívny vývoj. Potvrdila to aj návšteva ministerky zahraničných vecí Ilinky Mitrevy v SR začiatkom októbra, ktorá predstavovala najvýznamnejšiu stykovú

aktivitu roka. Intenzívny politický dialóg medzi oboma štátmi je v nasledujúcom období potrebné premietnuť do konkrétnejších krokov, najmä smerom k výraznejšiemu odovzdávaniu transformačných a integračných skúseností SR, ako aj k prehĺbeniu ekonomickej a hospodárskej spolupráce. V porovnaní s predchádzajúcim rokom totiž v roku 2003 v bilaterálnej relácii mierne poklesli vzájomné hospodárske aktivity. Je to však aj dôsledok nedávneho politického vývoja v regióne, ktorý negatívne vplyva na rozvoj obchodno-hospodárskej spolupráce. Ekonomické reformy v rámci transformačného procesu, ktorý v Macedónsku prebieha, sa realizujú pomaly a neustále sa meniace politické prostredie má za následok obozretnosť zahraničných investorov pri vstupe do obchodno-hospodárskeho priestoru krajiny.

Existujúca zmluvno-právna základňa sa rozširuje pomalším tempom a v roku 2003 k nej nepribudol nijaký nový zmluvný dokument. Je to spôsobené aj zmrazením vzájomných rokovaní o dohode o vzájomnej ochrane a podpore investícií v súvislosti so vstupom SR do EÚ. V tejto súvislosti v súčasnosti prebieha i vypovedanie niektorých existujúcich dohôd, resp. ich zosúladenie s *acquis* EÚ. Za rušivý moment vo vzájomných vzťahoch považuje Skopje existenciu osobitného vízového režimu. Na druhej strane macedónska strana nepodporuje v dostatočnej miere túto žiadosť praktickými krokmi, keď nie je kooperatívna pri preberaní svojich občanov vyhostených zo SR a mimoriadne zdĺhavo rieši konzulárne záležitosti, ako sú zisťovanie pobytu, určovanie otcovstva, prevzatie do väzby atď. Navyše Macedónsko je jedinou krajinou regiónu, ktorá uplatňuje voči občanom SR i krajinám EÚ vízový režim.

Bosna a Hercegovina

Napriek tomu, že bilaterálne vzťahy SR a Bosny a Hercegoviny (BaH) sú ešte stále málo rozvinuté, v roku 2003 došlo v tejto relácii k viacerým významným udalostiam, ktoré vytvárajú predpoklady na zdynamizovanie vzájomnej spolupráce v najbližšom období. Predovšetkým v júni vláda SR svojím uznesením č. 501 rozhodla, že do konca augusta 2004 SR zriadi v Sarajeve svoj plnohodnotný zastupiteľský úrad, v júni BaH po prvý raz priakreditovala pre SR svojho veľvyslanca (z Viedne), v auguste bol v BaH otvorený HK SR (v Medžugorí), v septembri požiadala BaH o možnosť zriadiť svoj HK v SR a napokon začiatkom novembra vykonal minister ZV SR návštevu Bosny a Hercegoviny. Význam tejto návštevy podčiarkuje skutočnosť, že išlo o vôbec prvú návštevu vysokého ústavného činiteľa SR v BaH v celej histórii vzájomných vzťahov. Pozitívny vývoj možno konštatovať aj v oblasti ekonomickej spolupráce. Ročný objem vzájomnej obchodnej výmeny medzi SR a BaH je síce relatívne nízky (zvyčajne okolo 15 miliónov USD), v tomto roku však už za prvých osem mesiacov dosiahol rekordnú úroveň takmer 24 miliónov USD. V priebehu roka 2003 si BaH a SR vymenili návrh a protinávrh dohody o

kultúrnej spolupráci a v súčasnosti je pripravená na predloženie na rokovanie vlády SR dojednaná dohoda o zrušení vízovej povinnosti pre držiteľov DP a SP. V letnom období BaH jednostranne ruší vízovú povinnosť voči občanom SR.

4.5. Vzťahy Slovenskej republiky so štátmi Ázie, Afriky, Latinskej Ameriky, Austrálie a Oceánie

Východiskový stav

Intenzita vzťahov SR ku krajinám týchto regiónov bola aj v roku 2003 priamo úmerná súčasným zahranično-politickým prioritám SR, orientovaným hlavne na plnoprávne členstvo v EÚ a NATO. Napriek vytvoreným podmienkam zodpovedajúcim záujmu smerovania zahraničnej politiky SR možno dosiahnuté výsledky v roku 2003 v týchto krajinách hodnotiť pozitívne. V regiónoch sa podarilo v roku 2003 naplniť vytýčené ciele a zameranie zahraničnej politiky a zvýšiť kvalitu vzájomných vzťahov a spolupráce s viacerými pre SR dôležitými krajinami. **Vrcholové návštevy prezidenta SR v Číne** a návšteva **Štátu Izrael**, štátne návštevy prezidentov **Alžírsku** a **Izraela** v SR, návšteva **predsedu vlády SR v Štáte Izrael**, návšteva **podpredsedu vlády SR a ministra financií v Spojených Arabských Emirátoch**, **podpredsedu vlády SR a ministra obchodu v Jordánsku**, návštevy **ministrov zahraničných vecí N. Zélandu, Indonézie, Iránu, Thajska a Guatemaly**, oficiálne návštevy **ministra zahraničných vecí SR v Štáte Izrael** a vysokých predstaviteľov SR v regióne potvrdili tradične dobrú úroveň bilaterálnych vzťahov a výrazne prispeli k presadzovaniu zahraničnopolitických zámerov SR s dôrazom na oblasť hospodárskej spolupráce a získanie priamych zahraničných investícií.

Stykové aktivity sa uskutočnili aj **na parlamentnej úrovni** s Vietnamom, Austráliou, Indonéziou, Južnou Kóreou. Napriek tomu, ani v roku 2003 sa nepodarilo uskutočniť niektoré stykové aktivity na najvyššej úrovni. Odložená bola návšteva prezidenta SR v Indii, Indonézii, Malajzii a Singapore. V Ázii pokračoval trend nárastu obratu vzájomnej obchodnej výmeny, avšak s nárastom pasívneho salda a tendenciou jeho prehĺbovania. Aktívnu obchodnú bilanciu, s výnimkou rokov 1998 a 2002, SR dosiahla iba s Indiou a podľa japonských štatistík (ktoré zohľadňujú krajinu pôvodu) aj s Japonskom. Najvýznamnejšími obchodnými partnermi SR v Ázii (v poradí) sú Japonsko, ČĽR, Taiwan, Malajzia, India. Čiastočne bol zaznamenaný posun zahraničnopolitickej orientácie SR na rozvoj dvojstrannej spolupráce predovšetkým s kľúčovými krajinami, ČĽR, Japonskom, Indiou, Kóreou, Indonéziou a Austráliou, aj smerom k menším partnerom – Novému Zélandu, Mongolsku, Singapuru, Malajzii, Thajsku. Najvýznamnejším pripravovaným projektom roku 2003 sa stala investícia automobilky Hyundai, ktorej konečné rozhodnutie padne v roku

2004. SR úspešne spolupracovala so štátmi Ázie na pôde medzinárodných organizácií, čo potvrdzujú dosiahnuté dohody o vzájomnej podpore kandidatúr.

V multilaterálnej oblasti možno uviesť pôsobenie slovenskej poľnej nemocnice vo Východnom Timore od roku 2001 v rámci misie UNTAET/UNMISSET v počte 35 osôb. V roku 2004 sa plánuje uzavretie ZÚ Hanoj, v snahe o zefektívnenie existujúcej siete sa zriadi GK Šanghaj. Aktivity vlády SR nachádzali pozitívnu odozvu a zvýšený záujem u významných krajín Ázie, BSV, Afriky a Latinskej Ameriky o skvalitnenie všestrannej spolupráce so SR, čo v konečnom dôsledku prispelo k upevneniu medzinárodného postavenia SR. Z globálneho hľadiska hlavná pozornosť medzinárodného spoločenstva ako aj SR sa sústredila na regióny Blízkeho východu a Strednej Ázie, kde otázky izraelsko-palestínskeho konfliktu a príspevok SR k obnove Iraku a Afganistanu, naďalej zohrávajú dôležitú úlohu v hodnotení prístupu a postojov SR z pohľadu rozhodujúcich svetových veľmocí. SR sa počas roku 2003 pripojila k všetkým rezolúciám BR OSN a EÚ odsudzujúcim medzinárodný terorizmus a podporujúcim spoločný boj proti všetkým jeho formám. SR sa aktívne svojou prítomnosťou podieľa na činnosti mierových jednotiek OSN hlavne v krajinách tretieho sveta. Zvýšená pozornosť bola venovaná budovaniu legislatívnej základne v obchodno-ekonomickej a konzulárnej oblasti, z dôvodu zosúladenia s legislatívou EÚ. Rozvoju vzťahov prispeli realizované kontakty predstaviteľov obchodných komôr, napriek tomu súčasný objem obchodu SR s týmito krajinami nezodpovedá reálnym možnostiam a existujúcemu hospodárskemu potenciálu. V snahe zvýrazniť prítomnosť SR v regióne pokračovalo postupné rozširovanie siete honorárnych konzulátov.

4.5.1. VZŤAHY SO ŠTÁTMI ÁZIE, AUSTRÁLIOU A ŠTÁTMI OCEÁNIE

V roku 2003 ZP SR vytvorila vhodné podmienky na vedenie bilaterálneho dialógu s **Čínskou ľudovou republikou**, orientovaného na pragmatickú spoluprácu na všetkých úrovniach a vo všetkých oblastiach. Najvýznamnejšou stykovou aktivitou bola návšteva prezidenta SR R. Schustera v ČĽR v januári 2003, ktorá potvrdila dobrú úroveň vzťahov a výrazne prispela k presadzovaniu zahraničnopolitických zámerov SR voči ČĽR s dôrazom na oblasť hospodárskej spolupráce. V otázke dodržiavania ľudských práv v ČĽR zaujímala SR nekonfrontačný postoj vychádzajúci z prístupu EÚ. Počas návštevy podpísali prezident i spoločné vyhlásenie SR a ČĽR, ktoré vytvára politický rámec vzťahov v strednodobom horizonte. Stykové aktivity v prvej polovici roka obmedzil výskyt ochorenia SARS. Nerealizovalo sa pozvanie pre predsedu vlády M. Dzurindu na vystúpenie na ázijskom Boao Forum v čínskej provincii Hainan. Návšteva ministra hospodárstva SR bola odložená na rok 2004 z dôvodu personálnej zmeny na tomto poste. Z termínových dôvodov nebol využitý návrh čínskej strany na návštevu parlamentnej delegácie Národného ľudového zhromaždenia ČĽR v SR v júli 2003. V otázkach senzitívnych pre

ČĽR (Taiwan a Tibet) sa SR dôsledne pridrižiava princípu “jednej Číny”. V súlade s touto líniou má však SR záujem o rozvoj hospodárskej a kultúrnej spolupráce aj s Taiwanom na báze neoficiálnych kontaktov. Za týmto účelom bola v júli 2003 otvorená Taipeiská reprezentačná kancelária v Bratislave. Na túto skutočnosť čínska strana reagovala nesúhlasne.

Vývoj vzájomných vzťahov **s Japonskom** bol v jubilejnom roku nadviazania diplomatických vzťahov sledovaný nárastom aktivít vo viacerých oblastiach činnosti, predovšetkým však v kontaktoch medzi MZV oboch krajín, v obchodno-ekonomickej a kultúrnej relácii. V máji 2003 navštívil SR starší námestník MZV Japonska Tetsuro Yano a v auguste uskutočnil recipročnú návštevu Japonska štátny tajomník MZV SR J. Berényi. Oblasť politických vzťahov sa aj naďalej vyznačuje asymetriou vzájomných kontaktov, ktoré sú pomerne nízke z japonskej strany. V oblasti investícií pretrváva poddimenzovanosť japonských investícií do SR v porovnaní s ostatnými krajinami V-4. Za zvlášť významnú aktivitu v tomto smere je možné považovať predovšetkým misiu najdôležitejšej japonskej podnikateľskej loby “Nippon Keidanren” (september), ako aj študijnú misiu “Japan Institute for Overseas Investment” (október). V obchodno-ekonomickej oblasti došlo v priebehu januára-septembra 2003 k poklesu slovenského vývozu oproti porovnateľnému obdobiu predchádzajúceho roka o 55,2 percenta. Revízia zmluvnej základne bola ukončená. Obsahuje celkom 17 dohôd, ktoré zahŕňajú oblasť normalizácie vzťahov, bezvízového režimu, dvojitého zdanenia, obchodnej, kultúrnej a vedecko-technickej spolupráce a grantovej pomoci. V súčasnosti prebieha renegociácia obchodnej dohody a to v súvislosti s členstvom SR v EÚ. Spolupráca v oblasti kultúry bola v roku 2003 založená predovšetkým na priamych vzťahoch. K vzájomnému rozvoju významne prispelo poskytnutie “kultúrneho” grantu japonskej vlády. Mimoriadny úspech zaznamenalo turné opernej speváčky E. Grúberovej.

Indická republika je jedným z najdôležitejších partnerov SR v Ázii z politického, ale najmä obchodno-ekonomického hľadiska, ktorej význam pre zahraničnú politiku SR potvrdzuje i strategické partnerstvo Indie s EÚ. Bilaterálne vzťahy zaznamenali v r. 2003 ochladenie po pripravovanej a odloženej návšteve prezidenta SR a štátneho tajomníka MZV SR. Nepodarilo sa uskutočniť komplexnú revíziu zmluvnej základne, neboli podpísané žiadne zmluvné dokumenty. Niekoľkokrát bolo odložené zasadnutie zmiešanej komisie pre hospodársku a obchodnú spoluprácu v Bratislave. Indická strana tesne pred plánovanou návštevou prezidenta SR zaviedla reštrikčné opatrenia v oblasti vízovej agendy. [Z hľadiska objemu obchodného obratu a najmä nášho exportu patrí Indická republika medzi najdôležitejších mimoeurópskych slovenských obchodných partnerov. Objem vzájomnej obchodnej výmeny nedosahuje možnosti oboch krajín, pokračuje nepriaznivý trend, prejavujúci sa zvyšovaním](#)

indického vývozu na Slovensko a poklesom slovenského vývozu do Indie.

V septembri bolo zahájené letecké spojenie na trase Bratislava – Dillí, ktoré je však prevádzkované s pretrvávajúcimi problémami. V r.2003 bola SR aktívna v oblasti kultúrnych, školských a vedeckých stykov. V Indii vyvíja činnosť honorárny konzulát SR v Kalkate, pripravuje sa zriadenie HK v Mumbaí.

Hlavné zahranično-politické zámery SR v roku 2003 vo vzťahu ku **Kórejskej republike**, vzhľadom na jej ekonomický i súčasný medzinárodno-politický potenciál, boli orientované na intenzifikáciu vzájomných politických a obchodných kontaktov. Dôraz bol kladený na rozvoj bilaterálnej spolupráce ekonomických rezortov, ktorá by sa mala premietnuť do zvýšenia vzájomného obchodného obratu a zníženia pasívnej obchodnej bilancie SR voči Kórejskej republike a predovšetkým k zvýšeniu juhokórejských investícií v SR, ktoré sa z hľadiska oživenia kórejskej ekonomiky po finančno-hospodárskej kríze v predchádzajúcich rokoch stali reálnymi. Najvýznamnejšími stykovými aktivitami zo slovenskej strany vo vzťahu ku Kórejskej republike bola návšteva podpredsedu vlády a ministra spravodlivosti SR Daniela Lipšica v máji 2003 pri príležitosti medzinárodnej konferencie, návšteva ministra školstva SR Martina Fronca pri príležitosti konania Letnej univerziády a návšteva podpredsedu vlády a ministra hospodárstva SR Pavla Ruska zameraná na rokovania s vedením automobilovej spoločnosti Hyundai Motor Company. Jej cieľom bolo získať podporu u vedúcich predstaviteľov automobilky Hyundai pre umiestnenie plánovanej európskej investície v SR. V tejto súvislosti navštívili SR v októbri vedúci predstavitelia automobilky Hyundai a v novembri poslanec Národného zhromaždenia Kórejskej republiky Hahm Seung Heui. V novembri 2003 vybrala automobilka Hyundai Motor Co. ako jednu z dvoch preferovaných lokalít pre svoju investíciu v hodnote o 1,5 mld. USD lokalitu v Žiline (druhou je lokalita v Poľsku). SR úspešne spolupracovala s Kórejskou republikou na pôde medzinárodných organizácií, čo potvrdzujú dosiahnuté dohody o vzájomnej podpore kandidatúr SR a Kórey (dohoda o vzájomnej podpore kandidatúr Kórey do Rady Medzinárodnej námornej organizácie a SR do Poradného výboru pre administratívne a rozpočtové otázky).

Bilaterálne vzťahy medzi SR a **Indonéziou** nie sú zaťažené žiadnymi spornými otázkami. Presadzovanie záujmov SR v Indonézii bolo limitované absenciou stykových aktivít na najvyššej úrovni. Realizácia plánovanej oficiálnej návštevy prezidenta SR R. Schustera v Indonézii v septembri 2003 bola odložená vzhľadom na bezpečnostné riziká. Odložená bola aj pracovná návšteva štátneho tajomníka MZV SR I. Korčoka plánovaná na december 2003. V máji 2003 SR navštívila delegácia parlamentu Indonézie vedená jeho podpredsedom Tosari Widjajom. SR v oblasti vývozu za obdobie január-september 2003 zatiaľ dosahuje slabšie výsledky ako v roku 2002. O priestor v oblasti špeciálu, ktorý je dominantnou položkou slovenského vývozu do

Indonézie, majú záujem aj iné krajiny, vrátane krajín SE a RF. V roku 2003 boli zintenzívnené kontakty s indonézsou políciou za účelom predaja špeciálu. Výsledkom úsilia je vyjadrenie záujmu Indonézie o nákup špeciálu v hodnote 65 mil. USD a požiadavka na vládu Indonézie o alokáciu príslušných finančných prostriedkov. Oblasť kultúrnych vzťahov je limitovaná geografickou vzdialenosťou. V apríli 2003 sa súťaže medzinárodných klasických tancov v Indonézii zúčastnil slovenský tanečný pár K.Brull a V.Bolender. SR sa v roku 2003 aktívne zapájala do kultúrnych aktivít - napr. Festivalu európskych filmov v Jakarte, organizovaných spoločne členskými a prístupujúcimi krajinami EÚ. V rámci festivalu bol premietaný slovenský film pre mládež Sokoliar Tomáš. SR nemá na území Indonézie zriadený honorárny konzulát. V štádiu rozpracovania je návrh na zriadenie HK v provincii Bali.

Predovšetkým vzhľadom na nedemokratický charakter súčasného režimu v **Kórejskej ľudovodemokratickej republike** zostávajú bilaterálne vzťahy obmedzené a udržiavajú sa na nižšej úrovni. Návšteva veľvyslanca SR v Pchjongjangu v novembri 2003 pri príležitosti 55. výročia nadviazania diplomatických stykov na základe pozvania kórejskej strany, realizovaná spoločne s vedúcimi ZÚ V4 bola využitá aj na bilaterálne rokovania. V decembri 2003 sa uskutočnili expertné konzultácie medzi MZV SR a KĽDR na úrovni riaditeľa teritoriálneho odboru. V súvislosti so vstupom SR do EÚ sa v druhej polovici roku 2003 začal proces úpravy zmluvnej základne tak, aby zodpovedala členským záväzkom SR v EÚ. Z dôvodu neprijateľných aktivít KĽDR pri šírení raketových technológií, zbraní, falošných peňazí a pri obchodovaní s drogami (a súčasne v rámci úpravy zmluvnej základne v súvislosti so vstupom SR do EÚ) bolo slovenskou stranou navrhnuté zrušenie bezvízovej dohody pre držiteľov diplomatických a služobných pasov, ktoré KĽDR k 5.8.2004 prijala. V problematike vyrovnania dlhu KĽDR voči SR nedošlo k pozitívnemu vývoju. SR neposkytuje KĽDR rozvojovú ani humanitárnu pomoc predovšetkým z dôvodov netransparentnej distribúcie v KĽDR a sporného jadrového programu KĽDR.

Rozdielne geopolitické priority SR a **Mongolska** sa premietli do úrovne bilaterálnych vzťahov v roku 2003. Pracovnú návštevu štátneho tajomníka MZV Mongolska R. Altangerela v SR a bilaterálne rokovania veľvyslanca SR počas konferencie OSN o obnovených a nových demokraciách v Ulánbátare možno preto hodnotiť vzhľadom na predchádzajúce obdobie ako nadštandardné kontakty. V oblasti revízie zmluvnej základne, ani v oblasti vyrovnania dlhu Mongolska voči SR nedošlo pre pretrvávajúci nezáujem mongolskej strany k pozitívnemu vývoju. V súvislosti so vstupom SR do EÚ sa začala úprava zmluvnej základne a na základe slovenského návrhu sa v novembri 2003 uskutočnilo formou výmeny nót zrušenie platnosti dohody o priateľstve a spolupráci z roku 1973.

Bilaterálne vzťahy medzi SR a **Vietnamskou socialistickou republikou** boli v roku 2003 bezproblémové a založené na pragmatickej spolupráci. V decembri 2003 sa uskutočnila pracovná návšteva jedenásťčlennej delegácie vedenej predsedom Výboru pre ekonomiku a rozpočet Národného zhromaždenia VSR Nguyen Duc Kien-om v SR v rámci programu UNDP, ktorého cieľom je získanie skúseností SR z transformačných procesov a niektorých ekonomických reforiem. Výmenou nôt medzi ZÚ SR a MZV VSR bola dňa 18. novembra 2003 ukončená platnosť základnej zmluvy o Priateľstve a spolupráci medzi ČSSR a VSR z roku 1980. Jedným z pozitív je záujem vietnamskej strany o spoluprácu pri príprave readmisnej dohody. V zmysle Uznesenia vlády SR č. 501 z 18.6.2003 by mala byť k 30. 6. 2004 podpísaná. Dôvodom tohto rozhodnutia je stagnácia rozvoja v politickej a predovšetkým v obchodno-ekonomickej oblasti. Obrat vzájomnej obchodnej výmeny stúpa, avšak s trendom ďalšieho prehlbovania vysokého salda v neprospech SR.

Aktuálny stav politických vzťahov s **Austráliou** zodpovedal pozícii SR v rámci austrálskej zahraničnej politiky. Obe krajiny navzájom nie sú v prioritnom postavení, čomu zodpovedala aj frekvencia bilaterálnych stykov. Najvýznamnejšou stykovou aktivitou v r. 2003 bola návšteva skupiny poslancov austrálskeho výboru pre zahraničné veci, obranu a obchod v súvislosti s iniciatívou na podporu obchodu a investovania v krajinách strednej Európy. ZÚ inicioval prípravu návštevy náčelníka ozbrojených síl Austrálie generála P. Cosgrova v SR a vytvoril základňu pre prípravu návštevy ministra zahraničných vecí, resp. ministra obchodu Austrálie v SR v r. 2004. Pri stykových aktivitách s najvyššími predstaviteľmi Austrálie bolo snahou naďalej presadzovať SR do okruhu krajín navštevovaných v rámci Európy. V rozhovoroch s príslušnými austrálskymi partnermi SR aktívne presadzovala medzinárodné kandidatúry SR. Prvýkrát od roku 1993 je obchodná bilancia SR s Austráliou aktívna, čoho dôkazom je, že za obdobie 1-9/2003 boli vyvezené tovary za 25,8 mil. USD, čo je doteraz historický rekord. Aj keď dovozy predstavujú stále vysokú čiastku, oproti predchádzajúcemu obdobiu mierne poklesli. V súvislosti s harmonizáciou bilaterálnych dohôd SR s legislatívou EÚ začal s austrálskymi predstaviteľmi proces zrušenia Dohody o obchodnej a ekonomickej spolupráci. Bolo zorganizovaných a sprostredkovaných viacero významných kultúrnych, vedeckých, školských a zdravotníckych aktivít a kontaktov medzi SR a Austráliou. Spolupráca s honorárnym konzulátom SR v Melbourne je na dobrej úrovni. V Austrálii je pomerne veľká krajanská komunita a na slávnosti v prestížnom konzervatívnom Melbourne Clube dňa 3.10.2003 odovzdala veľvyslankyňa SR Zlatú plaketu MZV SR krajanovi žijúcemu v Melbourne pánu Michalovi Žifčákovi.

S **Novým Zélandom** pokračuje tradične dobrá a bezproblémová spolupráca. Vrcholným podujatím v bilaterálnej relácii bola oficiálna návšteva

ministra zahraničných vecí Nového Zélandu P. Goffa v SR v dňoch 15.-17.9.2003. Prvá styková aktivita na najvyššej úrovni bola významným impulzom k oživeniu slovensko-novozélandských vzťahov. SR má záujem o zaradenie do plánu európskych ciest premiérky N. Zélandu H. Clarkovej. Obchodná výmena je na nízkej úrovni.

Z hľadiska zahraničnopolitických záujmov SR predstavuje **Thajské kráľovstvo** napriek geografickej vzdialenosti dôležitú krajinu s rastúcou medzinárodnou autoritou a s významným ekonomickým potenciálom. Zintenzívnenie slovensko-thajských vzťahov v r. 2003 charakterizovala oficiálna návšteva ministra zahraničných vecí Surakiarta Sathirathaia v Bratislave v dňoch 7.-8.7.2003, počas ktorej bola výmenou listov ministrov zahraničných vecí ukončená revízia zmluvnej základne s Thajskom. Na dobrej úrovni sa v roku 2003 rozvíjala vzájomná spolupráca v OSN a ďalších medzinárodných organizáciách. Pozitívny prístup zaujalo Thajsko pri rokovaní vo Výbore svetového dedičstva k snahe SR o zápis Tokajskej oblasti do Zoznamu svetového dedičstva. Kladným momentom z hľadiska komplexnejšieho pôsobenia v regióne bola účasť SR so štatútom pozorovateľa v Ekonomickej a sociálnej komisii pre Áziu a Pacifik OSN (UN ESCAP) v apríli 2003. Vzájomná obchodná výmena je s Thajskom v porovnaní s r. 2002 na vyššej úrovni, avšak zďaleka nedosahuje možnosti oboch krajín. S dôrazom na perspektívy hospodárskej spolupráce usporiadala SR v novembri 2003 ekonomickú prezentáciu v spolupráci s Thajskou obchodnou radou a Thajskou obchodnou komorou. Spolupráca prebieha v oblasti špeciálu. V nadväznosti na návštevu generálneho riaditeľa Thailand Mine Action Centre generálmajora Gitti Suksomstarna v SR v januári 2003 má thajská strana záujem o odminováciu techniku SR. Rokovania predstaviteľov Leteckých opravovní Trenčín v Thajsku v marci 2003 potvrdili záujem o spoluprácu pri dodávkach náhradných dielov a opravách lietadiel L-39. K návrhu novej ekonomickej dohody prebehlo ďalšie kolo expertných rokovaní v novembri 2003 v Bratislave, podľa stanoviska MH SR sa s podpisom dohody do vstupu SR do EÚ nepočíta. Druhé kolo expertných rokovaní k dohode o zamedzení dvojitého zdanenia a zabránení daňovému úniku v odbore daní z príjmov sa uskutočnilo v auguste 2003 v Bratislave. Možnosti rozvoja KŠVZ stykov s Thajskom potvrdilo vydanie hudobného CD thajského skladateľa Dej Bulsuka "Jewels of Siam" v spolupráci so Symfonickým orchestrom Slovenského rozhlasu.

Vzájomné bilaterálne vzťahy so **Singapurou** nie sú zaťažené žiadnymi otvorenými otázkami. Realizácia oficiálnej návštevy prezidenta SR R. Schustera v Singapore odložená z augusta 2002 na rok 2003 sa zatiaľ neuskutočnila. V dôsledku vypuknutia epidémie SARS bola odložená aj realizácia návštevy ŠTAT J. Berényiho, ktorá bola plánovaná na marec 2003. Odložená bola aj realizácia pracovnej návštevy ŠTAT MZV SR I. Korčoka plánovaná na

december 2003. V marci 2003 SR navštívil nerezidentný veľvyslanec Singapuru Foo Kok Swee. Obchod za obdobie január-september 2003 zaznamenal mierny vzostup v porovnaní s predchádzajúcim rokom, a to tak vo vývoze ako pri dovoze. Deficit je mierne v neprospech SR. ZÚ nezaregistroval rozvoj bilaterálnych vzťahov SR a Singapuru v oblasti KŠVZ v roku 2003. Objektívnym dôvodom zníženia intenzity kultúrnych vzťahom boli hrozba terorizmu a epidémia SARS. Vývoj bol dosiahnutý v rámci konzulárnej agendy, keď vláda SR rozhodla s účinnosťou od 1.10.2003 o jednostrannom predĺžení povoleného pobytu singapurských občanov v SR bez víza z doterajších 14 na 90 dní. Generálny HK SR v Singapore, ktorý bol otvorený v septembri 2001, funguje štandardne. Vzhľadom na bezvízový režim poskytuje ZÚ súčinnosť hlavne pri matričnej agende.

Vo vzájomných vzťahoch s **Filipínami** v roku 2003 nenastali žiadne významné zmeny. V politickej oblasti neexistujú žiadne sporné alebo otvorené otázky, politický dialóg je pomerne obmedzený. V rámci spolupráce na pôde medzinárodných organizácií dochádza k výmene podpory národných kandidátov v medzinárodných organizáciách. V hospodárskej oblasti pretrvávajú jednoduché formy vzájomného obchodu, objem ktorého je, aj napriek nárastu dovozov zo SR a poklesu vývozov do SR za mesiace január-september 2003, približne štvornásobne v neprospech SR. V roku 2002 bol obchod až osemnásobne v neprospech SR. Spolupráca v oblasti kultúry je taktiež pomerne obmedzená, hoci sporadické aktivity sa konajú. Na Filipínach pôsobia dva HK SR, a to v Manile a v Cebu City. Väčší podiel na výkone vízovej činnosti v krajine má, vzhľadom na svoju dislokáciu v hlavnom meste, honorárny konzulát v Manile.

Diplomatické vzťahy medzi SR a **Východným Timorom** boli nadviazané formou výmeny nót v októbri 2002. V rámci UNTAET/UNMISSET pôsobí od roku 2001 do 2003 na území DRVT slovenská vojenská poľná nemocnica o počte 35 osôb. Náplňou činnosti nemocnice bolo poskytovanie zdravotnej starostlivosti "úrovne 2" členom misie OSN a miestnemu obyvateľstvu.

Vo vzťahu k **Laoskej ľudovodemokratickej republike a Kambodžskej republike** nedošlo k výraznejším stykovým aktivitám. Voči oboj krajínám nie sú otvorené závažnejšie problémy, rozsah bilaterálnej spolupráce v politickej i ekonomickej oblasti je limitovaný objektívnymi vnútropolitickými podmienkami a zahraničnopolitickými faktormi na oboch stranách.

Vzťahy voči nedemokratickému režimu v **Myanmare/Barme** boli v roku 2003 utlmené. SR sa striktne pridržiava v tejto relácii politiky EÚ a nevstupovala do kontaktov s predstaviteľmi myanmarského režimu.

Po zriadení diplomatického zastúpenia SR v Kuala Lumpur v roku 2001

bolo jednou z hlavných úloh posilnenie vzťahov s dôrazom na obchodno-ekonomickú spoluprácu s **Malajziou**, čomu však zatiaľ neprispela absencia stykových aktivít na vysokej úrovni. Ani v roku 2003 nedošlo k realizácii pripravovanej návštevy prezidenta SR v Malajzii. Pripravované stretnutie ministra zahraničných vecí SR E.Kukana s brunejským partnerom v priebehu zasadnutia VZ OSN nebolo realizované, tiež bola slovenskou stranou odložená na apríl 2003 plánovaná návšteva ŠTAT J.Berényiho. V rámci spolupráce obidvoch krajín na pôde OSN bola uzavretá dohoda o recipročnej podpore kandidatúre SR do Výboru svetového dedičstva a kandidatúry Malajzie do Medzinárodného úradu pre vzdelanie. V obchodno-ekonomickej oblasti pokračovala spolupráca na úrovni významných hospodárskych, obchodných a investičných združení a asociácií Malajzie (Federácia malajzijských výrobcov, Národná obchodná a priemyselná komora Malajzie, Malajzijský úrad pre priemyslový rozvoj, Klub malajzijských vývozcov, Ázijský inštitút pre vedenie a stratégiu a pod.). Absencia základných ekonomických dohôd sa stáva brzdou rozvoja ekonomických vzťahov. V oblasti zmluvnej základne bol odsúhlasený text novej obchodnej dohody, jej podpis sa očakáva až po vstupe SR do EÚ. O dohode o podpore a ochrane investícií odmieta MF SR od roku 2002 rokovať.

Brunejsko-Darussalamský štát teritoriálne pokrýva ZÚ Kuala Lumpur bez akreditácie veľvyslanca SR. Bilaterálne vzťahy, ako aj ekonomická spolupráca bola v r. 2003 na pomerne nízkej úrovni. Rozhodnutím vlády SR došlo v novembri 2003 k jednostrannému zrušeniu vízovej povinnosti v súlade s nutnosťou harmonizácie vízovej politiky SR s vízovou politikou EÚ, i napriek tomu, že brunejská strana takmer dva roky nereagovala na slovenský návrh na uzavretie bezvízovej dohody. ZÚ Kuala Lumpur pristúpil k procesu vytypovania vhodných kandidátov na post honorárneho konzula SR v Bruneji.

Spolupráca SR s **Maledivskou republikou** je nízka, nosnou témou je hľadanie možností kooperácie na medzinárodných fórach. Nie je predpoklad rozvoja politických, alebo obchodne-ekonomických stykov.

Vzťahy SR so **Srí Lankou, Nepálom a Bangladéšom** sú korektné, bez otvorených otázok. Bilaterálna spolupráca s týmito krajinami je nevýrazná, uskutočňuje sa zväčša na multilaterálnej úrovni. V krajinách pôsobia honorárne konzuláty SR (HK Colombo, HK Káthmandú, HK Dháka).

Bhután je mimo hlavného zamerania a záujmu SR. Nie je predpoklad nadviazania diplomatických vzťahov.

4.5.2. VZŤAHY SO ŠTÁTMI BLÍZKEHO A STREDNÉHO VÝCHODU A SEVERNEJ AFRIKY

Dominantnými prioritami záujmu ZP SR v regióne BSV a severnej Afriky v roku 2003 boli **účasť SR v medzinárodnej koalícii vedenej USA zapojenej do odstránenia režimu S. Husajna** a nastolenie demokracie v novom Iraku,

zapojenie sa do jeho obnovy, a ďalej účasť na riešení blízkovýchodného konfliktu. Charakter **vzťahov medzi SR a Irakom** ovplyvňovala predovšetkým aktívna podpora SR pre úsilie medzinárodného spoločenstva o dosiahnutie odzbrojenia Iraku mierovými prostriedkami v zmysle rezolúcie BR OSN č.1441 a zároveň pripravenosť podieľať sa na vynútení dodržiavania rezolúcií BR OSN. Po páde režimu S. Husajna sa SR rozhodla zapojiť sa do medzinárodného úsilia na obnovu Iraku, ktorý by sa mal stať demokratickou a mierovou krajinou, neohrozujúcou svojich susedov, nepodporujúcou medzinárodný terorizmus a nevlastniacou zbrane hromadného ničenia. V dôsledku vnútropolitického vývoja v Iraku bilaterálne slovensko-iracké vzťahy v roku 2003 stagnovali. Nedošlo k významnejším stykovým aktivitám, boli však prijaté opatrenia na vytvorenie pracovnej skupiny pri ÚV SR za účelom koordinácie aktivít SR v Iraku, vymenovanie veľvyslanca so zvláštnym poslaním pre Irak (jún - september 2003), obnovenie činnosti ZÚ Bagdad (2 pracovníci) v polovici júla 2003, vyslanie žienijnej jednotky OS SR (80) v auguste 2003 pôsobiacej v Hillah, poskytnutie vládou SR humanitárnej pomoci v hodnote 25 mil. Sk, rozhodnutie vyslať expertov do Rady pre medzinárodnú koordináciu (CIC), podpora účasti slovenských podnikateľov v konkrétnych projektoch obnovy a rekonštrukcie Iraku zo strany vlády SR prostredníctvom SARIO (otvorenie SOC v októbri 2003). Rozhodujúcim faktorom, ktorý ovplyvnil činnosť ZÚ SR po jeho znovu otvorení v júli 2003 bola bezpečnostná situácia v Iraku, ktorá sa nevyvíjala podľa očakávaní. V dôsledku stupňovania útokov došlo k jej zhoršeniu, čo negatívne pôsobilo na činnosť všetkých ZÚ, tak vo vzťahu k miestnym inštitúciami ako aj v rámci diplomatického zboru. Diplomatická komunita však napriek zhoršujúcemu sa trendu nepovažuje situáciu za kritickú a nepočíta s evakuáciou. Objektová i personálna ochrana ZÚ SR je, v porovnaní s inými porovnateľnými ZÚ, na oveľa nižšej úrovni ako si vyžaduje bezpečnostná situácia v Bagdade. Nepodarilo sa zatiaľ naplniť ani očakávania zapojenia sa SR do projektov na obnovu a rekonštrukciu Iraku. MH SR dosiaľ nevyslalo obchodného pridelenca na ZÚ SR v Bagdade a ZÚ SR zostáva jedným z mála úradov, ktorý nemá v Bagdade OBEO. Na rozdiel od iných krajín nebola v Iraku zaznamenaná žiadna aktivita slovenských mimovládnych humanitárnych organizácií – ani prítomnosť v krajine, ani zaslanie humanitárnej pomoci. Vnútropolitický vývoj v Iraku nevytváral prakticky podmienky na aktivity ostatných rezortov vlády SR. Výnimkou malo byť MH SR, avšak jediným konkrétnym príspevkom MH SR bola návšteva OBEO zo ZÚ SR v Damasku (auguste 2003), v rámci pobytu delegácie SARIO, ktoré jediné udržuje so ZÚ kontakty.

Významný vplyv na konkrétne pôsobenie zahraničnej politiky SR v **Izraeli** v roku 2003 mali politické, ekonomické, historické a kultúrne špecifiká teritória. Bolo vyvinuté silné úsilie na implementáciu mierového plánu road map. Úroveň vzťahov Izraela s EÚ sa zhoršila, napätie vo vzťahoch malo vplyv na prijímanie zahraničných návštev, ktoré sa stretli alebo mali záujem

o stretnutie s J.Arafatom. K základným prioritám roku 2003 patrili - vytvorenie kvalitných pracovných kontaktov, intenzifikácia stykových aktivít, rozvíjanie vzťahov s krajskou komunitou a komplexný rozvoj ekonomicko-obchodnej spolupráce, vrátane získavania investícií do SR. V porovnaní s rokom 2002 došlo k zníženiu izraelského vývozu a zároveň výrazným nárastom slovenského exportu došlo k zníženiu deficitu obchodnej bilancie. Stále relatívne nízky záujem slovenských exportérov o izraelský trh je spôsobený pretrvávajúcím izraelsko-palestínskym konfliktom. Pozitívnym signálom pre izraelských podnikateľov je plnohodnotné členstvo SR v OECD a očakávaný vstup do EÚ v roku 2004. Izraelská armáda a vojenský priemysel pozorne sledujú pozitívne vyhliadky SR na vstup do NATO a zvyšujú svoj záujem o spoločnú vojensko-technickú spoluprácu (napr. v tendroch na modernizáciu vrtuľníkov Mi-24, zabezpečení hranice SR-Ukrajina alebo účasť SR na izraelskom mikrosatelitnom programe). V roku 2003 došlo k dynamickému rozvoju vzťahov v politickej oblasti - Izrael navštívili minister ZV SR E.Kukan, prezident R.Schuster a predseda vlády M. Dzurinda, izraelský prezident M.Katsav uskutočnil oficiálnu návštevu SR. Odložená bola návštevu predsedu Knesetu R. Rivlina v SR. Činnosť HK SR v Izraeli predstavujú aktivity štyroch honorárnych konzulátov SR. V oblasti mesta Haifa a severnej časti Izraela pôsobí p. Dan Mandel, ktorý funkciu HK zastáva od júla roku 1999. Pre oblasť Jeruzalema a okolie bol honorárnym konzulom menovaný p.Martin Rodan, ktorý túto funkciu zastáva od septembra 1997. V južnej oblasti Izraela so sídlom v Beersheva pôsobí ako honorárny konzul p. Samuel Sax, ktorý funkciu vykonáva od decembra 1997. Pre okolie Tel Avivu, Dan Ha Sharon a centrálnu časť krajiny bol v máji 2000 vymenovaný HK Nathan Steiner. ZÚ v roku 2002 navrhol vytvoriť piaty HK SR so sídlom v Eilate, ktorý je hlavným turistickým miestom pri Červenom mori.

Vo vzťahoch SR s **Palestínskou samosprávou** pokračoval aj v roku 2003 trend stagnácie politického dialógu na najvyššej úrovni. Za sledované obdobie sa neuskutočnilo ani jedno politické stretnutie na vyššej úrovni. Hlavným dôvodom zostáva pretrvávajúci izraelsko-palestínsky konflikt, ktorý navyše odrádza aj ekonomické kruhy zapájať sa do vzájomnej slovensko-palestínskej spolupráce. K absencii politického dialógu prispievala i pretrvávajúca izraelská okupácia Ramalláhu a snahy izraelskej vlády o izoláciu J. Arafata. Základom pre rozvoj spolupráce v oblasti KŠVZS je "Program kultúrnych, školských a vedeckých výmen na roky 2001-04". Slovenská strana v r.2003 poskytla 2 štipendiá – jedno na magisterské a jedno na postgraduálne štúdium. Palestínskej strane poskytla 3 štipendiá pre magisterské 2 štipendiá pre postgraduálne štúdium. V nadväznosti na študijný pobyt 20 slovenských stredoškolských učiteľov v Yad Vashem obe strany prejavujú záujem o účasť ďalších pedagógov v kurzoch o histórii Holocaustu.

V Sýrii (v Damasku) boli v roku 2003 plnené úlohy vyplývajúce z programového vyhlásenia vlády SR. Okrem Sýrie pokrýva ZÚ ešte **Libanon a Jordánsko**. Honorárne konzuláty SR sú v Latákii (Sýria), v Bejrúte

a v Ammáne. Najvyššou stykovou akciou v r.2003 bola návšteva podpredsedu vlády a ministra hospodárstva SR R. Nemcsicsa v Jordánsku a jeho účasť spolu s delegáciou vedenou GR-SARIO na stretnutí Svetového ekonomického fóra v Ammáne v júni 2003. Problémom naďalej zostáva otázka sýrskej zadĺženosti voči SR z obdobia bývalého Československa, rokovania boli odložené na január 2004. Ani v r.2003 sa vo vzťahu k Sýrii i Libanonu nepodarilo v konzulárnej oblasti presadiť efektívnu spoluprácu v oblasti bilaterálnej právnej pomoci, pri riešení konzulárnych prípadov únosu maloletých detí, žiadosti o výživné i vdovského dôchodku bola daná prednosť tradičnému islamskému právu. V roku 2003 boli krajinám pôsobnosti ponúknuté 4 vládne štipendiá na školský rok 2003-04 (2 Libanon, 2 Jordánsko). V hodnotenom období bol sýrskej strane v júli t.r. doručený návrh na ukončenie platnosti Zmluvy o priateľstve a spolupráci medzi ČSSR a SAR, obsahujúcej záväzky politickej povahy, ktoré sú v rozpore so súčasnými záväzkami SR, vyplývajúcimi z pripravovaného vstupu do NATO a EÚ. Činnosť všetkých troch honorárnych konzulov SR v krajinách akreditácie (GHK Ammán, GHK Bejrút a HK Latákia) je možné hodnotiť v roku 2003 pozitívne.

Bilaterálne vzťahy SR s krajinami **Gulf Cooperation Council (GCC)** nie sú zaťažené žiadnymi problémovými resp. otvorenými otázkami z minulosti, ktoré by mohli pôsobiť kontraproduktívne na rozvoj bilaterálnej spolupráce medzi Slovenskom a touto oblasťou. Tieto krajiny predstavujú relatívne samostatný geografický, politický a hospodársky celok, ktorý zahŕňa takmer celý Arabský polostrov s výnimkou Jemenu. Perspektívne sa však uvažuje o tom, že by do GCC bol v budúcnosti začlenený nielen Jemen, ale aj Irak, ktorý má taktiež priamy prístup k Perzskému zálivu a je tiež významným producentom ropy ako jeho susedia v rámci GCC. Na území GCC sa nachádza cca 45% celosvetových zásob ropy. Bohaté zdroje ropy a zemného plynu pri aktuálnej konštelácii relatívne vysokých cien týchto surovín na svetových trhoch, zabezpečujú v dlhodobej perspektíve krajinám GCC dostatočné príjmy do ich štátnych rozpočtov, z ktorých sú financované o.i. aj rozvojové projekty a sociálne programy. Z tohto pohľadu sú krajiny GCC investične atraktívnym regiónom s vysokou dynamikou rastu a otvorenou trhovou ekonomikou, ktorej potreby v mnohých ohľadoch korešponujú s produkčnými schopnosťami slovenského hospodárstva a krajiny GCC sú dostatočne absorpčným trhom aj pre slovenské produkty, vrátane špeciálnej techniky. Pozitívom pre rozvoj ekonomických aktivít SR je absencia nedobytných pohľadávok slovenských podnikov voči miestnym firmám krajín GCC, ako aj zatiaľ výrazne aktívne saldo slovenskej obchodnej bilancie v tejto relácii. V absolútnom vyjadrení objem vzájomného obchodu medzi SR a krajinami GCC zďaleka nedosahuje reálne možnosti obidvoch strán. Pritom región GCC, najmä emirát Dubaj ako obchodné stredisko regiónu, resp. 14 emirátskych zón voľného obchodu, slúžia ako dôležité miesta pre realizáciu reexportov do Afriky, na Stredný východ a najmä do Ázie. SAE sú tretím najvýznamnejším strediskom reexportu v

celosvetovom meradle po Hong Kongu a Singapúre, pričom majú záujem stať sa svetovým lídrom reexportu.

V **Saudskej Arábii** súčasnú bezpečnostnú situáciu komplikuje pôsobenie teroristickej organizácie al-Káida. Saudská Arábia oznámila, že sa v budúcnosti usporiadajú prvé voľby do samosprávnych rád. Implementácia sociálnych a politických zmien by mohla utlmiť nárast vplyvu militantných islamistických síl v krajine. V máji 2003 veľvyslanec SR v Abú Dhabí odovzdal kópie poverovacích listín námestníkovi ministra zahraničných vecí v Rijáde. Výsledkom jeho návštevy v Rijáde bolo aj rozhodnutie saudskej strany o priakreditácii prvého veľvyslancu Kráľovstva Saudskej Arábie ako nerezidenčného veľvyslancu v SR so sídlom vo Viedni.

Všeobecné volebné právo nedávno zaviedli **Bahrajn a Omán**. Od októbra 2002 úspešne pôsobí v Bahrajnskom kráľovstve dvojkomorový parlament, ktorého príklad bude nasledovať v roku 2004 aj Katar. Pokiaľ ide o pôsobenie slovenského styčného dôstojníka v Štáte Katar v rámci Central Command (CENTCOM-u), dňa 15. marca 2003 katarská strana notifikovala ZÚ Abú Dhabí svoj nesúhlas so štandardnou SOFA dohodou.

V júli 2003 sa v **Kuvajte** uskutočnili parlamentné voľby. Výsledkom bolo oddelenie funkcie predsedu vlády a korunného princa. Kuvajtská vláda v októbri 2003 schválila návrh zákona, na základe ktorého by kuvajtské ženy získali volebné právo. Návrh zákona však musí byť schválený parlamentom a odsúhlasený emirom. Medzi SR a štátom Kuvajt bola v marci 2003 podpísaná dohoda SOFA. Slovenská protichemická a radiačná jednotka pôsobila v Kuvajte dva mesiace, počas ktorých zabezpečovala ochranu ministerstiev, strategických a rezidenčných objektov a zdrojov pitnej vody. KÚ Kuvajt v roku 2003 plnil úlohy ústredia týkajúce sa Iraku vytváraním priestoru pre pôsobenie zvláštneho vyslanca pre Irak v Kuvajte, pôsobenie protichemickej jednotky OS SR v spoločnom kontingente s jednotkou ČR. V súvislosti s pôsobením protichemickej jednotky SR v Kuvajte a vyslaním ženijnej jednotky ASR do Hilly KU nadviazal kontakty s MO Kuvajtu a GŠ Kuvajtu. Boli vytvorené predpoklady na rozvoj užších vzťahov v oblasti vojenskej spolupráce. KU Kuvajt naďalej vypomáha pri zabezpečovaní činnosti ZÚ Bagdad a činnosti jednotky OS SR v Hille. Kuvajt predstavuje pre SR zaujímavý trh z hľadiska exportu výrobkov za minimálnych daní a ciel, ako aj sprostredkovateľ obchodu v Iraku prostredníctvom kuvajtských firiem. Obchodná výmena SR - Kuvajt, ani zďaleka nedosahuje potenciálnych možností. Oproti r. 2002 v r. 2003 vývoz dosiahol 124,554 mil. Sk s pozitívnym saldom 124,552 mil. Sk, čo predstavuje zvýšenie o 357 %. V súvislosti s procesom negociácie základnej sústavy obchodno-ekonomických dohôd, doposiaľ s výnimkou dohody o zamedzení dvojitého zdanenia so SAE, nenastal výraznejší posun v tomto smere. V septembri 2003 sa v Dubaji na výročná schôdza Rady guvernérov Medzinárodného menového fondu a Svetovej Banky Výročné stretnutie MMF a SB bolo najväčším medzinárodným finančným podujatím, ktorého sa zúčastnila

delegácia SR vedená Ivanom Miklošom, podpredsedom vlády a ministrom financií. Počas návštevy sa uskutočnilo aj stretnutie medzi podpredsedom vlády a ministrom financií Slovenskej republiky a prezidentom Obchodnej a priemyselnej komory Abú Dhabí. Diplomatieké zastúpenie SR v regióne nezodpovedá jeho významu, ktorý mu pripisujú vyspelé štáty, preto vláda SR rozhodla o povýšení KÚ Kuvajt na úroveň ZÚ v roku 2004. Naopak k 30.6.2004 sa uzatvára ZÚ Abú Dhabí. SR nemá v celom regióne žiadne OBEO, napriek tomu, že trh krajín GCC má absorpčnú schopnosť porovnateľnú s EÚ. V teritóriu krajín GCC nie je zriadený žiadny honorárny konzulát SR. Inštitút honorárneho konzula nie je v krajinách GCC veľmi obvyklý a rozšírený. Miestne orgány zaujímajú poväčšine negativistický postoj k podobným iniciatívam a uprednostňujú zriaďovanie efektívnych ZÚ.

V polovici roku 2003 sa dostal **Irán** do zvýšenej pozornosti medzinárodného spoločenstva pre narastajúce obavy z jeho neobjasneného jadrového programu. Rezolúcia Rady guvernérov MAAE v novembri odvrátila hrozbu prenesenia záležitosti do BR OSN a medzinárodných sankcií. Avšak v prípade konštatovania nového zlyhania Iránu spolupracovať s agentúrou v nasledujúcej správe predkladanej v polovici februára 2004 je agentúra oprávnená podniknúť primerané kroky a postúpiť záležitosť BR OSN. Opatrením na posilnenie dôvery je príslub podpisu Dodatočného protokolu MAAE (tzv. Protokol 93+2). V roku 2003 došlo k oživeniu vzájomných vzťahov medzi SR a Iránom čoho potvrdením bola oficiálna návšteva ministra zahraničných vecí Iránu Kamala Charráziho v Bratislave 6.-7. februára 2003. Počas návštevy boli podpísané dva zmluvné dokumenty, Medzivládny protokol o ukončení revízie zmluvných vzťahov z obdobia bývalej ČSFR a Memorandum o porozumení medzi MZV SR a MZV IIR o inštitucionalizovaní politických konzultácií k dôležitým otázkam spoločného záujmu na úrovni námestníkov ministrov a poskytovaní vzájomnej podpory na pôde medzinárodných organizácií v systéme OSN. V r. 2003 sa SR nepodarilo výraznejšie využiť veľký potenciál, ktorý sa ponúka podnikateľskej sfére v intenzívnejšej obchodnej a hospodárskej spolupráci. Vzájomný obchodný obrat dosiahol iba 7,6 mil. USD dokonca pri zápornom salde SR 1,6 mil. USD. Nepodarilo sa uskutočniť viackrát odložené 3.zasadnutie Spoločnej hospodárskej komisie (Joint Economic Commission), ktorá by sa mala schádzať pravidelne ročne za spolupredsedenstva hospodárskych ministrov.

Intenzitu bilaterálnych vzťahov SR **so štátmi regiónu severnej Afriky** v roku 2003 možno hodnotiť strednou až nižšou úrovňou, čo plne zodpovedalo súčasným zahranično-politickým prioritám SR zameraným hlavne na ukončenie prístupového procesu do EÚ a NATO a na euro-atlantické partnerstvo. Naopak, priama účasť SR na rokovaní Rady EÚ sa v sledovanom období stala faktorom postupnej dynamizácie vzťahov SR s regiónom severnej Afriky. Dôvodom uvedeného vývoja je už niekoľko rokov vedený pomerne aktívny

politicko - ekonomický dialóg EÚ s krajinami severnej Afriky, resp. Stredomoria - jednotlivo i celoregionálne (pozn.: tzv. Barcelonský proces od r. 1995). Napriek tomu, že bilaterálne vzťahy s viacerými krajinami nedosiahli želanú úroveň, na veľmi dobrej úrovni bola spolupráca v multilaterálnej oblasti (na pôde OSN a jej pridružených špeciálnych organizácií). Z pohľadu celého regiónu Afriky je nevyhnutné vyzdvihnúť všeobecne oceňovanú a podporovanú činnosť Africkej Únie (AÚ) a NEPAD - New Economic Partnership for African Development. Obe iniciatívy sa postupne stávajú určujúcim rámcom pre vytvorenie predpokladov k zabezpečeniu politickej stability, ekonomického rastu, postupného odstraňovania biedy i negatívnych dopadov ekonomickej globalizácie. Slovenská republika sa ako člen vyspelého medzinárodného spoločenstva i v roku 2003 popri spolupráci v rámci OSN, EÚ, NATO a OECD snažila o zaujímanie aktuálnych postojov a rozvíjanie spolupráce i priamo, v súvislosti s činnosťou AÚ a NEPAD.

Načrtnuté faktory sa priamoúmerne premietli i do bilaterálnych vzťahov SR, najmä s **Egyptom, Tuniskom a Marokom**, čo sa odrazilo v postupnom zintenzívnení politického dialógu na rôznych úrovniach. Môžeme jednoznačne povedať, že predovšetkým v druhom polroku 2003 začala byť SR z pohľadu jednotlivých partnerov z regiónu severnej Afriky vnímaná ako plnoprávny člen EÚ, čo sa z ich strany odzrkadlilo vo formulácii konkrétnych požiadaviek a v rôznych rokovaniach, ktorých predmetom boli konkrétne otázky spadajúce do oblasti druhého piliera EÚ - SZBP a následne i bilaterálna problematika. Popri euroatlantickej integrácii asi najvýznamnejším impulzom v rozvoji vzťahov s krajinami severnej Afriky bolo zrušenie sankcií OSN (pozn.: Rez. BR OSN č. 1506 zo dňa 12.09.2003) voči **Veľkej socialistickej ľudovej líbyjskej arabskej Džamahirii** (ďalej: Líbya). Dané skutočnosti vytvorili koncom roka 2003 pre nadchádzajúce obdobie dobré podmienky pre rozvoj bilaterálnych vzťahov s krajinami severnej Afriky, o ktorý SR už dlhšie jednoznačne prejavuje záujem. Dôvodom tohto záujmu pritom nie je len postupné preberanie zahraničnopolitickej línie a záväzkov EÚ, ale aj skutočnosť, že s danými krajinami má SR tradične dobré vzťahy už z dávnejšej minulosti a rada by tento potenciál využila na podstatnú dynamizáciu vzťahov predovšetkým v oblasti hospodársko-ekonomickej.

Vyvrcholením bilaterálnych aktivít v roku 2003 bola oficiálna návšteva prezidenta **Alžírkej ľudovej a demokratickej republiky** Abdelaziza Bouteflika v SR uskutočnená v dňoch 15.-17.06.2003. Vzťahy s Alžírskom zaznamenali v posledných dvoch rokoch oživenie, hlavne v rovine politickej (vdďaka vzájomnému uskutočneniu prezidentských návštev). Nedošlo však k želanému preneseniu do ďalších rovín spolupráce, predovšetkým do hospodársko-obchodných vzťahov. Značné rezervy sú tiež v oblasti revízie a aktualizácie zmluvnej základne. Prácu úradu okrem trvalého nízkeho personálneho obsadenia ovplyvňovala predovšetkým citlivá vnútropolitická a bezpečnostná situácia v sídelnej krajine. V Alžírsku v priebehu roka 2003 pokračovali

sústredené útoky teroristov, v dôsledku ktorých zahynulo vyše 700 ľudí (civilov, príslušníkov ozbrojených zložiek i teroristov). Vďaka energetickejším a lepšie organizovaným operáciám armády ozbrojené útoky teroristov však mierne strácali na sile. Najnebezpečnejšou teroristickou organizáciou zostáva GSPC (Salafistická skupina pre kázanie a boj), ktorá je údajne prepojená na Al Kaidu. Na svedomí má o.i. únos 32 európskych turistov na jar 2003 v oblasti Sahary a ich následné niekoľkomesačné zadržiavanie. Odhadom je v Alžírsku celkove asi 700 aktívnych teroristov. Vláda krajiny v poslednom čase podniká stále účinnejšie kroky na zvýšenie celkovej úrovne bezpečnosti, osobitne v mestách. V zhode s krokmi niektorých ďalších partnerov z EÚ odporučilo MZV SR občanom SR necestovať za súkromnými a turistickými účelmi do Alžírsku. Alžírsko dosiaľ ako jediná arabská krajina spláca (platbami a tovarom) dlh voči SR ročne vo výške cca 5 mil. USD - je v záujme SR udržať túto tendenciu do budúca.

Reláciu s **Tuniskom** by mala pomôcť oživiť už dlhšie plánovaná oficiálna návšteva ministra zahraničných vecí SR v Tunisku. Obchodná výmena medzi SR a Tuniskom dosahuje jednu z najvyšších úrovní spomedzi krajín Blízkeho Východu a Afriky, v rozvoji hospodárskych a obchodných vzťahov však napriek tomu stále máme značné rezervy. V roku 2003 prebiehali intenzívne prípravy na otvorenie úradu honorárneho konzula SR v Tunise, ktorý by zastrešoval najmä rozvoj vzájomných obchodných a kultúrnych vzťahov. Otvorenie úradu sa však nakoniec nepodarilo zdarne doviest' do konca, nakoľko v poslednom štádiu prípravy tuniská strana napriek predbežnému pozitívnemu ubezpečeniu oznámila, že menovaného neschválila. V zmluvnej oblasti je v platnosti celkove 13 bilaterálnych dohôd z obdobia bývalého Československa, do ktorých SR sukcedovala. Vzhľadom na prebiehajúci proces zosúladovania medzinárodnoprávných záväzkov SR s legislatívou Európskej únie bola plánovaná revízia zmluvnej základne odložená. Na akademický rok 2003/04 rozhodla vláda SR prideliť pre Tunisko jedno štipendium na magisterské a jedno na doktorandské štúdium.

Vzťahy s **Marokom** v sledovanom čase zaznamenali určité oživenie, predovšetkým v oblasti hospodársko-obchodnej. V posledných dvoch rokoch Maroko patrí k najvýznamnejším obchodným partnerom SR v regióne severnej Afriky. Tento vývoj je plne so zahraničnopolitickými záujmami SR. Napriek pozitívnemu trendu vo vzájomnom obchode, objem vzájomnej výmeny stále nezodpovedá možnostiam daným na oboch stranách. Z Marockej strany sa dosiaľ neuskutočnila žiadna významná politická návšteva, v roku 2003 sme preto vyvíjali úsilie o odstránenie tejto disproporcionality. V lete 2003 vláda SR rozhodla o zmene priakreditácie Maroka k ZÚ SR so sídlom v Madride (od vzniku samostatnej SR Maroko pokrýval ZÚ Paríž). Dňa 5.09.2003 kráľ Maroka udelil agrément veľvyslancovi SR so sídlom v Madride (Ján Voderadský). V Bratislave naďalej pôsobí honorárny konzulát Maroka, ktorého vedúci (Ladislav

Šidala) je pomerne aktívny v rozvíjaní kontaktov a spolupráce. Vzťahy s **Mauretániou** v roku 2003 stagnovali.

Z pôsobnosti ZÚ Tripolis sa intenzívnejšie rozvíjali vzťahy len s **Líbyou**, aj to až v poslednom štvrtroku 2003, v dôsledku zrušenia sankcií OSN. Do spomenutého obdobia boli vzťahy SR s Líbyou (hlavne v dôsledku dlho trvajúcich sankcií medzinárodného spoločenstva) na nízkej úrovni. V posledných rokoch sa neuskutočnila žiadna významná bilaterálna politická návšteva. Napriek existencii možností a jasnému obojstrannému prejavu záujmu na prehĺbenie dialógu v politickej oblasti, nedošlo v hodnotenom období k realizácii žiadnej stykovej akcie. Na oboch stranách pretrvával formálny záujem na uskutočnení návštevy líbyjského ministra zahraničných vecí v SR, avšak bez akejkoľvek aktivity. V novembri sa pokúšala slovenská strana realizovať pracovnú návštevu na úrovni štátneho tajomníka MZV SR, ktorú líbyjská strana nakoniec presunula na budúci rok. Zo slovenskej strany naďalej (od roku 2001) evidujeme platné pozvanie vodcu líbyjskej revolúcie M. Kaddáfího na návštevu pre prezidenta SR. V obchodno-ekonomickej oblasti nenastalo očakávané oživenie vzťahov, prebiehala príprava na začatie činnosti spoločnej slovensko-líbyjskej komisie. Obchodná výmena má v ostatných dvoch-troch rokoch, v prvom rade vďaka slovenskému vývozu do Líbye, stúpajúcu tendenciu.

Dôraz bol v roku 2003 kladený predovšetkým na rozvoj vzťahov s **Egyptom**. V rámci krajín Blízkeho východu a Afriky patrí Egypt medzi nosné krajiny pre zahraničnú politiku SR, čo sa odrazilo i v Konkretizácii hlavných zámerov Programového vyhlásenia vlády SR na rok 2003 v podmienkach rezortu MZV. Hodnotenie pozície Egypta rezonovalo i v tomto roku počas návštev a stretnutí slovenských a egyptských predstaviteľov, kde bolo konštatované, že SR vníma Egypt ako krajinu, ktorá má špecifické a významné postavenie v prelínajúcich sa regiónoch – oblasti Blízkeho východu, afrického kontinentu a oblasti Stredomoria, osobitne z pohľadu sídla Ligy arabských štátov. V roku 2003 ZÚ pokračoval v úsilí vedenia politického dialógu a realizovania rozpracovaných aktivít. I naďalej pretrváva pomerne pasívny postoj egyptskej strany o intenzívnejšie kontakty. Iba postupne sa darí realizovať vzájomné akcie, ktoré sú prospešné pre rozvoj bilaterálnych vzťahov. Dôraz činnosti ZÚ bol venovaný rozvoju obchodno-hospodárskej spolupráci oboch strán. Je potrebné konštatovať, že z pohľadu rozvoja spolupráce, ZÚ EAR v Bratislave prakticky nevenoval žiadnu pozornosť a nevyvíjal žiadne iniciatívy. V súvislosti s 10.výročím vzniku SR ZÚ zorganizoval v dňoch 21.-26.9.2003 v EAR Slovenské dni v Egypte, v ktorých rámci boli otvorené výstavy 10 slovenských maliarov v Káhire a Alexandrii. Dňa 5.12.2003 sa uskutočnili medzirezortné konzultácie na úrovni štátnych tajomníkov (M. Shaaban/I. Korčok) a prebiehala intenzívna príprava návštevy prezidenta SR v Egypte, ktorá je plánovaná na 19. - 21.01.2004. V rámci vrcholnej návštevy dôjde k slávnostnému otvoreniu honorárneho konzulátu SR v Alexandrii, pre ktoré sú už

splnené všetky formálne náležitosti. Dňa 11.-13.12.2003 sa uskutočnila pracovná návšteva ministra školstva SR M. Fronca v EAR. Počas návštevy bol podpísaný vykonávací protokol ku KD v oblasti školstva na roky 2003 – 2006.

Vo vzťahu **k Sudánu** je veľmi významným faktorom pôsobenie HK SR v Chartúme, Nasreddina Shulgamiho. Od otvorenia HK SR v Chartúme sa jeho aktivitou rozvíja spolupráca v oblasti obchodno-ekonomickej. Pomáha slovenským subjektom v nadväzovaní kontaktov v Sudáne ako aj účasti slovenských firiem na medzinárodnom obchodnom veľtrhu, ktorý sa koná každý rok vo februári. Taktiež sprostredkováva účasť sudánskych predstaviteľov na veľtrhoch a výstavách v SR. V posledných rokoch narástol počet študentov, ktorí sa uchádzajú o štipendiá, resp. štúdium v SR.

Vzťahy **s Jemenom** - v dňoch 3.-8.10.2003 uskutočnil veľvyslanec SR v Egypte pracovnú cestu za účelom odovzdania poverovacích listín prezidentovi Jemenskej republiky Ali Abdullahovi Salehovi. Zhodne potvrdili možnosti rozvoja spolupráce v obchodno-ekonomickej oblasti. Ďalšie stretnutia boli zamerané na podporu obchodno-ekonomickej spolupráce medzi SR a Jemenom. V Jemene pôsobí honorárny konzul SR Adel al Huraibi so sídlom v hlavnom meste Sana'a. Oficiálne zahájil svoju činnosť v roku 2001.

4.5.3. VZŤAHY SO ŠTÁTMI SUBSAHARSKEJ AFRIKY

Región subsaharskej Afriky nepatrí k prioritám zahraničnej politiky SR. Po zatvorení ZÚ SR Harare k 30.6.2003 zostali v regióne tri ZÚ SR. Spolupráca sa obmedzila najmä na obchodnú výmenu, ktorej výška sa konsolidovala na úrovni minulého roka. Novými momentmi v relácii bolo najmä zapojenie sa do rokovaní pracovných orgánov EÚ a začatie programu poskytovania oficiálnej rozvojovej pomoci zo strany SR, kde medzi receptormi pomoci z uvedeného regiónu boli vytipované aj Mozambik a Keňa.

Ťažiskovou reláciou je **Juhoafrická republika (JAR)**, s ktorou SR rozvíja bezproblémové bilaterálne vzťahy. SR má nadviazané diplomatické styky so všetkými krajinami diplomatického a konzulárneho pokrývania (JAR + 11 štátov priakreditácie). V súvislosti s uzatvorením ZÚ Harare na základe rozhodnutia ministra ZV SR od 1.7. 2003 ZÚ Pretória začal diplomaticky, ekonomicky a konzulárne pokrývať ďalších 6 krajín - Zimbabwe, Mozambik, Angola, Zambia, Malawi a Madagaskar. V tomto roku sa do JAR a krajín priakreditácie ZÚ neuskutočnila žiadna návšteva na úrovni prezidenta, predsedu NR SR, predsedu vlády a ministra ZV SR. V stykovej oblasti sa v tomto roku nerealizovala plánovaná oficiálna návšteva prezidenta SR do JAR v spojení s návštevou Angoly z dôvodu, že na základe vyjadrenia juhoafrickej strany z 31.7. t.r. sa slovenská strana rozhodla odložiť realizáciu tejto návštevy na rok 2004. V septembri sa nepodarilo uskutočniť pracovnú návštevu SR ministra v Úrade prezidenta JAR E. Pahada v sprievode dvoch ekonomických ministrov JAR, pričom nakoniec juhoafrická strana termín tejto návštevy sama zmenila a cestu realizovala

v novembri t.r. do ČR a Poľska. V oblasti obchodnej výmeny po niekoľkých rokoch sa za rok 2003 predpokladá, že celkový obchodný obrat a slovenský vývoz do JAR v porovnaní s m. r. mierne vzrastie. V oblasti PZI úspešne pokračuje pôsobenie SAB Miller (pivovar Šariš) a MONDI, ktorý potvrdil realizáciu nových investícií do rozširovania výroby papierenského komplexu SCP Ružomberok. V JAR a v rámci pôvodných 5 krajín priakreditácie ZÚ Pretória k 1.7. t.r. nebol zriadený HK SR. Z minulého obdobia HK SR pôsobí v Zambii, Malawi, od mája 2003 v Mozambiku a v záverečnej etape zriadenia je HK SR v Harare. Ich aktivity sú skôr sporadické a obmedzujú sa na návštevy titulára v danej krajine a prípadne príležitostnú návštevu HK SR v sídle ZÚ SR.

Do pôsobnosti ZÚ Abuja patrí 19 západoafrických krajín: **Nigéria, Benin, Burkina Faso, Gabon, Gambia, Ghana, Guinea, Guinea-Bissau, Kamerun, Kapverdy, Libéria, Mali, Niger, Pobrežie Slonoviny, Sierra Leone, Sv. Tomáš a Princov ostrov, Togo**. Z uvedených krajín Kapverdy, Sv. Tomáš a Princov ostrov a Guinea-Bissau nemajú diplomatické zastúpenie v Nigérii /všetky tri sú bývalé portugalské kolónie/. SR využívala na presadzovanie línie rozvoja obchodno-ekonomických vzťahov s týmito krajinami najmä ZÚ SR v **Nigérii**. Do oblasti neboli realizované žiadne stykové aktivity, prakticky styková činnosť SR bola obmedzená len na úroveň rokovaní veľvyslanca SR s ministrami federálnej vlády Nigérie. Významnú úlohu v tejto oblasti zohrávajú honorárni konzuli, HK SR pôsobia v Togu, Guinei, Senegale a rozpracované je zriadenie HK SR v Kamerune. Na školský rok 2003/2004 udelila vláda SR 1 štipendium na riadne VŠ štúdium pre Benin, Ghanu a Nigériu.

Medzi prioritné krajiny pôsobnosti ZÚ Nairobi zaradíme **Keňa, Etiópiu, Tanzániu a Ugandu**, okrem toho patria pod ZÚ Nairobi aj **Burundi, Rwanda, Eritrea, Somálsko, Džibuti, Seychely** a od 1.7.2003 po zrušení ZÚ Harare **Kongo, Demokratická republika Kongo, Stredoafriická republika a Komorské ostrovy**. Diplomatické styky nie sú nadviazané s Rwandou, Somálskom, Stredoafriickou republikou, Komorami a Konžskou republikou. Presadzovanie záujmov SR v regióne sa zlepšuje aj postupným rozširovaním siete HK SR (Mombasa, Seychely, rozpracované sú HK Etiópia, Uganda).

Nosnou reláciou je **Keňa**. Bilaterálne vzťahy SR Keňa sú na nízkej úrovni. V obchodno-ekonomickej oblasti to boli najmä aktivity slovenských firiem v Keni (Omnia Roll) a Etiópii (Omnia, Matador). Do SR realizovalo niekoľko ciest etiópskych podnikateľov.

V oblasti kooperácie a rozvojovej pomoci pokračoval projekt Lekárskej fakulty Trnavskej univerzity a uskutočnila sa misia MVO eRko (Hnutie kresťanských detí), ktorá má v regióne realizovať projekty v rámci ODA. V roku 2003 boli ponúknuté vládne štipendiá na štúdium na VŠ SR (1xKeňa, 1xTanzánia, 2x Etiópia) a jedno na doktorantské štúdium (Etiópia). Uvedené ponuky boli využité len zo strany Kene a čiastočne Etiópie. Na riadne štúdium LF UPJŠ Košice bol ako samoplatca prijatý v roku 2003 občan Seychelskej

republiky. V rámci mierovej misie UNMEE (Etiopia-Eritrea) pôsobí 192 príslušníkov Armády SR.

4.5.4. VZŤAHY S KRAJINAMI LATINSKEJ AMERIKY

Latinsko-americký región v priebehu roku ukázal, že napriek krízovým politickým situáciám v niektorých štátoch ako Bolívia, Kolumbia, Ekvádor, riešených demokratickým spôsobom je ekonomicky rozvíjajúcou sa oblasťou sveta s veľkým potenciálom a expandujúcim trhom, na ktorom je prítomnosť SR z exportného hľadiska zaujímavá a žiadúca. Potvrďuje to aj rastúci záujem Európskej únie, ktorá v priebehu roku uzavrela Asociačnú dohodu s Čile, Dohody o politickej spolupráci a kooperácii s regiónom Strednej Ameriky, s Andským spoločenstvom a výrazný pokrok sa dosiahol pri rokovaniach s Mercosurom. Obchodný obrat SR s Latinskou Amerikou dynamicky rástol, pričom najmä vývoz dosiahol 100% rast oproti minulému roku. K 30.6.2003 bol uzatvorený ZÚ SR Lima, a po uzavretí ZÚ Santiago k 30.6.2004 zostanú v regióne len 4 ZÚ SR.

Vzťahy SR s **Brazíliou** nie sú zaťažené problémami a charakterizuje ich pragmatická spolupráca. Brazília je prioritnou reláciou v Latinskej Amerike. Je to náš najväčší obchodný partner a investor v SR z tohoto regiónu. V máji 2003, na pozvanie prezidenta SR Slovensko navštívil guvernér brazílskeho štátu Santa Catarina Luiz Henrique da Silveira v sprievode viacerých podnikateľov. V spolupráci s Regionálnou kanceláriou SOPK v Banskej Bystrici sa realizovala misia slovenských podnikateľov do Brazílie, ktorá navštívila Sao Paulo a Rio de Janeiro v dňoch 19.-26.10.2003. V čase pobytu misie SOPK bola slávnostne založená Brazílsko-slovenská obchodná komora so sídlom v Rio de Janeiro. Úspešným príkladom možností hospodárskej spolupráce bolo i naďalej pôsobenie brazílskej spoločnosti Embraco v SR, ktorá rozširuje svoje investície a výrobu v Spišskej Novej Vsi a stáva sa jedným z najvýznamnejších zamestnávateľov v regióne Spiša. SR sa zúčastnila na najväčšom juhoamerickom veľtrhu cestovného ruchu ABAV 2003, ktorý sa v dňoch 23.-25.10.2003 konal v Rio de Janeiro v rámci spoločného stánku so štátmi V-4. Ako hlavný problém vystupuje nedostatočné vyžitie obchodnej a ekonomickej spolupráce, ktorý sa ešte viac prehĺbi avizovaným zatvorením obchodného zastúpenia v Rio de Janeiro k 31.12.2003. Vzhľadom na umiestnenie hlavného mesta Brasília, ako aj na personálny stav na ZÚ (dlhodobé neobsadeniu postu veľvyslanca od 1.4.2003), nebude možné vykonávať ekonomickú agendu na potrebnej úrovni. V teritóriu pôsobí generálny honorárny konzulát v Sao Paule (GHK P. Pauliček), HK v Recife (J.A. Neto), HK v Joinville (E. Heinzelmann), HK v Belo Horizonte. Ich činnosť je zameraná predovšetkým na oblasť obchodnej a kultúrnej spolupráce. V novembri 2003 bola podpísaná dohoda o čiastočnom zrušení vízovej povinnosti medzi SR a BFR, ktorá vstúpi do platnosti po splnení vnútroštátnych podmienok oboch krajín.

Po čiastočnom prekonaní dopadov krízy a konsolidácii ekonomiky **Argentíny** bol najväčší dôraz kladený na rozvoj ekonomickej spolupráce. Bola rozpracovaná možnosť účasti spoločnosti Aeropuertos Argentina 2000 na modernizácii a prevádzkovaní slovenských letísk, preskúmavali sa možnosti vytvorenia joint venture so slovenskou spoločnosťou Prima Zdroj za účelom rozšírenia distribučnej siete a vytvorenia bázy spoločnej komercializácie argentínskych potravín u nás i v okolitých európskych krajinách. V spolupráci so slovenskými lodenicami Komárno sa pripravuje slovensko – argentínsky projekt rozšírenia využitia riečnej dopravy. V marci bola podpísaná rámcová dohoda o spolupráci medzi Fakultou politických vied a medzinárodných vzťahov UMB v Banskej Bystrici a Univerzitou JFK v Buenos Aires. Úspešná je aj spolupráca na multilaterálnej úrovni. Recipročná podpora kandidatúr Argentíny a SR na miesto nestáleho člena BR OSN bola písomne potvrdená ešte v decembri r. 2000. SR kandiduje na uvedený post na roky 2006-2007 a Argentína na roky 2005-2006. Argentínska strana vo VSD podporila rozšírenie zápisu Tokajskej oblasti o slovenskú časť a podporila kandidatúru F. Lipku na post predsedu Medzinárodnej komisie pre vinič a víno. V ďalších krajinách Mercosuru, Uruguaji a Paraguaji, bol v priebehu roka otvorený HK v Ciudad del Este (Charif Hammoud) - Paraguaj a plánuje sa otvorenie HK v Montevideu (Carlos A.Tellería) - Uruguaj.

Vzhľadom na to, že došlo k 30.6.2003 k zrušeniu nášho jediného ZÚ SR **v krajinách Andského spoločenstva** v Peru je táto relácia vzťahov najmenej pokrývaná. Prerozdelenie členských krajín pod akreditáciu 3 ZÚ v nečlenských krajinách regiónu nezodpovedá významu Andského spoločenstva v bilaterálnych ekonomických vzťahoch, kde najmä obchodný obrat **s Kolumbiou, Ekvádorom a Peru** má rastúcu tendenciu. V priebehu t.r. Bolívia a Peru jednostranne zrušili vízovú povinnosť pre občanov SR. Vláda SR v novembri odsúhlasila text medzivládnej slovensko-paraguajskej dohody o zrušení vízovej povinnosti. Dňa 15.12.2003 bude podpísaná Dohoda o politickom dialógu a kooperácii medzi EÚ a Andským spoločenstvom, ktorá bude rámcovým dokumentom pre rozvoj našich vzťahov s daným regiónom po našom vstupe do EÚ.

Čile zostáva perspektívnym partnerom SR v ekonomickej oblasti s výhradným postavením v rámci regiónu LA podpisom Asociačnej dohody s EÚ dňa 18.11.2002, predsedníctvom v APEC, podpisom Dohody o voľnom obchode s USA, Kóreou a je jediným čakaťom na plné členstvo v OECD z regiónu Latinskej Ameriky. Vzhľadom na to, že sa plánuje uzatvorenie ZÚ k 30.6.2004 ZÚ SR Santiago už podnikol zásadné kroky na výber kandidáta na post honorárneho konzula SR v Santiagu. V roku 2003 sa neuskutočnili žiadne významné návštevy na medzivládnej úrovni. Čile navštívil minister práce a sociálnych vecí SR Ľ. Kaník a 15 členná delegácia NR SR vedená predsedom výboru NR SR pre sociálne veci V. Tkáčom, kde sa stretli s ministrom sociálnych vecí Čile a bližšie sa oboznámili s fungovaním čilskeho systému

dôchodkového zabezpečenia. Pre ZÚ bolo stredobodom záujmu presadzovanie obchodno-ekonomických záujmov SR vo vzťahu k Čile. Hľadali sa nové formy nadväzovania obchodnej spolupráce prostredníctvom Prochile, Čílsko-Českej a Čílsko-slovenskej obchodnej komory a EuroChile, najmä po podpísaní asociačnej dohody medzi Čile a EÚ. Trend rastu obchodnej výmeny pokračoval aj naďalej. Za účelom nadviazania kontaktov a preverenia podmienok možnej spolupráce medzi čílskymi a slovenskými inštitúciami orientovanými na stredné a malé podniky v kontexte EÚ navštívil SR v októbri 2003 prezident a výkonný riaditeľ EuroChile, spoločnej nadácie čílskej vlády a EÚ. Čílska strana písomne potvrdila recipročnú podporu SR na post nestáleho člena BR OSN na roky 2006-2007 za podporu čílskej kandidatúry na roky 2003-2004. Ústretové podporné stanovisko zaujalo Čile aj vo viacerých kandidatúrach SR ako napr. členstvo SR vo výkonnej rade Svetovej meteorologickej organizácie (WMO), do Výboru Svetového kultúrneho a prírodného dedičstva UNESCO, ako aj na post prezidenta Medzinárodného úradu pre vinič a víno (O.I.V.). K významnej propagácii SR v kultúrnej oblasti prispela účasť ZÚ na XXIII. Medzinárodnom knižnom veľtrhu v Santiagu v rámci samostatného stánku EÚ a spolupráca medzi slovenskými a čílskymi univerzitami.

Mexiko patrí do skupiny štátov prednostného významu v zahraničnej politike SR v regióne. V bilaterálnych vzťahoch nie sú žiadne sporné otázky. SR má v Mexiku dva konzulárne úrady vedené honorárnymi konzulmi: v Guadalajare (J.G.Orvaňanos) a v Monterrey (A.L.Bueno). V roku 2003 sa nerealizovala žiadna bilaterálna styková aktivita na úrovni prezidentov, predsedov vlád alebo ministrov zahraničných vecí. V septembri 2003 sa uskutočnili pracovné konzultácie štátneho tajomníka MZV SR J. Berényiho na MZV Mexika. Mexiko v roku 2003 navštívila delegácia vlády SR na 5. ministerskej konferencii WTO v Cancúne v septembri 2003 (delegáciu SR viedol štátny tajomník MH SR L. Pomóthy) a delegácia vlády SR na konferencii k podpisu Dohovoru OSN proti korupcii v Méride v decembri 2003 (delegáciu SR viedol podpredseda vlády a minister hospodárstva SR D. Lipšic). Bola pripravená nová dohoda o zrušení vízovej povinnosti pre držiteľov diplomatických a služobných pasov a rozpracovaná je dohoda o zrušení vízovej povinnosti pre držiteľov cestovných pasov SR. SR s účinnosťou od 1. októbra 2003 zrušila víza pre občanov Mexika. V Strednej Amerike pôsobia konzulárne úrady SR riadené honorárnymi konzulmi v Manague (F. Cifuentes), v San Salvadore (N. Salume; konzulát bol uvedený do činnosti vo februári 2003), v Paname (J. Benedetti) a v Caracase (D. Polónyi). V priebehu roku 2003 uskutočnil oficiálnu návštevu SR minister zahraničných vecí Guatemaly A. Gutiérrez. V roku 2003 bolo schválené vytvorenie konzulárneho úradu v Guatemale (F. Montufar); jeho činnosť bude zahájená pravdepodobne začiatkom roka 2004. Dňa 15.12.2003 bude podpísaná v Ríme Dohoda o politickom dialógu a kooperácii EÚ s regiónom Strednej Ameriky, ktorá po našom vstupe do EÚ bude vytvárať rámec pre rozvoj našich vzťahov s týmto regiónom.

Vzťahy s **Kubou** boli poznamenané rastúcim až konfrontačným napätím medzi Kubou a EÚ, čo vytváralo politický rámec aj pre pôsobenie SR ako prístupovej krajiny EÚ v teritóriu. Od 25.novembra 2003 ako dôsledok pozvania kubánskych disidentov na koktail organizovaný v rezidencii SR 17.októbra 2003 bol politickým rozhodnutím kubánskej strany personálny styk veľvyslanca SR s predstaviteľmi kubánskej vlády prerušený. Jedinou kontaktnou formou sú diplomatické nóty. V tejto situácii sa nachádza väčšina ČK a PK EÚ - okrem Rakúska, Portugalska, Belgicka a Grécka. Napriek tomu by kubánske opatrenia nemali mať negatívny dopad na obchodné a investičné aktivity SR v teritóriu. Disidentská problematika je v centre pozornosti sledovania vývoja na Kube. Popredný kubánsky kresťansko-demokratický disident Oswaldo Payá bol v januári 2003 na návšteve SR, prijatý predsedom NR SR a ŠTAT2 MZV SR. Dňom 1.októbra 2003 vstúpil do platnosti vízový režim medzi Kubou a SR (v rámci harmonizácie vízovej politiky s EÚ). Napriek stupňujúcemu sa napätiu medzi oboma krajinami sa ZÚ usiloval udržiavať čo najdlhšie vhodné podmienky pre realizáciu projektu štvrtého bloku tepelnej elektrárne v Santa Cruz, ktorý získal slovenský podnik SES Tlmače v hodnote 160-tich miliónov amerických dolárov. Tento projekt je pre Slovensko významný tým, že absorbuje časť kubánskeho dlhu voči SR (20 miliónov DEM), ktorý SES Tlmače cez projekt uhradí štátu. Slovenská spoločnosť SES Tlmače si svojou profesionalitou a solídnosťou zabezpečila trvalé miesto na kubánskom trhu tepelnej energetiky. Počas hodnoteného obdobia sa na Kube neuskutočnila žiadna návšteva predstaviteľa štátu alebo člena vlády SR.

Pokiaľ ide o vzťahy s **krajinami Karibskej oblasti** ZÚ Havana dal v roku 2003 podnet na zriadenie troch honorárnych konzulátov SR: Jamajka - Kingston, Dominikánska republika - Santo Domingo a Haiti - Port-au-Prince. Významne vzrástol obchodný obrat SR s lídrom oblasti Jamajkou. Kontakty boli zameriavané aj na získavane podpory pre kandidatúry SR v medzinárodných organizáciách.

4.6. Vzťahy v oblasti kultúry, školstva, vedy a zdravotníctva

Oblasť kultúrnych stykov možno za hodnotené obdobie označiť za intenzívnu. Bol zaznamenaný nárast záujmu o najrozličnejšie druhy prezentácií a kultúrnych podujatí najmä v členských krajinách EÚ. Táto tendencia sa opiera o dva faktory: májový vstup SR do Európskej únie a nízku úroveň informovanosti širokej verejnosti v krajinách EÚ o historicko-kultúrnom dedičstve prístupujúcich krajín. Činnosť ZÚ a slovenských inštitútov SR v týchto krajinách možno hodnotiť ako kvalitnú, čo dokazuje i séria podujatí zahŕňajúca koncerty, výstavy, literárne prezentácie, ale i odbornejšie ladené semináre a prezentácie zamerané na oblasť ekonomiky a investícií. Na

organizáciu väčšiny podujatí boli využité prostriedky v rámci externej informačnej a komunikačnej stratégie. Z pohľadu tejto optiky možno pozitívne hodnotiť úroveň kooperácie MZV s príslušnými organizáciami MK SR a MŠ SR.

Štipendiá

MZV SR v súlade s uznesením vlády SR č. 591 zo dňa 27.6.2001 zabezpečovalo notifikáciu štipendií vlády SR pre rozvojové krajiny a krajanov. V školskom roku 2003/2004 bolo vládou SR poskytnutých 49 štipendií (z toho 35 pre magisterské a 14 pre doktorandské štúdium) pre uchádzačov z rozvojových krajín a 70 štipendií (66 MŠ, 4 DŠ) pre uchádzačov z radov krajanov.

Medzivládne dohody a programy spolupráce

V súlade so zameraním zahraničnej politiky SR na rok 2003 v oblasti KŠVZ bol 27.januára 2003 podpísaný Program výmen medzi SR a Štátom Izrael v oblasti kultúry, vzdelávania a vedy na roky 2001 - 2004. Dňa 30. júla 2003 bol podpísaný Program spolupráce v oblasti školstva a kultúry medzi SR a Španielskym kráľovstvom. Počas štátnej návštevy prezidenta Portugalska Jorge Sampaia bola dňa 1. júla podpísaná Kultúrna dohoda medzi SR a Portugalskou republikou. V Lisabone bola dňa 17. februára podpísaná Dohoda medzi SR a Portugalskou republikou o vedecko-technickej spolupráci. Dňa 16.1.2003 bola podpísaná dohoda medzi vládou SR a vládou MR o spolupráci v oblasti kultúry, školstva, vedy, športu a mládeže, ako aj Plán spolupráce medzi MK SR a Ministerstvom kultúrneho dedičstva MR na roky 2003-2005. Dňa 6.1.2003 bol v Pekingu podpísaný Program kultúrnej spolupráce medzi MK SR a MK ČĽR na roky 2003-2005.

Kultúrne aktivity zastupiteľských úradov

V období zvýšeného záujmu o budúce členské krajiny EÚ sa v hodnotenom období citeľne zvýšila intenzita aktivít ZÚ v oblasti kultúrnych prezentácií, v mnohých prípadoch na požiadanie zo strany hostiteľskej krajiny. ZÚ v mestách, kde nie je SI, vynaložili značné úsilie, aby vyšli uvedeným požiadavkám v ústrety. I keď záujem bol najvyšší v súčasných ČK EÚ, významné kultúrne podujatia sa uskutočnili prakticky na všetkých kontinentoch. Vo väčšine prípadov išlo o koncerty, výstavy, literárne večery alebo semináre a stretnutia propagačného a informatívneho charakteru. ZÚ sa podieľali na účasti slovenských zástupcov na rozličných knižných veľtrhoch a výstavách najrozličnejšieho charakteru. Pozornosť si zasluhuje fakt, že v hodnotenom období sa mierne posilnila tendencia smerovať časť prezentačných podujatí mimo hlavných miest, do najzaujímavejších regiónov prijímajúcich krajín.

Slovenské inštitúty

Vo všeobecnosti možno konštatovať, že SI sa v krajinách pôsobenia (Rakúsko, Česká republika, Francúzsko, Poľsko, Maďarsko, Nemecko, Ruská federácia, Taliansko, Bulharsko a Rumunsko) stali v roku 2003 podstatnou zložkou realizácie zámerov ZP SR na uvedené obdobie v oblasti kultúrnych stykov. Mnohé podujatia sa uskutočnili v rámci rozsiahlejších prezentácií krajín V4, alebo kandidátskych krajín. Vďaka tomu mal možnosť vidieť širokú ponuku podujatí predstavujúcich kvalitné slovenské umenie nie len okruh stálejších návštevníkov akcií SI, ale i podstatne širší okruh prijímateľov v danej krajine.

5. ĎALŠIE OBLASTI MNOHOSTRANNEJ SPOLUPRÁCE

5.1. Pôsobenie SR v medzinárodných medzivládnych organizáciách

5.1.1. ORGANIZÁCIA SPOJENÝCH NÁRODOV

Pôsobenie SR vo vzťahu k OSN a ďalším medzinárodným organizáciám bolo realizované v súlade s prioritami a cieľmi zahraničnej politiky, ako aj v kontexte záverov kľúčových globálnych konferencií a aktuálneho vývoja medzinárodnej scény. Formovanie stanovísk SR k prerokovávaným otázkam bolo koordinované s EÚ, osobitne intenzívne po podpísaní prístupovej dohody s EÚ v apríli 2003. SR sa aktívne zúčastňovala pravidelných koordinačných stretnutí EÚ a podieľala sa na vypracovaní spoločných stanovísk v rámci prebiehajúcich rokovaní hlavných orgánov OSN a špecializovaných organizácií systému OSN v New Yorku, Ženeve a vo Viedni. Naďalej pokračovala spolupráca vo formáte V4.

Prioritne sledovanou agendou bola aj v roku 2003 problematika medzinárodného mieru a bezpečnosti, vrátane boja proti medzinárodnému organizovanému zločinu s akcentom na boj proti terorizmu. Rastúci počet politicko-vojenských kríz a ozbrojených konfliktov zvýraznil význam plánovania a realizácie humanitárnej pomoci. Posun oproti minulému obdobiu nastal tiež presunutím dôrazu na postkonfliktnú situáciu a pomoc pri rekonštrukcii a obnove spoločnosti, kedy humanitárna pomoc dopĺňa rozvojové programy.

SR v rámci plnenia svojich príspevkových povinností sa v roku 2003 zaradila medzi 13 členských krajín OSN, ktoré načas a v plnom rozsahu realizovali všetky relevantné platby do OSN. Aj tento fakt deklaruje dobrý kredit SR v OSN spolu s pripravenosťou zodpovedne zastávať zodpovedné miesto v hlavných orgánoch systému OSN.

58. zasadnutie VZ OSN

Počas tohtoročnej všeobecnej rozpravy 58. zasadnutia Valného zhromaždenia OSN prezentovala SR stanoviská k širokému spektru medzinárodných otázok, ktoré sa týkajú multilaterálnej spolupráce na pôde OSN. Ťažiskom prejavu boli otázky medzinárodnej bezpečnosti, boja proti medzinárodnému terorizmu, vrátane obnovy a rekonštrukcie Iraku a Afganistanu. SR taktiež informovala o účasti na mierových operáciách, postojí k problematike boja proti terorizmu, mierovému procesu na Blízkom východe, ku kontrole zbrojenia, reformám OSN a jej všeobecnému smerovaniu. SR podporila revitalizáciu práce Valného zhromaždenia a reformu Bezpečnostnej rady OSN. Slovensko plne podporilo rešpektovanie noriem medzinárodného práva, dodržiavanie medzinárodných zmlúv, ako aj princípy multilateralizmu.

Kandidatúra na post nestáleho člena BR OSN na roky 2006-07

Jednou z prioritných úloh zahraničnej politiky SR v roku 2003 bolo presadzovanie kandidatúry na post nestáleho člena Bezpečnostnej rady OSN na roky 2006-07. V tomto smere MZV SR aktívne pracovalo na upevnení pozície SR na pôde OSN a v rámci regionálnej skupiny. SR pokračovala v presadzovaní kandidatúry aj prostredníctvom uzatvárania recipročných dohôd o podpore s ostatnými krajinami. SR je jediným kandidátom Východoeurópskej regionálnej skupiny na spomenuté miesto. K dnešnému dňu SR disponuje písomným prísľubom podpory zo strany 24 krajín.

Účasť SR v mierových operáciách OSN

SR je jedným z najvýraznejších prispievateľov do mierových operácií OSN a v rebríčku prispievateľských krajín bola počas celého roka 2003 medzi prvou dvadsiatkou spomedzi 191 členských krajín OSN. Jednotky ozbrojených síl SR v počte cca 600 vojakov pokračovali v plnení náročných a zodpovedných úloh v 7 misiách OSN v Európe, Afrike, Ázii a na Blízkom východe (Etiópia-Eritrea - UNMEE, Cyprus - UNFICYP, Izraelsko-Sýrske Golanské výšiny - UNDOF, Východný Timor - UNMISSET, Sierra Leone - UNAMSIL, Východné Slavónsko - UNTAES, Irak - UNGCI). Doterajšou účasťou v mierových operáciách si SR vybudovala dobré meno na pôde OSN, čím sa posilnila jej medzinárodná prestíž. Pre SR je v súčasnosti najpočetnejšou mierovou operáciou misia UNFICYP na Cypre, kde pôsobí 276 príslušníkov ozbrojených síl SR (od roku 2001). SR v tejto misii po prvýkrát v histórii prevzala velenie v jednom z troch sektorov misie. Všeobecne sa uplynulý rok v oblasti mierových operácií dá

hodnotiť ako mimoriadne náročný, no úspešný. Účasť SR v misii UNMISET (Východný Timor) bola k decembru 2003 ukončená a v misii UNMEE (Etiópia – Eritrea) redukovaná.

SR uvítala podpísanie Deklarácie medzi EÚ a OSN o spolupráci v oblasti civilného a krízového manažmentu (24.9.2003.), ktorá má viesť k užšej spolupráci oboch organizácií vo vojenských a civilných aspektoch krízového manažmentu. Deklarácia špecifikuje oblasti, v ktorých sa vzájomná spolupráca môže rozvíjať, najmä výcvik, plánovanie, komunikácia a hodnotenie skúseností.

SR v uplynulom roku venovala maximálnu pozornosť všetkým otázkam súvisiacim s bojom proti medzinárodnému terorizmu a v tejto súvislosti sleduje implementáciu rezolúcie Bezpečnostnej rady OSN č. 1373 (2001). OSN zohráva kľúčovú úlohu v boji proti terorizmu. SR ratifikovala všetkých 12 globálnych protiteroristických dohôrov.

SR pravidelne implementuje a aktualizuje sankcie OSN s dôrazom na boj proti medzinárodnému terorizmu. Nespornou výhodou súčasného zákona o vykonávaní medzinárodných sankcií je, že predstavuje komplexnú právnu úpravu sankčného režimu BR OSN, ako aj Rady EÚ. Oproti predošlej právnej úprave, ktorá sa týkala len finančných sankcií, nový zákon upravuje sankcie v oblasti obchodu, nefinančných služieb, dopravy a kultúrnych stykov a rieši tak problematiku sankcií prierezovo. Posledná novelizácia nariadenia vlády SR č. 447/2003 Z. z. nadobudla účinnosť 15. 11. 2003. Vláda SR týmto zároveň splnila medzinárodnoprávne záväzky Slovenskej republiky voči OSN a EÚ.

Mierové využitie jadrovej energie

Aktivity SR na pôde **Medzinárodnej agentúry pre atómovú energiu (MAAE)** možno hodnotiť pozitívne z hľadiska aktívneho zapojenia SR do projektov technickej spolupráce členských krajín národného, regionálneho i medziregionálneho charakteru, ako aj z hľadiska pôsobenia v rámci dialógu s rozhodujúcimi geopolitickými zoskupeniami, najvýznamnejšími členskými krajinami MAAE a Sekretariátom MAAE k aktuálnym globálnym otázkam v oblasti nešírenia jadrových zbraní a využívania jadrovej energie na mierové účely.

Spoluprácu SR s **Európskou organizáciou pre jadrový výskum (CERN)** možno hodnotiť ako štandardnú, berúc do úvahy možnosti a kapacity vedeckej komunity pre danú oblasť v SR. SR v porovnaní s rovnocennými štátmi dosiahla vysokú úspešnosť získavania vedeckých pracovných miest v organizácii, ako aj cez obchodné kontrakty vysokú návratnosť finančných prostriedkov vložených do organizácie.

Drogy, prevencia kriminality, organizovaný zločin a terorizmus

Spolupráca SR s Úradom OSN pre drogy a kriminalitu so sídlom vo Viedni sa realizovala v kontexte záverov pracovnej návštevy ministra zahraničných vecí SR E. Kukana, ktorý v januári 2003 rokoval s generálnym riaditeľom Úradovne OSN a súčasne výkonným riaditeľom Úradu OSN pre drogy a kriminalitu A. M. Costom.

SR v roku 2003 zavŕšila svoje úspešné 4-ročné pôsobenie v **Komisií OSN pre narkotické látky (CND)** zvolením stáleho predstaviteľa SR pri OSN vo Viedni, amb. Alojza Némethyho na post podpredsedu Byra 46. CND. Ministerský segment bol zvolaný s cieľom vyhodnotiť plnenie Akčného plánu prijatého na 20. osobitnom zasadnutí Valného zhromaždenia OSN proti drogám v roku 1998. Zasadnutia sa zúčastnil podpredseda vlády SR P. Csáky, ktorý vystúpil s prejavom v pléne. V oblasti prevencie kriminality sa delegácia SR, zložená zo zástupcov kompetentných rezortov (MZV, MV, MS a Generálnej prokuratúry SR) aktívne zúčastnila na práci Ad hoc výboru na prípravu Dohovoru OSN proti korupcii. Podpisová konferencia na vysokej úrovni sa uskutočnil v dňoch 9. - 11.12.2003 v mexickej Meride, kde vedúci delegácie SR, minister spravodlivosti D. Lipšic uvedený dohovor za slovenskú stranu podpísal.

Spolupráca v oblasti ekonomiky, priemyslu a duševného vlastníctva

Aktivity **Európskej hospodárskej komisie (EHK)** v oblasti životného prostredia, vrátane prípravy medzinárodnoprávne záväzných dokumentov na ich podpis vyústili na 5. ministerskej konferencii o životnom prostredí v máji 2003 v Kyjeve, na ktorej sa zúčastnil ako vedúci delegácie SR, minister životného prostredia L. Miklós. V závere konferencie bola prijatá ministerská deklarácia, ktorá vyzdvihla význam procesu životného prostredia pre Európu ako nástroja na podporu ochrany životného prostredia a trvalo udržateľného rozvoja v regióne. Vedúcim delegácie SR na 58. výročnom zasadnutí EHK konajúcom sa v dňoch 4. - 6. marca 2003 bol J. Berényi, štátny tajomník MZV SR, ktorý v rámci politického segmentu na vysokej úrovni vystúpil s prejavom venovaným problematike trvalo udržateľného rozvoja.

Organizácia OSN pre priemyselný rozvoj (UNIDO)

V januári 2003 sa uskutočnila návšteva ministra zahraničných vecí SR E. Kukana v sídle UNIDO vo Viedni, počas ktorej rokoval s generálnym riaditeľom UNIDO C. Magariňosom. Bol potvrdený záujem pokračovať v procese regionálnej spolupráce vo formáte PK, AK, Trojky EÚ a UNIDO k problematike čistejšieho a trvalo udržateľného priemyselného rozvoja s ambíciou zorganizovať v spolupráci s MŽP SR ministerskú konferenciu v roku 2004. SR sa zapája do aktivít UNIDO aj prostredníctvom etablovaného Slovenského centra čistejšej produkcie, ktoré bude v budúcnosti intenzívnejšie

využívané na zapojenie do relevantných aktivít SR-UNIDO. Prostredníctvom SM SR vo Viedni boli iniciované aktivity, ktoré aj s využitím dobrých bilaterálnych vzťahov so SM Japonska a využitím potenciálu UNIDO, by mali viesť k realizácii regionálnych projektov v oblasti priemyselného rozvoja s dopadom na životné prostredie. Počas 10. zasadnutia Generálnej konferencie UNIDO (1.-5.12.2003), na ktorej sa zúčastnila delegácia SR vedená ministrom životného prostredia SR L. Miklósom, bola SR zvolená do Rady priemyselného rozvoja (IDB) na funkčné obdobie 2004-2007.

Organizácia OSN pre výživu a poľnohospodárstvo (FAO)

SR sa aktívne zúčastňovala všetkých hlavných podujatí v Programe FAO. V prvom polroku 2003 zabezpečovala úlohy vyplývajúce z postu predsedníctva v regionálnej skupine pre Európu a postu podpredsedu celosvetového Lesníckeho výboru. SR pracovala aj v pozícii člena Rady Spoločného programu OSN/FAO v rámci Svetového potravinového programu.

SR plnila i ďalšie medzinárodné úlohy v Programe práce a rozpočtu FAO na roky 2002-2003 a to členstvo v Dôchodkovom výbore FAO, úlohy regionálneho koordinátora Spoločného programu FAO/WHO Codex Alimentarius - potravinové normy.

V SR sa uskutočnili technické semináre (ako ponuka vlády SR) najmä v oblasti informácií, bezpečnosti potravín a v lesníctve, 22. riadne zasadnutie predsedníctva Spoločného programu FAO/ILO/ECE v lesníckom výcviku.

Na 32. zasadnutí Konferencie FAO (30. 11. – 10. 12. 2003) sa zúčastnila delegácia SR vedená ministrom pôdohospodárstva SR Zs. Simonom, ktorý predniesol vyhlásenie SR.

V SR pokračovala činnosť Strediska FAO o zložení potravín pre strednú a východnú Európu (CEEFOODs) so sídlom v Bratislave na tému “Dimenzie bezpečnosti potravín pre potravinovú bezpečnosť”.

Svetová organizácia duševného vlastníctva (WIPO)

V súvislosti s pokračovaním posilňovania medzinárodného patentového systému sa realizovali vzdelávacie aktivity zamerané na zvýšenie informovanosti verejnosti o úlohe ochrany duševného vlastníctva. Konkrétnym dôkazom rozvíjajúcej sa spolupráce s WIPO a aktivít Úradu priemyselného vlastníctva SR (ÚVP SR) je otvorenie 3 patentových informačných centier v SR. SR sa zúčastňovala všetkých hlavných podujatí organizácie: mimoriadneho zasadania VZ WIPO (kde bol za generálneho riaditeľa WIPO opätovne zvolený K. Idris), Série zhromaždení WIPO v septembri 2003 na úrovni predsedníčky Úradu priemyselného vlastníctva SR D. Kyliánovej, ako aj expertných rokovaní

najmä v oblasti patentového dohovoru, ochranných známkov, dizajnov a zemepisných označení, ako aj ochrany audiovizuálnych výkonov a autorských práv.

Medzinárodná telekomunikačná únia (ITU)

Spolupráca s ITU sa koncentrovala na prípravu Svetového summitu o informačnej spoločnosti, ktorý sa bude konať v dvoch fázach – v roku 2003 v Ženeve a v roku 2005 v Tunise. Na troch zasadnutiach Prípravného výboru (PrepComu) na WSIS v Ženeve SR zastupovali členovia koordinačnej skupiny, vedenej štátnym tajomníkom Ministerstva dopravy, pôšt a telekomunikácií SR. Cieľom zasadnutí Prípravného výboru bola príprava dvoch záverečných dokumentov: Deklarácie princípov svetovej informačnej spoločnosti a Akčného plánu na jej realizáciu, ktoré by mal WSIS prijať. Delegáciu SR na Svetovom summite o informačnej spoločnosti v dňoch 10.-12. decembra 2003 v Ženeve viedol minister dopravy, pôšt a telekomunikácií SR P. Prokopovič.

Humanitárna oblasť

Z hľadiska praktickej využiteľnosti prijatých záverov a odporúčaní medzinárodných organizácií v podmienkach SR bola prioritná pozornosť venovaná problematike utečencov, azylantov a otázkam migrácie. Na druhej strane bol položený dôraz na spravodajstvo o aktivitách Medzinárodného výboru Červeného kríža a humanitárnych organizácií v konkrétnych krízových oblastiach (Irak, Afganistan). V kontexte výrazného nárastu počtu žiadateľov o azyl v SR v posledných rokoch, ale tiež z hľadiska budúcej spoločnej azylovej politiky EÚ nadobúda spolupráca SR s Úradom vysokého komisára pre utečencov (UNHCR) stále väčší význam. Spoluprácu s Medzinárodnou organizáciou pre migráciu možno hodnotiť ako efektívnu, pragmatickú a zameranú na riešenie konkrétnych migračných problémov prostredníctvom schválených projektov. S pozitívnym ohlasom Úradu pre koordináciu humanitárnej pomoci OSN (OCHA) sa stretla ponuka SR poskytnúť humanitárnu pomoc pre Sudán formou dodávky humanitárneho materiálu pre povodňou postihnutú oblasť krajiny. Významným podujatím v roku 2003 bola 28. Medzinárodná konferencia Červeného kríža a Červeného polmesiaca (2.-6.12.2003). SR bola na konferencii zastúpená nielen vládou delegáciou, ale aj delegáciou Slovenského červeného kríža na čele s čestnou prezidentkou prof. E. Kováčovou. Na základe uznesenia vlády SR č. 330 z 30. apríla 2003 bola realizovaná humanitárna pomoc – potravinová pomoc SR pre Irak prostredníctvom Svetového potravinového programu – Spoločného programu FAO/OSN (WFP) ako aj ďalšia humanitárna pomoc mimo WFP (komodita –

lieky). Okrem už spomenutého MV SR zorganizovalo poskytnutie humanitárnej pomoci Alžírsku a Iránu.

Spolupráca v sociálnej oblasti

Najvýznamnejším podujatím v rámci **Svetovej zdravotníckej organizácie** (WHO) bolo 56. Svetové zdravotnícke zhromaždenie v máji 2003, na ktorom sa zúčastnila delegácia vedená ministrom zdravotníctva SR R. Zajacom. Minister zdravotníctva absolvoval počas svojho pobytu v Ženeve viaceré bilaterálne rokovania, ako aj stretnutie s riaditeľom európskeho úradu WHO. V rámci Komisie Codex Alimentarius SR naďalej zastávala funkciu regionálneho koordinátora pre Európu. Mimoriadnym úspechom WHO v roku 2003 bolo prijatie Rámcového dohovoru WHO na kontrolu tabaku, ktorý je prvým globálnym dohovorom v oblasti verejného zdravia. EÚ prikladá tomuto dohovoru veľký význam a pozorne sleduje prístupový a ratifikačný proces (dohovor podpísalo už 13 krajín EÚ a 5 prístupujúcich krajín).

Spolupráca s **Medzinárodnou organizáciou práce** (ILO) sa uskutočňovala najmä v kontexte plnenia Dohody o spolupráci medzi SR a ILO z februára 2000, predovšetkým na základe potrieb MPSVR SR v oblasti zamestnanosti, efektívnosti sociálnej ochrany a uplatňovania sociálneho dialógu. V rámci technickej a odbornej spolupráce sa realizovali rokovania v súvislosti s prípravou Zákonníka práce. S týmto zameraním sa uskutočnila aj 1-dňová návšteva ministra Ľ. Kaníka vo februári v Ženeve. Najvýznamnejším podujatím bolo 91. zasadanie Medzinárodnej konferencie práce v júni 2003, za účasti ministra práce, sociálnych vecí a rodiny. Otázky vzájomnej spolupráce SR s ILO boli aj predmetom rokovaní štátneho tajomníka MZV SR Berényiho s riaditeľom regionálneho úradu Buttlerom v marci 2003. Na 17. medzinárodnej konferencii štatistikov práce, ktorá sa uskutočňuje každých 5 rokov sa v novembri 2003 zúčastnil predseda ŠÚ SR a zástupcovia MPSVR SR.

Spolupráca v oblasti školstva a kultúry

Najvýznamnejšou udalosťou v aktivitách UNESCO v roku 2003 bolo 32. zasadnutie Generálnej konferencie v dňoch 29.9. – 17.10.2003 v Paríži. Delegáciu SR viedol minister životného prostredia L. Miklós. Súčasťou boli dve ministerské podujatia: Okrúhly stôl na tému “Kvalita vzdelávania”, na ktorom SR zastupoval minister školstva SR M. Fronc a okrúhly stôl o vedomostnej spoločnosti, na ktorom sa zúčastnil minister kultúry R. Chmel. Počas generálnej konferencie minister kultúry SR rokoval s generálnym riaditeľom UNESCO K. Matsurom. Na konferencii SR získala posty podpredsedov Komisie pre vzdelávanie (D. Kopčanová) a Komisie pre informatiku (Ľ. Molnár), ako aj členstvo v pracovnej skupine pre volebné právo (L. Miháliková). Súčasne

prebehli voľby do Výkonnej rady a ďalších subsidiárnych orgánov UNESCO ako aj voľby do Výboru svetového dedičstva v rámci 14. Valného zhromaždenia členských krajín Dohovoru o svetovom kultúrnom a prírodnom dedičstve. SR je členom Výkonnej rady UNESCO do roku 2005. SR vo voľbách do Výboru svetového dedičstva neuspela, získala druhý najväčší počet hlasov spomedzi protikandidátov regiónu.

Zastúpenie občanov SR v medzinárodných organizáciách

SR má v OSN a medzinárodných organizáciách so sídlom v New Yorku, Ženeve a vo Viedni primerané zastúpenie, vo vzťahu k MAAE a Sekretariátu Prípravného výboru CTBTO vo Viedni je dokonca vyššie ako umožňujú kritéria pre obsadzovanie postov na báze geografického princípu a výšky finančnej podpory zo strany krajiny. Tento stav jasne demonštruje vysokú profesionalitu expertov SR, ktorí majú v medzinárodných organizáciách dlhodobo dobré pozície, ako aj prácu SM v tejto oblasti. Okrem spomenutého má SR zastúpenie aj vo FAO, kde M. Kadlečíková zastáva post predstaviteľky FAO pre strednú a východnú Európu, čo je vyššie postavenie ako umožňujú kritériá na základe geografických zásad a výšky členského príspevku a ďalších podôp.

Spolupráca s ostatnými rezortmi

Spolupráca MZV SR s rezortmi je uspokojivá. Interakcia vo väzbe na aktivity medzinárodných organizácií prostredníctvom SM SR v New Yorku, Ženeve a vo Viedni závisí od úrovne profesionálneho vybavenia príslušných zložiek ministerstiev, ktoré do medzinárodnej spolupráce v rámci OSN vstupujú. V tomto smere možno vyzdvihnúť spoluprácu s MŽP SR, MV SR, MO SR, MP SR, MZ SR, MPSVaR SR a ÚJD SR.

Spolupráca s MO SR má predpoklady pre zintenzívnenie v nadväznosti na pripravovaný materiál na rokovanie vlády SR ohľadne stratégie pôsobenia OSSR v misiách a operáciách NATO, EÚ, OSN a ďalších medzinárodných operáciách v roku 2004.

Nesplnené ciele

SR v priebehu roka neuspela vo voľbách do Výkonnej rady WMO (čo možno pripísať nechote krajín RA VI dohodnúť sa na spoločných kandidátoch a nechote krajín západnej Európy podporiť kandidátov SVE) a vo voľbách do Výboru svetového dedičstva UNESCO. Úspechom SR bolo postúpenie do

druhého kola a získanie druhého najvyššieho počtu hlasov z krajín SVE. Kandidatúra F. Lipku do OIV nezískala dostatočnú podporu členských krajín.

5.1.2. RADA EURÓPY

SR plnila úlohy spojené s členstvom v **Rade Európy (RE)**, ktorých vyhodnotenie sčasti vykonával monitorovací a kontrolný mechanizmus orgánov tejto organizácie. V rámci tohto procesu boli výsledky dosiahnuté SR hodnotené pozitívne. Drobné nedostatky (spoločné pre transformujúce sa krajiny) sa v spolupráci s príslušnými orgánmi Rady Európy priebežne odstránili. Slovenská republika sa dostala z pozície prijímateľa pomoci do pozície vyspelej členskej krajiny, od ktorej sa očakáva donorský prístup k aktivitám Rady Európy.

5.1.3. ORGANIZÁCIA PRE BEZPEČNOSŤ A SPOLUPRÁCU V EURÓPE (OBSE)

SR sa v priebehu roka 2003 aktívne zapájala do aktivít OBSE, ktoré pod vedením holandského predsedníctva nadväzovali na závery portskej Ministerskej rady OBSE. Išlo hlavne o vytvorenie rovnováhy medzi troma dimenziami činnosti OBSE, boj proti terorizmu, reagovanie na nové hrozby a riziká, konsolidáciu operatívnych kapacít, aktívnejšie vstupy organizácie pri riešení problémov v krízových regiónoch a v ohniskách konfliktov, podporu mierového riešenia sporov na Kaukaze a v Moldavsku, boj proti nelegálnemu obchodovaniu s ľuďmi, vypracovanie nového strategického dokumentu v ekologickej a environmentálnej dimenzii. SR aktívne vystupovala v komplexnom politickom dialógu OBSE, či už spoločne so skupinami štátov ako ich plnoprávny člen, napr. v jednom bloku s členskými a asociovanými krajinami EÚ, v rámci zoskupenia V 4 alebo samostatne.

SR sa aktívne zapájala do aktivít OBSE vo všetkých troch dimenziách OBSE: vojensko-politickej, ľudsko-právnej a ekonomicko-environmentálnej. Ťažiskovým podujatím **vo vojensko-politickej oblasti** bolo konanie prvej výročnej hodnotiacej konferencie OBSE o bezpečnosti (Viedeň 5.-6.6.2003), ktorá bola prvou konferenciou tohto druhu. Táto konferencia zaplnila medzeru v systéme hodnotiacich konferencií OBSE v bezpečnostnej oblasti a vytvorila podmienky na posilnenie bezpečnostného dialógu medzi účastníckymi štátmi, ako aj sa od začiatku stala prostriedkom na výraznejšie pôsobenie na štáty, ktoré si neplnia svoje záväzky v tejto oblasti.

Zmluva o otvorenom nebi (ZON)

V prvom časovom období implementácie Zmluvy (1.1.2002 – 31.12.2003) SR začala prakticky realizovať ustanovenia ZON. SR prijala tri pozorovacie lety a vykonala jeden pozorovací let (nad územím Ukrajiny). V ďalšom období (r. 2004) bude mať SR pozorovací let nad RF spoločne s USA a pozorovací let nad SR uskutoční Ukrajina.

Zmluva o konvenčných ozbrojených silách v Európe (ZKOS)

Rok 2003 bol poznamenaný tlakom na splnenie posledných politických záväzkov z Istanbulskeho summitu OBSE (1999) (potvrdených Ministerskou radou OBSE v Porte 2002), a to stiahnutie Zmluvou obmedzovanej konvenčnej výzbroje, techniky a vojsk RF zo základní v Gruzínsku a stiahnutie vojenského materiálu, munície a vojsk z Moldavska. Podľa hodnotení väčšiny zmluvných štátov Ruská federácia tieto záväzky stále bezo zvyšku nespĺnila. SR svoj politický záväzok z Istanbulu – znížiť do konca roka 2003 maximálne úroveň počtu bojových tankov a obrnených vozidiel – splnila v časovom predstihu a súčasné počty sú ešte nižšie ako počty, ku ktorým sa SR v Istanbulu zaviazala. Dôvodom tohto prekročenia je uskutočnenie reformy ozbrojených síl a s ňou súvisiace prehodnotenie počtu jednotlivých druhov výzbroje. Dohoda o adaptácii ZKOS. SR zdieľa názor členských štátov NATO v otázke ratifikácie Dohody, t.j. k ratifikácii Dohody prikrôčia až potom, keď Rusko splní všetky svoje politické záväzky.

V Ľudsko-právnej oblasti bolo novým uskutočnenie dvoch konferencií na aktuálne témy: konferencia o antisemitizme a konferencia proti rasizmu, diskriminácii a netolerancii. Obidve konferencie vyvolali výrazný ohlas, pričom podčiarkli fakt, že táto problematika opäť nadobúda v účastníckych štátoch OBSE novú aktuálnosť. Vyvrcholením podujatí v ľudskej dimenzii bolo konanie Implementačnej schôdzky OBSE k ľudskej dimenzii, na ktorej sa prediskutoval široký okruh problémov. SR v súčasnosti spĺňa štandardy OBSE v tejto oblasti. SR informovala o politike vlády v oblasti zlepšenia životných podmienok Rómov. Napriek tomu sa ešte na tohoročnej schôdzke vyskytli dve vecné pripomienky: jedna sa týkala údajných sterilizácií rómskych žien (s kritikou vystúpila delegácia USA) a druhá nezvyčajne vysokého počtu veriacich potrebných na registráciu cirkvi, resp. náboženského spoločenstva v SR. Hoci v oblasti OBSE sa vcelku – s národnými odlišnosťami v kvalite – plnia štandardy OBSE, problematickosť ich plnenia narastá smerom na východ. Okrem Bieloruska, osobitné znepokojenie vyvoláva situácia v kaukazských republikách a ešte viac v stredoázijských republikách, kde dochádza fakticky ku konštituovaniu režimov, v ktorých sú zjavne znižované štandardy OBSE. Osobitný prípad predstavuje Čečensko, kde napriek snahám RF o politické riešenie, nedošlo k zlepšeniu situácie.

SR sa spolupodieľala na tvorbe **Akčného plánu OBSE pre otázky Rómov a Sintiov**, ktorého cieľom je posilniť snahy účastníckych krajín a inštitúcií OBSE pri zabezpečení plnohodnotného a rovnoprávneho postavenia Rómov v spoločnosti a potláčaní diskriminácie. Aj vďaka príspevku SR je Akčný plán koncipovaný na princípe “pre Rómov s Rómami”, keďže okrem odporúčaní pre účastnícke krajiny a inštitúcie OBSE sa pripomína aj aktívne zapojenie a spoluzodpovednosť rómskej komunity.

Aktuálnej **problematike nelegálneho obchodovania s ľuďmi, drogami, malými a ľahkými zbraňami** bolo venované výročné podujatie ekonomicko-environmentálnej dimenzie OBSE: 11. zasadnutie Ekonomického fóra OBSE (Praha 20.-23.5.2003). Osobitné pracovné skupiny prerokovali úlohu vlád v boji proti nelegálnemu obchodovaniu, možnosti zamedzenia vplyvu nelegálneho obchodovania na hospodársky život, ako aj úlohu OBSE v tejto oblasti. Vyvrcholením holandského predsedníctva OBSE bolo 11. zasadnutie Ministerskej rady OBSE (Maastricht 1.-2.12.2003), na ktorom sa zúčastnila delegácia SR vedená ministrom zahraničných vecí E. Kukanom.

Pozorovanie volieb v účastníckych štátoch OBSE

V priebehu roka 2003 sa Úrad OBSE pre demokratické inštitúcie a ľudské práva podieľal na monitorovaní volieb v Moldavsku, Srbsku a Čiernej Hore, Arménsku, Moldavsku, Albánsku, Azerbajdžane a Gruzínsku. Úrad pre demokratické inštitúcie a ľudské práva OBSE - ODIHR vyslal, resp. vyšle svojich pozorovateľov aj na monitorovanie volieb v Bulharsku, Srbsku a Čiernej Hore, Chorvátsku a Ruskej federácii. SR sa zúčastnila na pozorovaní volieb v Arménsku, Moldavsku, Azerbajdžane, Gruzínsku a RF prostredníctvom svojich dlhodobých a krátkodobých pozorovateľov.

Účast' SR na dlhodobých misiách OBSE

SR ako účastnícky štát OBSE sa aktívne podieľa na aktivitách OBSE aj formou participácie na procesoch riešenia konkrétnych a praktických problémov v jednotlivých regiónoch a oblastiach konfliktu. V tomto smere pôsobí OBSE prostredníctvom jednotlivých misií a oblastných aktivít, ktoré umožňujú aktívnu prítomnosť organizácie v regiónoch a situáciách, ktoré si to vyžadujú a zároveň predstavujú naplnenie politických záväzkov v praxi. SR ako členský štát OBSE participuje na činnosti OBSE aj prostredníctvom účasti v dlhodobých misiách OBSE. K 1.12.2003 bolo zastúpenie SR v dlhodobých misiách OBSE nasledovné: Gruzínsko (2), Macedónsko (1), Moldavsko (1), Chorvátsko (1), Azerbajdžan (1), Srbsko a Čierna Hora (1). Občania SR pôsobia

aj na sekretariáte OBSE vo Viedni a v Prahe, kde okrem generálneho tajomníka J. Kubiša pracuje ďalších 6 slovenských pracovníkov. Celkovo pôsobí v štruktúrach a misiách OBSE 13 občanov SR.

Stykové aktivity v roku 2003

V dňoch 4.-5.3.2003 sa uskutočnila pracovná návšteva Vysokého komisára pre národnostné menšiny R. Ekéusa, počas ktorej sa stretol s predsedom vlády SR M. Dzurindom, podpredsedom vlády SR pre ľudské a menšinové práva a regionálny rozvoj P. Csákym, ako aj s predstaviteľmi ústredných orgánov štátnej správy, akademickej obce, mimovládnych organizácií a príslušníkmi maďarskej národnostnej menšiny. Cieľom návštevy bolo prerokovať aktuálne otázky súvisiace s postavením národnostných menšín v SR vrátane problematiky Zákona o Maďaroch žijúcich v susedných krajinách. V dňoch 1.7.2003 sa konala pracovná návšteva R. Ekéusa na Slovensku. Hlavnou témou návštevy bola problematika Zákona o zahraničných Maďaroch. V dňoch 1.-2.12.2003 sa delegácia SR vedená ministrom zahraničných vecí E. Kukanom zúčastnila na 11. zasadnutí Ministerskej rady OBSE v Maastrichte.

5.1.4. ZÁPADOEURÓPSKA ÚNIA

Po inkorporovaní Petersberských úloh Západoeurópskej únie do Zmluvy o EÚ a prenesení operačných aktivít Západoeurópskej únie na EÚ, plní Západoeurópska únia už iba reziduálne funkcie: 1. kolektívna obrana (vyjadrená v článku 5 modifikovanej Bruselskej zmluvy), 2. európska spolupráca v oblasti vyzbrojovania (prostredníctvom nástrojov WEAG a WEO) a 3. parlamentná spolupráca a medziparlamentný dohľad nad Európskou bezpečnostnou a obrannou politikou prostredníctvom Parlamentného zhromaždenia Západoeurópskej únie. Zhromaždenie Západoeurópskej únie, ktoré sa z Dočasného premenovalo na Medziparlamentné zhromaždenie pre európsku bezpečnosť a obranu, aby tak zdôraznilo dôležitosť svojej funkcie ako medziparlamentného orgánu pre dohľad nad Európskou bezpečnostnou a obrannou politikou, sa zišlo na 49. zasadnutí. Prvá časť sa za účasti SR konala v júni v Štrasburgu a druhá bez účasti SR v decembri v Paríži. Zasadnutiam dominovali aktuálne otázky medzinárodnopolitického vývoja a predovšetkým však priebeh Konventu a následne Medzivládnej konferencie o Zmluve o EÚ, výsledok ktorých môže mať vplyv na ďalší osud Západoeurópskej únie. Pre SR bola v roku 2003 dôležitá otázka pristúpenia k modifikovanej Bruselskej zmluve, ktorú poslanci Zhromaždenia Západoeurópskej únie na svojich zasadnutiach viackrát otvorili. Poslanci vyzvali Radu Západoeurópskej únie, aby oslovila štáty, ktoré sa v roku 2004 stanú členmi NATO aj EÚ, aby indikovali, či majú záujem pristúpiť k modifikovanej Bruselskej zmluve. Rada

Západoeurópskej únie, ako hlavný rozhodovací orgán Západoeurópskej únie, však túto výzvu zatiaľ nerešpektovala. Základný problém Západoeurópskej únie v súčasnosti predstavuje práve tá skutočnosť, že zatiaľ čo mnohé jej praktické funkcie (predovšetkým Petersberské úlohy) boli prenesené na EÚ, iné funkcie, predovšetkým záväzok kolektívnej obrany, jej síce nominálne ostali, avšak Západoeurópska únia je schopná ich plniť len v teoretickej rovine. Ostatné dve reziduálne funkcie Západoeurópskej únie nie sú predovšetkým z pohľadu poslancov v Zhromaždení Západoeurópskej únie v navrhovanom znení Zmluvy o EÚ dostatočne riešené, takže nie je možné ich “zrušenie” v rámci Západoeurópskej únie. Západoeurópska únia samotná ich však nie je schopná prakticky naplniť. To robí zo Západoeurópskej únie organizáciu, ktorej hodnota a príspevok do európskej bezpečnosti a bezpečnostnej spolupráce sú viac ako diskutabilné. Napriek tomu, že túto skutočnosť si všetky členské krajiny uvedomujú, v súčasnosti neexistuje medzi nimi dostatočná politická vôľa na vyriešenie problému ďalšej existencie Západoeurópskej únie, ktoré sa ponúka v zrušení platnosti modifikovanej Bruselskej zmluvy.

5.1.5. ORGANIZÁCIA PRE HOSPODÁRSKU SPOLUPRÁCU A ROZVOJ (OECD)

Rok 2003 je tretím rokom členstva SR v Organizácii pre ekonomickú spoluprácu a rozvoj (OECD). Slovensku sa podarilo úspešne začleniť do práce tejto prestížnej Organizácie, pričom môžeme povedať, že SR sa v maximálnej miere snaží využiť možnosti tohto fóra pre získavanie a výmenu skúseností s ekonomicky, ale i politicky najdôležitejšími a najvplyvnejšími krajinami sveta.

V dňoch 17. - 19. septembra 2003 sa v **Tatranskej Lomnici a Bratislave uskutočnila pracovná návšteva najvyššieho orgánu OECD – Rady OECD** na čele s generálnym tajomníkom organizácie Donaldom Johnstonom, súčasťou ktorej bolo aj 1064. zasadnutie Rady OECD - po prvýkrát na Slovensku. Zasadnutie Rady OECD, ktorej členmi sú stáli predstavitelia (na úrovni veľvyslancov) všetkých tridsiatich členských krajín pod vedením generálneho tajomníka OECD, sa uskutočnilo v 43-ročnej histórii organizácie iba piatykrát mimo sídla OECD v Paríži (predtým v Tokiu, Berlíne, Varšave a Istanbule). Pracovná návšteva Slovenskej republiky sa uskutočnila pri príležitosti 10. výročia vzniku Slovenskej republiky a 3. výročia vstupu SR do OECD (SR je členom OECD od 14.12.2000). Uvedené podujatie prispelo k posilneniu vzájomných vzťahov medzi SR a OECD ako aj k pozitívnemu prezentovaniu SR ako novej členskej krajiny OECD. Súhlasné stanovisko Rady OECD s uskutočnením tejto najvýznamnejšej akcie v doterajšej histórii organizácie na Slovensku, ako aj samotný priebeh podujatia, sa niesol v znamení ocenenia reformného úsilia a celého transformačného procesu v SR zo strany OECD. Jedným z hlavných bodov programu zasadnutia Rady OECD v Tatranskej Lomnici bolo **schválenie**

pozície SR vo vzťahu k Liberalizačným kódom OECD, v nadväznosti na poprístupovú previerku SR vo Výbore CMIT uskutočnenú v apríli 2003. V diskusii vystúpilo viacero členov Rady OECD, ktorí ocenili markantný pokrok SR v ekonomických reformách, v reštrukturalizácii bankového sektora, v procese privatizácie, ako aj v dôslednom plnení liberalizačných záväzkov prijatých pri vstupe do OECD v roku 2000. V diskusii vystúpili aj predstavitelia EÚ, Európskej komisie a USA, ktorí vyzdvihli dosiahnuté výsledky reforiem, ako aj pokračujúce reformné úsilie vlády SR. Zároveň ocenili značné diplomatické úsilie SM SR pri OECD, ktoré prispelo k nájdeniu kompromisného riešenia v kontroverznej otázke audiovizie a umožnilo odblokovať schválenie tejto správy.

V roku 2003 sa uskutočnilo v poradí druhé hodnotenie **Ekonomického prehľadu SR**, ktorého priebeh ako aj celkové hodnotenie vyznelo pre SR veľmi pozitívne, pričom OECD vysoko hodnotila najmä uskutočnené, ako aj prebiehajúce štrukturálne reformy.

V súčasnosti prebieha na Slovensku reforma systému zdravotnej starostlivosti. Z uvedeného dôvodu sa SR aktívne zapojila aj do trojročného **Projektu zdravia (OECD Health Project)**, ktorý je zameraný na zhodnotenie a porovnanie systémov zdravotnej starostlivosti v členských krajinách OECD, na ekonomickú výkonnosť zdravotníctva a na príčiny jej odlišnosti v rôznych členských štátoch OECD.

V dňoch 29.-30.9.2003 sa v Paríži konalo **zasadnutie ministrov práce a zamestnanosti členských krajín OECD**. Delegáciu SR viedol minister práce, sociálnych vecí a rodiny Ľudovít Kaník. V rámci Fóra OECD "Dobré pracovné miesta/zlé pracovné miesta, mýty alebo realita" prezentoval minister Kaník konkrétne úlohy SR v oblasti politiky trhu práce zamerané na zvyšovanie zamestnanosti a vytváranie dobrých pracovných príležitostí na Slovensku.

Údaje z **Poľnohospodárskeho výhľadu OECD** už niekoľko rokov vo významnej miere pomáhajú formulovať prognózy dosahov vstupu Slovenska do EÚ na náš agrárny sektor. Naše dlhodobé pôsobenie v poľnohospodárskych schémach OECD konkrétnym spôsobom pomáha odstraňovať bariéry obchodu a skvalitniť marketing poľnohospodárskych komodít. Aktívne využitie výsledkov práce OECD v oblasti pôdohospodárstva môže, okrem iného, Slovensku vytvoriť dobré predpoklady stať sa vzdelaným a informovaným hráčom aj na poli európskej poľnohospodárskej politiky.

SR sa zapojila do projektu Štúdia o potravinovej pomoci v krajinách OECD a pripravila svoj vstupný prehľad. V spolupráci s OECD sa v Bratislave dňa 4.9.2003 uskutočnil seminár pod názvom "Využitie poznatkov OECD pri rozvoji agropotravinárskeho sektora SR".

5.1.6. SVETOVÁ OBCHODNÁ ORGANIZÁCIA (WTO)

Hlavnou udalosťou v roku 2003 bola V. Ministerská konferencia WTO ktorá sa uskutočnila v septembri v Cancúne v Mexiku. Na tejto konferencii bol

vyhodnotený pokrok dosiahnutý v obchodných rokovaníach otvorených v rámci DDA počas 4. MK v Dohe. Konferencia v Cancúne skončila neúspechom, bolo prijaté len krátke vyhlásenie ministrov, v ktorom potvrdili záväzok k DDA, avšak nebol dosiahnutý pokrok v jednotlivých oblastiach. Vedúcim slovenskej delegácie bol ŠTAT MH SR. MZV SR bolo zastúpené na úrovni ŠTAT MZV SR.

5.2. Odzbrojenie a kontrola zbrojenia

5.2. ODZBROJENIE

Zahraničnú politiku v oblasti kontroly zbrojenia, odzbrojenia a nešírenia realizuje SR hlavne prostredníctvom multilaterálnych fór, ako OSN - 1. výbor, Komisia OSN pre odzbrojenie, Konferencia o odzbrojení a tiež samostatné rokovacie fóra a implementačné orgány odzbrojovacích zmlúv a kontrolných režimov, ktorých je SR zmluvnou stranou alebo členským štátom. SR je zmluvnou stranou všetkých významných dohovorov v oblasti kontroly zbrojenia a odzbrojenia, vrátane Zmluvy o nešírení jadrových zbraní (NPT), Dohovoru o zákaze biologických zbraní (BWC), Dohovoru o zákaze chemických zbraní (CWC), Zmluvy o všeobecnom zákaze jadrových skúšok (CTBT), Dohovoru o určitých druhoch konvenčných zbraní (CCW), Dohovoru o zákaze protipechotných mín (tzv. Ottawský dohovor). V rámci kontrolných režimov je SR členom Wassenaarskeho usporiadania, Austrálskej skupiny, Skupiny jadrových dodávateľov (NSG) a dobrovoľne dodržiava princípy Kontrolného režimu pre raketové technológie (MTCR), ktorého sa chce stať členom. SR je tiež členom Medzinárodnej agentúry pre atómovú energiu (MAAE) a Zangerov(ho) výboru.

Výbor VZ OSN pre odzbrojenie a medzinárodnú bezpečnosť (1. výbor)

V rámci práce Výboru Valného zhromaždenia OSN pre odzbrojenie a medzinárodnú bezpečnosť (1.výbor), SR svoje postoje v rámci prijímania rezolúcií tohto výboru, vychádzajúc z priorit svojej zahraničnej politiky, úzko koordinovala s pozíciami EÚ a krajín NATO. Rokovania boli do značnej miery sústredené na hľadanie zlepšenia vo fungovaní 1. výboru. Snaha o úpravy procedúr je však do istej miery iba pokusom o preklopenie krízy produktivity, ktorou v súčasnosti prechádzajú viaceré multilaterálne odzbrojovacie fóra.

Konferencia o odzbrojení

SR si štandardne plnila svoje povinnosti vyplývajúce z členstva v Konferencii o odzbrojení (KO). Situácia v KO však napriek snahe členských krajín zostáva nezmenená. Už piaty rok po sebe KO nebola schopná prijať program práce a začať substantívne rokovania. Problematickými zostávajú najmä otázky jadrového odzbrojenia a zabránenie pretekov v zbrojení v kozme. Absencia konsenzu vo vzťahu k programu práce zabránila aj otvoreniu rokovaní o nediskriminačnej, multilaterálnej a efektívne verifikovateľnej zmluve zakazujúcej výrobu štiepných materiálov pre zbrane a iné jadrové výbušné zariadenia (FMCT), ktorá patrí k prioritám SR.

Aktivity SR v rámci EÚ

SR sa v priebehu roka 2003 a osobitne od podpísania prístupovej dohody k EÚ v apríli 2003 aktívne zúčastňovala na zasadnutiach pracovných skupín EÚ: pre export zbraní - COARM, jadrové nešírenie - CONOP, globálne odzbrojenie - CODUN a problematiku OBSE – COBSE. Prioritnou témou v r. 2003 sa stal boj proti šíreniu zbraniam hromadného ničenia (ZHN).

5.2.1. OBLASŤ ZBRANÍ HROMADNÉHO NIČENIA (ZHN)

Aktivity SR vo vzťahu k ZHN vychádzali predovšetkým z rámca určeného EÚ, ktorá v r. 2003 zaradila predmetnú problematiku medzi svoje priority, ako to explicitne potvrdil aj summit EÚ v Solúni. Únia na ňom prijala tri základné dokumenty – Deklaráciu Európskej rady o nešírení ZHN, Základné princípy Stratégie EÚ proti šíreniu ZHN a Akčný plán pre implementáciu Základných princíпов. Následne ich rozpracovala aj za účasti SR do ďalších dokumentov, ako je Spoločná pozícia EÚ o univerzalizácii a posilnení multilaterálnych dohovorov v oblasti nešírenia ZHN a ich nosičov a samotná Stratégia EÚ proti šíreniu ZHN.

SR si osvojila všetky úlohy vyplývajúce z vyššie uvedených dokumentov a usiluje sa o ich čo najrýchlejšiu a najefektívnejšiu implementáciu s cieľom podporiť ich účinok na riešenie problémov spojených so šírením ZHN.

Zmluva o všeobecnom zákaze jadrových skúšok (CTBT)

V rámci CTBT bola pozornosť sústredená na snahy o urýchlenie nadobudnutia jej platnosti. V roku 2003 bola CTBT ratifikovaná iba jednou krajinou - Alžírskom, ktorej ratifikácia je nutnou podmienkou na jej nadobudnutie platnosti. Zostávajúcich 12 krajín zatiaľ neprejavilo ochotu CTBT ratifikovať a tak termín nadobudnutia jej platnosti zostáva stále otvorený. SR svojim prístupom a príspevkom do tohoto procesu potvrdila svoju dlhodobú

politiku zameranú na podporu celkového jadrového odzbrojenia a nešírenia. SR ako jedna z krajín, ktorej ratifikácia je nevyhnutná na jej nadobudnutie platnosti svojim prístupom a príspevkom do tohto procesu potvrdila svoju dlhodobú politiku zameranú na podporu celkového jadrového odzbrojenia a nešírenia. Jednoznačne podporovala a presadzovala jej urýchlené podpísanie a ratifikáciu krajinami, ktoré tak doteraz neurobili. Na novembrovom zasadnutí Prípravnej komisie Organizácie CTBT (CTBTO) SR zastávala v 2. polroku funkciu podpredsedu, čo je vyjadrením aktívneho ocenenia aktivity SR smerom k tejto zmluve. V dňoch 3. – 5. septembra 2003 sa vo Viedni uskutočnila 3. konferencia podľa článku XIV. zmluvy zameranej na urýchlenie nadobudnutia jej platnosti. SR, spolu s ďalšími krajinami, účasťou ministra zahraničných vecí SR na tejto konferencii zvýraznila význam zmluvy pre posilnenie režimu nešírenia jadrových zbraní a jadrové odzbrojenie.

Prípravná komisia Organizácie Zmluvy o všeobecnom zákaze jadrových skúšok (PrepCom CTBTO)

SR uplatňovala priority zahraničnej politiky (integrácia do EÚ a NATO) predovšetkým prostredníctvom koordinácie spoločných stanovísk a pozícií s krajinami EÚ a na všetkých zasadnutiach orgánov CTBTO.

Dohovor o zákaze chemických zbraní (CWC) a Organizácia pre zákaz chemických zbraní (OPCW)

SR sa v súlade s cieľmi Dohovoru o zákaze chemických zbraní (CWC) usiluje o včasné a úplné uplatňovanie jeho zásad. SR prikladá veľký význam činnosti Organizácie pre zákaz chemických zbraní (OPCW) a dobrému fungovaniu jej technického sekretariátu. Slovensko sa pravidelne aktívne zúčastňuje na implementácii tohto významného dohovoru aj v medzinárodnom meradle a tiež sa aktívne zapája do aktivít OPCW.

Významnou udalosťou, ktorej SR venovala v r. 2003 mimoriadnu pozornosť bola 1. hodnotiaca konferencia zmluvných strán CWC, ktorá sa uskutočnila v holandskom Haagu dňoch 28. 4. - 9. 5. 2003 za účasti štátneho tajomníka MZV SR. Táto konferencia, ako prvá od nadobudnutia platnosti CWC, bola svojím významom mimoriadne dôležitým okamihom v oblasti zákazu chemických zbraní, a to osobitne v súčasnej napätej medzinárodnej situácii, keď sa stupňuje tlak medzinárodného spoločenstva v boji proti zbraniam hromadného ničenia. Hlavnou náplňou konferencie bolo hodnotenie

samotného Dohovoru o zákaze chemických zbraní, stavu jeho implementácie a dodržiavania a hodnotenie činnosti Organizácie pre zákaz chemických zbraní (OPCW), ktorá vznikla po nadobudnutí platnosti dohovoru.

V máji sa SR stala členom Výkonnej rady OPWC na nasledujúce dvojročné obdobie. Zvolenie SR potvrdzuje dlhodobý aktívny prístup SR v rámci chemického odzbrojenia a uznanie zo strany ostatných členských štátov organizácie. SR zároveň pokračuje v aktívnej spolupráci s OPCW pri implementácii Dohovoru o zákaze chemických zbraní zameranej predovšetkým na medzinárodnú spoluprácu a pomoc medzi zmluvnými stranami.

SR prezentovala ponuku OPCW uskutočniť v nasledujúcom období 3 aktivity na území SR za medzinárodnej účasti - workshop o koordinácii pomoci, kurz protichemickej ochrany pre inštruktorov z členských štátov OPCW a špeciálny výcvik expertov Technického sekretariátu OPCW a expertov členských krajín OPCW so skutočnými vysoko rizikovými látkami.

Dôležitou súčasťou spolupráce OPCW bolo aj schválenie bilaterálnej dohody medzi OPCW a SR o výsadách a imunitách 8. konferenciou členských štátov OPCW v októbri 2003.

Dohovor o zákaze biologických zbraní (BWC)

Pôsobenie SR vo vzťahu k Dohovoru o zákaze biologických zbraní určila 5. hodnotiaca konferencia zmluvných štátov BWC (2001-2002), na ktorej došlo k výraznému zlomu v procese prípravy Verifikačného protokolu. Namiesto neho sa presadilo smerovanie založené na názore, že posilnenie a dodržiavanie BWC musí byť založené na disciplíne každého štátu a predovšetkým na detailnom rozpracovaní implementácie BWC na národných úrovniach.

SR sa v auguste 2003 zúčastnila expertného stretnutia zmluvných štátov BWC, na ktorom boli identifikované rôzne aspekty implementácie BWC na národných úrovniach. Sledovanie tohto prístupu formálne potvrdila novembrová Výročná konferencia zmluvných štátov BWC. SR sa na nej v rámci rovnako zmýšľajúcich krajín (EÚ, Západná regionálna skupina) zasadzovala za jednoznačne špecifikované záväzky pri prijímaní opatrení zameraných na posilnenie dohovoru v uvedených intenciách. Hoci závery obsiahnuté v Správe zo zasadnutia zmluvných štátov BWC sú výsledkom kompromisu medzi záujmami regionálnych skupín a jednotlivých krajín, deklarácie spomenutých rovnako zmýšľajúcich krajín sa stali akýmsi neformálnym politickým záväzkom vykonať všetky potrebné kroky v prospech predmetného cieľa. MZV SR v tejto súvislosti iniciovalo v októbri 2003 vznik medzirezortnej komisie, ktorá sa bude implementáciou BWC zaoberať vo všetkých aspektoch. Uvedené aktivity zapadajú do širšieho rámca, obsiahnutého v “Stratégii EÚ proti šíreniu zbraní hromadného ničenia (ZHN)”, prijatej na summite v Solúni v júni 2003, v “Akčnom pláne pre implementáciu základných princípov Stratégie EÚ proti šíreniu ZHN” a ďalších následných dokumentoch.

5.2.2. OBLASŤ KONVENČNÝCH ZBRANÍ

Protipechotné míny (Ottawský proces)

V roku 2003 pokračovali aktivity v rámci Dohovoru o zákaze použitia, skladovania, výroby a transferu protipechotných mín (PPM) a o ich zničení (Ottawský dohovor (OD)). SR sa aktívne zúčastnila medzisesionálnych zasadnutí štyroch stálych výborov OD, ako aj 5. konferencie zmluvných strán OD, ktorá sa konala v dňoch 15. – 19. 9. 2003 v thajskom Bangkoku. Vyjadrila na nej zásadné postoje k otázkam, ktoré majú význam pred 1. hodnotiacou konferenciou Dohovoru predovšetkým z humanitárneho hľadiska ako jeho kľúčového aspektu. Poukázala na to, že je nutné nepoľaviť v pôsobení na tie štáty, ktorých pripojenie sa k Dohovoru by prinieslo zásadný zlom v približovaní sa jeho univerzalite. Celkove sa SR v oblasti zákazu PPM predstavila ako jedna z najprogresívnejších krajín a to aj spomedzi krajín EÚ, v rámci ktorých je sporný jeden zo zásadných aspektov Dohovoru – definícia PPM

SR bola v správe Landmine Monitor, vydannej pri príležitosti 5. konferencie zmluvných štátov, identifikovaná ako krajina, ktorá si riadne plní všetky záväzky a je aktívna vo viacerých krajinách pri odmínovacích prácach.

Dohovor o určitých druhoch konvenčných zbraní (CCW)

SR v r. 2003 aktívne participovala na implementácii výsledkov 2. Hodnotiacej konferencie Dohovoru o určitých druhoch konvenčných zbraní (CCW). To sa dialo najmä vo formáte zasadnutí Skupiny vládnych expertov a následnej konferencie zmluvných strán CCW. Zameriavala sa na dve kľúčové otázky; otázku mín, iných ako protipechotných a nevybuchnutých pozostatkov vojny. Výsledkom týchto aktivít je prijatie v poradí už 5. protokolu k Dohovoru CCW o nevybuchnutých pozostatkoch vojny.

SR v r. 2003 absolvovala proces ratifikácie Zmeny článku 1 “Dohovoru o zákazoch alebo obmedzeniach použitia určitých konvenčných zbraní, ktoré môžu byť považované za nadmerne zraňujúce alebo majúce nerozlišujúce účinky”. Celý ratifikačný proces predmetnej zmeny by mal byť v SR ukončený do konca januára 2004 uložením ratifikačných listín u generálneho tajomníka OSN.

Ručné a ľahké zbrane

Už tradične SR venovala zvýšený záujem problematike ručných a ľahkých zbraní a medzinárodným snahám o zabránenie ich nezákonného obchodovania. Počas 1. bienálnej schôdzky členských krajín OSN k implementácii Akčného

plánu OSN k ručným a ľahkým zbraňam odovzdala SR národnú správu o stave implementácie tohto plánu na predchádzanie, boj a odstránenie nezákonného obchodu s týmito zbraňami.

5.2.3. KONTROLA EXPORTU

Austrálska skupina (AG)

Austrálska skupina pokračovala v konzultáciách a výmene informácií k transferu citlivých chemických a biologických položiek a tovarov dvojakého použitia a vytvoreniu efektívneho mechanizmu kontroly exportu týchto položiek v súlade s medzinárodnými záväzkami.

Vláda SR v máji 2003 schválila zásady pre transfery citlivých chemických a biologických tovarov, ktoré na svojom minuloročnom zasadnutí vypracovala a prijala Austrálska skupina. Cieľom zásad je obmedziť riziko šírenia chemických a biologických zbraní a s nimi spojeného terorizmu prostredníctvom kontroly transferov tovarov v súlade s článkom III Dohovoru o zákaze biologických zbraní, článkom I Dohovoru o zákaze chemických zbraní a všetkými relevantnými rezolúciami Bezpečnostnej rady OSN. Prijatie zásad je plne v zhode s cieľmi zahraničnej politiky SR v oblasti zachovania medzinárodného mieru a bezpečnosti, nešírenia zbraní hromadného ničenia a boja proti terorizmu.

Zanggerov výbor (ZC)

ZC bol zriadený za účelom interpretácie článku III.2 NPT, čo je harmonizácia politík štátov NPT pri exportoch jadrových materiálov. V roku 2003 sa diskutovalo hlavne o otázke budúcnosti ZC z pohľadu prijímania nových členov, resp. dobrovoľného dodržiavania pravidiel ZC, vzťahov s NSG a ostatnými režimami a tiež o prispôsobovaní a aktualizácii kontrolných zoznamov.

V rámci zavedeného systému výmeny informácií o exporte jadrových materiálov predložila SR v roku 2003 notifikáciu o exporte jadrových materiálov za rok 2002.

Na dvoch pracovných zasadnutiach (jún a október) sa zúčastnil aj zástupca ÚJD SR.

Skupina jadrových dodávateľov (NSG)

Cieľom NSG je uplatňovanie politiky kontroly exportu jadrových materiálov do nečlenských krajín NSG na základe Zmluvy o jadrovom nešírení (NPT). Účastnícke krajiny si vymieňajú informácie o zamietnutiach exportu resp. doplnkové informácie o exportoch kontrolovaných položiek.

V roku 2003 prebehli dve zasadnutia tzv. Konzultačnej skupiny. Aktuálnou diskutovanou témou bol Irán a otázka možného zvolania mimoriadneho plenárneho zasadnutia NSG venovanému iba vývoju situácie v Iráne.

Na plenárnom zasadnutí NSG, ktoré sa uskutočnilo v juhokórejskom Busane, boli do delegácie SR začlenení zástupcovia Úradu pre jadrový dozor SR (ÚJD SR). Medzi najdôležitejšie výsledky patrí dohoda na vystúpení predsedu NSG na nasledujúcej hodnotiacej konferencii NPT (rok 2005), súhlas s kontaktovaním iných režimov kontroly exportu, uskutočnenie tretieho zasadnutia licenčných a colných expertov (LEEM) a potvrdenie záujmu skupiny o vyžadovanie podpísania dohody s MAAE o bezpečnostných zárukách a ratifikovania dodatkového protokolu a dodržiavania Pravidiel NSG ako podmienok pre dodávky jadrových materiálov. Delegácia SR sa aktívne zúčastňovala zasadnutí NSG, pričom vyjadrila podporu (vo väčšine prípadov v koordinácii s EÚ) návrhom na väčšiu transparentnosť kontroly exportu jadrových materiálov (“Catch-all”, “grandfather clause” a “safety exception”). Na zasadnutiach sa, okrem zástupcov MZV SR pravidelne zúčastňoval aj zástupca ÚJD SR.

Wassenaarske usporiadanie (WA)

Základným cieľom činnosti WA je dobrovoľné uplatňovanie politiky kontroly exportu konvenčných zbraní a tovarov dvojakého použitia spôsobom, aby sa predišlo tzv. destabilizujúcemu hromadeniu zbraní zo strany niektorých vlád alebo zoskupení, ktoré pri obstarávaní tohto citlivého materiálu dokážu využiť medzery v legislatíve jednotlivých krajín pri kontrole exportu.

Rok 2003 bol pre WA dôležitý predovšetkým z dôvodu celkového zhodnotenia činnosti od roku 1999, keď prebehlo podobné zhodnotenie posledný krát. Pokračovala diskusia k problematike predchádzania obstarávania zbraní a materiálov dvojakého použitia zo strany teroristov. Veľká časť diskusie bola venovaná výmene všeobecných informácií o aktuálnej situácii v oblastiach považovaných z pohľadu kumulácie zbraní za citlivé. Na pôde WA bola v priebehu roka pomerne široko diskutovaná otázka rozširovania aktivít WA smerom k potenciálnym novým kandidátom. Delegácia SR prezentovala na zasadnutiach vybrané informácie o úprave vnútroštátneho systému kontroly exportu zbraní.

Kontrolný režim raketových technológií (MTCR)

V rámci dlhodobého úsilia o získanie členstva v Režime kontroly raketových technológií (MTCR) SR zintenzívnila rokovania na bilaterálnej a multilaterálnej úrovni s partnerskými krajinami s cieľom získania ich podpory. Vo februári sa uskutočnila prvá návšteva predsedu MTCR v SR s cieľom

vyhodnotenia pripravenosti SR na vstup do tohto kontrolného režimu. Prijatý bol na úrovni štátneho tajomníka MZV SR. O svojej návšteve následne informoval ostatné účastnícke štáty MTCR, ktoré o členstve SR v kontrolnom režime rozhodnú na základe konsenzu. V rámci boja proti šíreniu ZHN pokračovala SR v podpore úsilia zamedziť nežiaducemu šíreniu rakiet a raketových technológií a dosiahnuť určitý stupeň univerzalizácie medzinárodnej spolupráce v boji proti šíreniu zbraní hromadného ničenia a prostriedkov ich dopravy. Ako konkrétny príspevok SR k tomuto úsiliu predložila výročnú správu o národnej implementácii tohto Medzinárodného kódexu správania sa proti šíreniu balistických rakiet.

Kontrola exportu vojenského materiálu

Svoju pozornosť SR sústredila tiež na oblasť kontroly exportu zbraní a vojenského materiálu. V roku 2003 sa SR pri vývoze zbraní riadila medzinárodnými záväzkami prihliadajúc na princípy zavedené medzinárodnými organizáciami ktorých je členom, alebo na ktorých členstvo ašpiruje. Základnou prioritou v rámci týchto záväzkov sú obmedzenia BR OSN, EÚ a OBSE. SR pri kontrole exportu prihliada taktiež na ustanovenia a odporúčania obsiahnuté v Kódexe správania sa krajín EÚ pri vývoze zbraní, a rozhodnutia a odporúčania multilaterálnych kontrolných režimov. SR sa pravidelne zúčastňovala medzinárodných multilaterálnych a bilaterálnych konzultácií a výmeny informácií ku kontrole exportu.

5.3. Zahraničná spolupráca a rozvojová pomoc

5.3.1. OFICIÁLNA ROZVOJOVÁ POMOC (ODA)

MZV SR pripravilo počas roka kľúčové strategické dokumenty potrebné na spustenie mechanizmu oficiálnej rozvojovej pomoci, skrátene ODA (Strednodobá koncepcia ODA na roky 2003-2008, Národný program ODA na rok 2003, Smernica ODA, Základná zmluva ODA s UNDP, Základná zmluva ODA so Srbskom a Čiernou Horou, Finančné memorandum s UNDP, Finančné memorandum so SČH, Memorandum o porozumení so CIDA, kontrakt s administrátorom Fondu Bratislava-Belehrad, Rámcový program pre Srbsko a Čiernu Horu), vytvorilo dôležité partnerstvá s krajinami, ktoré by mali byť príjemcami slovenskej ODA (najmä Srbsko a Čierna Hora) a zahájilo intenzívnu spoluprácu s bilaterálnymi a multilaterálnymi donormi (Kanada/CIDA, Európska komisia, UNDP, krajiny EÚ, nové členské krajiny), zapojilo sa do humanitárnych akcií v Alžírsku a Iraku. Jednotlivé aktivity mali výraznú mediálnu odozvu doma i v zahraničí. Vytvorili sa základné predpoklady pre to, aby sa ODA stala jedným z hlavných nástrojov slovenskej zahraničnej politiky.

Bolo vyhlásené prvé grantové kolo slovenskej ODA pre 12 prioritných krajín pre regióny Balkánu, Strednej Ázie a Afriky.

5.3.2. HUMANITÁRNA POMOC

Vzhľadom na pripravované členstvo v EÚ vzniká potreba skvalitnenia spolupráce taktiež v humanitárnej oblasti, ktorou sa Slovenská republika zaradiť do systému humanitárnej pomoci Únie. Definitívne dokončenie reformy systému poskytovania humanitárnej pomoci SR rieši *Koncepcia poskytovania humanitárnej pomoci SR do zahraničia* pripravovaná Ministerstvom vnútra v spolupráci s MZV SR. Uvedená koncepcia má za cieľ reflektovať nové skutočnosti vyplývajúce z členstva v EÚ a prispieť k zefektívneniu humanitárnej pomoci SR. Humanitárna pomoc je poskytovaná ako reakcia na mimoriadne udalosti, ktoré väčšinou nie je možné predvídať. Z tohto dôvodu nie sú plánované konkrétne akcie v oblasti humanitárnej pomoci.

Z hľadiska praktickej využiteľnosti prijatých záverov a odporúčaní medzinárodných organizácií v podmienkach SR bola prioritná pozornosť venovaná problematike utečencov, azylantov a otázkam migrácie. Na druhej strane bol položený dôraz na spravodajstvo o aktivitách Medzinárodného výboru Červeného kríža a humanitárnych organizácií v konkrétnych krízových oblastiach (Irak, Afganistan). V kontexte výrazného nárastu počtu žiadateľov o azyl v SR v posledných rokoch, ale tiež z hľadiska budúcej spoločnej azylovej politiky EÚ nadobúda spolupráca SR s Úradom vysokého komisára pre utečencov (UNHCR) stále väčší význam. Spoluprácu s Medzinárodnou organizáciou pre migráciu možno hodnotiť ako efektívnu, pragmatickú a zameranú na riešenie konkrétnych migračných problémov prostredníctvom schválených projektov.

Na základe uznesenia vlády SR boli realizované dve dodávky humanitárnej pomoci pre Irak v spolupráci s Armádou SR a prostredníctvom Svetového potravinového programu OSN (WFP). Humanitárna pomoc bola taktiež poskytnutá zemetraseniami postihnutému Alžírsku. Významným podujatím v roku 2003 bola 28. Medzinárodná konferencia Červeného kríža a Červeného polmesiaca (2.-6.12.2003). SR bola na konferencii zastúpená nielen vládnu delegáciou, ale aj delegáciou Slovenského červeného kríža na čele s čestnou prezidentkou prof. E. Kováčovou. S pozitívnym ohlasom Úradu pre koordináciu humanitárnej pomoci OSN (OCHA) sa stretla ponuka SR poskytnúť humanitárnu pomoc pre Sudán formou dodávky humanitárneho materiálu pre povodňami postihnutú oblasť krajiny, ktorá však zatiaľ nebola realizovaná.

Humanitárna pomoc Slovenskej republiky v roku 2003 bola poskytnutá v celkovej hodnote 32,2 mil. Sk. Na realizácii humanitárnej pomoci sa podieľali Ministerstvo vnútra SR, Ministerstvo zahraničných vecí SR, Ministerstvo pôdohospodárstva SR a Ministerstvo obrany SR.

Dňa 5. júna 2003 bola do Alžíru dopravená zásielka humanitárneho materiálu (lieky, elektrocentrály, poľné postele a deky) v hodnote 6,5 milióna Sk ako pomoc obetiam vlny zemetrasení, ktoré v máji postihli severné pobrežie Alžírsku.

Na prelome júla a augusta bol ženijnou jednotkou MO SR dopravený zdravotnícky materiál pre ľudí postihnutých vojenským konfliktom v provinciách Karbalá a Nadžaf v Iraku. V spolupráci so Svetovým potravinovým programom OSN (WFP) bola tiež Iraku poskytnutá potravinová pomoc vo forme dodávky 250 ton sušeného mlieka zo SR, určená najmä pre najzraniteľnejšie vrstvy obyvateľstva ako rodiny s malými deťmi a dojčiace matky. Celková hodnota humanitárnej pomoci Iraku bola vo výške 25,7 mil. Sk.

V súčasnosti je v spolupráci s Úradom OSN pre koordináciu humanitárnych záležitostí (OCHA), pripravovaná materiálna humanitárna pomoc v hodnote 1,9 mil. Sk pre Sudán, postihnutý povodňami. Uvedená dodávka sa plánuje realizovať na konci roku 2003, resp. začiatkom roku 2004.

5.4. Aktivity v regionálnych zoskupeniach

5.4.1. STREDOEURÓPSKA INICIATÍVA (SEI)

V rámci tohtoročného poľského predsedníctva Stredoeurópskej iniciatívy (SEI) sa pravidelný summit predsedov vlád členských krajín SEI uskutočnil v dňoch 20.-21. novembra 2003 vo Varšave. Plenárne zasadnutie predsedov vlád bolo venované výmene názorov na politickú situáciu v regióne SEI a na určenie úlohy SEI v procese rozširovania EÚ. Predsedovia vlád vyzdvihli dôležitosť procesu rozširovania EÚ, ktorý by mal zostať aj naďalej otvorený. V tejto súvislosti uvítali iniciatívu EK Širšia Európa, zameranú na spoluprácu EÚ s jej susedmi, ktorá má prispieť k posilneniu bezpečnosti, stability, demokracie a ďalšieho rozvoja v celej Európe. Vzhľadom na historické zmeny v súčasnej Európe bude cieľom SEI podpora a asistencia jej členských štátov EÚ novým kandidátskym krajinám v ich prístupových procesoch do euroatlantických štruktúr. Paralelne so summitom predsedov vlád sa uskutočnilo aj 6. Ekonomické fórum SEI a Fórum mládeže.

V roku 2003 sa v Bratislave v dňoch 24.-25.10.2003 uskutočnil prvý projekt SR v Programe SEI pod názvom "Medzinárodný workshop členských krajín SEI pre budovanie a posilňovanie IACS, LPIS, GIS a Platobnej agentúry".

5.4.2. STREDOEURÓPSKA DOHODA O VOĽNOM OBCHODE (CEFTA)

V roku 2003 bolo hlavnou udalosťou septembrové stretnutie predsedov vlád krajín CEFTA v Slovinskom Brde. Stretnutie malo hodnotiaci charakter doterajšej spolupráce a načrtlo možné spôsoby ďalšej spolupráce po vstupe krajín do EÚ. SR a ďalšie vstupujúce krajiny do EÚ prestanú byť zmluvnými stranami tejto dohody dňom ich vstupu do únie.

5.4.3. SVETOVÁ COLNÁ ORGANIZÁCIA (WCO)

V roku 2003 MZV SR participovalo na práci WCO na poli politického posudzovania jednotlivých aktivít SR v tejto organizácii. Priestor na presadzovanie politických záujmov SR v tejto organizácii má MZV SR v práci politického výboru WCO, ktorý zasadá v priebehu roka. Je na mieste vyzdvihnúť veľmi dobrú spoluprácu medzi Colným riaditeľstvom SR a MZV SR pri presadzovaní stanovísk SR v politickom výbore SR.

6. MEDZINÁRODNOPRÁVNA A KONZULÁRNA OBLASŤ

6.1. Medzinárodnoprávna oblasť

V medzinárodnoprávnej oblasti sa MZV SR v rámci svojej pôsobnosti sústredilo na presadzovanie a obhajobu práv a záujmov Slovenskej republiky.

OSN

MZV SR sa v rámci aktivít OSN v roku 2003 aktívne zúčastňovalo práce 6. výboru OSN (právneho). V rámci neho bol zriadený osobitný výbor pre jurisdikčné imunity štátu a jeho majetku, ktorý mal v roku 2003 dve zasadnutia. SR na týchto zasadnutiach presadzovala, aby sa "Články o jurisdikčnej imunite štátu a jeho majetku", spracované Komisiou OSN pre medzinárodné právo, pretransformovali do právne záväznej medzinárodnej zmluvy. SR má záujem na kodifikácii tejto oblasti medzinárodného práva.

V oblasti boja proti organizovanému zločinu MZV SR pripravilo na ústavné prerokovanie ratifikáciu Dohovoru OSN proti nadnárodnému organizovanému zločinu tak, aby ratifikačná listina SR mohla byť u generálneho tajomníka OSN uložená do konca roka 2003. Cieľom dohovoru je zaviesť univerzálnu povinnosť štátov trestne stíhať organizovanie jednotlivcov v zločineckých skupinách a ďalšie špecifické formy nadnárodnej organizovanej trestnej činnosti (najmä obchodovanie s ľuďmi, korupciu, marenie výkonu

spravodlivosti). Dohovor predpokladá tiež účinnú medzinárodnú spoluprácu orgánov podieľajúcich sa na boji proti organizovanému zločinu. Ratifikácia dohovoru je medzinárodnoprávnym záväzkom vyplývajúcim z relevantných rezolúcií Bezpečnostnej rady OSN a tiež záväzkom zo Zmluvy o pristúpení k EÚ.

Medzinárodný trestný súd

S cieľom podporiť medzinárodné spoločenstvo v jeho úsilí dôsledne trestať páchanie najzávažnejších trestných činov - genocídy, zločinov proti ľudskosti, vojnových zločinov a v budúcnosti trestného činu agresie, sa SR aktívne zapájala do procesu zriaďovania stáleho Medzinárodného trestného súdu (ďalej len "MTS") s právomocou vykonávať medzinárodnú trestnú jurisdikciu nad fyzickými osobami za ich spáchanie. V roku 2003 sa delegácia MZV SR zúčastnila dôležitého procesu voľby sudcov MTS na prvom zasadnutí Zhromaždenia štátov, zmluvných strán MTS, neskôr aj voľby prokurátora MTS a zástupcu prokurátora MTS. Kandidátka SR (Ing. Elena Sopková) bola zvolená do Výboru pre rozpočet a financie (pomocný orgán Zhromaždenia).

Prístupový proces k EÚ

MZV SR (na základe uznesenia vlády SR č.412/2003) prebralo od júna 2003 koordinačnú úlohu vo veci zosúladovania medzinárodných zmlúv s právom ES/EÚ. V roku 2003 sa tento proces zintenzívnil, keďže mnohé zmluvy je potrebné zosúladiť do termínu vstupu SR do EÚ, t.j. do 1.5.2004. V spolupráci s gestormi medzinárodných zmlúv prebieha najmä identifikácia dvojstranných medzinárodných zmlúv uzavretých s tretími štátmi (nečlenmi EÚ), ktoré bude potrebné zmeniť, resp. ktorých platnosť bude potrebné ukončiť v súvislosti so záväzkami zo Zmluvy o pristúpení k EÚ. V tejto súvislosti MZV SR spolupôsobí pri ústavnom prerokovaní týchto zmien, resp. ukončení platnosti príslušnými gestormi zmlúv a vykonáva potrebné právne úkony vo vzťahu k dotknutým tretím štátom. V druhej polovici roku 2003 boli tretím štátom navrhnuté zmeny zmlúv týkajúcich sa najmä obchodnej a hospodárskej spolupráce, vzájomnej ochrany a podpory investícií, pripravujú sa zmeny zmlúv o spolupráci colných orgánov a ďalšie, ukončuje sa platnosť zmlúv o voľnom obchode a niektorých zmlúv v oblasti veterinárnej a fytosanitárnej spolupráce. V súvislosti so vstupom do EÚ je potrebné tiež zabezpečiť, aby sa SR stala čo najskôr zmluvnou stranou určených medzinárodných zmlúv, ktoré tvoria spoločný právny základ Európskeho spoločenstva a jeho členských štátov. Aj v tejto oblasti MZV SR aktívne spolupôsobí. MZV SR sa aktívne zúčastňuje zasadnutí niektorých pracovných skupín Rady EÚ z oblasti spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politiky (COJUR, COMAR, COTER) a tiež pracovnej skupiny Rady EÚ pre Európsky súdny dvor.

Revízia zmluvnej základne po sukcesii SR do zmlúv bývalého Československa

Potreba zosúladovania medzinárodných zmlúv s právom ES/EÚ podstatne ovplyvnila aj dlhodobý prebiehajúci proces revízie zmluvnej základne s jednotlivými štátmi sveta po sukcesii Slovenskej republiky do zmlúv bývalej ČSFR v roku 1993, ktorá tým získala novú dimenziu. Cieľom revízie zmluvnej základne s príslušným štátom je potvrdiť platnosť aktuálnych medzinárodných zmlúv a skončiť platnosť tých zmlúv, ktoré sa nevykonávajú, sú prekonané, resp. sú v rozpore s právom ES/EÚ. Proces posudzovania zmluvnej základne sa tak rozširuje aj na medzinárodné zmluvy, ktoré boli uzavreté už priamo Slovenskou republikou po 1.1.1993. MZV SR v rámci revízie ukončuje platnosť medzinárodných politických zmlúv uzavretých bývalým Československom v rokoch 1960-1989 so štátmi niekdajšej socialistickej sústavy.

Vstup do NATO

Spoločnou úlohou zodpovedných rezortov v tejto oblasti je zabezpečiť, aby sa SR stala po svojom vstupe do NATO zmluvnou stranou všetkých medzinárodných zmlúv, ktoré tvoria tzv. “právne acquis” Aliancie. MZV SR v tejto súvislosti v roku 2003 pripravilo na ústavné prerokovanie návrh dvoch tzv. statusových medzinárodných zmlúv, ktorých stranami sú všetky členské štáty NATO. Ide o tzv. Ottawskú dohodu, ktorej cieľom je zabezpečiť potrebné výsady a imunity pre NATO, pre predstaviteľov členských štátov v NATO, pre medzinárodný personál NATO a pre expertov zúčastňujúcich sa misií pre NATO a Bruselskú dohodu, ktorej cieľom je zabezpečiť potrebné výsady a imunity pre misie a predstaviteľov tretích (nečlenských) štátov pri NATO. Podpis dohôd bude možný až po vstupe SR do NATO.

Všeobecne k uzavieraniu medzinárodných zmlúv

Od 1. januára 2003 do 1. decembra 2003 SR uzavrela 40 dvojstranných zmlúv (originály uložené v archíve MZV SR), z toho 7 prezidentských, 26 vládnych a 7 rezortných zmlúv) a 12 mnohostranných dohovorov. SR od svojho vzniku dňa 1.1.1993 podpísala do 1.12.2003 asi 930 dvojstranných medzinárodných zmlúv a stala sa stranou asi 216 mnohostranných medzinárodných zmlúv.

Implementácia rozsudku MSD vo veci SVD Gabčíkovo-Nagymaros

V rámci implementácie rozsudku Medzinárodného súdneho dvora v spore o Sústavu vodných diel Gabčíkovo-Nagymaros sa v roku 2003 rokovania vládnych delegácií SR a MR, pracovnej skupiny pre právne otázky ani vodohospodársko-technickej pracovnej skupiny nekonali. Takýto stav trvá už od apríla 2002. Maďarská strana po voľbách v apríli 2002, až do konca roka 2003 nevymenovala vládneho splnomocnenca na rokovania so SR, ani splnomocnenca MR v konaní pred MSD v Haagu. Výsledky práce skupiny pre monitoring Dunaja za rok 2003 podľa platnej Dohody medzi vládou SR a vládou MR o dočasných technických opatreniach a prietokoch do Dunaja a Mošonského ramena Dunaja z 19. apríla 1995 boli medzi SR a MR záverečne odsúhlasené, podpísané a prezentované v novembri 2003, spolu s publikáciou.

6.2. Konzulárna oblasť

6.2.1. PRIORITY V KONZULÁRNEJ OBLASTI

Plnenie úloh zahraničnej politiky v roku 2003 sledovalo prioritne zosúladovanie vízovej praxe SR s vízovou praxou štátov EÚ v zmysle nariadenia R ES číslo 539/2001, ďalšie rozširovanie kariérnej a honorárnej konzulárnej siete konzulárnej siete. V roku 2003 bol etablovaný GK New York a 11 honorárnych konzulátov v Antverpách (Belgické kráľovstvo), v Medžugorí (BaH), v Lipsku (NSR), v Teerijärvi (Fínska republika), v Göteborgu (Švédske kráľovstvo), v Conacry (Guinea), v Mapute (Mozambik), v Dakare (Senegal), v Indianopolise (USA), v Montevideu (Uruguay) a v Kišiňove (Moldavsko), tvorbu on-line systému na vydávanie víz. Do konca roka 2003 bude týmto spôsobom napojených 64 konzulárnych oddelení a GK SR z existujúcich 68 úradov, pokračovanie negociačného procesu readmisných a bezvízových dohôd s niektorými štátmi, pokračovanie spolupráce konzulárnych odborov krajín V4.

6.2.2. BILATERÁLNE VZŤAHY V OBLASTI KONZULÁRNEJ PRAXE

V súvislosti s prístupovým procesom k EÚ zosúladila SR v plnom rozsahu svoju vízovú politiku s vízovou politikou EÚ. V súlade s Nariadením Rady EÚ číslo 539/2001 uvádzajúcim zoznam tretích krajín, ktorých štátni príslušníci musia mať víza pri prekračovaní vonkajších hraníc a krajín, ktorých štátni príslušníci sú oslobodení od tejto povinnosti, bola (v prípadoch kde uzavretiu bezvízovej dohody bránila nečinnosť druhého štátu, resp. nastali iné dôvody, ktoré bránili uzavretiu dohody alebo druhý štát jednostranne zrušil vízovú povinnosť pre slovenských štátnych občanov) jednostranne zrušená vízová povinnosť pre štátnych občanov Andorrského kniežatstva, Bruneja Darussalamu, Guatemalskej republiky Hondurasu, Nikaragujskej republiky,

Panamskej republiky, Republiky Salvádor, Singapúrskej republiky, Spojených štátov mexických, Uruguajskej východnej republiky, Venezuelskej bolívarovskej republiky a Spojeným štátom americkým.

Stav personálneho obsadenia v konzulárnej oblasti

Stav personálneho obsadenia v konzulárnej oblasti možno označiť za uspokojivý. Za ostatné obdobie rokov 2002 a 2003 však konzulárna agenda zaznamenala pozoruhodný nárast v súvislosti s úlohami vyplývajúcimi z tzv. "euroagendy" a jej implementácie. V súvislosti s plánovaným prístupom k "Schengenu" sa zvýšilo za obdobie roka 2003 plnenie úloh súvisiacich s počítačovým spracovaním víz, zavedením on-line systému ako i zabezpečovanie konzultačnej činnosti medzi ZÚ SR MZV SR a MV SR. Keďže agenda bude mať z tohto pohľadu naďalej stúpajúci trend, budú za nezmenenej potreby plnenia štandardných konzulárnych funkcií a úloh, kvantitatívne a kvalitatívne nároky na personálny stav konzulárnej služby neustále narastať.

Vzťahy a spolupráca v oblasti konzulárnej praxe

Mimoriadny význam aj v roku 2003 mala pre SR spolupráca v stredoeurópskom priestore, a to predovšetkým so susednými krajinami jednak z pohľadu integračných záujmov ako aj z pohľadu snahy o vybudovanie stabilného a bezpečného priestoru. Aj v roku 2003 pokračovala dobrá spolupráca v konzulárnej oblasti **s krajinami V4**. Kontakty medzi konzulárnym odborom MZV SR a zastupiteľskými úradmi krajín V4 ako aj medzi našimi diplomatmi a úradmi prijímajúceho štátu boli intenzívne. Ich potreba a prospešnosť vychádzala najmä zo skutočnosti, že sa jedná o štáty susediace so SR a súčasne o štáty, ktoré sa budúci rok stanú spolu so SR členmi EÚ. Prioritne bola sledovaná problematika zosúladzovania legislatívy v azylovej a vízovej oblasti, zabezpečovania ochrany vonkajších hraníc EÚ ale aj ďalšie otázky vyplývajúce z teritoriálnej blízkosti štátov V 4 a z nastávajúceho členstva v EÚ. Uvedené vzťahy môžeme charakterizovať ako bezproblémové.

Medzirezortné vzťahy možno označiť za veľmi dobré a prospešne fungujúce. Kooperácia v rámci konzulárnej agendy prebieha predovšetkým s MV SR, pri uzatváraní bezvízových a readmisných dohôd ako aj pri vybavovaní matričných vecí a štátoobčianskej agendy. Významnú súčinnosť poskytuje v rámci konzulárnej agendy Úrad hraničnej a cudzineckej polície P PZ SR. V rámci ďalších druhov agend spolupracuje MZV SR a útvary konzulárnej služby v zahraničí s Ministerstvom spravodlivosti SR a Centrom pre medzinárodno-právnu ochranu detí a mládeže.

V rámci vzťahov s **Českou republikou** rezonovala za sledované obdobie predovšetkým problematika migrácie a usadzovania rómskych komunít zo SR na území ČR. V spolupráci s MZV ČR sa podarilo v čase tesne pred vojenskými operáciami v Iraku zabezpečiť návrat skupiny občanov SR (celkom 19 osôb). Počet žiadateľov zo SR o azyl v ČR a jeho nárast, od roku 2000, mal zatiaľ, od roku 2002 do augusta 2003 neustále stúpajúci trend. Rok 2003 je doterajším počtom žiadateľov SR 1090 (údaj za I.-X./03) varujúci a SR je v kontexte celkového počtu žiadateľov o azyl v ČR stále v skupine prvých troch krajín, medzi RF a Ukrajinou. Ďalšími krajinami sú Čína a Vietnam. Žiadatelia o azyl pochádzajú prevažne z východného Slovenska. Ako dôvod žiadostí uvádzajú zlé ekonomické podmienky a diskrimináciu. Z relácií ZÚ SR Praha vyplýva, že ide o občanov z košického a prešovského kraja a s najväčšou pravdepodobnosťou ide o azylantov z ekonomických, špekulatívnych dôvodov. Zistilo sa totiž, že títo poberajú podporu v nezamestnanosti a ostatné sociálne dávky v mieste bydliska, ako i finančné príspevky poskytované českou vládou azylantom. Doposiaľ nebol ani jednému žiadateľovi zo SR udelený azyl v ČR. Z doposiaľ uskutočnených bilaterálnych rokovaní na rôznych úrovniach bolo ustálené, že zvýšený počet žiadateľov SR o azyl v ČR nie je až takým významným problémom, ktorý by zaťažoval česko-slovenské vzťahy, avšak vzhľadom na negatívny trend vo vývoji tejto problematiky je potrebné mu venovať zvýšenú pozornosť. Podľa údajov MV ČR z celkového počtu občanov SR, ktorí žiadajú vo svete azyl, žiada až 40 % o azyl v ČR. Spravidla ide o spontánne migračné pohyby, pričom MV ČR zatiaľ nedisponuje poznatkami, že ide o organizovaný pohyb. Podľa zistení MV ČR sa na migrácii slovenských Rómov do ČR z 30% podieľa úžera, ďalej si slovenskí Rómovia pri podávaní žiadostí o azyl sťažujú na reštrikcie v sociálnych dávkach a na nedostatočnú zdravotnícku starostlivosť.

Ďalšou témou, ktorá za obdobie roka 2003 rezonovala bola úprava, resp. liberalizácia súčasného vízového režimu s **Ukrajinou**. V kontexte harmonizácie vízovej politiky bol v roku 2000 v rámci predvstupovej stratégie zavedený s Ukrajinou vízový režim. O jeho liberalizáciu prejavila záujem ukrajinská strana počas stretnutia prezidenta SR Rudolfa Schustera s prezidentom Ukrajiny Leonidom Kučmom v Tatranskej Javorine 9. marca 2003. Existujúca právna úprava vízového režimu medzi SR a Ukrajinou v zásade vyhovuje potrebám slovenskej strany a nie je v rozpore s požiadavkami európskeho acquis, najmä vo vzťahu k Nariadeniu Rady (ES) č.2414/2001 zo 7. decembra 2001. Na zavedenie vízovej povinnosti voči občanom Ukrajiny reagovala ukrajinská strana rozhodnutím o vypovedaní Dohody medzi vládou SR a vládou Ukrajiny o odovzdávaní a prijímaní osôb cez spoločné štátne hranice, podpísanej 14.10.1993. Mechanizmus vypovedania readmisnej dohody však nebol z ukrajinskej strany spustený a dohoda ostala v platnosti. Zavedenie vízového režimu voči Ukrajine postihlo najmä občanov, ktorí využívali relatívne voľný prechod cez ukrajinsko-slovenskú hranicu na kriminálne aktivity, čierny obchod

a vykonávanie neoprávneného podnikania alebo zárobkovej činnosti. Obojstranne výhodné obchodné vzťahy medzi oboma štátmi priamo neovplyvňuje forma vízového režimu. V oblasti aktívneho cestovného ruchu došlo bezprostredne po zavedení vízovej povinnosti pre občanov Ukrajiny k poklesu návštevnosti slovenských turistických stredísk. Liberalizácia vízového režimu s Ukrajinou, resp. posudzovanie opcie zavedenia asymetrického vízového modelu je v súčasnom období predmetom posudzovania možností a hľadania optima v kontexte záväzkov SR ako pristupujúcej krajiny k EÚ a praktických dopadov navrhovaného riešenia.

Ďalšou reláciou, ktorá mala eminentný záujem na liberalizácii existujúceho vízového režimu bola v závere roka 2003 aj **Srbsko a Čierna Hora**. Asymetrický vízový model so Srbskom a Čiernou Horou je so všetkými jeho aspektmi predmetom posudzovania a hľadania možných riešení a postupov.

Pozitívom v danom vývine vízového režimu vo vzťahu k **Veľkej Británii** bolo počiatočné zrušenie tranzitných víz pre občanov SR ku dňu 16.10.2003 a následné **zrušenie vízovej praxe voči SR zo strany Veľkej Británie** od 18.12.2003 a Írska od 22.12.2003.

V roku 2003 pokračovalo v intenciách uznesenia vlády SR č. 740 z 3. júla 2002 o stave a rozvoji siete ZÚ SR v zahraničí, rozširovanie kariérnej konzulárnej siete SR. Od 15.9.2003 začal svoju činnosť Generálny konzulát SR v New Yorku. Oficiálne otvorenie GK New York sa uskutočnilo 18. 12. 2003 za účasti ministra zahraničných vecí SR. Vzhľadom na skutočnosť, že z uznesenia vlády SR č. 501 z 18. júna 2003, týkajúceho sa stavu a rozvoja siete ZÚ SR, vyplýva povinnosť do 31. augusta 2004 zabezpečiť otvorenie Generálneho konzulátu SR v Los Angeles boli ZÚ Washington a ústredím uskutočnené prípravné kroky smerujúce k splneniu uloženej úlohy. V rámci rozširovania siete konzulárnych úradov vedených honorárnymi konzulmi pokračovalo budovanie siete týchto konzulátov SR. Bolo zriadených celkove 11 konzulátov. SR má tak vybudovanú sieť honorárnych konzulátov pozostávajúcu zo 116 konzulárnych úradov tohto druhu. V dňoch 29.-30.10. 2003 sa v Bratislave uskutočnila v poradí už 4. porada honorárnych konzulov SR. Na porade sa z počtu 116 zúčastnilo 56 honorárnych konzulov. Ku koncu roka 2003 pôsobilo v SR 26 konzulárnych úradov vedených honorárnymi konzulárnymi úradníkmi. V priebehu roka 2003 došlo rozhodnutím ministra ZV SR k zrušeniu Honorárneho konzulátu Republiky Burkina Faso.

6.2.3. READMISNÉ A BEZVÍZOVÉ DOHODY

V hodnotenom období boli uzavreté Dohoda medzi vládou SR a vládou Brazílskej federatívnej republiky o čiastočnom zrušení vízovej povinnosti

a Dohoda medzi vládou SR a vládou Osobitnej administratívnej oblasti Macao Čínskej ľudovej republiky o zrušení vízovej povinnosti

V hodnotenom období bol výmenou nôt potvrdený vzájomný bezvízový režim s Andorrským kniežatstvom, Nikaragujskou republikou a Guatemalskou republikou, bola jednostranne zrušená vízová povinnosť so Singapurskou republikou, Spojenými štátmi mexickými, Uruguajskou východnou republikou, Venezuelskou bolívarovskou republikou, Bolívijskou republikou, Kostarickou republikou, Honduraskou republikou, Panamskou republikou, Republikou Salvádor, Brunejom a Darussalamom

Dohoda medzi vládou SR a vládou Paraguajskej republiky o zrušení vízovej povinnosti bola schválená vládou a je pripravená na podpis.

V súvislosti s prístupovým procesom SR do EÚ a z toho vyplývajúcou harmonizáciou vízovej politiky boli vypovedané bezvízové dohody s Kubánskou republikou, Seychelskou republikou a Juhoafrickou republikou. V roku 2003 začala taktiež prvá etapa vybavovania konzulárnych pracovísk slovenských ZÚ niektorými technickými zariadeniami umožňujúcimi kontrolu pravosti cestovných dokladov (elektronický katalóg cestovných dokladov a prístroje na odhaľovanie falzifikátov dokladov a bankoviek). SR iniciovala uzatvorenie nových readmisných dohôd so Slovinskom, Chorvátskou republikou a Rumunskom.

6.2.4. ZAHRANIČNÍ SLOVÁCI

Konanie o priznávaní postavenia zahraničného Slováka zabezpečovalo MZV SR v sledovanom období prostredníctvom svojho útvaru, Strediska pre štatút zahraničného Slováka. V hodnotenom období boli splnené všetky plánované úlohy a pri výkone činností spojených s procesom priznávania postavenia zahraničného Slováka v roku 2003 neboli zaznamenané väčšie problémy. V súvislosti s touto agendou vznikali problémy najmä v dôsledku aplikácie § 17 ods. 2 zákona č. 48/2002 Z. z. o pobyte cudzincov a obmedzenie držiteľov postavenia zahraničného Slováka v ich právach pri vstupe a pobyte na území SR. Osoby s priznaným štatútom zahraničného Slováka sú kvalifikované ako cudzinci, u ktorých sa povolenie na prechodný pobyt nevyžaduje. Tým bola vytvorená prekážka pre uplatnenie všetkých práv viažúcich sa na inštitút "povolenia k prechodnému pobytu". V období roku 2003 (od 1.1. do 20.11.2003) prijalo a evidovalo MZV SR celkom 541 žiadostí od žiadateľov zo 17 štátov. V roku 2003 zaznamenalo MZV SR oproti roku 2002 iba nepatrný pokles absolútneho počtu žiadostí. Trend pomalého poklesu záujmu krajanov o postavenie zahraničného Slováka bol v uplynulom roku podmienený nielen dlhodobou pôsobiacimi faktormi systémovej povahy (zrušenie niektorých výhod obsiahnutých v zákone 70/1997 Z. z., resp. obmedzenie podmienok ich uplatnenia, absencia krízových a vojnových konfliktov v krajinách pobytu), ale

aj nejasnosťou perspektívy platnosti zákona 70/1997 Z.z. o zahraničných Slovákoch a ním garantovaného právneho štatútu. Výrazne retardujúco na vývoj záujmu krajanov o získanie štatútu pôsobilo najmä spochybňovanie účelnosti zákona č. 70/1997 Z. z. ako osobitnej právnej normy, zaznievajúce v kontexte diskusie okolo zákona o Maďaroch v susedných krajinách a tiež nekoordinované šírenie informácií o osude doteraz platného zákona, prenikajúcich z prostredia medzirezortnej komisie vytvorenej vládou SR na prípravu novely zákona o zahraničných Slovákoch. Naopak, akcelerujúcim činiteľom záujmu sa stal blížiaci sa termín vstupu SR do EÚ, podnecujúci najmä záujem Slovákov a ich potomkov z tzv. tretích krajín (napr. Juhoslávia, štáty bývalého ZSSR a tiež južnej Ameriky - Argentína, Chile, Peru). Z teritoriálneho hľadiska najväčší záujem o PZS, tak ako doteraz prejavovali najmä príslušníci autochtónnych slovenských menšín zo Srbska a Čiernej Hory - 192 žiadostí, z Ukrajiny - 110 žiadostí a z Rumunska - 107 žiadostí. Z ostatných štátov: z Rakúska - 25, NSR - 22 a z USA - 11 žiadostí. Extrémne nízky záujem k počtu osôb slovenskej národnosti naďalej pretrvával aj tento rok z Maďarska (7 žiadostí - celkovo za r. 1997-2003 - 71 žiadostí na cca 110 000 osôb).

6.3. Ľudské práva a práva osôb patriacich k národnostným menšinám

Slovensko sa v roku 2003 aktívne zapájalo do medzinárodných aktivít pri presadzovaní a dodržiavaní ľudských práv a práv osôb patriacich k národnostným menšinám. Predovšetkým v oblasti multilaterálnych vzťahov sme sa zaradili medzi krajiny, ktorých cieľom je prezentovať a snažiť sa o demokratizáciu a dodržiavanie ľudských práv vo všetkých krajinách medzinárodného spoločenstva. Naša krajina je na pôde Valného zhromaždenia OSN a najvýznamnejšieho ľudsko-právneho orgánu OSN, ktorým je Komisia OSN pre ľudské práva, stálym kosponzorom (podporovateľom) rezolúcií OSN o dodržiavaní ľudských práv vo viacerých krajinách sveta. Slovensko je zmluvnou stranou rozhodujúcej väčšiny mnohostranných dohôd OSN a Rady Európy v oblasti ľudských práv. Navyše podľa ústavy našej krajiny majú medzinárodné zmluvy o ľudských právach a základných slobodách prednosť pred zákonmi a ako súčasť vnútroštátneho právneho poriadku sú prameňom priamo aplikovateľného práva. V tomto kontexte podporujeme úsilie medzinárodného spoločenstva o posilnenie a reformu ľudsko-právneho mechanizmu vrátane efektívnejšieho fungovania monitorovacích orgánov systému treaty bodies a hlásime sa k myšlienke dôslednej implementácie ľudskoprávných dokumentov na národnej úrovni.

V systéme OSN

SR si aj v roku 2003 plnila svoje implementačné povinnosti k medzinárodnoprávnym záväzkom v oblasti ľudských práv. V dňoch 17. – 18. júla 2003 obhájila delegácia SR pred príslušným výborom OSN v Ženeve druhú periodickú správu SR k Medzinárodnému paktu o občianskych a politických právach (ICCPR), ktorá bola predložená Výboru OSN pre ľudské práva 30. júla 2002. Správa obsahovala komplexnú informáciu o pokroku dosiahnutom v oblasti uplatňovania tohoto ľudsko-právneho dokumentu na Slovensku za obdobie posledných štyroch rokov.

Dňa 23. októbra 2003 bola Výboru OSN na odstránenie rasovej diskriminácie (CERD) postúpená štvrtá a piata periodická správa SR k Medzinárodnému dohovoru o odstránení všetkých foriem rasovej diskriminácie.

V rámci systému Rady Európy

V súvislosti s monitorovacím mechanizmom RE v oblasti dodržiavania ľudských práv navštívila v apríli 2003 Slovenskú republiku delegácia Európskej komisie proti rasizmu a intolerancii (ECRI). Návrh správy ECRI bol predložený na plenárnom zasadnutí PZ RE začiatkom decembra 2003 a monitorovacia správa o Slovensku k otázke rasovej diskriminácie a iným formám intolerance bude oficiálne publikovaná začiatkom roku 2004.

SR podporovala proces rozširovania RE a v tejto súvislosti privítala prijatia Srbska a Čiernej hory do Rady Európy, ktoré sa uskutočnilo počas plenárneho zasadnutia Parlamentného zhromaždenia Rady Európy v apríli 2003.

V dňoch 5.- 6. novembra 2003 sa v moldavskom Kišineve uskutočnilo 113. zasadanie Výboru ministrov Rady Európy, na ktorom mala Slovenská republika svoje zastúpenie.

V súvislosti s tým, že od 1. 1. 2002 nadobudla pre SR platnosť Európska charta regionálnych alebo menšinových jazykov, predložila SR generálnemu tajomníkovi RE v decembri 2003 správu o implementácii charty v SR.

SR sa v roku 2003 podieľala na diskusii o problematike vytvorenia pan-európskeho konzultačného fóra pre Rómov na pôde Rady Európy. Prostredníctvom SM SR sa zúčastňovala aktivít pracovnej skupiny GT-ROMS, ktorá bola vytvorená s cieľom preskúmať možnosť a podmienky vzniku takéhoto fóra.

V rámci OBSE

Dňa 2. decembra 2003 prijala Ministerská rada OBSE na svojom zasadnutí v Maastrichte “Akčný plán na zlepšenie situácie Rómov a Sintov” a “Akčný plán boja proti obchodnovaniu s ľudskými bytosťami”. Na ich príprave SR aktívne participovala.

7. INFORMAČNÁ ČINNOSŤ A PREZENTÁCIA ZAHRANIČNO-POLITICKÝCH AKTIVÍT SR

V rámci informačnej a propagačnej činnosti pokračovalo MZV SR v systematickej a efektívnej prezentácii všetkých zahraničnopolitických krokov MZV SR. Mimoriadny dôraz, v tejto oblasti, bol kladený predovšetkým na informovanosť o dosiahnutých výsledkoch SR v procese integrácie do NATO a EÚ. MZV úzko spolupracovalo s príslušnými rezortmi pri realizácii externej integračnej komunikačnej stratégie s cieľom zvýšiť v členských krajinách EÚ informovanosť o SR. Príslušné odbory MZV SR zabezpečujú vykonávanie zákona č. 211/2000 Z.z. o slobodnom prístupe k informáciám v podmienkach MZV SR. Počet žiadostí o informácie sa za posledné roky ustálil a predstavuje cca 1500 žiadostí ročne, ktoré sú vybavované v zmysle zákona. V roku 2003 boli sprevádzkované domovské stránky ZÚ SR v zahraničí, čím bola splnená úloha uloženú v Zameraní zahraničnej politiky SR na rok 2003. K prezentácii zahraničnopolitických aktivít MZV SR úspešne využíva vlastnú domovskú stránku na Internete, ktorá je pravidelne aktualizovaná.

8. BUDOVANIE DIPLOMATICKÉHO ZBORU A PERSONÁLNA POLITIKA

V hodnotenom období boli základom pre personálnu politiku a budovanie diplomatickej služby priority zahraničnej politiky SR, a to vstup do NATO a do EÚ. SR má v súčasnosti v zahraničí 59 veľvyslanectiev, 8 misií a stálych misií, 8 generálnych konzulátov a 8 slovenských inštitútov pri ZÚ SR. Dva zastupiteľské úrady, ZÚ SR v Lime a ZÚ SR v Harare, ukončili svoju činnosť k 30. júnu 2003.

V roku 2003 pokračoval proces dobudovávania personálneho obsadenia ministerstva a zastupiteľských úradov, ktoré boli posilnené o odborníkov na problematiku európskej integrácie. V súlade s uznesením vlády SR č. 458 /2003 a č. 947/2003 bolo pre rok 2003 rezortu MZV SR vyčlenených 21 novosystemizovaných miest (18 štátnozamestnaneckých a 3 miesta vo verejnej službe). Z týchto zamestnancov bolo 18 vyslaných do zahraničia a o 3 zamestnancov bolo posilnené ústredie.

V priebehu roka 2003 ukončilo výkon funkcie vedúcich diplomatických misií SR 13 veľvyslancov, 2 generálni konzuli a jeden chargé d'affaires a.i.. Na uvoľnené miesta bolo vyslaných 7 veľvyslancov, 2 generálni konzuli a jeden chargé d'affaires a.i. V tejto súvislosti treba konštatovať, že k 31. decembru

2003 vedie diplomatické misie SR v zahraničí
generálnych konzulov a 10 chargé d'affaires.

57 veľvyslancov, 7

Počet zamestnancov MZV SR - ústredie 492 z toho 380 v štátnej službe a 112 vo verejnej službe, riadiaci: 102. **Zahraničie - 703,5** z toho 399 v štátnej službe a 304,5 vo verejnej službe, riadiaci: 83. **Spolu: 1 195,5**, z toho 779 v štátnej službe a 416,5 vo verejnej službe riadiaci pracovníci: 185. Kvalifikačná štruktúra sa štatisticky nesleduje. Vekový priemer v ústredí je 39 rokov. Počet zamestnancov, ktorí boli prijatí do štátnej služby a ktorí uzavreli pracovný pomer vo verejnej službe: **53**. Počet zamestnancov, ktorí ukončili služobný pomer a pracovný pomer: **36**.

MZV SR najčastejšie spolupracovalo s Úradom pre štátnu službu, s Ministerstvom financií SR a s Ministerstvom práce, sociálnych vecí a rodiny SR. Ministerstvo zahraničných vecí SR (osobný úrad a legislatívny odbor) spolupracuje s vyššie uvedenými ústrednými orgánmi pri legislatívnych zmenách pracovnoprávných predpisov. Ide hlavne o Zákonník práce, zákon o štátnej službe a zákon o verejnej službe. MZV SR informuje a rokuje s Úradom pre štátnu službu (gestor zákona o štátnej službe) a s Ministerstvom práce sociálnych vecí a rodiny SR (gestor zákona o verejnej službe a Zákonníka práce) o špecifikách, ktoré sú potrebné do týchto zákonov zapracovať. V novele zákona o štátnej službe, ktorá nadobudla účinnosť od 1.1.2004, rezort zahraničné veci "presadil" zásadné špecifiká činnosti "zahraničnej služby". S Ministerstvom financií SR rokuje a spolupracuje pri tvorbe systemizácie na príslušný rozpočtový rok a rozpočtu v oblasti plátov a povinných odvodov do poisťovní (zdravotné poisťovne, sociálna poisťovňa, Národný úrad práce).

Na činnosť počas roka 2003 mali výrazný vplyv legislatívne normy v oblasti pracovnoprávných predpisov. Hlavne zákon o štátnej službe v súčasnej podobe nevyhovuje pre náš rezort. Počas celého roka 2003 nepriaznivo ovplyvňoval činnosť všetkých riadiacich útvarov. Problém vznikal hlavne pri pohybe štátnych zamestnancov z ústredia do zahraničia a opačne (obsadzovanie miest predstavených, ale aj ostatných pracovných pozícií). Vzhľadom na to, že náš rezort nemal schválený osobitný zákon o zahraničnej službe, bolo snahou MZV SR v roku 2003 vyriešiť problémové oblasti zahraničnej služby v personálnej a mzdovej oblasti hlavne v novele zákona o štátnej službe. Nami navrhované zásadné zmeny v novele zákona o štátnej službe boli akceptované. Novela zákona o štátnej službe zásadne zmení systém odmeňovania (bude stanovená jedna platová tarifa). Pre zamestnancov zahraničnej služby sa v dôsledku zmeny zákona o daniach z príjmov zmenil pomer platu s účinnosťou od 1.1.2004 zo 43% v inej ako slovenskej mene a z 57% v slovenskej mene, na 60% v inej ako slovenskej mene a na 40% v slovenskej mene.

Po pozitívnych skúsenostiach z praxe stále rovnako platí, že v rôznych činnostiach nášho rezortu je potrebná úzka spolupráca všetkých riadiacich útvarov pri legislatívnych zmenách pracovnoprávných predpisov a ostatných predpisov týkajúcich sa zahraničnej služby. Pre rok 2004 sa pripravuje zásadná zmena systému poskytovania náhrad liečebných výdavkov zamestnancov zahraničnej služby a ich rodinných príslušníkov. Cieľom legislatívneho zámeru nášho rezortu je novelou zákona o cestovných náhradách stanoviť možnosť uzatvorenia poistenia liečebných nákladov pre zamestnancov zahraničnej služby a ich rodinných príslušníkov tak, aby mali rovnaké práva v oblasti zdravotnej starostlivosti ako ostatní občania Slovenskej republiky (v súčasnosti sú postavení na úroveň turistu, čo považujeme za neúnosné). V súvislosti s uvedeným sa navrhuje upraviť zákon o sociálnom poistení, v ktorom by sme chceli dosiahnuť pre zamestnancov zahraničnej služby taký vymeriavací základ na povinné odvody do sociálnej poisťovne, aby tento nemal vplyv na určenie výšky dôchodku (podľa súčasnej platnej právnej úpravy sa dôchodok stanovuje len z korunovej časti platu). Máme za to, že vyššie navrhovanými zmenami v právnych predpisoch sa "napraví" nerovnosť v oblasti poskytovania liečebných výdavkov a určovania výšky dôchodkov pre zamestnancov zahraničnej služby, ktoré v súčasnosti chápeme ako diskriminačné. V záujme ďalšej stabilizácie a profesionalizácie slovenskej zahraničnej služby MZV SR v oblasti personálnej politiky venuje zvýšenú pozornosť aj problematike kontinuálneho zvyšovania kvalifikačnej úrovne svojich zamestnancov. Nadväzuje tak na zákon č. 312/2002 Z.z. o štátnej službe a o zmene a doplnení niektorých zákonov a zákon č. 313/2002 Z.z. o verejnej službe v znení ďalších zákonov, ktoré nadobudli účinnosť 1. apríla 2002. Oba uvedené zákony nielenže podstatným spôsobom modifikovali postavenie zamestnancov ministerstva, ale zaviedli do praxe novú koncepciu prípravy, ďalšieho odborného vzdelávania a personálneho rozvoja diplomatického a administratívno-technického personálu rezortu. Nová koncepcia predstavuje komplexný systém celoživotného vzdelávania zamestnancov ministerstva, prakticky od ich nástupu na ministerstvo cez jednotlivé stupne ich profesionálnej dráhy až po vzdelávanie riadiacich zamestnancov. MZV SR v tejto súvislosti organizuje pre zamestnancov ministerstva interné a externé vzdelávacie aktivity podľa aktuálnych potrieb rezortu.

Vzdelávacie semináre v SR

V roku 2003 (k 18.11.2003) MZV SR zabezpečilo účasť približne 250 zamestnancov na cca 50 odborných seminároch organizovanými externými vzdelávacími agentúrami v oblasti mzdovej a finančnej problematiky, v oblasti novelizácie zákona o štátnej službe a o verejnej službe, v problematike európskej integrácie a európskeho práva, v oblasti ochrany osobných údajov či

zavedenie modelu CAF 2002 v ústredných orgánoch štátnej správy, zameraného na systematické zvyšovanie kvality výkonu štátnej správy. K uvedeným vzdelávacím aktivitám je potrebné doplniť aj odborné kurzy pre komisie pre vykonanie skúšok štátnych zamestnancov v štátnej službe. Pre potreby zamestnancov MZV SR zabezpečil prednášku externého lektora Policajnej akadémie v Bratislave J. Zábojníka na tému Medzinárodný terorizmus a boj proti nemu. Do konca kalendárneho roka 2003 bol zorganizovaný pre vybraných zamestnancov ministerstva odborný kurz z teoretickej a praktickej prípravy zameranej na získanie základných vedomostí a zručností poskytovania prvej pomoci. Výška nákladov vynaložených na vzdelávanie zamestnancov MZV SR v roku 2003 predstavovala **cca 270.000 Sk**. Náležitá pozornosť sa venuje najmä vzdelávaniu a rozširovaniu vedomostí súvisiacich s európskou integráciou. Dôkazom toho je i skutočnosť, že v rámci vzdelávacích seminárov MZV SR uhradilo účastnícke poplatky 7 štátnym zamestnancom na 1- ročné postgraduálne štúdium na Fakulte manažmentu v Bratislave v rozsahu 84.000,- Sk a 2 štátnym zamestnancom na špecializovaný 3 - mesačný seminár na Akadémii Istropolitana – NOVA v rozsahu 40.000,- Sk. Obidva študijné programy sú zamerané len na euroagendu a prehĺbenie vedomostí a znalostí z budúceho členstva SR v EÚ.

Študijné pobyty v zahraničí

V roku 2003 (k 18.11.2003) sa 64 zamestnancov MZV SR zúčastnilo zahraničných študijných pobytov na diplomatických akadémiách, inštitútoch medzinárodných vzťahov a podobných vzdelávacích inštitúciách ministerstiev zahraničných vecí v európskych i mimoeurópskych krajinách, resp. sa zúčastnili na seminároch, kurzoch, výcvikových programoch, stážach, konferenciách a pod. V rámci týchto aktivít sa realizovalo 33 krátkodobých (do 1 mesiaca) študijných pobytov (50 zamestnancov), 7 strednodobých (do 3 mesiacov) študijných pobytov (9 zamestnancov) a 4 dlhodobé (nad 3 mesiace) študijné pobyty (5 zamestnanci), ktorých vzdelávacie programy boli zamerané predovšetkým na problematiku európskej integrácie a medzinárodno-ekonomickej spolupráce, otázky spoločnej a obrannej politiky, terorizmus a boj proti terorizmu, oblasť medzinárodného práva, ako aj na problematiku diplomatickej praxe a výučby cudzích jazykov.

Ako je už uvedené vyššie, osobný úrad využíva ponuku zahraničných vzdelávacích programov z renomovaných vzdelávacích inštitútov, resp. z ústredných orgánov štátnej správy najmä z členských štátov EÚ a NATO. Z týchto inštitúcií možno spomenúť napr. Diplomackú akadémiu Viedeň, Oxfordskú univerzitu, Diplomackú školu v Madride, Stredisko európskych štúdií v Štrasburgu, Holandský inštitút medzinárodných vzťahov Clingedael, Národnú školu verejnej správy ENA v Paríži, Európske stredisko

bezpečnostných štúdií G.C. Marshalla v nemeckom Garmischi, Ženevské stredisko pre bezpečnostnú politiku, Diplomatickú akadémiu pri MZV Ruskej federácie a Moskovskú štátnu univerzitu medzinárodných vzťahov, MZV Belgicka, MZV Indie a ďalšie.

Jazykové vzdelávanie

Osobitnou kapitolou pri zvyšovaní odbornej profesnosti, resp. pri zvyšovaní odbornej kvalifikácie je jazyková príprava zamestnancov ministerstva. Zvyšovaniu jazykovej úrovne zamestnancov MZV SR je venovaná stála pozornosť už niekoľko rokov a v tomto zmysle sú organizované interné jazykové kurzy v spolupráci so štátnymi jazykovými školami či kultúrnymi inštitútmi zastupiteľských úradov zastúpenými na Slovensku (napr. Goetheho inštitút, Francúzsky inštitút). V akademickom roku 2003/2004 prebieha päť interných jazykových kurzov pre zamestnancov a to z :

- anglického jazyka pre stredne pokročilých (24 zamestnancov);
- anglického jazyka pre pokročilých (25 zamestnancov);
- francúzskeho jazyka pre stredne pokročilých (25 zamestnancov);
- francúzskeho jazyka pre začiatočníkov (22 zamestnancov);
- a španielskeho jazyka pre začiatočníkov (20 zamestnancov).

Celkové náklady na jazykové vzdelávanie v roku 2003 predstavujú **248.000 Sk.**

Príprava ľudských zdrojov pre rezort MZV SR

Ministerstvo sa taktiež aj v tomto roku podieľalo na odbornej príprave potenciálnych ľudských zdrojov pre potreby rezortu. V tejto oblasti spolupracuje s vybranými vysokými školami a univerzitami, ktorých absolventi môžu nájsť uplatnenie v zahraničnej službe. Ide najmä o študentov Fakulty politických vied a medzinárodných vzťahov a Právnickej fakulty Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici, Ústavu medzinárodných vzťahov a aproximácie práva Právnickej fakulty Univerzity Komenského Bratislava, Právnickej fakulty Trnavskej univerzity v Trnave, Fakulty medzinárodných vzťahov Ekonomickej univerzity v Bratislave, Filozofickej fakulty UK Bratislava a Filozofickej fakulty UKF Nitra, ktorým ministerstvo poskytuje krátkodobé odborné stáže v ústredí ministerstva na jednotlivých odborných útvaroch a na vybraných zastupiteľských úradoch SR v zahraničí. V roku 2003 absolvovalo (k 18.11.2003) krátkodobú odbornú stáž v ústredí MZV SR celkovo 185 študentov a na ZÚ SR v zahraničí vykonalo krátkodobú stáž 45 študentov. Okrem možnosti realizovať stáže na MZV SR či ZÚ SR v zahraničí sa niektorí zamestnanci ministerstva zapájajú tiež do prednáškového procesu, keď na Fakulte politických vied a medzinárodných vzťahov UMP v Banskej Bystrici prednášajú aktuálne problémy zahraničnej politiky či diplomacie.

V rámci potreby neustálej profesionalizácie zahraničnej diplomatickej služby SR ministerstvo plánuje aj v roku 2004 naďalej venovať zvýšenú pozornosť kontinuálnemu a systematickému zvyšovaniu odbornej úrovne jej zamestnancov a za týmto účelom zabezpečiť realizáciu komplexného systému celoživotného vzdelávania zamestnancov rezortu.

Medzinárodné organizácie a občania SR

V roku 2003 bol zaznamenaný nárast záujmu občanov SR o zamestnanie v štruktúrach medzinárodných organizácií, predovšetkým pokiaľ ide o posty v Európskej komisii, Európskom parlamente, respektíve v iných štruktúrach EÚ (125 evidovaných žiadostí). O prácu v štruktúrach EÚ sa v roku 2003 zaujímali predovšetkým študenti posledných ročníkov vysokých škôl a ich čerství absolventi. V tejto súvislosti je potrebné konštatovať, že mnohí žiadatelia neboli o problematike európskej integrácie primerane informovaní a vzhľadom na to MZV SR - Stredisko pre OSN a ďalšie medzinárodné organizácie im na požiadanie poskytli nevyhnutné údaje vrátane osobných konzultácií a elektronických informácií. Okrem EÚ sa občania zaujímali najmä o zamestnanie v OECD, OBSE a OSN a v jej špecializovaných agentúrach.

V nasledujúcom roku sa v súvislosti so vstupom Slovenskej republiky do Európskej únie predpokladá ďalšie zvýšenie počtu uchádzačov o uvedené pozície a súčasne aj rozšírenie agendy, ktorá súvisí s vysielaním národných expertov SR do európskych štruktúr a so spoluprácou Strediska s ústrednými orgánmi štátnej správy SR.

SR je členom, resp. zmluvnou stranou viac ako 100 medzinárodných a medzivládnych organizácií, programov, fondov, konferencií a pod. Zmyslom členstva SR v medzinárodných organizáciách je efektívne presadzovanie zahranično-politických záujmov SR, ale aj účasť SR v programoch a projektoch technickej pomoci, získavanie grantov a pod. Napomáhanie zamestnávaniu slovenských občanov v medzinárodných organizáciách je tiež jedným z prvkov efektívneho využívania členských príspevkov.

Každá organizácia má svoje pravidlá pri obsadzovaní jednotlivých postov. V organizáciách spadajúcich do systému OSN vzniká členským krajinám nárok na obsadenie miest na základe kvóty vyplývajúcej z výšky členského príspevku a dodržania geografického princípu. Kvóta pre občanov SR pre obsadzovanie profesionálnych miest v sekretariáte OSN je podľa informácií SM Ženeva v rozpätí 4-6. Do tohto počtu sa počítajú miesta vo všetkých sídlach OSN a vo všetkých jeho orgánoch, programoch a fondoch. Z tohto hľadiska možno konštatovať, že podľa súčasného stavu je kvóta OSN pre SR značne prekročená. Realita potvrdzuje trend obsadzovania mnohých postov na základe odborných požiadaviek (napr. vysoké zastúpenie SR v Medzinárodnej agentúre pre

atómovú energiu) a miery angažovanosti členskej krajiny v konkrétnej MO v podobe dobrovoľných finančných prostriedkov (skupina veľkých donorov). Uchádzači o posty do MO prechádzajú výberovým konaním. Ak organizácia nespadá do systému OSN, krajine automaticky nevzniká nárok na obsadenie určitého počtu miest. Tie sa obsadzujú konkurzom, kde sú stanovené náročné odborné a jazykové kritériá. V niektorých prípadoch sa pri výbere nových zamestnancov uprednostňujú občania tých krajín, ktoré v aparáte organizácie ešte nie sú zastúpené.

Počas roka 2003 MZV SR aktívne pôsobilo aj vo vyššie uvedenej oblasti, či už išlo o samostatné kontrakty alebo o vysielanie národných expertov SR do štruktúr Európskej únie. V tejto súvislosti Stredisko spracovalo informačný list, ktorý obsahoval základné inštrukcie k postupu vysielania národných expertov SR do štruktúr Európskej únie a spolu s Rozhodnutím Európskej komisie číslo C (2002) 1559 k Pravidlám vysielania národných expertov do Európskej komisie z 30. apríla 2002 (COMMISSION DECISION of 30 April 2002 Rules applicable to National Experts on Secondment to the Commission) ho odoslalo ústredným orgánom štátnej správy. Vzhľadom na skutočnosť, že prax ústredných orgánov štátnej správy, ktoré budú v blízkej budúcnosti v spolupráci s MZV SR (Stredisko a Sekcia európskej integrácie) priamo zainteresované v procese vysielania národných expertov, si vyžiadala preklad vyššie uvedeného materiálu z anglického jazyka do slovenského jazyka. Stredisko daný preklad zabezpečilo a distribuovalo všetkým dotknutým orgánom. Ďalej Stredisko listom v mene vedúceho služobného úradu MZV SR požiadalo vyššie uvedené orgány o oznámenie kontaktnej osoby, s ktorou bude v prípade ponuky na obsadenie voľnej pracovnej pozície národného experta v štruktúrach EÚ MZV SR spolupracovať. Napriek tomu, že predmetný list bol v auguste 2003 spracovaný a odoslaný 15 ústredným orgánom štátnej správy, do dnešného dňa naň odpovedalo len 5 z nich. Poverení zamestnanci niektorých ústredných orgánov odpoveď síce prisľúbili telefonicky, ale v skutočnosti ju MZV SR nedostalo. Ako vyplynulo z telefonických rozhovorov zamestnancov Strediska, na rezortoch buď v súčasnej dobe prakticky neexistujú alebo sa len začínajú zostavovať databázy odborníkov, ktorí by mohli byť v prípade potreby vysielaní ako národní experti SR na pozície v štruktúrach EÚ po vstupe SR do EÚ.

Nadobudnutie plného členstva v NATO, ktoré sa predpokladá v apríli 2004, nebude zakladať pre SR priamy nárok na obsadenie stanoveného počtu miest v štruktúrach organizácie. Predpokladá sa však, že Slovensku bude ponúknuté obsadenie cca 35-50 miest vo vojenských orgánoch Aliancie. Počet budúcich miest v civilných štruktúrach nie je možné v súčasnosti konkretizovať. Miesta v civilných štruktúrach NATO sa obsadzujú formou výberového konania. Hoci zo strany organizácie je záujem o primerané zastúpenie všetkých členských krajín a toto sa pri výbere berie do úvahy, pokiaľ krajina nemá potrebný počet

dostatočne pripravených kandidátov, miesta sú obsadzované predstaviteľmi ďalších členských štátov. V partnerských štábných prvkoch vytvorených v rámci vojenských štruktúr NATO je v súčasnosti sekondovaných 7 predstaviteľov OS ASR a v Euroatlantickom stredisku pre koordináciu reakcií na katastrofy (EADRCC) pôsobí jeden zástupca MV SR.

V rámci Rady Európy (RE) existuje tzv. geografické rozdelenie počtu pracovných miest v kategórii A, čo sú vysokoškolsky vzdelaní zamestnanci. V závislosti od schváleného rozpočtu je každému členovi RE priznaný určitý počet bodov, z ktorých sa odpočítava za miesto obsadené zamestnancom príslušnej krajiny. SR má priznaných 8 bodov, s možnosťou rozpätia až do 11 bodov. V súčasnosti pracujú traja zamestnanci zo SR na trvalý kontrakt v kategórii A. Za kategóriu B - ostatní zamestnanci, sa body neodpočítavajú. Voľné miesta v sekretariáte RE sú obsadzované na základe vypísaných konkurzov s presne vymedzenými podmienkami.

V Organizácii pre bezpečnosť a spoluprácu v Európe (OBSE) nie je exaktne vymedzený počet občanov z jednotlivých členských krajín na obsadenie príslušných postov a pracovné miesta majú dvojaký charakter: kontrahované (platené z rozpočtu OBSE) a sekondované (platené vysielajúcim účastníckym štátom OBSE). Členovia misií OBSE sú takmer výlučne “sekondovaní”. Ako v ostatných štruktúrach OBSE, ani v misiách nie sú nárokovateľné počty miest alebo kvóty pre jednotlivé účastnícke štáty. Kandidáti nominovaní štátmi sa vyberajú podľa kritérií OBSE, medzi ktorými je aj kritérium tzv. “geografickej diverzity” personálu každej misie alebo inštitúcie. Pomer počtu členov misií z účastníckeho štátu a výšky jeho členského príspevku môže slúžiť len ako neoficiálny orientačný ukazovateľ aktivity štátu v tejto oblasti. SR má v organizácii zastúpenie na najvyššom poste. Ján Kubiš je GT OBSE, ďalej 6 zamestnancov v ústredí OBSE vo Viedni a 6 členov misií OBSE zo SR sú na “sekondovaných” miestach.

Okrem slovenských občanov, ktorí pracujú v medzinárodných organizáciách v rámci dlhodobých kontraktov, má SR zastúpenie aj v rámci krátkodobých misií, ako v mierových jednotkách, pozorovateľských misiách a pod. V súčasnosti takouto formou pracuje pre rôzne medzinárodné organizácie celkovo 871 slovenských občanov (príslušníkov ASR a civilov) (vid'. tabuľka 3). Celkovo pôsobí v misiách OBSE 6 civilných občanov SR a 4 v mierových misiách OSN. Slovenská republika prispieva, okrem bežných príspevkov OSN, aj do rozpočtu mierových operácií OSN. V súčasnosti sa SR zúčastňuje na mierových misiách OSN: UNDOF (Golanské výšiny), UNTSO (Sýria), UNMEE (Etiópia-Eritrea), UNFICYP (Cyprus), UNMISSET (Východný Timor), UNAMSIL (Sierra Leone). Celkový počet príslušníkov OS SR pôsobiacich

v mierových misiách je však **860**, z toho OSN (**604**), KFOR a SFOR (**129**), OBSE (**2**), EUMM (**3**), Afganistan (**40**) a Irak (**82**).

Z celkového prehľadu zastúpenia SR v medzinárodných organizáciách vyplýva, že **127** slovenských občanov pracuje v **37** medzinárodných organizáciách, resp. programoch (z celkového počtu vyše 100) v rámci dlhodobých kontraktov. Táto skutočnosť svedčí o disproporcii medzi počtom osôb a počtom organizácií v ktorých pracujú. Zastúpenie v niektorých MO (napr. úradovne OSN vo Viedni) vzhľadom na výšku poskytovaného príspevku je primerané, v niektorých MO je mierne pod úrovňou (napr. RE), inde sú značné rezervy resp. nemáme žiadne zastúpenie (ide predovšetkým o špecializované organizácie ako napr. UNON, UNEP, UH – Habitat, IMO, IMSO, ICO, INMARSAT, IRSG, ISO, ICSG, ILZSG, IOLM, BIPM, OIV, OIE, ECMT, ECAC, EUTELSAT, BIE, IIR, IIF, EPPO, APCA a pod.). V budúcnosti bude potrebné venovať väčšiu pozornosť systematickému presadzovaniu slovenských kandidátov na voľné posty najmä v tých organizáciách, ktoré sú pre SR z rôznych aspektov dôležité a v ktorých SR doposiaľ nemá žiadne zastúpenie.

V záujme dosiahnutia pozitívnejších výsledkov v danej oblasti Stredisko venuje veľkú pozornosť vytváraniu databázy odborníkov v oblastiach, ktoré ešte nemá pokryté. Dôležitým prvkom práce Strediska je tiež výber vhodných kandidátov zo SR na voľné miesta v MO, rýchla komunikácia a výmena informácií medzi MO - Stredisko - kandidát - MO - SM resp. ZÚ SR, ako aj aktívne presadzovanie v centrálnych jednotlivých medzinárodných organizácií prostredníctvom Stálych misií, príp. ZÚ SR.

Zastúpenie SR v mierových misiách OSN je na vysokej úrovni, čo svedčí o vysokom kredite príslušníkov ASR na medzinárodnom poli. V misiách OBSE a EUMM je zastúpenie SR na primeranej úrovni.

Mimoriadne pozitívne treba hodnotiť skutočnosť, že na Slovensku má v súčasnosti zastúpenie **10** medzinárodných organizácií (Svetová zdravotnícka organizácia - WHO, Úrad vysokého komisára OSN pre utečencov - UNHCR, Medzinárodná finančná spoločnosť - IFC, Úrad pre kontrolu drog a prevenciu kriminality - ODCCP, Populačný fond OSN - UNFPA, Program OSN pre rozvoj - UNDP, Rozvojový fond OSN pre ženy - UNIFEM, Svetová banka - The World Bank - Regional Support Centre, Informačná kancelária Rady Európy, Medzinárodný Višegrádsky fond). Sústredením väčšiny MO v jednom objekte ide o napĺňanie myšlienky vytvorenia tzv. UN House v Bratislave, čo je pre SR nepochybne prínosom, berúc do úvahy priamy ekonomický dopad, prestížne a zároveň politické hľadisko a v neposlednom rade i otázku zamestnanosti slovenských občanov.